

The Project Gutenberg eBook of Gil Blas: Santillanalaisen elämänvaiheet, by Alain René Le Sage

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Gil Blas: Santillanalaisen elämänvaiheet

Author: Alain René Le Sage

Translator: Uuno Kahma

Release date: February 8, 2015 [EBook #48204]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GIL BLAS: SANTILLANALAISEN
ELÄMÄNVAIHEET ***

E-text prepared by Juhani Kärkkäinen and Tapio Riikonen

GIL BLAS SANTILLANALAISEN ELÄMÄNVAIHEET

Kirj.

Alain René Le Sage

Nuorisopainos

Ranskankielestä suomentanut Uuno Kahma

Kuopiossa, Osakeyhtiö Kuopion Uusi Kirjapaino, 1905.

Gil Blas lukijalle.

Ennenkuin alan kertoa elämäni vaihteita sinulle, niin kuule, hyvä lukija, ensin seuraava tarina.

Kaksi ylioppilasta kulki kerran Pennafielista Salamancaan. Uupuneina ja janoisina he saapuivat eräälle lähteelle tien vieressä. He sammuttivat janonsa ja asettuivat levähtämään. Silloin he keksivät sattumalta lähelläan maasta pilkistävän kiven, jonka pintaan oli piirretty muutamia sanoja. Ne olivat jonkun verran ajan kuluttamia ja eläinten sorkkain tallaamia, joita käytiin lähteellä juottamassa. He huuhtoivat kiven vedellä puhtaaksi ja lukivat siitä seuraavat sanat: A qui está encerrada el alma del licenciado Pedro Garcias. "Tässä lepää liseniaatti Pedro Garciaan sielu."

Nuorempi ylioppilaista, joka oli vilkasluonteinen hätikkö, huudahti heti tämän kirjoituksen luettuaan nauraen täyttää kurkkua: "Tämäpä on hassua! Tässä lepää sielu... Tähän on haudattu sielu!... Mikähän hölmö ontuollaisen hautakirjoituksen laatinut." Hänen toverinsa, joka oli ymmärtäväisempi, lausui

silloin mieltävänä: "Siinä täytyy olla jokin ajatus takana; minä jään tähän ja koetan ottaa siitä selvän." Hän antoi siis toisen mennä; ja rupesi heti samassa kaapimaan veitsellään kiven ympärystä ja saikin sen pian irti maasta. Hän löysi sen alta nahkaisen kukkaron ja avasi sen. Siinä oli sata tukaattia[1] sekä paperipalanen, johon oli kirjoitettu latinaksi seuraavat sanat: "Ole sinä minun perilliseni, jolla oli kylliksi älyä selittämään päällekirjoitukseni ja käytä rahojani paremmin kuin minä." Ylioppilas, löydöstä riemuissaan, viskasi kiven entiseen paikkaansa ja läksi taas matkaamaan Salamancaa kohden, liseniaatin sielu taskussaan.

Lukija-ystäväni, sinäkin olet jommankumman näiden kaltainen, kuka lienetkin, jos luet elämäntarinani välittämättä niistä siveellisistä opetuksista, joita se sisältää, niin se ei ole sinulle vähäksikään hyödyksi; mutta jos sinä tarkkaavaisena luet, niin löydät siinä, Horatiuksen viisaan neuvon mukaan, hyödyllisen huvittavaan yhdistettynä.

Ensimmäinen luku.

Gil Blas'in syntymä ja kasvat.

Isäni, tunnettu nimellä Blas, palveli pitkät ajat sotilaana Espanjan valtakuntaa ja palasi sitten takaisin synnyinkaupunkiinsa, Santillanaan. Siellä hän nai sievän porvaristytön, joka ei sentään ollut enää nuoruutensa ensi kukoistuksessa, ja minä tulin maailmaan kymmenen kuukautta heidän häitensä jälkeen. Sittemmin he muuttivat asumaan Oviedoan, jossa häätöivät ottamaan kumpainkin palveluspaikan: äitini rupesi kamarineidiksi ja isästäni tuli kamaripalvelija. Kun heillä ei ollut muuta tuloa kuin palkkansa, olisi kasvatukseni jäänyt aivan laiminlyödyksi, ellei kaupungissa olisi asunut eräs enoni, joka oli hengellinen virkamies. Hänen nimensä oli Gil Perez. Hän oli äitini nuorempi veli ja samalla minun kummisetäni. Kuvitelkaahan mielessänne miestä, joka on pituudeltaan puolineljättä jalkaa, keskiruumiiltaan julman paksu, ja pää hartioitten väliin painunut: siinä on enoni kuva.

Hän otti minut jo lapsena luokseen ja piti kasvatuksestani huolta. En ollut hänen mielestään enää aivan mitätön älyni puolesta, jonkavuoksi hän päätti ruveta sitä kehittämään. Annettuaan itse minulle opin alkeet, hän lähetti minut enemmän oppia saamaan mestari Godinez'in luo, jota pidettiin Oviedon oppineimpana miehenä. Hyödyin hänen opetuksestaan senverran, että viiden kuuden vuoden kuluttua ymmärsin kreikkalaisia kirjailijoita hiukan, ja latinalaisia runoilijoita jotenkuten. Lueksin myöskin logiikkaa, jonka avulla saavutin suuren väittelytaidon, johon innostuin niin, että aloin pysäyttää ohikulkeviakin esittäökseni väitteitäni heille.

Joskus satuin kääntymään juuri sellaisten puoleen, jotka eivät muuta halunneetkaan, ja silloinpa kannatti nähdä meidän kiistelyämme! Niitä käden huitomisia ja naaman väännöksiä! Silmät vihää puuskuttaen me ottelimme suu vaahdossa: meitä olisi luullut ennemmin raivohulluiksi kuin filosoofeiksi.

Sillä tavalla tulin kaupungissa siihen maineeseen, että olin sangen oppinut mies. Enoni oli siitä riemuissaan, sillä hän toivoi, etten ehkä enää kauan olisi hänen vaivoinaan.

"Kuulehan, Gil Blas, lausui hän minulle eräänä päivänä, lapsuutesi aika on nyt ohi. Olet jo seitsemäntoista vuotias, ja muuten pulska poika; on aika ruveta katsomaan eteesi. Olen miettinyt lähettää sinut Salamancaan yliopistoon; sinun hyvälle lahjoillesi ei käyne vaikeaksi saavuttaa hyvää paikkaa. Minä annan sinulle muutamia pistooleja[2] matkarahoiksi sekä muulini, joka on kanssa kymmenen tai kahdentoista pistoolin arvoinen; myöt sen Salamancassa. Rahoilla koetat sitten tulla toimeen kunnes saat sopivan paikan".

Mitään mieluisampaa hän ei olisi voinut minulle esittää, sillä maita näkemään juuri mieleni paloi.

Otetuani jäähyväiset häneltä menin hyvästelemään isääni ja äitiäni, jotka eivät unhoitaneet antaa minulle runsaasti neuvoja evääksi. He kehottivat minua rukoilemaan Jumalaa enoni puolesta, pysymään aina rehellisenä ihmisenä ja karttamaan kaikkea pahuutta ja varsinkin olemaan koskematta toisen omaan. Sitten he antoivat minulle siunauksensa, ja minä nousin muulini selkään sekä läksin matkalle.

Toinen luku.

Jossa kerrotaan siitä säikäyksestä, joka valtasi Gil Blas'in matkalla Pennafloriin; sekä mitä hänelle tapahtui saapuessaan tähän kaupunkiin, ja kenen kanssa hän syöpi illallista.

Olinpa siis tullunna ulos Oviedon kaupunginportista Pennafloriin vievälle tielle, keskelle tasaista

tannerta. Olin nyt oma herrani, ja senlisäksi omistin kehnonlaisen muulin ja neljäkymmentä hyvää kultarahaa, lukuunottamatta muutamia realeja.[3]

Ensi työkseni päästin muulini kävelemään mielensä mukaan, toisin sanoen laiskantehkään. Laskin ohjokset sen kaulalle ja vedin rahat taskustani sekä rupesin niitä lukemaan hattuuni, ja tein sitä moneen kertaan.

En ollut vielä milloinkaan nähnyt niin paljon rahaa; enkä voinut niitä kyllekseni katsella ja käsitellä. Laskin niitä jo ehken kahdettakymmenettä kertaa, kun muulini yht'äkkiä nosti päätään ja pysähtyi korviaan höristäen keskelle maantietä. Katselin ympärilleni, mitä se oli säikähtänyt, ja huomasin maassa hatun ja sen päällä suurihelmisen rukousnauhan ja samassa kuulin surkean äänen ruikuttavan seuraavat sanat: "reissaavainen herra kulta, armahtakaa raihnaista sotavanhusta; viskatkaa muutama lantti tähän hattuun, kyllä Jumala sen teille palkitsee". Käänsin paikalla pääni ääntä kohden ja huomasin muutaman pensaan juurella parin kolmenkymmenen askeleen päässä itsestäni erään sotamiehen näköisen, joka sovitti kahden ristiin asetetun seipään väliin väkipyssyn piippua. Piippu näytti minusta keihään pituiselta ja oli suoraan minua kohden tähdätty. Sen nähdessäni hätkähdin tietysti, mutta maltoin mieleni ja piilotin nopeasti tukaattini; otin sitten taskustani muutamia realeja ja lähestyin hattua, joka odotti säilytettyinä kristiveljien lahjoja, ja pudottelin siihen rahat yksitellen, osottaakseni sotamiehelle anteliaisuuttani. Hän oli laupeuteeni tyytyväinen ja antoi minulle yhtä monta siunausta, kuin minä annoin muulini kylkeen tyrkkäyksiä jalallani, päästäkseni pikaisimmasti hänestä vähän ulommaksi; mutta tuo lemmon kuvitus ei ollut jouduttamisestani milläänkään eikä astunut hituistakaan nopeammin; enoani kulettaissaan se oli aina saanut astella laiskassa käymätahdissa, ja pitkä tottumus oli pannut sen tyyten unohtamaan juoksemisen taidon.

En voinut pitää tätä tapausta aivan suotuisana enteenä matkalleni. Johtui mieleeni, että olin vielä kaukana Salamancasta, ja että minun voisi vielä pahemminkin käydä. Enoni oli ollut varsin varomaton, kun ei lähettänyt minua jonkun muulinajajan turvissa matkalle. Se hänen olisi välttämättä pitänyt tehdä, mutta hän harkitsi matkani tulevan huokeammaksi, kun hän antaa oman muulinsa minulle; sillä hän ei niinkään ajatellut matkan vaaroja kuin sen vähintä maksavaisuutta. Päätin siis korjata hänen erehdyksensä; jos onni sallisi minun päästä Pennafloriin asti, niin ottaisin ja möisin siellä muulini, ja jatkaisin matkaani jonkun muulinajajan seurassa Astorgaan ja sieltä samallaisella kyydillä Salamancaan. Vaikken ollut milloinkaan käynyt Oviedon ulkopuolella, niin tiesin kuitenkin niiden kaupunkien nimet, joiden kautta matkani kulki; olin ennen lähtöäni ottanut siitä selon.

Saavuin onnellisesti Pennafloriin; pysäytin erään ravintolan edustalla, joka oli jotenkin siistin näköinen. En ollut vielä ehtinyt maahan hypätä, kun isäntä tuli ylen kohteliaasti minua vastaanottamaan. Hän otti omin käsin matkalaukkuni irti, viskasi sen hartioilleen, ja johdatti minut huoneeseen; samalla eräs hänen palvelijoistaan vei muulini talliin. Ravintolan isäntä, joka oli tunnettu suurimmaksi suunsoittajaksi Asturiassa, oli yhtä valmis kenenkään kysymättä löpöttelemään omat asiansa muille kuin utelias urkkimaan toisten salaisuuksia. Hän ilmoitti nimensä olevan Andre Corcuelo; ja kertoi palvelleensa pitkät ajat kuninkaan sotaväessä, ja olevansa kersantin arvossa; viisitoista kuukautta sitten sanoi eronneensa palveluksesta. Sen lisäksi hän jutteli vielä lukemattomia muita asioita, joiden kuuleminen ei minua vähääkään huvittanut. Uskottuaan täten minulle kaikkensa, hän luuli oikeudekseen vaatia minulta samaa; hän alkoi udella, mistä tulin, mihin menin ja kuka olin. Hän pani minun vastaamaan erittäin joka asiaan, sillä hän säästi kaikkia kysymyksiään syvällä kumarruksella ja pyysi niin kunnioittavilla liikkeillä anteeksi uteliaisuuttaan, etten mitenkään saattanut kieltäytyä. Jouduin siten pitkään keskusteluun hänen kanssaan. Kerroin hänelle, kuinka suurella menestyksellä olin harjoittanut opintojani, sitten sanoin aikovani myödä muulini ja kerroin myöskin syyt siihen; lopuksi mainitsin aikomuksestani jatkaa matkaani muulinajajain seurassa. Hän piti aikomustani erittäin onnistuneena, hyväksymistään hän ei vaan ilmoittanut yhdellä sanalla, vaan luetteli samalla kaikki onnettomuudet, mitä minulle voi matkalla sattua, sekä kertoi suuren joukon historioita matkustajista, joille oli huonosti käynyt matkalla. Pelkäsin jo ettei hän aio lopettaa ensinkään. Sen hän sentään teki, mennessään lausuen tuntevansa rehellisen hevoskauppiaan, joka voisi ostaa muulini, jos halusin sen myödä. Lausuin olevani hyvin kiitollinen, jos hän lähettäisi noutamaan sitä miestä, ja silloin hän läksi suurimmalla kiireellä matkaansa.

Tuotapikaa hän tuli takaisin, seurassaan mies, jonka rehellisyyttä oli kehunut. Kaikin kolmen menimme pihalle, johon muulinikin tuotiin. Se sai astella monta kertaa edestakaisin hevoskauppiaan edessä, joka nuuski sitä visusti päästä jalkoihin asti. Hän keksi siinä pian paljon vikoja. Myönnän tosin, ettei muuli paljon kehumista kannattanutkaan, mutta olisipa se ollut vaikka paavin ratsu, niin tämä mies olisi sitä moittinut, sillä hänen sanainsa mukaan sillä oli kaikki mahdolliset ja mahdottomat viat; ja saadakseen minut paremmin uskomaan hän vetosi isäntään, jolla oli epäilemättä omat syynsä olla samaa mieltä hänen kanssaan. "Niinpä niin!" lausui hevoskauppia lopuksi välinpitämättömästi, "paljollako siis möisitte tuon luuskan?" Hänen ylistyspuheensa jälkeen, ja sennor Corcuelon todistuksen johdosta — pidin nimittäin häntä kunnan miehenä ja asiantuntijana — olin valmis antamaan hevoseni ihan ilmaiseksi. Senvuoksi vastasin kauppiaille luottavani hänen rehellisyyteensä; määrätköön hän

hinnan omantuntonsa jälkeen; minä lupasin olla siihen tyytyväinen. Silloin hän otti perin rehellisen muodon ja lausui, että omaantuntoon vetoaminen koskettaa hänen arinta paikkaansa. Eipä se todella ollut hänen vahvinkaan puolensa, sillä kymmenen tai kahdentoista pistoolin sijaan, joiden arvoiseksi enoni oli muulinsa harkinnut, tuo hävytön tarjosi minulle kolme kultarahaa. Ne otin kuitenkin vastaan suurella mielihyvällä, ikäänkuin olisin hyvänkin kaupan tehnyt.

Päästyäni näin edullisella tavalla muulistani läksin isännän seurassa erään muulinajajan luo, jonka piti seuraavana päivänä lähteä Astorgaan. Muulinajaja sanoi lähtevänsä matkalle jo ennen päivänkoittoa sekä lupasi tulla minua herättämään. Sovimme maksusta: yhden muulin vuokrasta ja rimastani matkalla; tultuamme kaikesta yksimielisyyteen läksin ravintolaa kohden takaisin Corcuelon kera, joka alkoi astuessamme kertoa muulinajajan elämänvaiheita. Hän mainitsi joka asian, mitä kaupungissa tiedettiin muulinajajasta. Hänen kauhea sanatulvansa olisi taaskin saanut minut pian epätoivoon, ellei onneksi eräs hyvin siistin näköinen mies olisi tullut häntä keskeyttämään. Tulija puhutteli häntä erittäin kohtelijaasti, ja minä jätin heidät siihen, jatkaen matkaani. En aavistanut vähääkään, että minä olisin jollakin tavalla heidän keskustelunsa esineenä.

Ravintolaan saavuttuani pyysin illallista. Oli paastopäivä, jonkavuoksi sain munia ruuaksi. Kun munakakku oli valmis, istuin yksin ruokapöytäni. En ehtinyt maistaa vielä palaakaan, kun isäntä astui tupaan seurassaan sama mies, joka hänet oli pysäyttänyt kadulla. Tämän herran kupeella riippui pitkä lyömämiekka; ijältään hän saattoi olla kolmenkymmenen seuduissa. Hän lähestyi minua erittäin kunnioittavasti, ja lausui: "Herra ylioppilas, olen saanut kuulla, että te olette herra Gil Blas, Santillanasta, Oviedon kaunistus ja filosofian valosoihtu. Oletteko te todellakin se suuri tiedemies, tuo loistava nero, jonka maine on tunnettu kautta maan? Te ette tiedä, jatkoi hän, kääntyen isännän ja emännän puoleen, te ette tiedä, kuka luonanne asuu; kattonne alla vierailee aarre: tämä nuori herra on maailman kahdeksas ihme." Sitten hän taas kääntyi minuun ja halasi minua liikutettuna ja huudahti: "Antakaa anteeksi riemuni, en voi hillitä tunteitani, joita tunnen teidät nähdessäni."

En voinut heti vastata hänelle, sillä hän puristi minua niin tiukasti, että saatoin tuskin hengittää; vasta kun sain pääni irti hänen halauksestaan sanoin hänelle: "Arvoisa herra, en luullut nimeni olevan tuttu Pennaflorissa." — "Mitenkä? tuttuko!" huudahti hän samaan nuottiin; me pidämme luetteloa kaikista huomattavista henkilöistä kahdenkymmenen peninkulman alueella tästä ympärillä. Teitä pidetään täällä ihmeitten ihmeenä; ja olenpa varma siitä, että Espanja vielä kerran ylpeilee teistä yhtä paljon kuin Kreikanmaa viisaistaan. Näitä sanoja seurasi uusi syleily, jonka uhriksi hän armotta minut pakotti ja joka oli tuottaa minulle Anteuksen[4] kohtalon. Jos minulla olisi ollut hiukkanenkin kokemusta, niin en olisi antanut noitten ihastushuutojen ja ylistysten pettää itseäni; olisin hänen kouraantuntuvasta mairittelustaan älynnyt hänet yhdeksi noita loiseläjiä, joita on joka kaupungissa ja jotka vieraan saapuessa paikkakunnalle hierautuvat hänen seuraansa, täyttääkseen vatsansa hänen kustingillaan; mutta nuoruuteni ja turhamaisuuteni saivat minun katselemaan asiaa aivan toisilla silmillä. Ihailijani tuntui minusta erittäin kunnan mieheltä, jonkavuoksi pyysin häntä syömään kanssani illallista. "Suurimmalla mielihalulla", huudahti hän, "olen liian kiitollinen, kun onnentähteni soi minun kohdata kuuluisan Gil Blas'in voidakseni olla nauttimatta hyvästä onnestani niin kauan kuin suinkin. Ruokahalua en tosin tällä hetkellä erittäin tunne, istun pöytäni vaan pitääkseni teille seuraa, maistan muutaman palasen ainoassaan teidän mieliksenne".

Näin lausuen ylistelijäni istahti pöytäni minua vastapäätä, ja hänelle tuotiin lautanen. Sitten hän hyökkäsi paikalla munakakun kimppuun sellaisella innolla, kuin ei olisi saanut ruuan kipeyttä kolmeen päivään. Kun näin millä nautinnolla hän evästäni kulutti, niin käsitin pian, ettei se kauan kestäisi, ja tilasin senvuoksi toisen kakun, joka valmistui niin väleen, että joutui pöytäämme meidän, tai oikeammin hänen juuri lopettaissaan ensimmäistä. Hän teki yhtä sievään puhdasta siitä kuin edellisestäkin, ja osasi sen ohessa, päästämättä murentakaan hukkaan, laulaa minulle ylistyslauluja toisen toistaan ihanampia, mikä tuotti suurta tyydytystä minun vähäiselle persoonalleni. Samalla hän muisti ahkerasti kallistella lasia, juoden milloin minun, milloin isäni ja äitini terveydeksi, joita hän ei voinut kyllin onnellisiksi kiittää, kun heillä oli minunkaltaiseni poika. Samalla hän kaatoi aina minunkin lasiini viiniä, kehottaen juomaan kanssaan. Vastasin uskollisesti hänen kaikkiin terveyksiinsä, mikä imartelujen ohella pani minut huomaamattani niin hyvälle tuulelle, että, nähdessäni toisen munakakun kohdakkoin loppuvan, kysyin isännältä, eikö hänellä ole kalaa tarjolla. Herra Corcuelo, joka kaikesta päättäen oli yhdessä juonessa veijarin kanssa, vastasi: "Minulla on yksi mainio harjuslohi, mutta sen pöytäni tuominen maksaa rahaa, teille se on liian kallista herkkua". — "Mitä te kutsutte liian kalliiksi herkuksi?" sanoi imartelijani silloin kiivaalla äänellä, "ajatelkaa mitä sanotte, ystäväni, tietäkää, ettei teillä voi olla mitään liian hyvää herra Gil Blas'ille, jolle oikeastaan kuuluisi ruhtinaallinen kohtelu joka paikassa."

Olin varsin hyvilläni, että hän antoi vastauksen isännän viimeisiin sanoihin; siinä hän ennätti oman aikomukseni edelle. Tunsin loukkaantuneeni ja lausuin ylpeästi Corcuelolle: "Tuokaa lohenne tänne, älkääkään olko huolissanne muusta."

Isäntä, joka ei muuta toivonutkaan, rupesi kohta hommaan ja toi sen nopsasti pöytäni. Nähdessään

tämän uuden herkun välkähti veijarin silmissä suuri ilo; hän sai uudelleen tilaisuuden osoittaa kohteliaisuuttaan, toisin sanoen tehdä kalalle saman kunnian kuin munakakuillekin. Lopulta hänen kuitenkin tuli pakko heretä, ettei halkeisi näet. Syötyään siis ja juotuaan vatsansa täpötäyteen, häntä huvitti tehdä pilasta lopun. "Herra Gil Blas", lausui hän nousten pöydästä, "olen liian tyytyväinen kestitsemiseen, voidakseni jättää teidät antamatta teille hyvää neuvoa, jota totisesti näytte tarvitsevan. Älkää olko vast'edes niin herkkä imarruksille, ja varokaa ihmisiä, joita ette tunne. Voisitte muuten shyttää muitakin, jotka minun tavallani haluaisivat pitää hauskaa teidän herkkäuskoisuutenne kustannuksella, ja ehkä jatkaa pilaa pitemmällekin. Älkää antako kehun nousta päähänne, älkääkä heidän sanastaan olko heti valmis uskomaan itseänne maailman kahdeksanneksi ihmeeksi." Sitten hän nauroi vasten naamaani ja läksi.

Tämä kolhaus koski minuun yhtä kipeästi kuin suurimmatkin pahanonnen tempaukset, joita olen sittemmin kokenut. Perin surkeata oli huomata itsensä niin tuhmasti narratuksi, tai paremminkin, ylpeytensä niin masennetuksi. "Niinkö", sanoin itsekseen, "tuo konna on siis tehnyt pilkkaa minusta. Hän puhutteli siis isäntääni urkkiakseen vaan häneltä joitakin tietoja minusta, tai kukaties olivat yhdessä juonessa molemmat. Voi, Gil Blas parka, mene ja kuole häpeästä, kun olet antanut tuollaisten pitää itseäsi narrinaan. He saattavat sepittää tästä kauniin historian, joka voi kulkeutua Oviedoon asti ja tuottaa sinulle paljon kunniaa. Vanhempasikin tulevat varmaan katumaan antaneensa niin paljon opetuksia mokomalle tomppelille: sensijaan että epäisivät minua ketään pettämästä, heidän olisi pitänyt varoittaa minua antamasta muitten vetää itseäni nenästä." Näiden ajatusten jäytäessä mieltäni ja harmista halkeamaisillani, sulkeuduin huoneeseeni ja heittäysin vuoteelleni. Mutta nukkua en voinut; en ollut silmäänikään ummistanut, kun muulinajaja tuli ilmoittamaan, että kaikki oli lähtöä varten valmiina; minua vaan odotettiin. Nousin heti ja pukeutuessani toi Corcuelo laskun, josta ei ainakaan lohi ollut unhottunut; eikä siinä kyllin että olin aivan aseetonna hänen nylkemistään vastaan, vaan sain vielä niellä senkin harmin, että tuo lurjus selvästi osotti muistavansa eilistä tapahtumaa. Saatuani siten kuitatuksi kalliin illalliseni, jonka sulattaminen oli ollut niin vaivaloinen, läksin muulinajajan luo kantaen matkalaukkua ja toivottaen hiiden pisaan sekä eilisen vieraani että isännän ravintoloiheen.

Kolmas luku.

Jossa kerrotaan, mitä pahoja muulinajaja koetti tehdä matkustajille, ja miten Gil Blas yritti karttaa ojaa, mutta hyppäsikin suoraan allikkoon.

En matkustanut yksin muulinajajan kanssa; muita matkustajia oli kaksi lasta, jotka kuuluivat eräeseen Pennaflorin hienoimmista perheistä, muuan pieni kuleksiva kirkkolaulaja Mondognedosta, sekä eräs nuori astorgalainen porvari, joka oli kotimatallaan nuoren vaimonsa kera, jonka hän oli juur'ikään nainut Vercossa. Tutustuimme pian ja kerroimme toisillemme, mistä tulimme ja mihin olimme menossa. Kaikeksi onnettomuudeksi kuului kyytimiehemme niihin, joita huvittaa pilanteko. Hänen päähänsä pälkähti hankkia itselleen huvia peljättämällä meitä. Koko päivän hän kantoi mielessään tätä ihanaa ajatusta, jonka päätti panna toimeen yöpaikkaan tultuamme.

Yöksi saavuimme Cacabelos'iin, jossa hän majoitti meidät ensimmäiseen ravintolaan tiemme varressa. Siellä hän antoi meidän syödä rauhassa illallisemme; mutta juuri lopettaissamme atriaa hän hyökkäsi raivoisena huoneeseen ja huusi: "h—tti, minulta on varastettu. Minulla oli sata pistoolia nahkaisessa kukkarossa; ne pitää tulla takaisin. Minä menen paikalla kaupungin tuomarin luo, joka ei kärsi leikkiä sellaisissa asioissa, ja te joudutte kaikki piinapenkkiin, kunnes tunnustatte rikoksen ja annatte rahat takaisin." Hänen sanansa ja vihansa tuntuivat vallan luonnollisilta, ja senvuoksi jouduimme hänen mentyään suunnattoman kauhun valtaan.

Mieleemme ei juolahtanut, että tämä oli juonta kaikki tyyni, sillä emme olleet vielä tarpeeksi tuttuja, voidaksemme toisistamme vastata. Minä puolestani epäilin paikalla pientä kirkkolaulajaa, ja hänellä oli kukaties sama ajatus minusta. Olimmehan muuten nuoria hupakkoja jokainen, emmekä tienneet ollenkaan, miten tällaisissa tapauksissa yleensä meneteltiin, vaan uskoimme vahvasti yksinkertaisuudessamme, että meitä vietäisiin suoraa päätä piinapenkkiin ruuvattaviksi. Senvuoksi juoksimme kauhuissamme talosta pois minkä jaloistamme läksi. Toiset tölmäsivät kadulle, toiset puutarhaan; jokainen koetti paolla pelastua.

Minä puolestani, joka ehkä olin kaikista enimmäin säikähtänyt, läksin kiitämään vainioille, jossa juoksin tiesi kuinka monen pellon ja kankaan poikki ja hypin lukemattomain ojain yli, kunnes vihdoin saavuin eräeseen metsään. Olin juuri heittäymäisilläni piiloon tiheimpään pensastoon, kun samassa äkkäsin kaksi miestä ratsain ihan edessäni. He huusivat: "Kuka siellä?" ja kun minä en hämmästykseltäni saanut heti vastatuksi, niin he lähestyivät minua ja ojensivat kumpikin pistoolin rintaani vasten vaatien minua ilmoittamaan, kuka olin, mistä tulin, mitä varten olin tullut metsään, ja

puhumaan yleensä heille kaikki mitään salaamatta. Tällä tapaa kysyttynä, mikä tuntui minusta likipitään samanlaiselta kuin muulinajajan uhkaama kidutus, vastasin olevani nuori mies Oviedosta ja meneväni Salamancaan; kerroin myöskin, miten meitä oli pelotettu ja tunnustin, että piinapenkin pelko oli saanut minut lähtemään käpälämäkeen. He päästivät räikkänaurun kertomukseni johdosta, joka osotti suurta yksinkertaisuuttani, ja toinen heistä lausui: "Ole hyvässä rauhassa, ystäväni; tule meidän kanssamme, äläkä pelkää mitään; me saatamme sinut varmaan paikkaan". Sitten hän käski minun nousta taakseen hevosen selkään, jonka jälkeen painausimme metsän sisään.

En tiennyt, mitä minun piti tästä tapauksesta ajatella, en kuitenkaan mitään erittäin pahaa odottanut. "Jos nämä miehet olisivat varkaita, lausuin itsekseni, niin he olisivat minut rosvonneet ja kenties murhanneet. He ovat varmaankin jaloja aatelismiehiä tältä seudulta, jotka huomattessaan pelkoni säälivät minua ja vievät minut kotiinsa sulasta ihmisrakkaudesta." Kauan minun ei tarvinnut olla siitä epätietoisena, sillä tehtyämme syvässä hiljaisuudessa moniaita mutkia metsässä, saavuimme erään kummun juurelle, jossa nousimme ratsailta. "Tässä me asumme, lausui toinen ratsumies." Minä kuuhoilin joka taholle, mutta en nähnyt taloa en mökkiä enkä minkäänäköistä ihmisasuntoa. Sillävälän miehet nostivat maasta suuren puisen laskuoven, joka oli kokonaan pensaitten ja risujen peitossa, ja jonka takaa aukeni pitkä, viettävä maanalainen käytävä. Hevoset astuivat sinne itsestään kuin vanhasta tottumuksesta. Miehet veivät minut mukanaan ja laskivat oven taas paikalleen köysillä, jotka olivat sitä varten siihen kiinnitetyt. Niinpä oli siis enoni, Perez'in arvoisa nepain joutunut satimeen kuin rotta loukkuunsa.

Neljäs luku.

Jossa kerrotaan luolasta ja mitä Gil Blas siellä näki.

Tiesin siis jo, minkäläatuista väkeä ystäväni olivat, ja on helppo arvata, että äskeinen pieni huoleni haihtui. Sensijaan valtasi paljon suurempi ja oikeutetumpi pelko mieleni; uskoin meneväni tukaatteineni suoraan surman suuhun. Tuntien siis itseni karitsaksi, jota teuraaksi talutetaan, astuin jo enemmän kuolleena kuin elävänä saattajaini välissä, jotka hyvin huomasivat vapisevani kovasti ja koettivat senvuoksi turhaan kehottaa minua olemaan aivan pelvotta. Astuttuamme siten noin kaksisataa askelta polkuamme, joka kulki kiertäen alaspäin, saavuimme holvikattoiseen talliin, jota valaisi kaksi suurta rautalamppua. Siellä oli suuri kasa olkia ja useita tynnöriä ohria. Kaksikymmentä hevosta olisi mukavasti sinne mahtunut; mutta nyt siellä ei ollut muuta kuin ne kaksi vastatullutta. Eräs vanha neekeri, joka näytti kuitenkin vielä jotenkin virkulta, talutti ne parsiinsa.

Läksimme tallista luolaan. Sitä oli useita lamppuja valaisemassa, mutta niiden murheellinen tuike näytti vaan paljastavan paikan kolkkuuden kaikessa kauheudessaan. Tulimme kyökkiin, jossa eräs vanha eukko oli paistamassa lihaa tulella valmistuen illallista. Kyökki oli varustettu kaikilla tarpeellisilla talouskaluilla, ja sen vieressä olevassa ruokakammiossa näytti olevan viljalti kaikenlaista ruokatarveta. Keittäjätär (täytyyhän minun kuvata hänetkin) näytti olevan ijältään jonkun vuoden seitsemännellä kymmenellä. Nuorempana hänellä oli ollut tulipunainen tukka, sillä aika ei ollut ehtinyt sitä niin haalistaa, ettei alkuperäisenkin väri olisi vielä jossakin määrin näkynyt. Hänen ihonsa oli kellertävä, leuka oli pitkä ja terävä, ja huulet kutistuneet; suuri kyömynenä riippui suun yli, ja silmät olivat koreasti tulipunaiset.

"Katsokaahan, Leonarda rouva; sanoi toinen miehistä esittäessään minua tälle pimeyden armaalle enkelille, katsokaahan tätä sievää poikaa, jonka me teille tuomme." Sitten hän kääntyi minuun, ja lausui, huomattessaan, kuinka kalpeana ja peloissani olin: "Heitä pelkosi ihan kokonaan; ei täällä sinulle mitään pahaa tehdä. Me tarvitsemme apulaista emännöitsijällemme; yhytimme sinut, ja se oli sinulle onneksi. Sinä tulet erään pojan sijaan, joka kuoli neljätoista päivää sitten. Hän oli kovin heikko ruumiiltaan. Sinä näytät minusta paljon vankemmalta kuin hän, et sinä niin heville kuole. Tosin et enää saa konsaan aurinkoa nähdä, mutta sensijaan sinulta ei pidä hyvää ruokaa ja lämmintä puuttuman. Päiväsi saat viettää Leonardan seurassa, joka on hyvin siivo eukko: ja kaikki pienet mukavuutesi saat järjestää mielesi mukaan. Sinä et olekaan", lisäsi hän, "joutunut kerjäläisten joukkoon, kuten kohta saat nähdä." Näin lausuen hän otti tuohuksen käteensä käskien minun tulla perässään.

Hän vei minut erääseen kellariin, jossa näin mahdollomat pinot hyvin tulpatuita pulloja ja saviruukkuja, joiden hän sanoi olevan täynnä erinomaista viiniä. Sitten hän kuletti minua useitten kammioitten läpi. Muutamissa oli palttinakasoja, toisissa taas villa- ja silkkikankaita. Eräässä näin kultia ja hopeita sekä paljon kallisarvoisia pöytäkaluja useissa kaapeissa. Senjälkeen tulimme erääseen suureen saliin, jota valaisi kolme messinkistä kynttiläkruunua ja joka oli kammioitten keskuksena. Siellä hän rupesi taas minua kuulustelemaan. Hän kyseli, mikä nimeni oli ja miksi olin lähtenyt Oviedosta; tyydyttyäni hänen uteliaisuutensa, hän lausui: "No niin, Gil Blas, sinähän olet lähtenyt kotiseudultasi

ainoastaan löytääksesi hyvän toimen; oletpa siis onnen poika, kun satuit meidät yhyttämään. Kuten olen jo sanonut, tulet elämään täällä kuin kuningas, ja kultaa ja hopeata on kuormittain. Sitäpaitsi olet varmassa tallessa, sillä tämä luola on sellainen, että pyhän hermandadin[5] miehet saavat sata kertaa tulla tähän metsään sitä löytämättä. Sen ovea ei tunne kukaan muu kuin minä ja toverini. Kysyt ehkä, miten olemme voineet sen tehdä seudun asukkaiden huomaamatta: mutta, katsos, se ei ole meidän työtämme, vaan se on ikivanha. Siihen aikaan kuin maurilaiset olivat valloittaneet Granadan, Aragonian ja melkein koko Espanjan, niin kristityt, jotka eivät halunneet antautua uskottomain ikeen alle, pakenivat ja piiloutuivat näille seuduille, Biscaijan rannoille ja Asturian vuoristoon, johon urhokas don Pelayo oli vetäytynyt. Pakolaisina hajallaan eläen he viettivät aikaansa vuoristoissa ja metsissä. Toiset asuivat vuorenonkaloissa, toiset kaivoivat itselleen luolia, joihin tämäkin kuuluu. Saatuaan lopulta viholliset karkoitetuksi Espanjasta he palasivat kaupunkeihinsa takaisin. Siitä pitäin ovat heidän vanhat pakopaikkansa olleet meikäläisten tyyssijoja. Onhan pyhä hermandad tosin löytänyt ja hävittänyt niitä moniaita, mutta on niitä vielä keksimättäkin, ja jo viisitoista vuotta olen, jumalankiitos, kenenkään häiritsemättä asunut tässä. Minun nimeni on kapteeni Rolando. Olen joukkomme päämies, ja se mies, joka oli kanssani, on eräs apulaisiani."

Viides luku.

Luolaan saapuu useita muita rosvoja, jotka pitävät hupaista keskustelua aikansa ratoksi.

Kapteeni Rolandon lausussa viimeisiä sanojaan, ilmestyi saliin kuusi uutta naamaa. He olivat: luutnantti viiden miehen kera, jotka palasivat saaliineen kotiin. He toivat kaksi korillista sokeria, kaneelia, pippuria, viikunoita, mantelia ja kuivatuita rusinoita. Luutnantti ilmoitti kapteenille ottaneensa korit erältä kauppamieheltä, jonka muulin hän myöskin toi mukanaan. Tehtyään siten selkoa matkastaan hän käski viedä saaliin varastohuoneeseen. Sitten ei ollut muuta tehtävää kuin saada ilta rattoisasti kulumaan. Saliin asetettiin suuri pöytä, ja minut lähetettiin takaisin kyökkiin, jossa Leonarda rouva opasti minua tehtäviini. Minä alistuin kohtalooni, koskapa paha onneni kerran oli sen niin asettanut, ja valmistausin palvelemaan noita arvonmiehiä.

Alotin virkani tarjoilupöydästä, jonka koristin hopeamaljoilla ja saviruukuilla, jotka olivat täynnä sitä Rolando herran ylistämää hyvää viiniä. Sitten vein pöytäni kaksi vadillista höystelihää; heti niiden tultua pöydälle miehet istuivat syömään. Ruoka maistui heille mainiosti; ja minä seisoin suorana heidän takanaan, valmiina täyttämään laseja. Tehtäväni luonnistui minulta erinomaisesti, ikäänkuin en olisikaan sitä ensi kertaa toimittanut, niin että sain herroiltani siitä oikein kiitoksia. Päällikkö kertoi heille muutamilla sanoilla historiani, joka huvitti suuresti heitä. Muuten hän puhui heille varsin edullisesti minusta, mutta minä olin jo parantunut kiitoksenhalusta, niin että saatoin kuulla hänen kehujaan aivan vaaratta. He kuitenkin jatkoivat yhä kehuskeluaan; he sanoivat, että minä olin kuin luotu heidän edeskäyväkseen ja että olin ainakin sata kertaa parempi kuin talon edellinen passari Ja koska hänen kuoltuaan Leonarda rouvalla oli ollut kunnia olla juomanlaskijana näille maanalaisille jumalille, niin he nyt ottivat sen toimen häneltä pois siirtäen sen minulle.

Suuri vadillinen paistia, joka tarjottiin heti höystelihan perästä, lopetti täydellisesti rosvojen nälän. Kun he sen ohessa samalla mitalla joivat kuin söivätkin, niin he tulivat pian hyvälle tuulelle, joten heidän haastelunsa paisui vähitellen aika meluksi. He puhuivat kaikki yhtäaikaa. Mikä alkoi kertoa jotakin tarinaa, mikä päästi sukkeluuden; mikä huusi, mikä lauloi; lopuksi he eivät enää kuulleet omaa ääntänsä. Silloin Rolando, kyllästyneenä hälinään, johon hän turhaan koetti saada järkeä, kohotti äänensä niin mahtavaksi, että seurueen täytyi vaieta. Hän lausui käskijän äänellä: "Hyvät herrat, kuulkaahan, minulla on eräs ehdotus. Nyt me huudamme toistemme korvat lumpeen puhumalla kaikki yhtäaikaa; eikö olisi parempi, että viettäisimme joutohetkemme järkimiesten tavalla? Mieleeni johtuu eräs tuuma: siitä pitäin kuin toisiimme yhdyimme, emme ole olleet niin uteliaita, että olisimme kyselleet sukuuhteitamme ja niitä kohtalon keikauksia, jotka ovat johtaneet meitä nykyiseen ammattiimme. Minusta sitä olisi sentään hauska kuulla. Kertokaamme siis nyt ne salaisuudet toisillemme näin illan kuluksi." Luutnantti ja muut miehet suostuivat suurella riemulla kapteenin ehdotukseen, ikäänkuin heillä olisi ollut jotakin erinomaista kerrottavana. Kapteeni alkoi ensiksi, kertoen seuraavaa:

"Tietäkää, herrat, että minä olen erään rikkaan porvarin ainoa poika Madridista. Synnyinhetkeni tuotti suunnattoman ilon perheelleni. Isäni, joka oli jo vanhanpuoleinen mies, tunsu rajatonta riemua perillisen saadessaan, ja äitini rupesi ravitsemaan minua oman rintansa maidolla. Siihen aikaan eli äitini-isäkin vielä korkeassa iässä. Hän oli herttainen vanhus, joka ei enää muuta tehnyt kuin luki rukousnauhaansa ja kertoili sotamuistelmiaan; sillä hän oli ollut pitkät ajat sotilaana ja kehui olleensa monta kertaa tulossa. Minä tulin vähitellen näiden kolmen epäjumalaksi; he kantoivat minua lakkaamatta käsillään. Siitä pelvosta, etten liikanaisista ponnistuksista ennen aikaani väsähtäisi, minun annettiin viettää lapsuuteni vuodet huolettomimmissa leikeissä. Isälläni oli tapana sanoa, ettei lasten

pidä ennen ruveta itseään rasittamaan, kuin ikä on hiukan kypsyttänyt heidän älyään. Tätä kypsymistä odottaissani jäin oppimatta sekä lukemaan että kirjoittamaan; mutta siltä ei aikani suinkaan hukkaan mennyt, sillä isäni opetti minulle tuhansia eri leikkejä. Kortit tunsin kuin viisi sormeani, noppaa pelasin kuin mestari, ja äidinisäni jutteli minulle kaskuja omilta sotaretkiltään. Hän lauloi päivät päästään samoja lauluja minulle. Kun siten olin pari kolme kuukautta laulellut kymmentä tai kahtatoista säettä, joten opin ne ulkoa, niin vanhempani kovin ihmettelivät muistiani. Yhtä tyytyväisiä he olivat järkeeni, sillä kun sain kenenkään kieltämättä puhua mitä tahdoin, niin sekaannuin heidän keskusteluunsa rikkiviisailla kysymyksilläni. 'Tuota herttaista poika kultuani!' huudahti isäni, silmät ihastusta säteillen. Äitini oli tukahuttaa minut hyväilyillään, ja isoisäni itki sulasta ilosta. Siten tulin jo kahdennelletoista vuodelle, enkä ollut vielä mitään oppinut. Nyt minulle hankittiin opettaja, mutta hän sai heti ankarat määräykset opettaa minua suurimmalla hellävaraisuudella; hänelle suotiin sentään lupa, hiukkasen pelontunteen herättämiseksi, silloin tällöin hieman uhkailla minua. Tästä luvasta ei ollut järin paljon hyötyä, sillä minä joko tein pilkkaa opettajani uhkauksista, taikka juoksin kyöneleet silmissä kantelemaan äidilleni tai isoisälleni ja sain aina heidät uskomaan, että hän oli minua rääkännyt. Koulumestari parka koetti väittää minun valehtelevan, mutta häntä ei uskottu ensinkään; häntä ruvettiin pitämään raakana pöllönä ja minun sanani painoi aina enemmän kuin hänen. Eräänä kauniina päivänä pisti päähäni raappia itse itseäni; sitten rupesin rääkkymään kuin pistettävä nauta; äitini riensi luokseni ja ajoi opettajan paikalla tiehensä, vaikka hän intti vastaan, ottaen taivaan todistajaksi, ettei ollut tehnyt minulle niin mitään."

"Samalla tavalla toimitin kaikki muutkin opettajani matkoihinsa, kunnes sain erään, joka minulle soveltui. Hän oli mainio opettaja, sopiva rikkaan talon pojalle. Hän rakasti leikkiä, eikä sylkenyt lasiin: parempiin käsiin en olisi voinut joutua. Hän päätti voittaa minut hyvyydellä; se onnistui, ja sillä hän saavutti vanhempainikin täyden suosion, niin että he uskoivat minut kokonaan hänen huostaansa. Kulettamalla minua rohkeasti niihin paikkoihin, joita hän itsekin rakasti, hän sai minuunkin sellaisen mieltymyksen niihin, että olin pian varttunut pojaksi, joka latinaa lukuunottamatta tiesi vaikka mitä. Käsitettyään, etten enää tarvinnut hänen opetustaan, hän läksi pois jakaakseen sitä toisaalle."

"Mutta jos olin lapsena saanut nauttia mielinmäärin vapautta, niin se kävi vieläkin vinkeämmäksi, kun pääsin omaksi herrakseni. Omassa perheessäni harjoitin häpeämättömyyteni ensimmäisiä mallinäytöksiä. Lakkaamatta pidin ilvettä isäni ja äitini kanssa. He eivät voineet muuta kuin nauraa tempuilleni; kuta hurjempia ne olivat, sitä enemmän ne heitä huvittivat. Siihen aikaan harjoitin jo kaikenlaisia irstailuja muiden samankaltaisten kanssa; ja kun emme saaneet vanhemmiltamme rahaa riittävästi niin suloista elämää varten, niin jokainen varasti kotoaan, mitä vaan sai; ja kun sekään ei enää riittänyt, niin me rupesimme harjoittamaan varastelua öisin, mikä tuottikin melkoiset saaliit. Kaikeksi onnettomuudeksi sai corregidor[6] vihiä meistä ja tahtoi panna meidät telkien taa, mutta me saimme tiedon hänen pahasta aikomuksestaan ja pistimme pillit pussiin lähtien pois toisille seuduille, jossa rupesimme verottelemaan matkustajia suurilla maanteillä. Ja siitä pitäin, hyvät herrat, on Jumala armollisesti suojellut minua toimessani ja kaikissa vaaroissa, joita se niin viljalti tarjoo."

Siihen kapteeni lopetti kertomuksensa, ja luutnantti alkoi arvonsa mukaan haastella vaiheitaan: "Hyvät herrat", alkoi hän, "minulle on aivan päinvastainen kasvatus tuottanut ihan samat tulokset kuin herra kapteenillemmekin. Isäni oli teurastaja Toledon kaupungissa; häntä pidettiin täydellä syyllä paikkakunnan raaimpana miehenä, eikä äitini ollut paljonkaan herttaisempi. He peittosivat minua lapsena kuin hallia vaan, ikäänkuin toinen toisensa kilvalla; ei mennyt päivää etten saanut tuhansia lyöntejä. Pieninkin virheeni rangaistiin armottomalla julmuudella. Jos rukoilin armoa ja lupasin kyöneleet silmissä katua erehdystäni, niin armoa ei tullut milloinkaan, ja useimmiten rääkkääminen tuli aivan syyttömästi. Kun isäni minua hutki, niin ei äitini mieleen suinkaan juolahtanut minua puolustaa; hän päinvastoin rupesi häntä auttamaan, ikäänkuin ei isäni olisi yksinkin siitä tehtävästä selviytynyt. Tämä kohtelu syytti minussa niin suuren vihan kotiani kohtaan, että jätin sen jo ennenkuin olin neljätoista täyttänyt. Läksin Aragoniaan päin, ja saavuin kerjäämällä Saragossaan asti, jossa jouduin kerjäläisten seuraan."

"He opettivat minua esiintymään milloin sokeana, milloin rampana nilkuttamaan, milloin maalaamaan jäseniini valehaavoja j.n.e. Aamusella me, kuten näyttelijät konsanaan, harjoittelimme osiamme. Sitten jokainen riensi paikalleen ja illalla kokoонуimme taas. Yöt vietimme hauskasti niiden kustannuksella, jotka olivat päivän kuluessa meitä armahtaneet. Aikani kävi kuitenkin ikäväksi näiden kurjain parissa, jonka vuoksi liityin erääseen silmäkääntäjä-joukkoon, jossa opin tekemään monia somia temppeja. Mutta sitten tunsin pystyväni uskaliaampiin tekoihin ja yhdyin muutamiin rohkeisiin poikiin, jotka keventelivät matkamiesten kuormia; ja heidän elämäntapaansa olen niin mielistynyt, etten ole sen koommin tahtonut sitä mihinkään muuhun vaihetta. Saanpa siis, hyvät herrat, kiittääkin vanhempiani heidän rääkkäämisestään, sillä jos he olisivat hiukankin lempeämmin minua kasvattaneet, niin ihan varmasti olisin nykyisin vaan rupanaamainen teurastaja Toledossa; mutta nytpä olen teidän arvokas luutnanttine."

Sitten ne kuusi muutakin rosvoa kertoivat elämäntarinansa; ja ne kaikki kuultuani en enää ollenkaan

ihmeteltyt, että he olivat yhteen osuneet. Sitten he muuttivat keskustelun aihetta. He alkoivat tuumiskella tulevaa retkeänsä, jota varten oli useita eri suunnitelmia, ja saatuaan sen päätetyksi he nousivat pöydästä mennäkseen makuulle. He sytyttivät kynttilänsä ja siirtyivät kukin kammioonsa. Minä menin kapteeni Rolandon perässä hänen huoneeseensa. Auttaessani hänen riisumistaan, hän lausui minulle leikkisästi: "No, Gil Blas, nyt olet nähnyt, millä tavalla me aikaamme vietämme. Meillä on täällä ilo ainainen, kateus ja viha ovat täällä tuntemattomat; joukossamme ei ole vielä kertaakaan riitaa sattunut; me elämme sopuisammin kuin munkit. Sinä, poikaseni, tulet viettämään onnekasta elämää parissamme."

Kuudes luku.

Jossa kerrotaan, miten Gil Blas koettaa paeta ja miten yritys onnistuu.

Nämä sanat lausuttuaan rosvokapteeni meni sänkyynsä; ja minä palasin saliin, jossa korjasin pöytäkalut pois ja panin kaikki järjestykseen. Senjälkeen menin kyökkiin, jossa Domingo (se oli vanhan neekerin nimi) ja Leonarda rouva parhaillaan illastivat minua odottain. Vaikk'en tuntenut vähääkään nälkää, niin istuuduin kuitenkin heidän viereensä. En voinut mitään syödä, ja kun olin yhtä alakuloisen näköinen, kuin siihen oli syytäkin, niin nämä kaksi toistensaveroista ryhtyivät minua lohduttamaan; mutta sen he tekivät tavalla, joka pikemmin saattoi minut epätoivoon kuin huojensi raskasta mieltäni. "Minkävuoksi sinä olet niin huonolla tuulella, poikaseni?" lausui ämmä. "Iloitahan sinun pitäisi kun saat olla täällä. Sinä olet nuori ja näytät hiukan kevytmieliseltä, maailmassa sinä saattaisit joutua hunningolle. Siellä sinä varmaan olisit päätyneet irstailijain pariin, jotka olisivat vietelleet sinut kaikellaisiin huvitteluihin; sensijaan sinä olet täällä oikeassa rauhan satamassa". — "Leonarda rouva on oikeassa," virkahti nyt neekeri vuorostaan arvokkaasti, "ja siihen voimme lisätä vielä sen, ettei maailmassa ole mitään muuta kuin vaivoja ja kiusaa. Kiitä taivasta, ystäväni, että olet näin yhdellä kertaa päässyt erillesi kaikista elämän vaaroista, huolista ja murheista."

Kuuntelin tyvenesti näitä viisaita kehotuksia, sillä suuttumisesta ei olisi ollut mitään hyötyä. Käsitin hyvin, että jos olisin päästänyt harmini valloilleen, niin he olisivat vaan nauraneet. Syötyään ja juotuaan aikamiehen määrän Domingo vihdoin nousi ja läksi talliinsa. Sitten Leonarda otti lampun ja johdatti minut muutamaa komeroon, jota käytettiin myöskin niiden rosvojen hautausmaana, jotka sattuiivat luonnollisella kuolemalla kuolemaan. Siellä hän näytti minulle tilaa, joka oli paljo enemmän haudan kuin vuoteen näköinen. "Tämä on sinun huoneesi, sinä veitikka", lausui hän, nipistäen minua ystävällisesti leuasta, "tässä se toinenkin poika makasi eläessään joukossamme, se jonka paikalle sinä olet päässyt, ja täällä hän lepää vielä kuoltuaankin. Hän kuolla kutkahti ihan tuoreimmassa iässään; älä sinä vaan seuraa hänen tyhmää esimerkkiään". Näiden sanain jälkeen hän antoi minulle lampun ja meni kyökkiinsä takaisin. Minä laskin lampun maahan ja heittäysin karsinaan, en juuri lepoa saadakseni, vaan voidakseni oikein päästää ajatukseni valloilleen. "Oi taivas!" vaikeroin itsekseni, "voiko kauheampaa kohtaloa ihmiselle tulla kuin minulle? En enää milloinkaan saa nähdä päivänvaloa; ja ikäänkuin se ei vielä riittäisi, että olen elävältä haudattuna kahdeksantoista vuoden ijällä, saan vielä olla varkaitten palvelijana ja viettää päiväni rosvojen ja yöni kuolleitten keskellä." Nämä ajatukset, jotka tuntuivat minusta vuorenraskailta, panivat minun katkerasti itkemään. Mutta sitten maltoin mieleni, sillä huomasin turhaksi kuluttaa itseäni joutavalla itkulla, ja aloin miettiä keinoja pelastuakseni täältä. Lausuin itsekseni: "Onko siis aivan mahdotonta päästä täältä pois? Rosvot nukkuvat; keittäjätär ja neekeri samoin kohta; enköhän voisi heidän kaikkein nukkuessa osata tämän lampun avulla käytävään, josta tähän hornaan tulinkin? Tosin en ehkä jaksa nostaa laskuovea, joka on käytävän suulla. Mutta katsotaan; eihän mikään estä koettamasta. Häätä lisää voimiani, niin että ehkä hyvinkin onnistun."

Mietin tätä suurta suunnitelmaa. Nousin ylös niinpian kuin arvasin Leonardan ja Domingon nukkuvan. Otin lamppuni ja hiivin kammioista, uskoen itseni paratiisin kaikkein pyhimysten huostaan. Ei ollut helppoa osata oikealle tielle tämän uuden labyrintin sokkeloissa. Pääsin kuitenkin tallin ovelle, ja näin vihdoinkin etsimäni käytävän. Kulin eteenpäin laskuovea kohden, mieli täynnä sekä iloa että pelkoa: mutta, voi hirmua! käytävän kesäpaikoilla tuli vastaan tiiviisti sulettu rautainen häkkiportti, jonka tangot olivat niin tiheässä, että tuskin voi kätensä läpi pistää. Masennuin kovin tämän uuden esteen johdosta; sillä porttia en ollut tullessani ollenkaan huomannut, syystä että se oli silloin auki. Rupesin kuitenkin tunnustelemaan tankojen vahvuutta ja tarkastelemaan lukkoa, koetinpa jo väkisin sitä irti riipaista, kun samassa tunsin harteillani viisi kuusi vihaista ruoskan iskua. Päästin siitä niin vihlovan parkauksen, että koko luola kajahti; ja vilkaistuani taakseni näin siinä neekerin paita päällä, toisessa kädessään salalyhty ja toisessa esine, jonka vaikutuksen tunsin selässäni. "Ohoo, poikaseni", rähisi hän, "vai sinä aiot karata! Hei! älä luule minua nenästä vetäväsi, minä kuulin kyllä sinun puuhasi. Luulit kai portin olevan auki? Tiedä, sinä juutas, että se pysyy tästälähin aina kiinni. Kun me kerran pidämme täällä jotakuta vasten hänen tahtoaan, niin saapi olla paljon visakampi sinua päästökseen käsistämme pois."

Parkaukseni oli säikäyttänyt myöskin pari kolme rosvoista, jotka eivät olleet varmoja, ettei vaan itse pyhä hermandad ollut heidän kimpussa. He hyppäsivätkin senvuoksi ylös huutaen kovalla äänellä tovereitaankin. Siten he olivat paikalla jalkeilla joka mies, ja siepaten miekkansa ja pyssyinsä he riensivät melkein alastomina minun ja Domingon luokse. Mutta heti kun kuulivat, mikä hälinään oli syynä, niin heidän levottomuutensa muuttui leveäksi naurunhohotukseksi. "Mitenkä Gil Blas", lausui eräs heistä, "et ole ollut luonamme vielä kuin kuusi tuntia ja pyrit jo pois? Mene nukkumaan. Tällä kertaa pääset nyt sillä rangaistuksella, jonka Domingolta jo sait; mutta jos hän huomaa sinun kerrankaan vielä yrittävän karata, niin pyhän Bartholomeuksen nimessä me nyljemme sinut elävältä." Tämän lausuttuaan hän läksi pois. Toisetkin rosivot palasivat kammioihinsa nauraen sydämmensä pohjasta minun yritykselleni päästä eroon heidän kumppanuudestaan. Neekeri oli erittäin tyytyväinen työhönsä ja palasi talliinsa. Minullakaan ei ollut muuta tehtävänä kuin kömpiä takaisin komerooni, jossa huokailin ja itkeskelin lopun yötä.

Seitsemäs luku.

Mitä Gil Blas tekee paremman puutteessa.

Ensi päivinä luulin kuolevani kalvavasta surustani. Tuntui kuin olisin muuttunut elävältä vainajaksi; mutta sitten hyvä henkeni toi minulle ajatuksen ruveta teeskentelemään. Olin olevinani vähemmän alakuloinen; vaikkei siihen ollut hiukkaistakaan halua: osasin sanalla sanoen pakottaa itseäni niin hyvin, että Leonarda ja Domingo alkoivat uskoa sen todeksi. He arvelivat linnun suostuneen häkkiinsä. Rosvot käsittivät muutokseni samoin. Olin iloisen näköinen tarjotessani heille juotavaa ja sekaannuin heidän keskusteluunsa, kun keksin jonkun sopivan leikkisanan siihen. He eivät ollenkaan ottaneet pahakseen rohkeuttani vaan olivat päinvastoin hyvillään siitä. "Gil Blas," lausui kapteeni minulle eräänä iltana kun olin lausunut jonkun sukkeluuden, "se on oikein, että olet heittänyt kaikki surut hiiteen; minusta on hauska nähdä sinun hyvää tuultasi ja kuulla leikinlaskuasi. Ihmistä ei tunne heti ensi näkemällä; minä en tosiaankaan uskonut sinua niin sukkelaksi ja leikkisäksi."

Muutkin ylistivät minua tuhansin sanoin ja kehottivat pysymään edelleenkin yhtä rohkealla mielellä. He näyttivät minuun niin tyytyväisiltä, että päätin käyttää sitä hyväkseni. "Hyvät herrat", lausuin heille, "sallikaa minun avata sydämmeni teille. Siitä aikain kuin olen täällä asunut tunnen kerrassaan muuttuneeni. Olen mieltynyt teidän toimeenne, minä aivan palan halusta saada kunnian kuulua teidän joukkoonne, ottamaan kerallanne osaa retkienne vaaroihin." Sanani herättivät yleistä hyväksymistä, ja intoani kiitettiin paljon. Mutta sitten päätettiin yksimielisesti antaa minun palvella vielä jonkun aikaa taipumusteni koettelemista varten. Senjälkeen minut luvattiin ottaa koeretkelle. Sen johdosta ylenisin pyrkimääni arvoon, eikä suinkaan epäilty kokeen onnistumista minunkaltaiselleni hyvälahjaiselle nuorukaiselle.

Sain siis jatkaa pakollista näyttelemistäni ja toimia edelleenkin passarina. Se tuskastutti minua kovin, sillä enhän halunnut rosvoksi tulla muuta varten kuin saadakseni vapaasti mennä ulos luolasta kuten muutkin; ajattelin, että sitten retkeillessäni heidän kanssaan sopivassa tilaisuudessa livistäisin matkaani. Ainoastaan tämä ajatus piti minua pystyssä. Mutta siitä huolimatta kävi odotus pitkäksi, ja useamman kuin yhden kerran koetin pettää valpasta Domingoa, mutta hän oli liiaksi varuillaan, niin etten onnistunut. Sadan Orpheuksen nero ei varmaankaan olisi saanut tätä Kerberosta lumotuksi. Tosin en, pelvosta etten antaisi epäluulon aihetta, käyttänytkään häntä pettääkseni kaikkia keinoja, joita olisin voinut. Hän piti minua silmällä, ja minun täytyi menetellä erinomaisen varovasti, ettei puuhani näyttäisi epäilyttävältä. Koetin kuitenkin parhaani mukaan varttoa aikaa, jonka rosivot olivat määränneet minulle joukkioonsa ottamista varten, vaikka odottaminen kävi tuskastuttavan pitkäksi.

Kuuden kuukauden kuluttua se hetki vihdoinkin löi. Herra Rolando lausui eräänä iltana miehilleen: "Hyvät herrat, meidän tulee täyttää lupaus, jonka annoimme Gil Blas'ille. Minulla ei ole hetikään huonot ajatukset siitä pojasta; hän on minun nähdäkseni valmis tulemaan mukaamme; luulen, että voimme hänestä jotakin tehdä. Arvelen, että otamme huomenna hänet kerallamme maanteille laakereita niittämään. Ottakaamme huoleksemme ohjata häntä kunnian poluille." Rosvot olivat kaikki samaa mieltä päällikkönsä kanssa; ja osottaakseen katsovansa minua jo itsensä vertaiseksi, he siitä hetkestä alkain vapauttivat minut palvelijatoimestani. He asettivat Leonarda rouvan uudestaan virkaan, jonka olivat häneltä ottaneetkin antaen sen minulle. He käskivät minun riisua yltäni entisen pukuni, jona oli yksinkertainen, hyvin kulunut ihokas, ja toivat erään aatelismiehen puvun, jonka olivat äskettäin ryöväanneet. Siten olin valmis lähtemään ensimmäiselle retkelleni.

Kahdeksas luku.

Oli aamupuoli yötä eräänä päivänä syyskuun keskipaikoilla lähteissäni rosvojen kanssa luolasta. Minulla oli kuten heilläkin aseina pyssy, kaksi pistoolia sekä miekka ja keihäs, ja minä ratsastin erinomaisella hevosella, joka oli otettu samalta aatelismieheltä kuin pukunikin. Olin oleskellut niin kauan pimeässä, että nouseva aurinko ensin aivan häikäisi silmiäni; mutta pian ne sentään tottuivat sitä sietämään.

Me ratsastimme Pontferradan ohi ja piilouduimme erääseen metsikköön Leoniin vievän tien varrella, sellaiseen paikkaan, josta voimme nähdä kaikki tietä myöten kulkijat ja pysyä itse näkymättöminä. Siinä varttosimme, että onni toisi hyvän saaliin satimeemme. Jo näimme erään dominikaanimunkin ajaa hölköttävän kehnolla muulilla. "Jumalalle kiitos!" huudahti kapteeni nauraen, "tuossahan tulee Gil Blas'in mestarikoe. Hän saa mennä puhdistamaan tuon munkin: katsokaamme, kuinka se luonnistuu häneltä". Kaikki rosivot olivat sitä mieltä, että tämä tehtävä sopi minulle erinomaisesti, ja kehottivat minua ryhtymään tuumasta toimeen. "Hyvät herrat", lausuin heille, "tulette olemaan tyytyväisiä; minä riisun tuon paimenen paljaaksi ihoa myöten, ja tuon hänen muulinsakin tänne." — "Ei, ei," lausui Rolando, "se ei maksa vaivaa: tuo meille hänen kukkaronsa vaan; muuta emme sinulta vaadi." — "Minä menen nyt", vastasin, "antamaan mallinäytökseni mestarieni nähden; toivon siis ansaitsevani heidän hyväksymisensä." Sitten karautin metsästä suoraan pappia kohden, anoen taivaalta anteeksi rikostani, jonka aion tehdä. Olisin mielelläni käyttänyt tilaisuutta hyväkseni paetakseni; mutta useimmilla rosvoista oli vielä paremmat hevoset kuin minulla: jos he olisivat huomanneet minun pyrkivän pakoon, niin he olisivat paikalla lähteneet perääni ja saaneet minut heti kiinni; tai he olisivat kenties laskeneet minua kohti yhteislaukauksen pyssyistään, ja silloin nahkani ei olisi ollut paljon arvoinen. En rohennut siis ryhtyä niin vaaralliseen yritykseen. Lähestyin munkkia ja vaadin häneltä kukkaroa ojentaen pistoolin piippua hänen rintaansa kohden. Hän pysähtyi paikalla, silmäsi minua ja virkkoi, näyttämättä yhtään säikähtyneeltä: "olet vielä nuori, poikaseni; olet kovin aikaisin ruvennut huonoon ammattiin." — "Arvoisa isä", vastasin hänelle, "niin huono kuin se lieneekin, kadun etten ole sitä ennen alottanut." — "Voi, poika parka!" vastasi tämä herttainen kirkonmies, joka ei voinut ymmärtää sanojeni oikeata ajatusta, "mitä sanot? Mikä sokeus! Salli minun esittää sinulle kauhistava tilasi..." — "Mitä joutavia, teidän kunnianarvoisuutenne," keskeytin hänet kiirehtäin, "säästäkäähän vaan opetuksenne, minä en varttoile maanteillä saadakseni kuulla saarnoja; tässä ei auta nyt muu kun raha. Rahat tänne joutuin!" — "Rahat?" sanoi hän hämmästyneenä; sinulla on kovin huonot käsitykset espanjalaisten ihmisrakkaudesta, jos luulet meidän kaltaisten tarvitsevan rahaa matkoillaan tässä maassa. Heitä se luulo pois. Meitä otetaan kaikkialla ilomielin vastaan; meitä ruokitaan, meitä juotetaan ja meille maja suodaan, eikä milloinkaan vaadita muuta korvausta kuin esirukouksia. Mitäpä me siis rahalla tekisimme matkoillamme, me luotamme ainoastaan Kaikkivaltiaaseen. — "Ettepä aivan niinkään," vastasin; "teillä on aina hyviä kultakolikoita mukana, että luottamuksemme olisi vielä lujempi. Mutta lopettakaamme jo; toverini, jotka ovat tuolla metsässä, käyvät pian kärsimättömiksi: viskatkaa paikalla kukkaronne maahan, taikka ammun kuulan lävitsenne."

Näitä sanoja säestin uhkaavilla eleillä, joka sai munkin pelkäämään henkeänsä. "Vuotahan", hän lausui; "sen sinä saat, koska sitä välttämättä haluat. Minä huomaan ettei sinuntapaisiisi pysty sana." Niin lausuen hän veti viittansa alta suuren kauriinnahkaisen kukkaron, jonka viskasi tielle. Lupasin siis hänen jatkaa matkaansa, jota lupaa minun ei tarvinnut kahdesti antaa. Hän tyrkki muuliansa kylkiin, ja se läksi paikalla hyvää ravia juosta vilistämään, tehden tyhjäksi huonon luuloni siitä; minä en nimittäin arvellut sitä enoni muulia paremmaksi. Hänen poistuessaan minä hyppäsin maahan ja otin ylös kukkaron, joka tuntui raskaalta. Nousin taas hevoseni selkään ja ratsastin nopeasti metsään, jossa rosivot odottivat kärsimättöminä tuloani onnitellakseen, ikäänkuin urotyöni olisi ollut hyvinkin kuntoa osottava. He antoivat minun tuskin satulasta nousta, niin innokkaasti he minua syleilivät ja taputtelivat. "Rohkeutta vaan, Gil Blas", lausui Rolando, "sinä teet vielä ihmeitä. Pidin koko ajan sinua silmällä ja huomasin sinun reippaan ryhtisi; minä ennustan, että sinusta tulee vielä mainio maantierosvo, tai sitten minä en sitä asiaa ymmärrä." Luutnantti ja muutkin yhtyivät ennustukseen, vakuuttaen, että minä vielä kerran varmasti sen täytän. Kiitin heitä hyvästä ajatuksestaan minusta sekä lupasin kaikin voimini pyrkiä siihen päämäärään.

Ylistettyään näin minua sitä suurisanaisemmin kuta vähemmin tekoni sitä ansaitsi, heille tuli halu tarkastaa ryöstämäni kukkaron sisällystä. "Katsokaamme", sanoivat he, "katsokaamme, mitä munkin kukkarossa on." — "Se täytyy olla hyvin varustettu", jatkoi toinen, "sillä pappien ei ole tapana liikkua pyhiinvaeltajain tavoin". Kapteeni otti solmusta kukkaron nauhan ja avasi sen vetäen sieltä kaksi tai kolme kourallista pieniä kuparilanttia ja niiden seassa joukko Agnus Dei'tä[7] ja scapulairejä.[8] Näin uudentapaisen saaliin nähdessään rosivot päästivät rähisevän naurun. "Herran tulukset!" huusi luutnantti, "olemme suuresti kiitollisia Gil Blas'ille, sillä hänen koenäytöksensä tuottaa ikuisen onnen koko joukollemme."

Tämä sukkeluus houkutteli toisia perässään. Ne roistot rupesivat pitämään hauskaa minun

kustannuksellani. He laskivat siitä tuhansia kompia, joita ei sovi kertoa, ja jotka osottivat heidän sisällistä kehnouttaan.

Minä vaan en nauranut, siihen ottivat rosvot minulta halun pois, sillä minähän heidän pilkkansa maalitauluna olin.

Yhdeksäs luku.

Jossa kerrotaan siitä vakavasta asiasta, joka tätä tapausta seurasi.

Me viivyimme metsässä suurimman osan päivästä, näkemättä ainoatakaan matkustajaa, joka olisi voinut maksaa munkin tekemän vahingon. Vihdoin nousimme lähteäksemme takaisin luolaamme, aikoen supistaa tänpäiväiset puuhamme minun naurettavaan yritykseeni, joka oli yhä vieläkin heidän pilansa aiheena. Silloin huomasimme etäämpää eräiden vaunujen lähestyvän, joiden edessä oli neljä muulia. Ne tulivat hyvää vauhtia, ja niiden rinnalla ratsasti kolme miestä, jotka näyttivät hyvin asetetuilta ja valmiilta meitä vastaan ottamaan, jos olisimme kyllin rohkeita hyökkäämään heidän kimppuunsa. Rolando käski joukon pysähtyä neuvottelua varten, jonka päätökseksi tuli, että hyökättäisiin. Senvuoksi hän asetti heti meidät asianomaiseen järjestykseen, ja me ratsastimme taisteluun valmiina vaunuja kohden. Huolimatta metsässä saamastani kiitoksesta, jouduin ankaran vavistuksen valtaan, ja kohta tunsin koko ruumiini valuvan kylmää hikeä, joka ei ennustanut hyvää. Kurjuuteni lisäksi ratsastin vielä ihan sotarinnassa, kapteenin ja luutnantin välissä, jotka olivat asettaneet minut siihen totuttaakseen minut tulta kestäämään. Rolando huomasi kelmeuteni, silmäsi minua viistoon ja lausui tuimasti: "kuule, Gil Blas, muista tehdä velvollisuutesi; minä sanon sinulle, että jos koetat kääntyä takaisin, niin ammun kuulan kalloosi, muista se!" Olin liian varma siitä, että hän täyttäisi uhkauksensa ollakseni välittämättä varoituksesta, enkä siis ajatellut enää muuta kuin uskoa sieluni Jumalan huomaan, koskapa oli sama pelättävänä niin puolelta kuin toiseltakin.

Samalla vaunut lähestyivät meitä saattomiehineen. He huomasivat minkälaatuista väkeä me olimme; ja älyttyään käytöksemme johdosta tarkotuksemme he lähestyivät meitä pyssynkantaman päähän. Heillä oli, kuten meilläkin, aseina pyssyt ja pistoolit. Heidän valmistautuessa ottamaan meitä vastaan astui vaunuista muuan kaunis, komeasti puettu nuori mies. Hän nousi erään varahevosen selkään, jota yksi miehistä talutti, ja asettui joukon etunenään. Hänellä ei ollut muita aseita kuin miekka ja kaksi pistoolia. Vaikkei heitä ollut kuin neljä yhdeksää vastaan, sillä kuski ei liikahtanut paikaltaan, niin he lähestyivät meitä rohkeudella, joka lisäsi minun kauhuni kaksinkertaiseksi. Kuitenkin vaikka jäseneni tutisivat kuin horkassa, valmistuin laukaisemaan; mutta, lausuakseni selvän totuuden, sulin silmäni ja käänsin pääni pois pyssyä laukaistessani, ja senvuoksi en voi raskauttaa omaatuntoani sillä teolla.

Tapahtuman yksityisseikkoja esittämään en rupea, sillä vaikka olinkin siihen osallisena, niin en nähnyt mitään; pelkoni pani pääni niin perin pyörälle, etten ensinkään saanut nähdä tapausta, joka minua niin vapisutti. Ainoa, minkä tiedän, oli muskettien pauke ja senjälkeen toverieni raikuva huuto: Voitto! voitto! Tämän huudon johdosta haihtui pelkoni pois. Huomasin ne neljä ratsumiestä makaavan hengettäminä kentällä. Meidän puoleltamme ei ollut kaatunut kuin yksi mies, ja eräs oli saanut kuulan oikeaan polvilumpioonsa. Luutnantti haavoittui myöskin, mutta hyvin lievästi, luoti oli vaan hiukan hipaissut nahkaa.

Rolando herra juoksi sitten heti vaunujen ovelle. Niitten sisässä istui nuori nainen, ijältään noin kaksikymmentäneljä tai kaksikymmentäviisi vuotta. Hän näytti tavattoman kauniilta, vaikka äskeinen tapahtuma oli häneen ankarasti vaikuttanut. Hän oli nimittäin pyörtynyt taistelun aikana, ja makasi yhä vieläkin tajutonna. Rolando unhottui kokonaan häntä katselemaan, meidän toisten ajatellessa saalista. Ensiksi rupesimme ottamaan kiinni kaatuneitten ratsumiesten hevosia, jotka olivat pyssyjen pauketta säikähtäin juosseet hajalle, menetettyään ohjaajansa. Muulit eivät olleet paikaltaan hievahtaneet, vaikka kuski oli taistelun tuoksinassa hypännyt pukiltaan ja paennut. Nousimme ratsuiltamme, riisuimme muulit valjaista ja kuormitimme niiden selkään useita matka-arkkuja, jotka olivat köytettyinä vaunujen etu- ja takapuolelle. Sen tehtyä nostettiin vaunuissa oleva nainen kapteenin käskystä hevosen selkään. Eräs rosvoista, joka oli erittäin vahva mies, otti hänet käsivarsiansa varaan, ja sitten me läksimme saaliillemme kotia kohden, heittäen maantielle vaunut ja paljaiksi rosvotut ruumiit.

Kymmenes luku.

Jossa kerrotaan Gil Blas'in suuresta päätöksestä ja sen toimeenpanosta.

Yötä oli jo kappale kulunut saapuessamme luolaan. Ensin veimme elukat talliin, jossa saimme itse taluttaa ne parsiinsa ja laittaa apetta, sillä neekerimme oli ollut jo kolme päivää vuoteen omana. Leinin lisäksi, joka oli iskenyt häneen ankarasti, oli hirveä jäsenpakotus herpauttanut mieskurjalta sekä kädet että jalat, niin ettei hän voinut liikuttaa muuta kuin kieltään. Sitäpä hän sitten käyttikin, ilmaisten hirveällä sadatuksilla kärsimättömyyttään. Jätimme hänen kiroilemaan ja sadattelemaan ja menimme kyökkiin, jossa omistimme kaiken huolenpitomme kauniille vangillemme, joka oli kuin kuoleman varjoihin verhottu. Emme säästäneet mitään saadaksemme hänet virkoamaan, mikä todella lopulta onnistuikin. Mutta tajuun tultuaan ja huomattuaan olevansa aivan tuntemattomien miesten kätten varassa, hän käsitti tilansa onnettomuuden. Kaikki kauhun ja epätoivon tuskat kuvastuivat hänen silmistään, jotka hän nosti taivasta kohden, ikäänkuin valittaen kohtalonsa kovuutta. Uudet hirveät ajatukset vaikuttivat häneen niin voimakkaasti, että hän yhtäkkiä pyörtyi uudelleen; hänen silmäluomensa ummistuivat taas, ja rosvot luulivat kuoleman jo vievän heidän saaliinsa. Silloin kapteeni arveli soveliaimmaksi heittää hänet itsekseen kuin kiusata häntä uusilla yrityksillä ja käski senvuoksi viedä hänet Leonardan vuoteelle sekä jättää hänet aivan yksin, seuratkoon siitä sitten mitä tahansa.

Sitten astuimme saliin, jossa eräs rosvoista, joka oli ollut aikoinaan haavuri, tarkasti luutnantin ja toisen haavoittuneen haavat ja voiteli niitä rasvoilla. Sen tehtyä rupesimme tarkastamaan matkarakkujen sisältöä. Toiset olivat täynnä pitsejä ja liinatavaroita, toiset pitovaatteita; mutta viimeksi avatusta lippaasta löytyi muutamia kukkaroita täynnä pistooleja, mikä tuotti suunnattoman ilon herroille rosvoille. Tämän tarkastuksen perästä emännöitsijä toi tarjoilupöydän saliin ja kattoi sen illallista varten. Aluksi keskustelimme yksinomaan suuresta voitostamme, mutta sitten Rolando kääntyi minuun seuraavilla sanoilla: "tunnustappa, Gil Blas, tunnusta pois, poikaseni, että pelkäsit kauheasti". Vastasin tunnustavani sen rehellisesti, mutta arvelin vielä taistelevani kuin sankari, oltuani vaan parilla kolmellakin retkellä mukana. Siitä koko seurue rupesi minun puolelleni, arvelen sen anteeksi annettavaksi, sillä olihan koetus ollutkin tuimanlainen; niin etten niin nuoreksi ja ruutia haistamattomaksi mieheksi ollut aivan huonosti käyttäytynytkään.

Senjälkeen keskustelu siirtyi muuleihin ja hevosiin, jotka olimme tuoneet luolaan. Päätettiin lähteä jo huomisin ennen päivänkoittoa Mansillaan niitä myömään, sillä siellä ei luultavasti oltu vielä kuultu meidän teostamme mitään. Tämän päätöksen tehtyämme lopetimme illallisemme ja menimme taas kyökkiin katsomaan vankiamme, jonka huomasi yhä vielä olevan samassa tilassa; arvelimme, ettei hän eläisi yön yli.

Jätimme hänet omiin hoteisiinsa. Rolando ei tehnyt muuta kuin käski Leonardan hoitaa häntä; sitten jokainen vetäysi omaan koppiinsa. Minä puolestani heittäydyin tosin vuoteelleni, mutta en nukkuakseni, vaan rupesin ajattelemaan yksinomaan ryöstetyn naisen onnettomuutta. Olin varma siitä, että hän oli ylhäinen vallasnainen, ja senvuoksi hänen kohtalonsa tuntui vielä surkuteltavammalta. En voinut vapisematta ajatella, mitkä kauhut häntä odottivat, ja tunsin syvää sääliä häntä kohtaan, ikäänkuin ystävyyden tai veren siteet olisivat minua häneen liittäneet. Lopuksi, valitettuani kyllikseni hänen kohtaloaan, aloin miettiä keinoja pelastaakseni hänet vaarasta ja päästäkseni samalla itse luolasta pois. Ajattelin, ettei nekeri ehtisi parantua ja että niin ollen portin avain olisi Leonardan hallussa. Tämä ajatus kiihdytti mielikuvitustani suuresti ja sai minun keksimään pakosuunnitelman, jota punnitsin tarkasti ja aloin paikalla panna sitä toimeenkin seuraavalla tavalla.

Olin saavinani ähkykohtauksen ja aloin marista ja voihkia, ja tuontuostakin päästin aika parkauksen. Rosvot heräsivät ja keräytyivät kohta viereeni, kysyen mitä minä niin rupesin karjumaan. Vastasin ähkyn viiltelevän kamalasti vatsaani, ja saadakseni heidät paremmin uskomaan kiristelin julmasti hampaitani, vääristelin naamaani ja heittelehdin hirveissä väännöksissä vuoteellani. Sitten rauhotuin yhtäkkiä ikäänkuin tuskani olisivat hiukan talttuneet. Mutta kotvan perästä aloin taas pyllyillä karsinassani ja väännellä jäseniäni. Näyttelin sanalla sanoen niin hyvin osani, että rosvot kaikessa nokkeluudessaan antoivat pettää itsensä ja, uskoivat, että vatsassani oli täydellä todella hirveä kapina. Mutta hyvästä näyttelemisestäni johtui minulle toisia kärsimyksiä, joista oli leikki kaukana; sillä kun armeliaat toverini luulivat minun todella kärsivän, niin he kiiruhtivat joka mies auttamaan hätääni. Eräs toi viinapullon pakottaen minun tyhjentämään sen puolilleen; toinen antoi minulle aimo peräruiskauksen manteliöljyä; kolmas lämmitti ruokaliinan levittäen sen tulikumana mahalleni. Turhaan huusin armoa; he luulivat huutoni johtuvan kivuistani ja koettivat kättä paraten toimittaa minulle todellisia tuskia yrittäessään karkoittaa teeskenneltyjä. Lopuksi, kun en enää jaksanut sitä kestää, tuli minulle pakko ilmoittaa, etten tuntenut enää yhtään vatsanväänneitä sekä lupasin olla aivan rauhassa. Silloin he herkesivät räökkäämästä minua parannuskeinoillaan, ja minä varoin visusti enää valittelemasta, etten vaan joutuisi uudestaan heidän lääkitsemisensä uhriksi.

Tämä kohtaus kesti lähes kolme tuntia. Senjälkeen rosvot arvelivat, ettei enää ole pitkä päivänkoittoon, sekä valmistausivat lähtemään Mansillaan. Silloin minä olin nousevinani vuoteeltani uskotellakseni heille, että minullakin oli tavaton halu lähteä mukaan; muttei he estivät sen. "Ei, ei, Gil Blas", lausui Rolando herra, "jää sinä tänne, poikaseni; vatsankipusi voisi uudistua. Toiste saat tulla kanssamme; tänään sinä et jaksa meitä seurata; lepää sinä vaan koko päivä, sinä tarvitset lepoa." Minä

en tohtinut olla liian itsepintainen siitä pelvosta, että pyyntöni mahdollisesti suostuttaisiin; otinhan vaan hyvin surullisen muodon sen johdosta, etten päässyt mukaan, ja sen tein niin luonnollisesti, että he läksivät luolasta aavistamatta hituistakaan tuumiani. Heidän lähtönsä jälkeen, jota olisin niin mielelläni kiirehtänyt, lausuin itsekseni: "Kas nyt, Gil Blas! nyt on aika tehdä päätöksesi. Sonnusta itsesi rohkeudella saadaksesi onnelliseen loppuun, minkä olet niin hyvin alottanut. Tehtävä ei liene vaikea: Domingo ei kykene häiritsemään sinun yritystäsi, ja Leonarda ei voi sitä estää. Käytä tilaisuutta ja pakene; ehkei milloinkaan tule tämän suotuisampaa." Nämä ajatukset täyttivät mieleni luottamuksella. Nousin ylös, otin miekkani ja pistoolini ja menin kyökkiin; mutta ovelle tullessani kuulin Leonardan puhuvan, jota pysähdyin kuuntelemaan. Hän puhui vangillemme, joka oli vironnut pyörtymyksestään ja, käsittäen täydellisesti onnettomuutensa itki katkeraa epätoivon itkua. "Itkekää, tyttöseni", lausui akka hänelle, "vuodattakaa vaan viljalti kyyneleitä, älkääkö säästäkö huokauksia; se tyynnyttää teitä. Kohtauksenne oli kyllä ankara, mutta nyt ei ole enää mitään vaaraa, kunhan vaan itkette sydämenne tyhjäksi. Surunne asettuu vähitellen, ja te totutte kyllä elämään herraimme kanssa, jotka ovat oikein kunnonmiehiä. Teitä tullaan kohtelemaan paremmin kuin prinsessaa; he keksivät tuhansia keinoja teitä miellyttääkseen. Moni rouva olisi halusta teidän sijassanne."

En antanut eukon enää jatkaa lörpöttelyään. Astuin sisään, ojensin pistoolin hänen rintaansa vasten ja vaadin uhkaavasti häneltä portin avainta. Hän tyrmistyi uhkauksestani; ja vaikka hänen elämänlankansa ei enää ollut pitkä, niin hän tunsu sentään vielä sen verran rakkautta elämään, ettei uskaltanut kieltäytyä antamasta, mitä vaadin. Saatuani avaimen käteeni lausuin surun murtamalle rouvalle:

"Rouvani, taivas on lähettänyt teille pelastajan, nouskaa ja tulkaa kanssani; minä vien teidät, mihin itse haluatte."

Rouva ei ollut sanoilleni kuuro; lupaukseni teki häneen sellaisen vaikutuksen, että hän, ponnistaen kaikki voimansa, heittäytyi jalkoihini vannottaen minua suojelemaan hänen kunniaansa. Nostin hänet ylös vakuuttaen, että hän sai luottaa minuun. Sitten otin muutamia kyökissä olevia nuoria ja sidoin vankitoverini avulla Leonardan kiinni erään suuren pöydän jalkaan, uhaten samalla paikalla ampua hänet, jos hän päästäisi pienimmänkään äänen. Leonarda parka, joka uskoi minun varmasti täyttävän uhkaukseni, jos hän sanallakaan vastustaisi, päätti antaa minun menetellä kanssaan mieleni mukaan. Sitten sytytin vahakynttilän ja läksin tuntemattoman kera siihen kammioon, jossa kulta- ja hopeakaluja säilytettiin. Mätin taskuihini niin paljon pistooleja kuin niihin mahtui; ja vaadin toverini tekemään samoin, selittäen ettei hän tehnyt muuta kuin otti omansa takaisin. Siihen hän empimättä suostuikin ja otettuamme siten runsaat panokset niitä läksimme talliin, johon astuin yksinäni pistoolit vireissä. Arvelin nimittäin, että Domingo luuvalostaan ja kolotuksestaan huolimatta pyrki estämään minua satuloimasta ja valjastamasta hevostani, ja senvuoksi tein vakavan päätöksen parantaa hänet perinpohjin kaikista vaivoistaan, jos hän osottaisi vähänkin halua tehdä minulle kiusaa. Mutta entiset ja nykyiset kivut ahdistivat häntä niin armottomasti, että sain taluttaa hevoseni tallista, ettei hän näyttänyt sitä huomaavankaan. Seuralaiseni odotti minua ovelta. Sitten pujahdimme nopeasti käytävään, josta luolaan kulettiin. Tulimme portille ja avasimme sen sekä saavuimme vihdoin laskuovelle. Suurella tuskalla saimme sen ylös, tai oikeastaan onnistuminen riippui yksinomaan siitä, että pelastumisen toivo antoi meille kaksinkertaiset voimat.

Päivä alkoi juuri sarastaa tullessamme Jumalan taivaan alle tästä onkalosta. Päätimme kiireimmiten poistua sen seutuivilta. Hyppäsin satulaan, kaunis kumppanini nousi taakseni, ja laskien laukassa ensimmäistä polkua pitkin tulimme pian metsästä pois. Saavuimme eräälle aukealle, jossa oli useita eri teitä; annoimme ratsumme umpimähkään mennä, yhtä myöten. Olin kuoleman tuskassa pelvosta, että se mahdollisesti veisi meidät Mansillaan suoraan Rolandon ja hänen toveriensa käsiin, mikä olisi helposti voinut sattua. Onneksi oli pelkoni turha. Saavuimme Astorgan kaupunkiin kello kahden seudussa jälkeen puolenpäivän, Huomasin siellä ihmisiä, jotka töllistelivät meitä tavattomalla uteliaisuudella, ikäänkuin eivät koskaan ennen olisi nähneet naishenkilön ratsastavan samalla hevosella miehen takana. Astuimme ratsultamme erään ravintolan edustalla, jossa heti käskin panna vartaaseen yhden peltopyyn ja kaniinin. Odottaissamme päivällisen valmistumista saatoin matkatoverini eräeseen huoneeseen, jossa aloimme keskustella; sillä siihen meillä ei ollut aikaa matkalla — silloinhan ajattelimme ainoastaan matkan joutumista. Hän lausui, ettei voinut kyllin kiittää minua palveluksesta, jonka olin hänelle tehnyt, eikä saattanut uskoa niin ylevän teon jälkeen minua ryövärien toveriksi, joiden käsistä olin hänet pelastanut. Vahvistaakseni hänen hyvää käsitystään kerroin hänelle kaikki vaiheeni, Sen johdosta hän antoi minulle täyden luottamuksensa sekä kertoi koko onnettomuutensa historian sillä tavalla kuin seuraavassa luvussa sen aion esittää.

Yhdestoista luku.

Donna Mencia de Mosqueran historia.

Minä olen syntynyt Valladolidissa, ja nimeni on donna Mencia de Mosquera. Isäni, don Martin, hukkasi ensin melkein koko isänperintönsä sotapalveluksessa ja kaatui sitten Portugalissa sodassa johtamansa joukon etunenässä. Hän jätti minulle niin vähän omaisuutta, että olin huononpuoleinen kosittava, vaikka olinkin ainoa tytär. Kosijoita minulta ei kuitenkaan puuttunut, vaikka myötäjaiseni olivat niin keskulaiset. Useat Espanjan arvokkaimmista aatelismiehistä koettivat saada minut puolisoikseen. Minun suosioni saavutti don Alvar de Mello. Hän oli nerokas ja maltillinen, urhokas ja luonteeltaan rehellinen. Sen ohessa hän oli ritarillisin mies mitä löytyä saattaa. Jos hän pani toimeen juhlan, niin ei kauniimpaa oltu vielä nähty; jos hän ilmestyi keihästaisteluihin,[9] niin kaikki ihmettelivät hänen voimaansa ja notkeuttansa. Minä asetin senvuoksi hänet kaikkein muitten edelle ja annoin käteni hänelle.

Muutamia päiviä häittemme jälkeen hän tapasi eräässä syrjäisessä paikassa sattumalta don Andre de Baesan, joka oli ollut hänen kilpakosijoitaan. He joutuivat sanasotaan ja tarttuivat miekkaan, ja don Andre jäi kuolleena paikalle. Kun hän oli Valladolidin corregidorin sukulainen, joka taasen oli väkivaltainen mies ja Mellon suvun verivihollinen, niin don Alvar päätti niin nopeasti kuin suinkin lähteä kaupungista. Hän palasi kiireimmiten kotiin, jossa häthätää kertoi minulle, mitä oli tapahtunut, samalla kuin hänen hevosensa laitettiin lähtökuntoon. "Armahin Menciani", hän lausui lopuksi, "meidän täytyy erota; muuta keinoa ei ole. Tunnethan corregidorin, älkäämme toivoko mitään, hän tulee vainoamaan minua suurimmalla innolla. Tiedäthän, mikä vaikutusvalta hänellä on: minä en ole turvassa koko Espanjan kuningaskunnassa." Hänen mielensä apeus ja vielä enemmän minun toivoton murheeni, jonka valtaan hän huomasi minun joutuvan, estivät häntä lausumasta enempää. Minä kehotin häntä ottamaan kultaa ja muutamia kalleuksia mukaansa; sitten hän sulki minut syliinsä ja neljännestuntiin emme tehneet muuta kuin itkimme ja nyyhkytimme. Vihdoin tultiin ilmoittamaan, että hevonen oli valmiina. Hän tempaisihe syleilystäni irti ja läksi, jättäen minut tilaan, jota ei voi sanoin kertoa: olisin ollut onnellinen, jos tuskani olisi tuottanut minulle kuoleman! Kuinka paljon kärsimyksiä kuolema olisikaan minulta säästännyt! Moniaita tunteja don Alvarin lähdön jälkeen corregidor sai tietää hänen pakonsa. Hän pani kaikki Valladolidin alguazilit[10] ajamaan häntä takaa eikä säästännyt mitään saadakseen hänet valtaansa. Mieheni pelastui kuitenkin hänen kostonhimonsa käsistä ja pääsi varmaan turvapaikkaan. Kun tuomari huomasi, ettei hän saanut vuodattaa mieheni verta, niin hän käytti ainoaa kostotapaa mitä voi: hän tahtoi anastaa kaiken omaisuutemme. Se onnistuikin; kaikki mitä meillä oli, pantiin takavarikkoon.

Jouduin siten sangen surkuteltavaan tilaan; minulle jäi tuskin senvertaa, että toimeen tulin. Aloin viettää hiljaista elämää, en pitänyt esimerkiksi muuta kuin yhden palvelijan. Itkeskelin päivät kaiket, en köyhyyttäni, jota kannoin kärsivällisyydellä, vaan rakkaan puolisoni poissaoloa, josta en saanut mitään tietoja. Surullisella jäähyväishetkellämme hän lupasi minulle koettavansa antaa tietoa kohtalostaan, mihin maailman kolkkaan nurja sallimus hänet johdattaisi. Mutta kului seitsemän vuotta, joina en kuullut sanaakaan hänestä. Epätietoisuus hänen vaiheistaan tuotti minulle sanomatonta huolta. Vihdoin sain sanoman, että hän oli kaatunut sodassa Fez'in valtakunnassa taistellessaan Portugalin kuninkaan sotajoukossa. Eräs mies, joka oli vast'ikään palannut Afrikasta, toi sen tiedon, vakuuttaen hyvin tunteneensa don Alvarin. Hän sanoi palvelleensa Portugalin sotajoukossa hänen kanssaan sekä nähneensä hänen kaatuvan taistelussa. Siihen hän liitti vielä eräitä seikkoja, jotka saivat minun lopullisesti uskomaan, ettei mieheni ollut enää elossa. Tämä sanoma ei kuitenkaan vaikuttanut minuun muuta kuin lisäsi suruani ja sai minun tekemään päätöksen, etten milloinkaan enää menisi naimisiin. Siihen aikaan saapui don Ambrosio Carillo, Guardian markiisi, Valladolidiin. Hän oli niitä vanhoja herroja, jotka saavat ritarillisella, hienolla käytöksellään ihmiset unohtamaan heidän ikänsä. Eräänä päivänä tuli joku sattumalta kertoneeksi hänelle don Alvarin tarinan; ja sen kuvauksen johdosta, joka hänelle annettiin minusta, hän sai halun nähdä minua. Tyydyttääkseen uteliaisuuttansa hän taivutti puolelleen erään sukulaiseni, joka sai minun tulemaan luokseen. Markiisi saapui myöskin sinne ja näki minut. Miellytin häntä, vaikka murhe ja suru olikin painanut leimansa kasvoilleni. Tahi, mitäpä sanonkaan! Ehkäpä kasvojeni suruinen sävy juuri häntä miellyttikin, sillä sehän todisti uskollisuuttani. Kentiespä juuri se synnyttikin hänessä rakkauden minuun, sillä hänen ei tarvinnut nähdä minua toista kertaa päättääkseen naida minut.

Hän valitsi sukulaiseni välittäjäksi suostuttaakseen minut tuumaansa. Tämä saapui luokseni ja esitteli minulle, että kun mieheni kerran oli sanomain mukaan kaatunut sodassa Fezin kuningaskunnassa, niin ei enää kannattanut sentähden kätkeytyä maailmasta. Olinhan jo muka kyllin itkenyt puolisoa, johon olin ollut yhdistettynä ainoastaan moniaita hetkiä, ja että minun pitäisi nyt käyttää hyväkseni mainiota tilaisuutta. Hän sanoi minua maailman onnellisimmaksi naiseksi sekä ratkesi ylistämään vanhan markiisin ylhäistä sukua, suurta rikkautta ja jaloa luonnetta; mutta turhaan hän käytti puhetaitoaan vanhan herran ansioitten luettelemiseksi, minua ne eivät voineet taivuttaa. En tosin vähääkään epäillyt don Alvarin kuolemaa, enkä pelännyt hänen äkkiä ilmestyvän eteeni, vähimmin sitä odottaissani, vaan pääeste, jota vastaan kälyni sai taistella, oli se, etten tuntenut mieltymystä kosijaan, tai ehkä enemmänkin vastenmielisyyteni mennä toisiin naimisiin avioliiton jälkeen, joka oli tuottanut niin paljon onnettomuutta. Siitä sukulaiseni ei kuitenkaan säikähtänyt, päinvastoin hänen innostuksensa vaan

kasvoi puuhaamaan markiisin puolesta. Hän sai koko sukuni ajamaan hänen asiaansa. Kaikki sukulaiseni alkoivat vaatia minua suostumaan niin edulliseen tarjoukseen. En saanut olla hetkeäkään rauhassa, minua kiusattiin sillä lakkaamatta. Ja päivä päivältä lisääntyvä köyhyyteni oli omiaan heikentämään vastustustani; ainoastaan surkein välttämättömyys saattoi minun lopulta tekemään sellaisen päätöksen.

En jaksanut enää puolustaa itseäni; annoin lopulta heidän ylipuhua itseni ja menin naimisiin Guardian markiisin kanssa, joka häitteni jälkeisenä päivänä saattoi minut erääseen ihmeen ihanaan linnaan, jonka hän omisti Burgos'in kaupungin vieressä. Markiisi oli erinomainen aviomies; hän koetti edeltäpäin arvata kaikki toivomukseni. Ei milloinkaan ole aviomies ollut niin kohtelias, niin huomaavainen vaimolleen. Minun täytyi ihailla miestä, jolla oli niin ylevä luonne, ja aloin tuntea jonkinlaista lohtua don Alvarin kuoleman johdosta, koska saatoin tehdä onnelliseksi markiisinkaltaisen miehen. Jos yleensä olisin voinut don Alvarin jälkeen ketään muuta rakastaa, niin olisin ruvennut intohimoisesti rakastamaan miestäni, ikämme eroituksesta huolimatta. Mutta ensimmäisen puolisoni muisto teki hyödyttömiksi markiisin kaikki ponnistukset olla minulle mieleen. En voinut vastata hänen hellydenosoituksiinsa muulla kuin vilpittömimmän kiitollisuuden tunteilla.

Tällaisessa mielentilassa olin, kun huomasin eräänä päivänä, seistessäni huoneeni ikkunassa raitista ilmaa hengittämässä, puutarhassa muutaman talonpojalta näyttävän miehen, joka katseli minua tarkkaavaisesti. Luulin häntä puutarharengiksi, enkä pannut sitä sen enempää mieleeni. Mutta seuraavana päivänä mennessäni ikkunan luo, näin hänet taas samassa paikassa, ja taas hän katseli minua hartaasti. Se herätti huomiotani. Rupesin — vuorostani tarkastelemaan häntä, ja jonkun ajan katseltuani alkoivat hänen kasvonsa minusta muistuttaa onnettoman don Alvarin piirteitä. Tämä yhdennäköisyys tyrmistyi minua, niin että päästin äänekkään huudahduksen. Olin kuitenkin kaikkeksi onneksi kahden kesken Ines'in kanssa, joka nautti kaikista palvelijoistani suurinta luottamustani. Ilmaisni hänelle synkeän epäluulonani. Hän vaan nauro; hän ei voinut käsittää asiaa muuksi, kuin että pintapuolinen yhdennäköisyys oli pettänyt silmiäni. "Rauhottukaa, rouva kulta", lausui hän, "älkääkään ajatelko nähneenne ensimmäistä miestäne. Eihän hän mitenkään voisi piileksiä täällä talonpojan puvussa. Ja onkohan ensinkään mahdollista, että hän eläisikään enää? Mieltänne tynnyttääkseni pistäyn puutarhaan puhuttelemaan tuota talonpoikaa; kysyn mikä hän on miehiään, ja palaan heti kertomaan sitä teille." Ines läksi puutarhaan, mutta hetimiten hän palasi huoneeseeni ankaran mielenliikutuksen vallassa ja lausui: "Rouva, epäluulonanne oli vaan liian tosi: hän on don Alvar itse; hän ilmoitti sen minulle ja pyysi päästä salaa käymään luonanne."

Kun juuri silloin voin ottaa don Alvarin vastaan, sillä markiisi oli Burgos'issa, niin käsikin seuranaiseni saattaa hänet huoneeseeni salaportaita myöten. Käsitätte, kuinka kiihtyneessä mielentilassa olin. En jaksanut kestää sen miehen näkemistä, joka voi täydellä oikeudella syyttää minua uskottomuudesta: menetin tajuntani hänen astuessa eteeni kuin haamu entisiltä päiviltä. He riensivät auttamaan suurimmalla innolla ja saatuaan minut tointumaan pyörtymyksestäni, niin don Alvar lausui: Rauhottukaa, Sennora, minun läsnäolonani älköön suinkaan tuottako teille mitään tuskaa; minä en tahdo saattaa teille pienintäkään huolta. En tule tänne raivostuneena aviomiehenä vaatimaan tiliä rikotusta uskollisuudesta, enkä houkuttelemaan teitä pettämään uutta liittoanne. Minä tiedän varsin hyvin, että se on teidän sukunne työtä: minä tunnen kaikki ne vainot, joita sentähden saitte kärsiä. Muuten on Valladolidissa levitetty huhua minun kuolemastani; ja te uskoitte sen todeksi sitä suuremmalla syyllä, kun ette saanut minulta mitään tietoa, joka olisi tämän tiedon kumonnut. Tiedänpä senkin, millä tavalla te elitte hirveän eromme jälkeen, ja sen, että välttämättömyys, eikä myötätuntoisuus, saattoivat teidät markiisin puoliseksi. — "Oi", huudahdin itkien, "miksi puolustatte minua? olenhan syyllinen, koskapa te kerran elätte. Mitä antaisinkaan, ollakseni vielä samassa sääliävässä tilassa, kuin olin ennen naimisiin menoani markiisin kanssa. Oi onnettomuuttani! olihan minulla silloin ainakin se lohdutus, että voisni punastumatta nähdä teidät luonani." — "Armahin Menciani", vastasi don Alvar äänellä, joka osoitti, kuinka syvästi kyyneleeni häntä liikuttivat, "minä en tahdo valittaa teidän menettämistänne; ja sitä älkää suinkaan luulko, etten teille soisi tätä loistavaa asemaa, jossa teidät näen, päinvastoin vannon olevani siitä taivaalle kiitollinen. Aina surullisesta lähtöpäivästäni asti olen saanut kärsiä nurjaa onnea: elämäni on ollut katkeamaton sarja vastoinkäymisiä: ja onnettomuuden lisäksi en saanut edes tilaisuutta lähettää tietoja itsestäni. Mutta seitsemän vuotisten kärsimysten perästä en enää voinut vastustaa ikävääni nähdä teitä. Saatuaani siis pitkän orjuuteni perästä tilaisuuden täyttää toivoni, niin tulini tässä valepuvussa kiinnijoutumisenkin uhalla Valladolidiin. Siellä sain kuulla kaiken. Saavuini sitten tähän linnaan ja keksin keinon päästäkseni puutarhurin tuttavuuteen, joka otti minut puutarharengiksi. Sillä tavalla koetin päästä yksinäiseen keskusteluun kanssanne. Mutta sitä älkää luulko, että minä aion tulollani häiritä sitä onnea, jota näen teidän nauttivan. Rakastan teitä paljon enemmän kuin itseäni; minä suon teille rauhanne, ja tämän kohtauksen jälkeen lähden kauas täältä odottamaan surullisten, teille omistettujen päivieni loppua."

— "Ei, don Alvor, ei", huusin silloin, "taivas ei ole turhan tautta lähettänyt teitä tänne, enkä minä kestäisi sitä, että te toisen kerran poistuisitte luotani; minä lähden teidän kanssanne, ainoastaan

kuolema voi meidät tästedes erottaa." — "Kuulkaa minua", vastasi hän, "jäkkää te markiisin luokse: älkää yhdistäkö enää kohtaloanne minun onnettomuuksiini; antakaa minun kantaa yksin koko kuorma." Hän puhui vielä muutakin samaan tapaan; mutta kuta enemmän hän osotti halua uhrautua minun onneni edestä, sitä vähemmin tahdoin siihen suostua. Mutta kun hän huomasi minun lujasti päättäneen seurata häntä, niin hän muutti äkkiä ääntään ja lausui iloisesti: "Sennora, tunnetteko todella niitä tunteita minua kohtaan? Koska siis rakastatte minua niin suuresti, että sentähden olette valmis vaihtamaan koko onnenne minun köyhyyteeni, niin lähtekäämme Betancos'iin, joka on Galician kuningaskunnan viimeisillä rajoilla. Siellä minulla on varma turvapaikka. Vaikka onnettomuuteni on ryöstänyt minulta kaiken omaisuuteni, niin se ei ole kuitenkaan riistänyt kaikkia ystäviäni minulta: on minulla vielä muutamia uskollisia auttajia, jotka ovat toimittaneet minut tänne teitä hakemaan. Heidän avullaan olen teettänyt itselleni vaunut Zamorassa; olen ostanut muulia ja hevosia ja kolme varmaa Galicialaista ovat saattajiani. He ovat varustetut pyssyillä ja pistooleilla; niinpian kuin annan käskyn, he saapuvat Rodillan kylään. Käyttäkäämme don Ambrosion poissaoloa hyväksemme. Minä menen toimittamaan vaunut tämän linnan porteille asti, ja sitten lähdemme paikalla." Minä suostuin. Don Alvar riensi kuin lentämällä Rodillaan ja palasi pian, kolme ratsumiestä seurassaan, noutamaan minua neitojeni keskeltä, jotka eivät tienneet, mitä ajatella tästä naisenryöstöstä, vaan pakenivat säikähtyneinä tiehensä: ainoastaan Ines tiesi jutun juonen, mutta hän ei suostunut yhtymään lähtöni, sillä hän oli aikeissa mennä naimisiin markiisin kamaripalvelijan kanssa.

"Nousin siis don Alvarin kanssa vaunuihin, ilman muita myötäjäisiä kuin vaatteet ylläni, sekä muutamia jalokiviä, jotka minulla oli ennen toista avioliittoani, sillä en tahtonut ottaa mitään niistä kalleuksista, jotka olin saanut markiisilta naimisiin mennessämme. Suuntasimme matkamme Galiciaa kohden, tietämättä soisiko onni meidän sinne koskaan saapua. Olihan meillä syytä pelätä, että don Ambrosio kotiin palattuaan lähtisi ison väkijoukon kanssa meitä takaa ajamaan ja kiinni ottamaan. Niin kulimme kaksi päivää näkemättä perässämme ainoatakaan ratsumiestä. Toivoimme jo, että kolmaskin päivä päättyisi yhtä suotuisasti, ja haastelimme jo varsin rauhallisesti keskenämme. Don Alvar kertoi surullisen tarinan, josta oli syntynyt huhu hänen kuolemastaan. Hän oli silloin joutunut orjuuteen, jossa sai olla viisi vuotta, kunnes vihdoon onnistui pääsemään vapaaksi. Hänen sitä juuri kertoessa tulimme rosvoja vastaan, joiden joukossa tekin olitte. Hänet ja hänen kaikki väkensä he tappoivat, ja häntä tarkoittavat ne kyöneleet, joita näette minun vuodattavan."

Kahdestoista luku.

Gil Blas'in ja donna Mencian keskustelu häiriytyy sangen epämieluisalla tavalla.

Donna Mencia ui kyynelissä lopetettuaan tämän tarinan. Aioin kysyä häneltä, miten hän nyt asiain tällä kannalla ollessa aikoi menetellä, kun puhelumme keskeytyi äkkiä. Ravintolassa syntyi suuri melu, joka vasten tahtoammekin veti huomion puoleensa. Meteli johtui siitä, että Corregidor saapui taloon, seurassaan kaksi alguazilia ja useita santarmeja. He tulivat siihen huoneeseen, jossa me olimme. Eräs nuori aatelismies, joka oli heidän mukanaan, lähestyi minua ensin ja katseli urkkivasti pukuani. Hänen ei tarvinnut kauan sitä katsoa. "Pyhän Jaakopin nimessä", huudahti hän, "se on minun ihokkaani! aivan sama; tunnen sen yhtä selvästi kuin hevosonikin. Saatte huoleti ottaa kiinni tämän junkkarin; en luule, että minun tarvitsee antaa hänelle hyvitystä kunnianloukkauksesta: olen varma siitä, että tämä on yksi niitä rosvoja, joilla on tyyssijansa näillä seuduilla."

Älysin ilman pitempää tämän herran siksi rosvotuksi aatelismieheksi, jonka koko tamineita minä onnettomuudekseni kannoin, ja jouduin siitä perinpohjin ymmälle. Corregidor, jonka virka velvoitti häntä selittämään hämminkiäni pikemmin huonoksi kuin hyväksi merkiksi, lausui, ettei syytös ollut perusteeton; ja otaksuen, että seurakumppanini oli kenties rikostoverini, hän toimitti meidät molemmat vankeuteen, vaikka eri koppeihin. Niinpian kuin olin päässyt koppiini, niin hän saapui sinne kahden alguazilinsa seurassa, jotka hänen käskystään tarkastivat minut visusti, ottaen pois kaikki tyynni, mitä minulla oli. Tehtyään siten juurtajaksain velvollisuutensa, alkoi corregidor kysellä. Kerroin hänelle suoraan kaikki vaiheeni. Hän kirjoitti koko kertomukseni paperille ja läksi sitten väkineen pois heittäen minut olille makaamaan.

"Voi sinuas, ihmiselämä", huudahdin jäätyäni yksin siihen tilaan, "kuinka kummallisesti sinä heittelet täällä ihmislasta! Oviedosta lähdettyäni en ole muuta kokenut kuin onnettomuutta; päästyäni hädintuskin toisesta vaarasta lankeen jo toiseen. Tähän kaupunkiin tullessani en voinut aavistaa joutuvani niin sukkelaan corregidorin tuttavuuteen." Mutta sitten rupesin lohduttelemaan itseäni. "Älä ole milläsikään, Gil Blas", lausuin itsekseni, "ole luja; ehkäpä tätä aikaa seuraa uusi onnekkaampi. Onko sinulla nyt syytä heittäytyä epätoivon valtaan kunnallisessa vankilassa, kestettyäsi niin tukalan kärsivällisyyskokeen luolassa? Mutta, kas!" lisäsin surullisesti, "petänhän itseäni. Kuinka voisin päästä täältä pois? Minulta on riistetty kaikki keinot siihen, sillä rahaton vanki on kuin siivetön lintu."

Peltopyy ja kaniinin asemasta, jotka olin käskenyt pistää vartaaseen, minulle tuotiin kappale mustaa leipää ja ruukullinen vettä, ja minä sain niellä harmini yksinäni. Vietin kopissani viisitoista päivää näkemättä muita kuin vartijan, jonka huolena oli uudistaa evääni joka aamu. Joka kerta kuin hänet näin, puhuttelin häntä, pyrkien jonkunlaiseen keskusteluun hänen kanssaan saadakseni hiukkasen huvitusta yksitoikkoisuudessani, mutta hän ei vastannut mitään yhteenkään kysymykseeni; en saanut häneltä niin halaistua sanaa, tavallisesti hän tuli ja meni minuun katsahtamatta. Kuudentenatoista päivänä corregidor ilmestyi luokseni ja sanoi minulle: "Sinun kärsimyksesi ovat vihdoinkin lopussa, ystäväni; minä ilmoitan sinulle mieluisan uutisen. Olen saatattanut seurassasi olleen naisen Burgos'iin; ennen hänen lähtöään kuulustelin häntä, ja tulokset olivat sinulle suotuisia. Sinä pääset vapaaksi tästä päivästä lähtien, jos se muulinajaja, jonka matkassa sanoit kulkeneesi Pennaflorida Cacabelos'iin, vahvistaa sanasi todeksi. Hän on Astorgassa. Olen lähettänyt häntä noutamaan; hän tulee kai kohta; jos hän tunnustaa tuon piinapenkkihistorian, niin olet paikalla vapaa."

Olin riemuissani tästä sanomasta, luulin jo olevani koko asiasta selvä. Kiitin tuomaria hyvästä ja lyhyestä tuomiosta, jonka hän aikoi minulle julistaa. En ollut ehtinyt vielä kiitostani lopettaa, kun muulinajaja saapui huoneeseen kahden poliisimiehen tuomana. Tunsin hänet paikalla, mutta tuo lurjus, joka oli varmaankin myönyt matkalaukkuni sisällyksineen ja pelkäsi, että hänet tuomittaisiin maksamaan takaisin siitä tulleet rahat, jos myöntäisi tuntevansa minut, lausui häpeämättä, ettei tiennyt kuka olin, eikä sanonut milloinkaan nähneensä minua. "Voi sinua, petturi", huudahdin silloin, "tunnusta pois myöneesi kapineeni ja puhu selvä totuus. Katsele tarkasti minua: minä olen yksi niitä, joita sinä uhkasit piinapenkillä Cacabelos'in kylässä ja joita sinä niin julmasti peljätit." Muulinajaja vastasi kylmästi, ettei hänellä ollut mitään aavistusta siitä, mitä puhuin; ja kun hän yhä piti kiinni väitöksestään, että minä olin hänelle aivan tuntematon, niin vapaaksi pääsyt siirrettiin toiseen kertaan.

"Poikaseni", lausui corregidor silloin, "näethän, ettei muulinajaja vahvistakaan kertomustasi todeksi: en siis voi laskea sinua vapaaksi, niin halusti kuin sen tekisinkin."

Sainpa siis uudelleen sonnustaa itseni kärsivällisyydellä ja paastota edelleenkin vedellä ja leivällä sekä nähdä vaiteliasta vartijaani. Kun ajattelin, etten voinut päästä erilleni oikeuden kynsistä, vaikken ollut tehnyt pienintäkään rikosta, niin jouduin ehdottomasti epätoivoon, ikävöinpä jo takaisin luolaan. "Lopultakaan minulla ei ollut siellä niin ikävä kuin tässä kopissa; rosvojen seurassa minulla oli hyvä pöytä, ja heidän kanssaan pidin hupaista keskustelua, ja sitäpaitsi elin pois pääsemisen ihanassa toivossa; täällä sensijaan saan pitää onnena, jos viattomuudestani huolimatta pääsen täältä pois joutuakseni kaleereihin".[11]

Kolmastoista luku.

Jossa kerrotaan, miten Gil Blas pelastuu vankeudesta sekä mihin hän sitten menee.

Viettäessäni siten taas päiviäni, ajatukset ainoana ilonani, tulivat seikkailuni tunnetuksi kaupungilla tuomarille antamani kertomuksen mukaan. Monet saivat halun nähdä minua uteliaisuudesta. He tulivat toinen toisensa perään katselemaan pienestä ikkunalävestä, joka antoi niukan valon koppiini, ja tirkistelyään jonkun aikaa he läksivät taas tiehensä. Tämä oli minulle uutta. Vankeuteen joutumisestani asti en ollut nähnyt yhdenkään ihmisen ilmestyvän ikkunani eteen, joka oli eräälle pihalle päin, missä taasen vallitsi ainainen hiljaisuus ja kolkkaus. Ymmärsin siitä herättäneeni huomiota kaupungissa; mutta en ollut varma pitäisinkö sitä hyvänä vai pahana merkinä.

Eräs ensimmäisiä katselijoitani oli pieni kirkkolaulaja Mondognedosta, sama joka oli myöskin pelännyt piinapenkkiä ja pötkinyt kypälämäkeen. Minä tunsin hänet eikä hänkään pyrkinyt tuntemattomaksi. Tervehdimme toisiamme, ja alotimme sitten pitkän keskustelun. Minun täytyi uudestaan kertoa juurtajaksain kaikki seikkailuni, mikä teki kahtalaisen vaikutuksen kuulijoihini: ensiksikin sain heidät nauramaan ja toiseksi saavutin heidän myötätuntoisuutensa. Kaikki ihmiset, jotka olivat kuten hänkin tullut sinne uteliaisuudesta, vakuuttivat onnettomuuteni liikuttavan heitä suuresti sekä lupasivat tehdä kaiken voitavansa saadakseen minut vapauteen.

He pitivätkin lupauksensa. He puhuivat puolestani corregidorille. Hän ei enää epäillyt viattomuuttani, varsinkaan nyt laulajan kertomuksen jälkeen, vaan tuli kolmen viikon kuluttua vankihuoneeseeni.

"Gil Blas", niin hän lausui minulle, "voisin vielä pitää sinua täällä, jos olisin ankarampi tuomari, mutta en halua enää pitentää odotustasi: mene, olet vapaa; saat mennä mihin haluat. Mutta, sanoppa", jatkoi hän, "jos sinut vietäisiin metsään, jossa se luola on, niin etkö voisi sitä löytää?" — "En, herra tuomari", vastasin siihen, "sillä olenhan sinne mennyt ainoastaan öiseen aikaan, ja myöskin sieltä tullut ennen päivänpäiväntoitoa, joten minun on mahdoton tuntea paikkaa, jossa se on." Silloin tuomari läksi pois sanoen käskevänsä vartijan avata ovet minulle. Kotvasen kuluttua päävartija saapuikin koppiini, erään

apuvartijan seurassa, jonka kainalossa oli palttinakäärö. He ottivat totisina, sanaakaan lausumatta yltäni ihokkaan ja housut, jotka olivat hienosta kankaasta ja melkein uudet, mutta jotka tosin eivät omiani olletkaan, sekä vetivät ylleni vanhan mekkoresun ja työnsivät minut hartioista ulos ovesta. Mitään siitä, minkä olivat minulta ottaneet, en saanut takaisin, oikeuskulut olivat nielleet kaikki.

Häpeä huonosta vaatetuksestani vähensi sitä iloa, jota vangit tavallisesti tuntevat vapaaksi päästessään. Olin aikeissa pujahtaa heti paikalla kaupungista pois päästäkseni ihmisten näkyvistä, sillä minun oli vaikea kestää heidän katseitaan. Mutta kiittollisuuteni sai voiton häveliäisyydestäni: menin kiittämään pikku kanttoriani, johon minulla olikin niin paljon syytä. Hän ei voinut olla nauramatta nähdessään minut. "Kas, tekö se olette!" huudahti hän, "en ollut tuntea teitä tuossa asussa. Mikä on nyt tarkoituksenne? mitä aiotte nyt ruveta hommaamaan?" — "Minä tuumiskelen", vastasin hänelle, "lähteä Burgos'iin, siellä etsin käsiini sen ylhäisen rouvan, jonka olen pelastanut; hän antanee minulle joitakuita pistooleja; sitten matkustan Salamancaan, jossa koetan saada jotakin hyötyä latinantaidostani. Ainoa huoleni on, etten vielä ole Burgos'issa. Matkallakin on elettävä, ja tiedättehän, ettei rahatonta matkamiestä pöytään kutsuta." — "Kyllä ymmärrän", vastasi hän, "minä annan teille kukkaroni. Se on tosin hoikanlainen, mutta eihän lukkari ole minkään piispa." Samassa hän veti sen esiin, pannen sen käteeni niin herttaisesti, etten voinut olla sitä ottamatta kaikkineen päivineen. Kiitin häntä, niinkuin hän olisi antanut minulle kaikki maailman aarteet. Sitten läksin hänen luotaan ja poistuin kaupungista menemättä katsomaan muita, jotka olivat vaikuttaneet vapautumiseeni; lähetinhän heille vaan itsekseni tuhansia siunauksia palkinnoksi hyvyydestään.

Laulaja oli ollut oikeassa, kun ei ruvennut kukkaroaan kehumään; sen sisällys oli tosiaankin niukka: moniaita lantteja. Mutta onneksi olin kahden viime kuukauden ajan saanut totutellaida hyvin suureen kohtuullisuuteen elämässäni, ja niinpä minulla oli vielä jällelläkin moniaita realeja saapuessani Ponte de Mulan kylään, joka ei ole enää kaukana Burgos'ista. Pysähdyin sinne saadakseni kuulla uutisia donna Menciasta. Menin erääseen ravintolaan, jonka emäntä oli hyvin kättyinen ja äreä ämmä. Huomasin heti hänen happamesta naamastaan ettei juhramekkoni miellyttänyt häntä, jonka kuitenkin annoin hänelle sydämestäni anteeksi. Istahdin erään pöydän ääreen. Söin leipää ja juustoa sekä join muutaman siemauksen viheliäistä viiniä, jota minulle tarjottiin. Aterian kuluessa, joka laatuunsa nähden mainiosti soveltui pukuuni, koetin ryhtyä keskusteluun emännän kanssa, mutta hän ilmaisi ylenkatseellisella silmäyksellä haluttomuutensa haastelemaan kanssani. Pyysin hänen sanomaan, tunsiko hän Guardian markiisin, oliko hänen linnansa kaukana tästä kylästä, ja varsinkin, tiesikö hän, mihin markiisitar oli joutunut. "Tepä nyt kyselette", vastasi hän perin halveksivasti. Ilmoittihan sentään, vaikka kyllä kovin epäystävällisellä äänellä, että markiisin linna oli vaan puolen peninkulman päässä Ponte de Mulasta.

Syötyäni ja juotvani sanoin haluavani mennä levolle, sillä yö oli jo käsissä, sekä pyysin huonetta. "Huonetta teille!" vastasi emäntä äärettömällä ylenkatseella, "ei minulla ole huonetta sellaisille, joiden illallisena on palanen juustoa. Kaikki vuoteeni ovat otetut. Latooni voitte mennä maata, ei minulla ole teille sen parempaa sijaa: ettepä te ensimmäistä kertaa tainne olilla maata." Hän ei itsekkään aavistanut, kuinka totta puhui. En vastannut mitään hänen sanoihinsa, vaan päätin viisaasti hyväksyä hänen olkikuponsa, joille nukuin pian niin rauhaisasti kuin pitkästä matkasta väsynyt ainakin.

Neljästoista luku.

Jossa kerrotaan miten donna Mencia ottaa hänet vastaan.

Nousin aamulla ani varahin ylös ja menin tekemään tiliä emännälle, joka oli jo jalkeilla. Kylässä tiedustelin sitten tietä linnaan, johon olin matkalla. Satuun kääntymään kysymykselläni samanlaatuisen henkilön puoleen kuin Pennaflorin ravintolan isäntä. Hän ei tyytynyt vastaamaan yksinkertaisesti kysymykseeni, vaan ilmoitti samalla don Ambrosion kuolleen kolme viikkoa sitten, ja markiisittaren, hänen puolisonsa, vetäyneen erääseen luostariin Burgos'issa, jonka hän myöskin mainitsi nimeltään. Läksin siis suoraa päätä kaupunkia kohden, enkä linnaan, kuten olin aikonut, ja riensin kuin lennossa luostariin, jossa donna Mencia asui. Pyysin portinvartijatarta sanomaan markiisittarelle, että eräs nuori mies, joka on vastikään päässyt Astorgan vankilasta, haluaisi puhutella häntä. Portinvartijatar meni heti täyttämään pyyntöäni. Hän tuli hetimiten takaisin ja saattoi minut erääseen keskusteluhuoneeseen, jossa minun ei tarvinnut kauan odottaa, ennenkuin don Ambrosion leski saapui synkeässä surupuvussa ristikon taa.

"Olkaa tervetullut", lausui hän minulle herttaisella äänellä. "Neljä päivää sitten kirjoitin eräälle henkilölle Astorgaan, pyytäen häntä etsimään teitä minun puolestani ja pyytämään hartaimmasti teitä saapumaan luokseni heti kun pääsette vankeudestanne. En epäillyt, että teidät laskettaisiin viipymättä vapauteen, sillä puhuin viattomuutenne puolesta Corregidorille, niin ettei enempää liene tarvittu. Silloin sain sen vastauksen, että olitte päässyt vapaaksi, mutta ettei kukaan tiennyt, mihin olitte

hävinyt. Pelkäsin jo, etten enää teitä näkisi enkä saisi iloa osoittaa kiitollisuuttani teitä kohtaan, mikä olisi ollut sängen ikävää minulle. Älkää olko millännekään," jatkoi hän, huomattuaan, kuinka minua hävetti esiintyä niin surkeassa vaatetuksessa. "Sen suuren palveluksen jälkeen, jonka olette minulle tehnyt, olisin kiittämättömin nainen maailmassa, ellen tekisi jotakin puolestanne. Minä haluan nostaa teidät vaikeasta tilastanne ylös; se on velvollisuuteni, ja minä voin sen tehdä. Minulla on kylliksi varoja voidakseni suorittaa velkani teille, tuottamatta sillä mitään haittoja omalle mukavuudelleni."

"Te tunnette", jatkoi hän, "minun vaiheeni siihen päivään asti, jona meidät molemmat vangittiin: minä kerron teille nyt, mitä minulle on tapahtunut siitä lähtien. Kuultuaan suustani tosi tarinan elämänvaiheistani, antoi Astorgan corregidor saattaa minut Burgos'iin, joten tulin takaisin don Ambrosion linnaan. Paluuni tuotti suunnattoman hämmingin sinne; sanottiin tullee liian myöhään. Markiisiin oli pakoni koskenut kuin salaman isku; hän oli äkisti sairastunut, ja lääkärit olivat jo toivottomia. Tämä oli minulle uusi syy valittaa kohtaloni kovuutta. Annoin kuitenkin ilmoittaa tuloni. Astuin hänen huoneeseensa, heittäysin polvilleni hänen vuoteensa viereen, silmät täynnä kyyneliä ja sydän tuskasta pakahtumaisillaan. 'Mikä teidät saattoi tänne', lausui hän huomattuaan minut, 'tuletteko katsomaan työtänne? Eikö teille riitä se, että olette elämän ryöstänyt minulta? Pitääkö teidän olla vielä kuolemani todistajana, ennenkuin olette tyytyväinen?' 'Sennor', vastasin hänelle, 'Ines on varmaankin kertonut paenneeni edellisen puolisoni kanssa; ettekä olisi ilman surullista tapausta, joka hänet taas riisti minulta, milloinkaan enää nähnyt minua.' Sitten kerroin hänelle don Alvarin murhasta. Kerroin rosvojen hyökänneen kimppuumme ja vieneen minut luolaansa. Puhuin don Ambrosiolle kaikki muunkin, mitä minulle oli tapahtunut."

"Lopetettuani kertomukseni don Ambrosio ojensi minulle kätensä. 'Tämä riittää', lausui hän hellästi, 'raskas suruni on poissa. Mitenkä voisinkaan moittia teitä? Te löydätte rakkaan puolisonne; te lähдете luotani hänen seurassaan: voinko teitä siitä syyttää? En, Sennora, olisi liikaa sentähden nurkua. Enkä minä tahtonut teitä edes takaa ajaa, vaikka teidän menettäminen olikin minulle sama kuin kuolema. Minä kunnioitin ryöstäjänne pyhiä oikeuksia teihin, jopa teidänkin kiintymystänne häneen. Sanalla sanoen, tahdon tehdä teille oikeutta, ja palaamisenne herättää minussa eloon kaikki entisen rakkauteni. Niin, armas Menciani, teidän läsnäolonne täyttää sydämeni ihanimmalla ilolla; mutta! enhän saa siitä kauan nauttia! Tunnen viimeisen hetkeni lähestyvän. Tuskin olen saanut teidät taas nähdä, kun täytyy lausuani teille ikuiset jäähyväiset.' Näiden liikuttavain sanain johdosta alkoivat kyyneleeni valua vielä viljemmin. Tunsin ääretöntä tuskaa, jota en voinut olla lausumatta hänelle. Don Alvarkaan, joka oli minulle niin rakas, ei ole saanut kyyneleitäni niin runsaasti vuotamaan. Don Ambrosio oli tuntenut oikean aavistuksen kuolemastaan; hän kuoli seuraavana päivänä, ja minä tulin melkoisen omaisuuden perijäksi; sen hän oli määrännyt minulle jo naimisiin mennessämme. En aio sitä käyttää huonoihin tarkoituksiin. Minä en tunne enää vetoa maailmaan, aion päättää päiväni tässä luostarissa, viettäen aikani hyväntekeväisyydellä."

Niin kertoi donna Mencia. Sitten hän veti vaatteidensa poimuista esiin kukkaron ja viskasi sen minulle lausuen: "Tässä on sata kultarahaa, jotka annan teille ainoastaan pukemistanne varten. Tulkaa sitten taas luokseni; aikomukseni ei ole supistaa kiitollisuuttani niin vähään." Kiitin häntä tuhansin kerroin ja vakuutin, etten lähde Burgos'ista käymättä sanomassa jäähyväisiä hänelle. Tämän lupauksen jälkeen, jonka aioin vahvasti pitää, läksin etsimään jotakin ravintolaa. Astuin ensimmäiseen parhaaseen, joka sattui tielleni. Pyysin huonetta, ja ehkäistäkseni surkean asuni herättämästä huonoja ajatuksia itsestäni sanoin isännälle, että ulkoasuni kehnoudesta huolimatta kykenin runsaalla mitalla maksamaan kortteeristani. Silloin isäntä, nimeltään Majuelo, joka oli luonteeltaan suuri koiransilmä, mittasi minut silmillään päästä jalkoihin asti ja vastasi kylmällä, häijynilkisellä äänellä, ettei hän ollenkaan tarvinnut tätä vakuuttamista ollakseen varma, että minä tuon paljon rahaa hänelle; sanoi vielä vaatteitteni alta huomaavansa ikäänkuin jotakin ylhäistä pilkistävän, joten hän oli ihka varma siitä, että minä olin jalo aatelismies. Huomasin tuon herjan tekevän vaan pilaa minusta; senvuoksi näytin hänelle kukkaroni tehdäkseni kerrassaan lopun hänen ilvehtimisestään. Luin hänen nähtensä kultarahani eräällä pöydällä, ja huomasinpa että kolikkoni vaikuttivat suosiollisen muutoksen hänen arvosteluunsa minusta. Pyysin hänen toimittamaan luokseni räätälin. "Eiköhän ole parempi noudattaa tänne vaatekauppiaa", sanoi hän, "hän tuopi muassaan kaikenlaisia vaatteita, joten pääsette kunnan pukeeseen muutamassa hetkessä." Minä hyväksyin hänen ehdotuksensa, mutta kun päivä lähestyi jo loppuaan, niin päätin siirtää vaatteiden ostamisen huomiseen. Aioin iltasella pitää huolta vaan hyvästä atriasta, korvatakseni kehoja muonapitoa, johon olin saanut tyytyä luolasta lähdestäni asti.

Viidestoista luku.

Jossa kerrotaan miten Gil Blas pukeutui, minkä uuden lahjan hän saa donna Mencialta ja millä tavalla hän lähtee Burgos'ista.

Minulle tuotiin runsas annos lammashakkelusta, jonka söin melkein kaikki. Yhtä runsaalla mitalla join hyvää viiniä, ja sitten menin makuulle. Minulla oli jommoinkin vuode, ja senvuoksi toivoin pian vaipuvani virkistävään uneen. Mutta en voinut silmäänikään ummistaa, sillä ajatukseni asuivat kokonaan vaatteissa, jotka aioin hankkia itselleni. Mitä minun on tehtävä? lausuin itsekseni: noudatanko alkuperäistä aikomustani? Ostaisinko maisteripuvun mennäkseni Salamancaan etsimään jotakin opettajanpaikkaa? Mutta miksipä maisteripukua? Onko minulla halua antautua hengelliselle alalle? Vetävätkö taipumukseni siihen suuntaan? Ei suinkaan, vaan tunnen aivan päinvastaista halua itsessäni; minä tahdon pysyä miekan miehenä ja olla oman onneni seppä. Tähän päätökseen pysähdyin.

Aioin siis ostaa aatelismiehen puvun, olin varma, että siinä puvussa saavuttaisin soveliaan ja tuottoisan paikan. Näissä suloisissa aatoksissa odottelin päivän nousua suurimmalla kärsimättömyydellä, ja niin pian kuin sen ensi säteet hipasivat silmiäni nousin vuoteeltani ylös. Nostin niin suuren melun ravintolassa, että kaikki nukkuajat siitä heräsivät. Huutelin palvelijoita, jotka viruivat vielä vuoteillaan, vastaten kutsumisiini järeillä kirouksilla. Heidän täytyi kuitenkin nousta, enkä minä antanut heille hengähtämisen rauhaa, ennenkuin he toimittivat luokseni vaatekauppiiaan. Pian muuan sellainen ilmestyikin taloon. Hänellä oli seurassaan kaksi apulaista, jotka kumpainenkin kantoivat viheriäisellä palttinalla peitettyä nyyttiä. Hän tervehti minua erittäin kohteliaasti, lausuen: "Teidän armonne teki onnellisen vaalin, kääntyessänne minun, ettekä kenenkään muun puoleen asiallanne. En tosin tahdo ollenkaan panetella virkaveljiäni; Jumala varjelkoon minua leikkaamasta millään tavalla heidän kunniaansa! mutta, meidän kesken sanoen, heissä ei ole yhtäkään omantunnon miestä; he ovat järkiään pahempia kuin juutalaiset. Minä olen ainoa tunnollinen vaatekauppias koko kaupungissa. Minä otan vaan pienen kohtuullisen voiton, markka viidestä pennistä — yhm! viisi penniä markasta piti sanomani. Minun ei tarvitse, taivaalle kiitos, harjoittaa ammattiani veijarin tavalla."

Pidettyään tämänkaltaisen alkulauseen, jonka minä pöllöydessäni uskoin puustavin mukaan, vaatekauppias käski apulaistensa avata nyytit, joista tuli näkyviin vaatepukuja kaikkia eri värejä. He näyttivät minulle moniaita yksinkertaisempia vaatekappaleita, mutta ne minä hyljäsin heti ylenkatseella, sillä ne olivat minusta liian vähäpätöisen näköisiä. Mutta sitten he koettivat ylleni erästä, joka oli kuin minulle tehty. Se miellytti muutenkin minua suuresti, vaikka olikin hieman haalistunut. Se oli sinisestä sametista tehty ihokas, jonka hihat olivat varustetut koristeleikkauksilla, sekä housut ja mantteli samasta aineesta; ja kaikki olivat koristetut kultaompeluksilla. Puku viehätti mieltäni paljon; ilmaisin haluavani ostaa, sen. Huomattuaan puvun minua miellyttävän, kauppias kehui erinomaista aistiani. "Peijakas!" huudahti hän, "näkee heti, että te olette oikea asiantuntija. Tietäkää siis, että tämä puku on tehty eräälle maan ylhäisimpiä herroja, eikä sitä ole pidetty kuin pari kolme kertaa yllä. Koetelkaahan samettia, kauniimpaa ette löydä mistään; ja katsokaa koruompelusta, parempaa työtä ette ole nähnyt." — "Mikähän olisi tämän hinta?" kysyin sitten. — "Kuusikymmentä tukaattia", vastasi hän, "sillä hinnalla olen jo kerran kieltäytynyt sitä myömästä, niin totta kuin olen rehellinen mies." Todiste oli vaikuttava. Tarjosin neljäkymmentäviisi; siinäkin oli kukaties puolet liikaa. "Teidän armonne", vastasi kauppias kylmästi, "minä en vaadi liikoja, minulla vaan on yksi hinta. Mutta tämä", jatkoi hän, näyttäen hylkäämäni pukua, "ottakaa tämä, sen voin myödä halvemmalla." Tämähän vaan kiihotti haluani ostamaan edellistä; ja kun luulin, ettei hän aio vähääkään helpottaa, niin luin kuusikymmentä tukaattia hänen käteensä huomattuaan kuinka helposti rahat minulta lohkesivat, niin luulen, että hän tarkasta omastatunnostaan huolimatta alkoi katua, ettei enempää pyytänyt. Tyytyväisenä hän sentään lähti voitettuaan markan viidestäpennistä.

Olinpa nyt kuitenkin muhkean manttelin, ihokkaan ja housujen omistaja. Aamupäiväni kului vielä puuttuvain vaatekappalten hankkimisessa. Ostin alusvaatteita, hatun, silkkisukat, kengät ja miekan, jotka kaikki sonnustin viipymättä ylleni. Mikä riemu oli katsella itseään niin hyvin puettuna! En voinut kyllekseni peilailla pulskaa asuani. Ei ole koskaan riikinkukko niin ihailut höyheniään kuin minä pukua. Iltapäivällä kävin toisen kerran donna Mencian luona, joka otti taas perin herttaisesti minut vastaan. Hän kiitti minua uudelleen avustani. Sen jälkeen lausuiimme toisillemme kohteliaisuuksia molemmin puolin. Sitten hän toivotti minulle kaikenlaista onnea ja läksi pois, antamatta minulle muuta kuin yhden sormuksen, noin kolmenkymmenen pistoolin arvoisen, jonka pyysi minun ottamaan muistoksi häneltä.

Seisoin siinä kuin puusta pudonneena sormuksineni; olin tietysti odottanut paljon suurempaa lahjaa. Enpä ollut siis ensinkään tyytyväinen rouvan anteliaisuuteen palatessani syvissä mietteissä takaisin ravintolaan; mutta sinne tullessani tapahtui jotakin mieluista minulle: eräs mies, joka oli astellut jälessäni sinne, laski perille saapuessamme manttelin yltään ja veti kainalonsa alta ison pussin. Pussin nähdessäni, joka tuntui olevan aivan täynnä rahaa suurenvat silmäni, kuten kaikkein muittenkin läsnäolevain, ja enkelien laululta kuului minusta, kun mies lausui, asettaissaan pussin eräälle pöydälle: "Herra Gil Blas, rouva markiisitar lähettää tämän teille."

Tein syviä kumarruksia tuojalle ja kiittelin häntä tuhansilla kohteliaisuuksilla; ja niin pian kuin hän lähti ravintolasta, hyökkäsin kuin haukka saaliinsa kimppuun pussiin käsiksi ja vein sen huoneeseni. Minä luin ne viipymättä, siinä oli tuhat tukaattia. Viimeisiä kolikoita laskiessani astui isäntä

huoneeseeni katsomaan, mitä pussissa oli, sillä hän oli kuullut tuojan sanat. Rahani, jotka olivat kasassa pöydällä, vaikuttivat häneen valtaavasti. "Saakeli soikoon, onpa siinä rahaa", huudahti hän. Kerroin hänelle silloin donna Mencian historian, jota hän kuunteli suurella tarkkaavaisuudella. Sitten puhuin hänelle suoraan omatkin vaiheeni, ja kun hän näytti mielenkiinnolla ottavan osaa asioihini, niin pyysin häneltä neuvoa, miten nyt rupeisin menettelemään.

Hän mietti kotvasen ja lausui sitten vakavasti: "Herra Gil Blas, olen mieltynyt teihin, ja koska te olette niin avomielisesti uskonut minulle ajatuksenne, niin minäkin tahdon mairittelematta lausua teille, mihin katsoisin teidän parhaiten soveltuvan. Te näytätte minusta syntyneen hovimieheksi; kehottaisin teitä senvuoksi lähtemään sinne ja liittymään jonkun ylhäisen herran seurueeseen. Neuvon siis teitä menemään Madridiin; mutta palvelijoita ette voi sinne lähteä. Siellä arvostellaan ihmistä kuten muuallakin sen mukaan, kuinka komeasti hän esiintyy. Minä annan teille palvelijan, luotettavan miehen, joka on samalla terävä päästään, sanalla sanoen, oman kasvattamani pojan. Ostakaa kaksi muulia, toisen itsellenne, toisen hänelle, ja lähtekää matkalle niin pian kuin mahdollista."

Tämä neuvo oli liiaksi omaa mieltäni myöten ollakseni sitä seuraamatta. Niinpä ostin siis seuraavana päivänä kaksi kaunista muulia ja otin palvelukseeni miehen, jota minulle oli suositettu. Hän oli kolmenkymmenenvuotias mies, näöltään siivo ja yksinkertainen. Hän sanoi olevansa kotoisin Galiciasta; nimeltään hän oli Ambrosio Lamelalainen. Omituiselta vaan tuntui minusta, ettei hän yhtään näyttänyt huolehtivan siitä, mikä palvelijoille tavallisesti on pää-asia, nimittäin hyvästä palkasta, vaan selitti päinvastoin olevansa aivan tyytyväinen siihen, mitä minä hyvästä suomastani hänelle antaisin. Sitten ostin vielä puolisaappaat sekä matkalaukun alusvaatteitani ja rahojani varten. Suoritettuani laskuni isännälle läksin seuraavana aamuna ennen päiväkoittoa Burgos'ista matkalle Madridiin.

Kuudestoista luku.

Jossa näytetään, ettei onneen ole luottamista.

Ensi yön nukuimme Duennas'sissa, ja seuraavana päivänä saavuimme kello neljän seudussa iltapäivällä Valladolidiin. Pysähdyimme erääseen ravintolaan, joka näytti olevan kaupungin parempia, Heitin muulit palvelijani huostaan ja astuin erääseen huoneeseen, johon käskin ravintolanpalvelijan tuoda matkalaukkuni. Kun tunsin itseni hieman väsyneeksi, niin viskauduin vuoteelleni ottamatta kenkiä jalastani, ja nukuin siihen huomaamattani. Herätessäni oli jo melkein yö. Kutsuin Ambrosiota. Hän ei ollut sillä hetkellä saatavissa, mutta saapui kohta. Tiedustelin, missä hän oli ollut, ja hän vastasi hurskaan näköisenä tulevansa kirkosta, jossa oli ollut kiittämässä Jumalaa siitä, että Hän oli varjellut meitä kaikilta onnettomuuksilta Burgos'ista Valladolidiin asti. Minä hyväksyin hänen tekonsa, ja käskin sitten hänen tilata minulle kananpaistia illalliseksi.

Antaessani hänelle tätä määräystä isäntä astui huoneeseeni kynttilä kädessä. Hän valaisi sillä erästä naista, joka näytti minusta enemmän kauniilta kuin nuorelta ja oli erittäin ylellisesti puettu. Hän nojautui vanhaa palvelijaa vasten, ja pieni maurilaispoika kantoi hänen helmustaan. Ällistykseni ei ollut vähäinen, kun tämä kaunotar teki ensin syvän kumarruksen minulle ja kysyi sitten, enkö ollut herra Gil Blas Santillanasta. Tuskin ehdin myöntävästi vastata tähän kysymykseen, kun hän heitti palvelijansa käsivarren ja riensi syleilemään minua ylenpalttisella riemulla, joka teki hämminkini vielä suuremmaksi. "Taivas olkoon ijäti kiitetty", huudahti hän. "Teitä minä juuri etsin, herra ritari!" Tämä esipuhe johti heti mieleeni Pennaflorin veijarin, ja aloin epäillä naista häpeämättömäksi seikkailijattareksi; mutta sitten hän lisäsi jotakin, mikä muutti ajatukseni hänestä edullisemmaksi. "Minä olen", jatkoi hän, "donna Mencia de Mosqueran serkku, hänen, joka on teille niin suuressa kiitollisuudenvelassa. Sain tänä aamuna häneltä kirjeen. Kuultuaan teidän aikovan Madridiin hän pyytää minun pitämään teistä hyvää huolta, jos tulette tämän kautta kulkemaan. Olen jo kaksi tuntia juossut ympäri kaupunkia. Olen käynyt ravintolasta ravintolaan tiedustamassa, mitä vieraita niissä on; ja sen kuvauksen johdosta, jonka olen isännältä saanut teistä, arvelin teidän olevan serkkuni vapauttajan. Ja nyt, kun kerran tapasin teidät", jatkoi hän, "tahdon näyttää, kuinka suuressa arvossa pidän suvulleni ja varsinkin rakkaalle serkulleni tehtyjä palveluksia. Pyydän teitä ystävällisesti tulemaan luokseni asumaan; siellä teillä on paljon mukavampaa kuin täällä".

Pyrin estelemään, huomauttaen, että minusta olisi liikaa vaivaa; mutta pian olin neuvotonna hänen pyytämistään vastaan. Ravintolan portilla oli vaunut meitä odottamassa. Hän itse huolehti siitä, että matkalaukkuni toimitettiin vaunuihin, "sillä", lausui hän, "Valladolidissa on niin paljon varkaita"; mikä ei valetta ollutkaan. Sitten nousin vaunuihin kauniin kestiemäntäni ja hänen vanhan palvelijansa kera, antaen siten riistää itseni ravintolasta pois, suureksi mielipahaksi isännälle (niin ainakin luulin), joka jäi ilman niitä runsaita rahoja, joita oli luullut minulta saavansa.

Jonkun ajan kuluttua vaunumme pysähtyivät. Nousimme niistä pois suuren rakennuksen kohdalla ja

astuimme erääseen perin komeasti kalustettuun huoneeseen, jota valaisi pari-kolmekymmentä vahakynttilää. Siellä oli useita palvelijoita, joilta saattajattareni kysyi heti, oliko don Rafael jo tullut; he vastasivat, ettei hän ollut vielä tullut. Silloin hän lausui minulle: "Herra Gil Blas, minä odotan veljeäni. Hänen pitäisi saapua tänä iltana linnastamme, joka on kahden peninkulman päässä kaupungista. Kuinka hauskaa hänelle nähdä talossaan miehen, jolle koko perheemme on niin paljosta kiitollinen!" Hänen tätä sanoessaan, alkoi kuulua melua käytävästä, ja kohta näimme sen syntyneen don Rafaelin tulon johdosta, sillä hän astui samassa huoneeseen. Hän oli solakka, erittäin miellyttävän näköinen mies. "Onpa hyvä että tulit veliseni", lausui sisko hänelle: "tiedätkö, että herra Gil Blas on vieraamme; sinun tulee häntä huvittaa minun kanssani. Emme voi kylliksi kiittää häntä siitä hyvästä, minkä hän on tehnyt sukulaisellemme, donna Mencialle. Katsohan", jatkoi hän, "tässä on hänen kirjeensä". Don Rafael avasi kirjeen ja luki ääneen seuraavat sanat:

"Rakas Camillani!

Herra Gil Blas, Santillanasta, joka on pelastanut sekä elämäni että kunniani, tulee matkustamaan hoviin. Hän kulkee silloin epäilemättä Valladolidin kautta. Veriheimolaisuutemme nimessä, ja vielä enemmän sen ystävyys tähden, joka meitä yhdistää, pyydän teitä ottamaan hänet vieraaksenne ja pitämään häntä jonkun aikaa luonanne. Rukoilen teitä ja serkkuani don Rafaelia täyttämään pyyntöni osoittamalla pelastajalleni kaikkea kestiystävyyttä Burgos'issa.

Uskollinen serkkunne: Donna Mencia."

"Niinkö!" huudahti don Rafael, luettuana kirjeen, "tämä herrako on serkkuni pelastaja? Olkoon taivas kiitetty, että saan teidät nähdä." Näin lausuen hän lähestyi minua sulkien minut lujasti syliinsä. "Mikä riemu nähdä teidät täällä, herra Gil Blas! Turhaa oli serkkuni suosittaa teitä luoksemme; hänen olisi tarvinnut vaan ilmoittaa teidän matkustavan Valladolidin kautta; se olisi riittänyt. Sisareni Camilla ja minä tiedämme hyvin, mitä meidän on tehtävä miehelle, joka on tehnyt rakkaimmalle sukulaisellemme suurimman palveluksen, minkä ihminen voi toiselle tehdä!" Vastasin parhaani mukaan näihin sanoihin, joita seurasi paljon samanlaisia ylistyksiä ja armasteluja. Kun hän huomasi, että jalassani oli yhä vielä puolisaappaat, niin hän oitis toimitti palvelijansa vetämään ne pois.

Senjälkeen astuimme erääseen huoneeseen, jossa oli pöytä katettu. Istuimme kolmen pöytään, don Rafael sisarineen ja minä. Aterioidessamme he lausuiivat minulle väsymättä uusia kohteliaisuuksia. Joka-ainoa sanaani he ihmettelivät kuin mitäkin viisauden kukkasta; ja olisipa kannattanut nähdä, millä huomaavaisuudella he kumpikin pitivät huolta tarjoomisesta. Don Rafael joi donna Mencian terveydeksi, ja minä noudatin tietysti hänen esimerkkiään. Suuremmitta estelyittä suostuin myöskin hänen pyyntönsä, johon Camillakin yhtyi, että nimittäin jäisin muutamaksi aikaa heidän luokseen.

Huomattuaan päättäneeni jäädä toistaiseksi heidän luokseen don Rafael ehdotti, että lähtisin hänen linnaansa. Hän antoi siitä loistavan kuvauksen, ja haasteli laveasti huvituksista, joita hän voisi siellä toimittaa minulle. "Siellä", lausui hän, "voimme ensin huvittaa itseämme metsästyksellä, sitten kalastuksella; ja jos rakastatte kävelyitä, niin siellä on metsiä ja puistoja mitä ihanimpia. Muuten siellä on runsaasti seuraa; toivon, ettette ikävysty aikojanne". Suostuin ehdotukseen; ja päätimme lähteä tähän ihmeelliseen linnaan seuraavana aamuna. Tämän viehättävän päätöksen tehtyämme nousimme pöydästä. Don Rafael näytti aivan hurmaantuneelta. "Herra Gil Blas", lausui hän syleillen minua, "jätän teidät nyt sisareni seuraan. Lähden heti antamaan tarpeellisia ohjeita lähtöä varten ja ilmoittamaan siitä kaikille niille, joita haluan mukaamme." Senjälkeen hän lähti huoneesta, ja minä jäin kahden kesken Camillan kanssa. Hän tarttui käteeni ja lausui katsellen sormustani: "Teillähän on sangen kaunis timantti, mutta jotenkin pieni. Oletteko jalokivien tuntija?" — Vastasin, etten ole. — "Sepä ikävää", vastasi hän, "olisitte saanut arvostella tämän hinnan." Hän näytti minulle suurta rubiinia, joka oli hänen sormessaan, ja sitä katsellessani hän jatkoi: "Eräs setäni, joka on ollut kuvernöörinä Espanjan siirtomaissa Filippiineillä, on antanut sen minulle Valladolidin juvelisepät sanovat sen olevan kolmensadan pistoolin arvoisen." — "Sen hyvin uskon", vastasin, "sehän on tavattoman kaunis." — "Koska se teitä miellyttää, niin vaihtakaamme niitä", vastasi hän. Samassa hän otti sormukseni ja pisti omansa minun pikkusormeeni. Tämän vaihdon jälkeen, joka tuntui minusta hienotunteiselta lahjan antamiselta, Camilla lausui hyvää yötä ja läksi.

Sulkeuduin makuuhuoneeseeni käskettyäni palvelijani tulla herättämään minua aikaisin aamulla. Nukkumista vaan en joutanut ajattelemaan; matkalaukkuni ja rubiinini täyttivät kokonaan mieleni kaikenlaisilla kauniilla unelmilla. "Jumalan kiitos", lausuin itsekseni, "onneton olen ollut, mutta en ole enää. Tuhat tukaattia yhtäältä, kolmensadan pistoolin arvoinen sormus toisaalta; ei ole huolta huomisesta." Nautin jo edeltäkäsini niistä iloista, joita don Rafael valmistaa minulle linnassaan. Mutta kesken näitä ihania aatoksia toi uni uuvuttavia tuoksujaan ympärilleni; riisuin siis vaatteeni ja menin makuulle.

Herätessäni seuraavana aamuna huomasin ajan jo myöhäiseksi. Olin hyvin ihmeissäni, ettei

palvelijaani näkynyt, vaikka olin antanut hänelle nimenomaisen määräyksen. "Ambrosio", mietin, "uskollinen Ambrosioni on taas kirkossa, tai sitten hän on tänään hävyttömän laiskalla tuulella." Mutta pian vaihtui tämä ajatukseni paljon pahempaan; sillä noustuani huomasin matkalaukkuni olevan poissa, ja päähäni lennähti heti epäluulo, että hän oli varastanut sen yöllä. Saadakseni asiasta varmuuden avasin huoneeni oven ja kutsuin Ambrosiota useita kertoja. Huutoni johdosta tuli eräs ukko luokseni ja kysyi:

"Mitä haluatte, herra? Kaikki teidän väkenne lähtivät talostani ennen päivänkoittoa." — "Mitenkä, teidän talostanne?" huudahtin; "enkö siis olekaan don Rafaelin luona?" — "Minä en tunne sen nimestä herraa", vastasi hän. "Te olette matkustajahotellissa, ja minä olen isäntä. Eilen illalla, tuntia ennen teidän tuloanne tänne tuli se nainen, jonka kanssa söitte illallista, ja vuokrasi tämän huoneen erästä suurta herraa varten, joka matkustaa tuntemattomana. Hän suoritti jo maksunkin etukäteen."

Nyt olin selvillä. Käsitin jo, mitä minun piti ajatella Camillasta ja don Rafaelista; ymmärsin, että palvelijani, joka tarkalleen tunsu asiani, oli myönyt minut noille roistoille. Itseäni en kuitenkaan syyttänyt tästä kolauksesta; en ajatellut, ettei sitä olisi koskaan tapahtunut, jollen olisi turhanpäiten itse lörpötellyt salaisuuksiani Majuelolle; vaan sen sijaan panin sen viattoman sallimuksen laskuun, sadatellen julmasti huonoa onneani. Ravintolan isäntä, jolle kerroin koko tapahtuman, minkä hän muuten luultavasti tunsu yhtä hyvin kuin minäkin surkutteli kovasti onnettomuuttani. Voivotellen hän vakuutti olevansa perin onneton siitä, että tämä petos oli tapahtunut hänen kattonsa alla; mutta hänen vakuutuksistaan huolimatta pelkään pahoin hänellä olleen yhtä tarkat tiedot jutusta kuin burgosilaisellakin isännälläni, jolle olen aina antanut kunnian sen keksimisestä.

Seitsemästoista luku.

Jossa kerrotaan, mitä Gil Blas päättää tehdä tämän onnettomuuden jälkeen.

Surkeiltuani kauan turhaan onneni nurjuutta, älysin lopuksi, että olisi paljon hyödyllisempää karaista itseäni onnettomuuksia vastaan kuin heittäytyä joutavaan huolehtimiseen. Kutsuin rohkeuttani ja lohdutin itseäni pukeutuessani sillä, etteivät rosvot sentään olleet vieneet vaatteitani ja muutamia tukaatteja, jotka olivat taskussani, joten onneni ei siis ollut ihan lopussa vielä. Siitä hienotunteisuudesta olin heille erittäin kiitollinen. Puolisaappaat he olivat myöskin suosiollisesti heittäneet minulle; ja ne annoin isännälle noin kolmannella osalla sitä hintaa, minkä ne olivat minulle maksaneet. Sitten poistuvin ravintolasta, enkä tarvinnut nyt jumalankiitos kantajaa tavaroilleni. Ensiksi menin katsomaan, olivatko muulini vielä siinä ravintolassa, johon olin edellisenä päivänä mennyt. Arvasin tosin Ambrosion pitäneen niistäkin huolta, ja suokoon herra, että olisin aina niin paikalleen hänen tekojaan arvannut! Kuulin hänen jo illalla käyneen noutamassa ne pois. Käsittäen siitä, etten enää saisi niitä nähdä, enempää kuin rakasta matkalaukkuanikaan, läksin allapäin astelemaan katuja, miettien mitä nyt ottaisin eteeni. Tuumiskelin jo lähteä takaisin Burgos'iin kääntyäkseen vielä kerran donna Mencian puoleen; mutta sitten ajattelin, että se olisi hänen hyvytensä väärinkäyttämistä, ja sen ohessa esiintyisin tyhmänä moukkana, joten luovuin siitä ajatuksesta. Tuon tuostakin vilkaisin sormukseeni; ajatellessani sen olevan lahjan Camillalta, päästin raskaita huokauksia. "Niinpä niin," lausuin itsekseeni, "jalokiviä en tunne, mutta tunnen ne ihmiset, jotka sen vaihettivat. Enpä luule tarvitsevani mennä kultaseppään saamaan varmuutta siitä, että olen suuri tomppeli."

Halusin kuitenkin tietää, minkä arvoinen sormukseni oikeastaan oli, ja menin siis muutamaan juveliseppään, jossa se arvioitiin kolmen tukaatin hintaiseksi. Tämän kuultuani, mikä ei tosin vähääkään ihmetyttänyt minua, toivotin Filippiinein kuvernöörin veljentyttären hittoon, johon olin jo ennenkin hänet lähettänyt. Tullessani juvelisepästä kulki ohitseni eräs nuori mies, joka pysähtyi katselemaan minua tarkasti. Hän näytti minulle tutulta, vaikkei paikalla juolahtanut mieleeni, kuka hän oli, "Ohoh, Gil Blas", lausui hän, "etkö ole tuntevinasi minua? vai onko kaksi vuotta ehtinyt niin muuttaa parturi Nunez'in pojan näön, ettet enää häntä tunne? Muistelehan Fabriciota, koulu- ja kasvinkumppaniasi."

Olin jo tuntenut hänet, ennenkuin hän lopetti puheensa; syleilimme toisiamme sydämellisesti. "Kuinka hauskaa tavata sinua, ystäväni!" lausui hän sitten, "en voi sanoa iloa iloa siitä... Mutta", jatkoi hän hämmästyneenä, "missä asussa näenkään sinut? Taivahan taatto, olethan puettu kuin prinssi! Kaunis miekka, sukat silkkiset, samettimantteli ja ihokas ja kaikki sen lisäksi kullalla ommeltu! Perhana! sinä taidat olla oikea onnen kultapoika". — "Sinä erehdyt", lausuin; "asiani eivät ole ollenkaan niin loistavalla kannalla kuin luulet". "Ahaa", vastasi hän, "sinä haluat säilyttää salaisuutesi. Ja mikäs tuo kaunis rubiini sormessasi on?" — "Sen olen saanut eräältä varasnaiselta, oikein kirjansalukeneelta".

Nämä sanat lausuin niin murheellisella äänellä, että Fabricio heti huomasi minua jollakin tavalla peijatun. Hän vaati minun kertomaan vaiheeni hänelle. Päätin estelemättä tyydyttää hänen uteliaisuutensa; mutta kun minulla oli jokseenkin pitkältä kerrottavaa ja koska emme muutenkaan

mielineet heti toisistamme erota, niin menimme erääseen kapakkaan saadaksemme vapaammin keskustella. Siellä juttelin syödessämme hänelle kaikki, mitä minulle oli tapahtunut Oviedosta lähdöstäni aikain. Seikkailuni tuntuivat hänestä sangen ihmeellisiltä. Hän surkutteli harmillista, hädänalaista tilaani, mutta lausui sitten: "Kaikissa elämän vastoinkäymissä on hankittava lohtua itselleen, poikaseni; sepä juuri erottaakin voimakkaan ja rohkean sielun heikosta. Älyn ja mielen mies odottaa onnettomuuksissaan kärsivällisesti parempaa aikaa. Ei koskaan saa niin masentua, että unohtaa oman ihmisarvonsa, lausuu Cicero. Omasta puolestani kuulun juuri niihin luonteesiin: vastoinkäymiseni eivät milloinkaan saa minussa valtaa; minä pysyn aina onneni vaihteiden yläpuolella. Olen ollut palvelijana peräkkäin useissa perheissä. Viimeksi olin Palenciassa erään vanhan maalarin luona, joka halusi ystävydestä opettaa minulle taiteensa pääperusteet; mutta ohjatessaan minua niiden tuntemiseen, hän antoi minun kuolla nälkään. Tämä kyllästytti minua sekä maalaustaiteeseen että Palenciassa oleskelemiseen. Tulin Valladolidiin, jossa pääsin erinomaisen onnenpotkauksen kautta herra Manuel Ordonez'in taloon, joka on ammatiltaan sairaalan isännöitsijä; siellä olen yhä vieläkin ja olen kerrassaan ihastunut olooni."

Kun Fabricio oli lopettanut kertomuksensa, niin minä lausuin hänelle: "Olen iloinen, että sinä olet niin tyytyväinen kohtaloosi; mutta meidän kesken puhuen sinun pitäisi minun ajatukseni mukaan kelvata paremmaksikin kuin palvelijaksi; sinunkaltaisesi miehen pitäisi ottaa korkeampi päämäärä." — "Sitä et sinä ymmärrä, Gil Blas", vastasi hän; "ajattelehan, ettei minunluonteeselleni miehelle voi sen hauskempaa tointa löytää. Lakeijana oleminen on, sen myönnän, ikävä pölkkypäälle; mutta järjen miehelle se on sulaa nautintoa. Mielevä mies ei toimita palvelustoitiaan harkitsemattomasti kuten poropeukalo. Hän tekee itsensä talossa pikemmin käskijäksi kuin palvelijaksi. Ensiksi hän tutkii isäntänsä; sitten hän mukautuu hänen heikkouksiinsa, saavuttaa hänen luottamuksensa ja taluttaa lopuksi häntä nenästä mielensä mukaan. Niin minä olen menetellyt isännöitsijäni palveluksessa. Pian pääsin hänestä selville: huomasin, että hän halusi käydä hurskaasta pyhimyksestä; minä olin sitä uskovinani — eihän se paljon maksa; teinpä enemmänkin, rupesin matkimaan häntä, ja esiinnyin hänen edessään yhtä pyhänä kuin hän muitten. Siten petin pettäjän ja tulin sillä keinolla vähitellen hänelle kaikeksi kaikessa. Toivon jonakin päivänä pääseväni hänen siipeensä suojassa asiain hoitoonkin käsiksi. Tulen kenties vielä rikkaaksi."

— "Kauniit toiveet," vastasin hänelle, "toivotan onnea sinulle, rakas Fabricio. Minä puolestani aion täyttää alkuperäisen aikomukseni. Koruommellun pukuni aion vaihettaa maisteripukuun ja lähdän Salamancaan, jossa koetan yliopiston jalossa suojeluksessa saavuttaa opettajanpaikan". — "Oiva tuuma", huudahti Fabricio, "soma ajatus! Hupsuko olet, kun aiot tuolla ijällä ruveta koulumestariksi! Mutta käsitätkö, onneton, mihin sinä oikeastaan joudut? Saatuasi paikan, pitää koko perhe sinua silmällä, pienimpiäkin edesottamiasi punnitaan armottomalla ankaruudella. Sinun täytyy alinomaa olla varuillasi ja esiintyä kaikkein hyvän avujen esikuvana. Tulet tuskin löytämään hetkeä, jolloin voit huvitella. Päivät pitkät saat paimentaa kasvattiasi, pöntäten hänen päähänsä latinaa ja oikaisten joka kerta, kuin hän sanoo tai tekee jotakin sääntöjä vasten; siinä on sinulle työtä. Ja mikä tulee sitten palkaksesi kaikkien näiden vaivojen ja ikävyyksien jälkeen? Jos pieni herrasi on pahankurinen laadultaan, niin silloin sanotaan sinun huonosti kasvattaneen häntä, ja vanhemmat ajavat sinut pois ilman hyvitystä, kukaties maksamatta edes sovittua palkkaasi. Älä siis puhu enää opettajantoimesta; se on sielua kuolettava toimi. Mutta toista on palvelijan ammatti; se ei rasita vaikeudellaan eikä velvoita mihinkään kieltäymisiin. Palvelija elää surutonta elämää hyvässä perheessä. Hän syöpi ja juopi, minkä vatsa vetää, ja nukkuu yönsä rauhallisesti kuin talon oma poika, huolehtimatta huomisesta."

"En lopettaisi ollenkaan", jatkoi hän, "jos rupeisin luettelemaan palveliatoiimen etuja. Usko pois, Gil Blas, heitä ijäksi päiväksi mielestäsi opettajatuomasi ja seuraa minun esimerkkiäni". — "Olkoonpa niin, Fabricio", vastasin minä, "mutta sinun isännöitsijöitäs ei löydykään joka paikassa; ja jos minä päättäisin sinun ammattiisi ruveta, niin en suinkaan tyytyisi huonoon paikkaan." — "Oletpa oikeassa", vastasi hän, "jätä se minun huolekseni. Minä vastaan siitä, että löydämme sinulle hyvän paikan".

Oman tilani pimeys ja Fabricion tyytyväinen mieli vaikuttivat enemmän kuin hänen esittämänsä syyt siihen, että lopulta päätin ruveta palvelijaksi. Senjälkeen läksimme kapakasta pois, ja toverini lausui minulle: "Minä lähdän nyt heti saattamaan sinua erään henkilön luo, jonka puoleen useimmat palvelijat kääntyvät ollessaan paikkattomina; hänellä on urkkijansa, jotka tuovat hänelle tiedon kaikesta, mitä perheissä tapahtuu. Hän tietää, missä tarvitaan palvelijoita, ja hän pitää tarkkaa luetteloa ei ainoastaan vapaista paikoista, vaan myöskin isäntäin hyvistä ja huonoista ominaisuuksista. Hän on ollut ennen veljenä jossakin luostarissa, ja minunkin paikkani on hänen hankkimansa".

Keskustellessamme tästä omituisesta osoitekonttoorista, vei parturi Nunez'in poika minut eräälle syrjäiselle kadulle. Menimme muutamaan pieneen taloon, jossa eräs mies, joka oli ijältään jonkun vuoden kuudennellakymmenellä, kirjoitteli puiselle taululle. Tervehdimme häntä hyvin kunnioittavasti, mutta hän ei noussut paikaltaan, nyykäyttihän vaan hieman päätään — lieneekö synnä sitten ollut luontainen ylpeys, vai oliko se seikka tehnyt hänet välinpitämättömäksi vieraitansa kohtaan, että ne tavallisesti olivat vaan lakeijoita ja kuskeja. Minua hän sentään tarkasteli erityisellä huomiolla. Näin

hätä oudostuttavan, että koruommeltuun samettiin puettu mies halusi ruveta palvelijaksi; hän saattoi pikemmin arvella minun tarvitsevan palvelijaa. Kauan hänen ei kuitenkaan tarvinnut olla epätiedossa, sillä Fabricio lausui heti; "Herra Arias, tässä esitän teille parhaimman ystäväni. Hän on arvokkaan perheen poika, vaikka vastoinkäymiset pakottavat hänen hakemaan palvelijan paikkaa. Toimittakaahan hänelle ystävällisesti hyvä paikka, niin teette hänet hyvin kiitolliseksi". — "Niinpä niin, te herrat", vastasi Arias kylmästi, "niinhän te puhutte kaikki; niinkauvan kuin olette paikatta te lupaillette kultia ja hopeita: hyvän paikan saatuanne te unhotatte sen kohta". "Mitenkä!" vastasi Fabricio, "moititteko te minuakin? Enkö ole teitä kylliksi hyvittänyt?" — "Enemmänkin olisitte voinut tehdä", vastasi Arias. Silloin minä tartuin puheeseen lausuen herra Arias'ille, että aion osoittaa kiitollisuuteni olevan todellista laatua sillä, että suoritan velkani ennen palvelusta. Samalla vedin taskustani kaksi tukaattia ja annoin ne hänelle, luvaten antaa lisää päästyäni hyvään taloon palvelijaksi.

Hän näytti tyytyväiseltä menettelyyni. "Tuosta minä pidän", lausui hän, "nyt onkin useita mainioita paikkoja auki; minä luettelen ne teille, että saatte valita sen, mikä teitä miellyttää." Tämän sanottuaan hän pani silmälasinsa pois, otti erään luettelon pöydältä, käänsi muutamia lehtiä ja alkoi lukea: "Palvelijaa tarvitsee kapteeni Torbellino, joka on äkkipikainen, raaka ja oikullinen mies; hän ärisee alinomaa ja kiroilee, ja usein hän pieksää palvelijansa raajarikoiksi." — "Ottakaamme toinen", huudahtin minä tämän kuvauksen johdosta; "tämä kapteeni ei ole minulle mieleen." Arias hymyili innolleni ja jatkoi lukuaan: "Donna Manuela de Sandoval, vanhanpuoleinen arvoisa leski, äkäinen, omituinen ja myötäänsä palvelijan puutteessa; palvelija ei tavallisesti pysy kokonaista päivää hänen luonaan. Hänellä on kymmenen vuoden vanha puku, joka palvelee jokaista talon palvelijaa, olkoon hän mitä kasvua tahansa; oikeastaan he vaan koettavat sitä ylleen, ja se onkin vielä melkein kuin uusi, vaikka kaksituhatta palvelijaa on sitä jo käyttänyt... Palvelija saa paikan kuuluisan tohtori Sangradon luona." — "Pysähtykää, herra Arias", huudahti Fabricio; "me otamme tämän viimeisen. Tohtori Sangrado on isäntäni ystäviä, minä tunnen hänet hyvin. Gil Blas", jatkoi hän minuun kääntyen, "älkäämme viivytkö, ystäväni; lähtekäämme tästä paikasta tohtorin luo. Minä tulen itse esittämään sinua ja takaamaan sinun puolestasi". Otimme jäähyväiset herra Arias'ilta, joka vakuutti hankkivansa minulle toisen yhtä hyvän paikan, jos en saisi tätä.

Kahdeksastoista luku.

Gil Blas rupeaa tohtori Sangradon palvelijaksi ja tulee kuuluisaksi lääkäriksi.

Läksin siis Fabricion kera tämän kuuluisan tohtorin luo, joka katseli minua ensin tarkasti ja lausui sitten: "Sinä näytät kelpo pojalta, ja minä uskon sinun sopivan hyvin minulle, jos vaan osaat lukea ja kirjoittaa." — "Herra tohtori," vastasin minä, "jos ei muuta tarvita, niin kyllä minä siitä vastaan; minä osaan sekä lukea että kirjoittaa, sillä olenhan saanut täyden kouluopin kotikaupungissani." — "Vai niin", vastasi hän, "sinähän oletkin sitten juuri minulle sopiva. Jää tänne; minun luonani sinulla on hyvä olla, minun kohteluuni tulet olemaan tyytyväinen. Palkkaa en tosin anna sinulle, mutta muuten sinulta ei pidä mitään puuttuman. Hyvää hoitoa siis saat, ja sitäpaitsi opetan sinulle suuren taidon parantaa kaikkia tauteja. Sanalla sanoen tulet enemmän oppilaakseni kuin palvelijakseni."

Suostuin tohtorin esitykseen, toivoen varttuvani taitavaksi lääkäriksi niin viisaan mestarin johdolla. Hän opasti heti minua työhöni; ja tehtäväni oli kirjoittaa muistiin niiden sairaitten nimet ja asunnot, joiden luokse häntä tultiin kutsumaan hänen poissa ollessaan. Sitä varten hänellä oli vihko, jota tähän asti oli hoitanut muuan eukko, joka oli hänen ainoana palvelijanaan; mutta kun hänen kirjoitustaitonsa oli niin ja näin, niin usein oli aivan mahdoton saada selkoa hänen harakanvarpaistaan. Sain siin vihkon haltuuni - oikeastaan sitä olisi voinut kutsua kuolleitten luetteloksi, koskapa melkein kaikki ne ihmiset, joiden nimet siihen kirjoitin, kuolivat ihan järkiään. Kirjoitin siis, niin sanoakseni, muistiin niiden nimet, jotka halusivat siirtyä toiseen maailmaan, aivan kuin postivaunun kulettaja kirjoittaa niiden nimet, jotka hänen vaunussaan matkustavat. Usein sain kynääni käyttää, sillä siihen aikaan oli tohtori Sangrado kuuluisin lääkäri Valladolidissa. Maineensa hän oli saavuttanut hyvällä supliikillaan, juhllallisella esiintymisellään ja muutamilla onnistuneilla parantamisilla, jotka olivat tuottaneet hänelle paljon enemmän kunniaa kuin ne ansaitsivat.

Sairaita häneltä ei siis puuttunut, eikä siis myöskään varoja. Sitä hän ei kuitenkaan käyttänyt hyödykseen, hän eleli päinvastoin sangen yksinkertaisesti. Me emme syöneet tavallisesti kuin herneitä, papuja, keitettyjä omenia ja juustoa. Hän kehui näitä ruokia vatsalle terveellisimmiksi, sillä ne olivat kaikista ruuista helpoimmin sulavia. Siitä huolimatta hän varotti meitä syömästä niitä liiaksi; mikä olikin epäilemättä sangen järkevästi harkittu. Mutta jos hän siten suojeli palvelijaitansa ylensyömisen vaaralta, niin hän sen sijaan lupasi meidän juoda vettä mielinmäärin. Siinä hän ei pannut mitään rajaa, vaan lausuili useasti: "Juokaa, lapseni, juokaa vettä niinpaljon kuin saatatte, se on kaikkia suoloja liuvottava sulatusaine. Jos verenkierto on liian hidas, niin se kiihdyttää sitä, jos se on liian joutuisa, niin

se sitä tyynnyttää." Tohtorimme uskoi niin lujasti tähän viisauteen, ettei milloinkaan juonut muuta kuin vettä, vaikka oli jo jokseenkin vanha. Hän määritteli vanhuuden jonkinlaiseksi luonnolliseksi näivetystaudiksi, joka kuivattaa ja kuluttaa meitä; siitä syystä hän surkutteli niitten tietämättömyyttä, jotka nimittävät viiniä vanhusten maidoksi. Viini vaan hänen ajatuksensa mukaan, rasittaa ja heikontaa heitä; siihen hän lisäsi sangen kaunopuheisesti, että tämä turmiollinen juoma on heille, kuten kaikille muillekin, kavala auttaja ja petollinen ystävä.

Näistä korkeaoppisista selityksistä huolimatta sain, oltuani kahdeksan päivää talossa ankaran ripulin ja aloin tuntea kiivaita vatsanväännteitä, jotka, hävyttömästi kyllä, panin kaikkea liuvottavan veden ja kehnon ravinnon syyksi. Valitin sitä tohtorille, toivoen, että hän vähän heltyisi ja soisi minulle hiukan viiniä aterioiksi; mutta hän vihasi liiaksi sitä ainetta suostuakseen pyyntööni. "Kun sinä totut vettä juomaan, niin sinä voit siitä erinomaisesti; muuten jos paljas vesi ei oikein sinua miellytä, niin löytyy kyllä vaarattomia keinoja, joilla voi estää veden hiukasevan vaikutuksen vatsaan. Salvia esimerkiksi ja Veronica antavat sille mieluisamman maun; ja jos haluat sitä vielä sulavammaksi, niin otat hiukan neilikkaa, rosmariinia tai unikkaa".

Mutta vaikka hän näin ylisti vettä ja opetti minulle salaisen taitonsa valmistaa siitä ihmeellisiä juomia, niin join kuitenkin niin vähän, että hän sen huomasi ja lausui: "Nytpä en todellakaan enää ihmettele, ettet ole oikein terve, Gil Blas; sinä et juo kylliksi, ystäväni. Veden pienissä annoksissa juominen vaikuttaa ainoastaan sappielinten kehitystä ja vaikutusvoimaa; sensijaan kuin ne ovat sen paljolla nauttimisella pois liuvotettavat. Älä pelkää, rakas poikaseni, että runsas veden juominen heikontaisi tai kylmettäisi vatsasi; heitä pois se turha pelko mielestäsi! Minä takaan menestyksen; ja jos minä en ole mielestäsi kyllin pätevä sanoja, niin mahdat ainakin uskoa Celsusta.[12] Tämä latinainen oraakkeli lausuu ihania ylistyksiä vedestä; ja niiden, jotka puolustavat viininjuontiaan vatsansa heikkoudella, hän lausuu nimenomaan tekevän suurta vääryyttä tätä elintä kohtaan ja käyttävän sitä vaan oman lihallsuutensa peittona."

Koska olisi ollut perin huono merkki, jos olisin heti lääkäriurani alussa osoittaunut huono-oppiseksi, niin olin olevinani täydellisesti vakuutettu hänen väitteensä totuudesta; tai, totta puhuakseni, uskoinkin niin todella. Jatkoisin siis veden juomista Celsuksen takuulla, tai oikeastaan aloin liuvottaa sappeani juomalla armottomasti tätä nestettä; ja vaikka päivä päivältä kävin yhä huonommaksi, niin ennakkoluulo voitti kuitenkin kokemuksen. Lopulta en kuitenkaan voinut enää kestää vaivojani, jotka lisääntyivät siihen määrään, että päätin lopulta lähteä tohtori Sangradon luota pois. Mutta hän antoi minulle uuden tehtävän, joka sai minun muuttamaan mieleni.

"Kuulehan, poikaseni", lausui hän minulle eräänä päivänä, "minä en kuulu niihin tylyihin ja kiittämättömiin isäntiin, jotka antavat palvelijansa vanheta toimeensa muistamatta palkita heitä. Olen sinuun tyytyväinen ja rakastan sinua; minä en aio antaa sinun kauemmin odottaa, vaan olen päättänyt rakentaa onnesi tästä päivästä aikain; tahdon nyt heti ilmaista sinulle sen parannustaidon salaisuuden, jota olen itse vuosikausia käyttänyt. Muut lääkärit tutkivat sitä varten tuhannet eri seikat, jotka tuottavat paljon vaivaa; minä tahdon lyhentää tämän pitkän tien, tahdon säästää sinulta fyysiikan, kemian ja lääketieteen vaivaloisen oppimisen. Tiedä, poikaseni, muuta ei tarvita kuin suoneniskua ja lämpimän veden juottamista: se on maailman kaikkein tautien parantamisen salaisuus. Niin, sen salaisuuden on minun tutkiva silmäni saanut selville luonnosta, jonka lait ovat virkaveljiltäni salatut, ja se on kätkeytyä näihin kahteen seikkaan: suoneniskuun ja runsaaseen veden juomiseen. Muuta opetettavaa ei minulla sinulle ole; nyt tunnet lääketaidon perustuksiaan myöten; käyttämällä hyväksesi minun pitkää kokemustani, tulet täten yhdellä iskulla yhtä taitavaksi kuin minäkin. Sinä voit nyt ruveta minua auttamaan; aamupäivällä hoidat luetteloomme, ja jälkepuolisten lähdet katsomaan osaa minun sairaistani. Työskenneltyäsi siten jonkun aikaa, toimitan sinut ammattikuntamme kirjoihin."

Kiitin tohtoria, siitä että hän oli niin sievään tehnyt minut mahdolliseksi lääkärin ammattia harjoittamaan, ja kiitollisuuteni merkiksi lupasin koko elämäni seurata hänen ohjeitaan, vaikka ne sotisivat itse Hippokratoksen neuvoja vastaan. Tämä lupaus ei sentään ollut aivan vilpityn, sillä minä en hyväksynyt hänen vesioppiaan, ja itsekseni päätin juoda viiniä joka päivä sairaskäynneilläni. Ripustin siis kirjaillun nuttuni naulalle ja puin ylleni erään isäntäni nutuista, saadakseni lääkäriillisen ulkomuodon.[13] Sitten valmistausin käyttämään jaloa taitoani niihin onnettomiin, jotka sitä tarvitsivat. Ensimmäisen kokeeni esineenä oli muuan alguazil, joka sairasti keuhkopussin tulehdusta: määräsin armotta suoneniskua ja paljon vettä. Senjälkeen tulini erään sokerileipurin luokse, joka parkui kauheasti jalankolotuksen käsissä. En säästänyt enemmän hänen vertaan kuin alguazilinkaan, ja vettä käskin hänen nielemään siitä päästyäänkin. Sain kaksitoista realia neuvoistani; se antoi minulle niin suuren mieltymyksen tehtävääni, etten enää epäillyt mitään.

Gil Blas harjoittaa lääkärinammattia yhtä suurella menestyksellä kuin taidollakin. — Takaisin saatu sormus.

Olin tuskin saapunut kotiin, kun tohtori Sangradokin tuli matkaltaan. Kerroin hänelle näkemistäni taudeista ja annoin hänen käteensä ne kaksitoista realia, jotka olin saanut määräyksistäni. "Kaksitoista realia on kovin vähän kahdesta käynnistä", lausui hän luettuaan ne; "mutta kaikki on otettava." Melkeinpä kaikki hän ottikin. Hän piti nimittäin yhdeksän, antain minulle kolme jäljellä olevaa, lausuen: "Pidä nämä, Gil Blas, se on säästöjesi pohjaksi; minä teen kanssasi erittäin edullisen sopimuksen; annan sinulle neljännen osan kaikesta, minkä tuot minulle. Sinä tulet pian rikkaaksi, ystäväni, sillä tänä vuonna tulee, jos Jumala sallii, paljon tautisuutta".

Tämä antoi minulle uutta innostusta lääketieteeseen. Seuraavana päivänä päivällisen syötyäni vedin siis taas tohtoripuvun ylleni ja läksin retkeilemään. Kävin useiden sairaiden luona, joiden nimet olin kirjoittanut kirjaani, ja annoin samat ohjeet jokaiselle, huolimatta tautien erilaisuudesta. Tähän asti oli toimeni menestynyt melua synnyttämättä, eikä kukaan ollut vielä, jumalankiitos, ruvennut vastustamaan määräyksiäni; mutta olkoonpa lääkärin menettelytapa kuinka erinomainen tahansa, arvostelijoita ja kadehtijoita ei häneltä koskaan puutu. Tulin erään maustekauppiaan luo, jonka pojalla oli vesitauti. Siellä tapasin erään pienikasvuisen, ruskeaihoisen miehen, jota kutsuttiin tohtori Cuchilloksi ja jonka eräs talonisännän sukulainen oli tuonut katsomaan sairasta. Kumartelin syvään kaikille läsnäoleville, ja varsinkin virkaveljelleni, jonka arvasin kutsutuksi neuvottelemaan sairaan tilan johdosta. Hän vastasi arvokkaasti tervehdykseeni, ja lausui sitten, silmäiltyään minua jonkun aikaa tarkkaavaisesti: "Herra tohtori, suokaa anteeksi uteliaisuuteni; luulin tuntevani kaikki Valladolidin lääkärit, virkaveljeni, mutta nyt minun täytyy tunnustaa, että teidän piirteenne ovat minulle tuntemattomat. Te olette varmaankin aivan äskettäin asettunut tähän kaupunkiin." Vastasin olevani aivan nuori harjoittelija ja työskenteleväni vielä ainoastaan tohtori Sangradon johdolla. "Toivotan onnea", vastasi hän hienosti, "että olette ottanut noudattaaksenne niin suuren miehen ohjeita. En epäile vähääkään, että olette jo aika taitava, vaikka näytätte vielä nuorelta". Hän lausui tämän niin luonnollisella äänellä, etten ollut varma, puhuiko hän totta vai pilaa. Mietin itsekseni, mitä tuohon vastaisin, mutta silloin kauppias otti suunvuoron lausuen: "Hyvät herrat, olen vakuutettu siitä, että te kumpainkin tunnette lääketaidon perinpohjin; tarkastakaahan siis ystävällisesti poikaani ja määrätäkää, mitä katsoisitte sopivimmaksi hänen parantamiseksi."

Silloin pikku tohtori rupesi tutkimaan sairasta. Hän huomautti minulle kaikki taudin laatua osoittavat tuntomerkit ja kysyi sitten, minkä parannuskeino minä pitäisin asianmukaisimpana. "Minä olen sitä mieltä", vastasin, "että sairaasta on iskettävä suonta joka päivä ja annettava hänen juoda runsaasti lämmintä vettä!" Silloin pikku tohtori lausui minulle ilkeästi hymyillen: "Ja te uskotte, että se keino pelastaa hänen henkensä?" — "Olkaa varma siitä", huudahtin varmalla äänellä; "saatte nähdä sairaan paranevan ihan silmännähtävästi; se on oleva vaikutus, sillä tämä on erikoiskeino kaikkia tauteja vastaan. Kysykää herra Sangradolta!" — "Niinpä on siis Celsus aivan väärässä", vastasi hän, "väittäessään vesitautia parannettavan parhaiten antamalla sairaan kärsiä nälkää ja janoa." — "Mitä Celsus", vastasin minä, "hän ei ole minun oraakkelin; hän erehtyi kuten kaikki muutkin, ja usein olen ollut hyvilläni meneteltyäni vasten hänen neuvojaan." — "Kuulen puheestanne", vastasi Cuchillo, "että uskotte siihen varmaan ja menestykselliseen menettelytapaan, jota tohtori Sangrado tyrkyttää kaikille nuorille harjoittelijoille. Suonenisku ja juominen ovat hänen yleislääkkeitään. En vähääkään ihmettele että niin paljon kelpo ihmisiä kuolee hänen käsissään..." — "Ei mitään hävyttömyyksiä", keskeytin jotenkin kiivaasti. "Jos haluatte herra Sangradoa arvostella, niin kirjoittakaa häntä vastaan; kyllä hän vastaa, ja saamme nähdä, kuka saa naurajat puolelleen." — "Pyhän Jaakon ja Denysiuksen nimessä!" huudahti hän vuorostaan kiivastuneena, "te ette tunne kylliksi tohtori Cuchilloa. Tietäkää että minulla on sekä kynnet että hampaat, ja etten minä pelkää niin rahtuakaan Sangradoa, joka ylpeydestään ja turhamaisuudestaan huolimatta on täysi pöllöpää." Pikku lääkärin kasvot hehkuivat vihasta. Vastailin hänelle pistelijäästi; hän teki samoin, joten olimme pian käsikähmässä. Ennätimme antaa toisillemme moniaita nyrkiniskuja ja nykäistä toistemme päästä kourallisen tukkaa, ennenkuin kauppias puolisoineen sai meidät erotetuksi. Sen tehtyään he maksoivat minulle käyntini, pitäen luonaan vastustajani, joka näytti heistä ilmeisesti paremmalta minua.

Kauppiiaan luota tullessani tapasin Fabricion. Hän katseli minua kauan hämmästyneenä ja purskahti sitten nauramaan täyttä kurkkua kylkiään pidellen. Eikä syyttä; sillä ylläni oli kaapu joka viilsi maata, ja nutulla ja housuilla oli nelinkertainen pituus ja avaruus. Mahdoin todellakin näyttää hassulta. Annoin hänen nauraa kyllältään ja tunsinpa itsekin halua seurata hänen esimerkkiään; mutta hillitsin kuitenkin itseni, säilyttäökseni arvokkuuteni, näet. Mutta jos ulkonäköni oli kiihottanut Fabricion nauruhermoja, niin totisuuteni huvitti häntä vielä enemmän. Vihdoin hän huudahti: "Jopa olet hullunkurisessa asussa Gil Blas, kuka perhana sinut on pukeutunut tuollaiseksi joulupukiksi?" — "Maltahan, veljeni", vastasin, "maltahan vähän; arvoa uudelle Hippokratokselle! Tiedä, että isäntäni, kuuluisa tohtori Sangrado, on tehnyt minut oppilaakseen ja apulaisekseen. Hän on opastanut minut lääketieteen syvimpiin perustuksiin; ja kun hän ei ehdi itse hoitaa kaikkia potilaita, jotka häntä hakevat, niin minä käyn

parantamassa osaa niistä." — "Toivotan onnea", sanoi Fabricio nauraen, "oletpa melkein kadehtittava, ja puhuakseni Aleksanterin tavalla, tahtoisin olla Gil Blas, ellen olisi Fabricio".

Osottaakseni parturi Nunez'in pojalle, etteivät hänen onnentoivotuksensa uuden toimeni johdosta tulleet ansiotta näytin hänelle realit, jotka olin saanut alguazililta, leipurilta ja kauppiaalta; sitten menimme muutamaan kapakkaan ottamaan lasin viiniä. Meille tuotiin joltisenkin hyvää viiniä, jonka pitkä paastoni teki minulle vielä maukkaammaksi kuin se olikaan. Join siitä pitkin siemauksin; ja älköön latinainen oraakkeli pahastuko! vatsani ei pahastunut vähääkään siitä vääryydestä, vaikka kaatelin sitä sinne sangen runsaasti. Viivymme kauan kapakassa. Lopuksi kun äkkäsimme yön lähestyvän, erosimme, sovittuamme siitä, että saapuisimme kumpikin seuraavana päivänä päivällisen jälkeen samaan paikkaan.

Maustekauppiaan luona tapahtunut ikävä kohtaus ei estänyt minua jatkamasta ammattiani ja määräämästä suoneniskua ja lämmintä vettä. Seuraavana päivänä kohtasin kadulla erään vanhan vaimon, joka tuli luokseni kysyen olinko lääkäri. Vastasin olevani. "Niinkö", vastasi hän, "sitten rukoilen herra tohtoria nöyrimmästi tulemaan kanssani; veljentyttäreni on eilisestä sairaana, enkä minä ymmärrä, mikä tauti hänellä on." Menin eukon mukaan, joka kuletti minut taloonsa. Siellä tulimme erääseen sangen siistiin huoneeseen, jossa muuan naishenkilö makasi vuoteessa. Lähestyin häntä tarkastaakseni hänen tilaansa. Hänen piirteensä tekivät heti omituisen vaikutuksen minuun, ja katseltuani häntä hetkisen, tunsin hänet varmasti samaksi seikkailijattareksi, joka oli niin mainiosti näytellyt Camillan osaa. Hän puolestaan ei näyttänyt ollenkaan tuntevan minua, lieneekö kipujen tähden, vai tekikö lääkäripukuni minut hänelle tuntemattomaksi. Tartuin hänen käteensä koettaakseni valtasuonta, ja huomasin sormukseni hänen sormessaan. Minut valtasi ankara liikutus nähdessäni esineen, joka oikeastaan oli minun, ja tunsin suurta halua siepata sen väkisin itselleni; mutta ymmärsin että naiset siinä tapauksessa rupeisivat kirkumaan ja että don Rafael tai joku muu voisi juosta hätään heidän huutojensa johdosta, ja vastustin senvuoksi kiusausta. Katsoin siis parhaaksi teeskennellä ja ensiksi neuvotella Fabricion kanssa asiasta. Silloin eukko vaati minua sanomaan, mikä tauti hänen veljentyttärellään oli. En ollut niin tyhmä, että olisin ilmaissut olevani siitä tuiki tietämätön; tein päinvastoin itseni perin viisaaksi ja lausuin isäntääni matkien arvokkaasti taudin johtuvan siitä, että sairaan ihohaihtuma oli pysäyksissä; senvuoksi oli viipymättä iskettävä hänestä suonta, sillä suoneniskuhan on haihtuman luonnollinen korvaaja; vielä määräsin lämmintä vettä noudattaakseni kaikessa ohjeitamme.

Tein käyntini niin lyhyeksi kuin suinkin ja juoksin sitten Nunez'in pojan luo, jonka tapasin juuri kotoa lähtemässä toimittamaan jotakin herransa asiaa. Kerroin hänelle tapahtuman ja kysyin, eikö hän arvelisi parhaaksi vangituttaa Camillan oikeudenpalvelijoilla. "Älä hiidessä", vastasi hän, "siinä sinä pahoin pettyisit, ja sormustasi et sillä keinoin saisi takaisin. Se myötäisiin vaan oikeuskulujen korvaukseksi. Muistelehan vankeuttasi Astorgassa. Käyttäkäämme omaa kekseliäisyyttämme saadaksemme takaisin kivesi. Minä otan keksiäkseni sopivan tempun sitä varten. Mietin sitä kävellessäni sairaalaan, jossa minulla on pari sanaa lausuttava laitoksen hankkijalle isäntäni puolesta. Mene sinä siksi aikaa varttomaan minua kapakkaamme, äläkä pitkästy, minä tulen tuossa tuokiossa takaisin."

Sain kuitenkin odottaa kokonaista kolme tuntia, ennenkuin hän saapui. En ollut tuntea häntä aluksi, sillä hän oli vaihtanut pukua, leikannut tukkansa ja pannut naamaansa valeparran, joka peitti siitä toisen puolen. Hänellä oli vielä suuri miekka, jonka käsivarus oli ainakin kolme jalkaa ympärimitaten, ja hänen perässään marssi viisi yhtä tuiman näköistä miestä, joilla oli niinikään ankarat täysparrat ja pitkät lyömämiekat. "Palvelijanne, herra Gil Blas", huusi hän lähestyessä minua, "tässä näette vastaleivotun alguazilin, nämä viisi kelpo miestä perässäni ovat kaupunginpalvelijoita samaa maata. Nyt ei muuta kuin saatatte meidät sen naisen luo, joka on teiltä varastanut timanttinne, niin minä vastaan, että otamme sen häneltä takaisin." Minä syleilin Fabriciota näitten sanain johdosta, jotka ilmaisivat minulle selityksittä, millä juonella hän aikoi asian toimittaa, sekä lausuin hyväksyväni täydellisesti hänen tuumansa. Kehaisin myöskin hänen ovelia apulaisiaan, joista kolme oli palvelijaa ja kaksi parturinkisälliä, hänen ystäviään, jotka hän oli hommannut kokoon. Käskin tuoda viiniä kaulankastiksi miehille, ja sitten läksimme yön tullen kaikki yhdessä Camillan luo. Kolkutimme porttiin, joka oli sulettu. Eukko tuli avaamaan. Hän luuli miehiä oikeuden palvelijoiksi ja koska arvasi, etteivät ne syyttä tulleet, niin hän pelästyi kauheasti. "Rauhoittukaa, muoriseni", sanoi Fabricio, "me tulemme vaan erään pienen asian tautta, joka on helposti selvitetty; sillä me olemme joutuisata väkeä." Nousimme portaita myöten ylös ja astuimme sairaan kamariin eukon johdolla, joka kävi edellämme, kädessään vahakynttilä hopeisessa jalassa. Otin kynttilän käteeni ja lähestyin vuodetta, ja lausuin Camillalle, viitaten kasvoihini: "Petturi, tunnetko minut, sen liian herkkäuskoisen Gil Blas'in, jonka olet pettänyt! Voi sinuas, kurja, sainpa vihdoinkin sinut käsiini, etsittyäni kauan turhaan! Corregidor on ottanut valitukseni huomionsa ja käskenyt tämän alguazilin vangita teidät. Nyt, herra upseeri", lausuin sitten Fabriciolle, "saatte tehdä tehtävänne!"

Silloin Camilla kohosi istualleen vuoteessaan, pani kätensä rukoilevan tavoin ristiin ja lausui,

katsellen minua kauhistunein silmin: "Armahtakaa minua, herra Gil Blas; vannon sen siveän äidin nimessä, joka teidät on kantanut; olen kyllä syyllinen, mutta olen vielä sitäkin onnettomampi; sen kyllä uskotte, kuultuanne historiani." — "Ei, hyvä neitiseni", huudahtin minä, "ei, minä en halua teitä kuunnella. Tiedän liiankin hyvin, että te osaatte mainiosti tarinoida". — "No, koskapa ette salli minun puolustaa itseäni", vastasi hän, "niin annan timanttinne takaisin, mutta älkää saattako minua turmioon." Näin lausuen hän otti sormukseni sormestaan ja antoi sen minulle. Mutta minä vastasin, ettei timanttini riittänyt yksinään, vaan että vaadin takaisin myöskin ne tuhat tukaattia, jotka minulta oli varastettu silloin ravintolassa. "Voi! älkää kysykö minulta mitään tukaateistanne, herra", vastasi hän. "Rafael, se petturi, jota en ole sen koommin nähnyt, vei ne matkassaan samana yönä." — "Ohoh! kultaseni", lausui Fabricio silloin, "onko tarkoituksenne vetäytyä erillenne koko jutusta, ja ettette muka ole saanut osaanne varkaudesta? Niin helpolla ette siitä pääse. Jo senvuoksi, että olitte yhdessä tuon Rafael herran kanssa, teiltä täytyy vaatia tiliä entisestä elämästänne; teidänkin omatuntonne lienee sangen kirjava. Vankilassa saatte tehdä yleistunnustuksen kaikesta. Tämä eukkonen saa tehdä seuraa", jatkoi hän sitten, "olenpa varma, että hän tietää haastella lukemattomia tarinoita herra corregidorin huvitukseksi."

Tämän kuultuaan koettivat naiset kaikin keinoin suostuttaa meitä vähän armollisemmiksi, täyttäen huoneen itkulla, parkunalla ja valituksilla. Eukon uikuttaessa polvillaan milloin alguazilin, milloin hänen apulaistensa edessä armoa kerjäten, koetti Camilla kaikkein liikuttavimmalla äänellä rukoilla minua, ettei heitä annettaisi oikeuden käsiin. Kohtaus oli sangen hassunkurinen. Minä olin lopuksi taipuvini. "Herra upseeri", lausui Nunez'in pojalle, "koska olen jo saanut timanttini, niin en välitä muusta. En tahdo tätä naisparkaa enää kiusata." — "Ei millään muotoa", vastasi hän. "Minun tulee tehdä tehtäväni. Minulla on jyrkkä määräys vangita nämä naiset; herra corregidor aikoo rangaista heitä hyväksi esimerkiksi muille." — "Mutta, olkaahan armollinen", vastasin minä, "kuulkaahan vähäsen minun pyyntöäni; lieventäkää hiukan ankaraa velvollisuuttanne sen lahjan tähden, jonka nämä naiset teille antavat!" — "No, se on toista", vastasi hän; "se on paikalleen sattunut puhe. Niinpä nähkäämme, mitä heillä on minulle antamista?" — "Minulla on kaulanauha helmistä ja korvakellukat, hyvin arvokkaat", sanoi Camilla. — "Jaha", keskeytti Fabricio nopeasti, "mutta jos ne ovat Filippiineiltä kotoisin, niin kiitän kunniaa." — "Saatte olla varma, että ne ovat aitohelmiä, minä vakuutan sen", vastasi naikkonen. Hän käski eukon tuoda pienen lippaan, josta hän veti kaulanauhan ja korvakellukat viskaten ne herra alguazilin käsiin. Tämä, joka ymmärsi samanverran jalokivien arvoa kuin minäkin, oli kuitenkin tällä kertaa varma, että sekä kellukkain kivet että helmet olivat oikeita ja lausui senvuoksi, katseltuaan niitä tarkasti: "Nämä näyttävät olevan oikeita; ja jos lisäätte niihin tuon hopeisen kynttiläjalan, joka on herra Gil Blas'in kädessä, niin en enää ole varma mitä teen." — Silloin minä sanoin Camillalle luulevani, ettei hän saata niin vähäpätöisen asian tähden pilata niin edullista kauppaa. Tätä sanoessani otin kynttilän irti jalasta antaen sen eukolle ja jalan Fabriciolle, joka tyytyi siihen — luultavasti sentähden ettei nähnyt huoneessa enää mitään helposti kuletettavaa. Sitten hän lausui naisille: "Hyvästi, ystävieni, olkaa hyvässä rauhassa. Minä puhun puolestanne corregidorille ja teen teidät lunta valkeammiksi. Me osaamme kyllä saada asiat näyttämään miltä tahdomme; ja kaunistelemattomina esitämme hänelle tapaukset ainoastaan silloin kun siihen on pakko."

Kahdeskymmenes luku.

Jatko sormuksen historiaan. Gil Blas heittää lääkäriammattin ja lähtee Valladolidista.

Ajettuamme siten Fabricion tuuman läpi, läksimme Camillan luota, iloisina menestyksestä, joka oli mennyt yli odotustemme, sillä olimmehan tarkottaneet ainoastaan sormusta. Pidimme kursailematta hyvänäamme muunkin saaliin. Emme käsittäneet, ettei sitä vaan niin saa harjoittaa oikeutta omin päin, ja ettei meillä ollut oikeaa lupaa pitää niitä, vaikkapa ne yhteensä eivät olleetkaan arvoltaan tuskin puolta siitä, minkä Camilla ja Rafael olivat varastaneet minulta. Panematta vähääkään tätä omalletunnollemme, kuvittelimme päinvastoin tehneemme ansiokkaankin työn. Kadulle tultuamme lausui Fabricio: "Kuulkaahan, näin onnistuneen yrityksen päälle on huviteltava hiukan, ennenkuin eroamme. Minä ehdotan, että menemme ravintolaamme takaisin ja vietämme siellä yön hauskasti. Huomenna kukin palatkoon takaisin kotiinsa ja keksiköön parhaansa mukaan syitä poissaoloonsa!" Alguazilin ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti. Menimme kaikki takaisin kapakkaan, toiset arvelen helposti osaavansa puolustaa viipymistään, toiset taas eivät suuria välittäneet, vaikka joutuisivatkin pois palveluspaikoistaan.

Tilasimme hyvän illallisen, ja istuimme pöytään yhtä ruokahaluisina kuin hilpeinäkin. Ateriaa hauskuutimme tuhansilla sukkelilla jutuilla. Fabricio varsinkin osasi tehdä puheensa huvittavaksi. Mutta riemun ollessa korkeimmillaan se äkkiä häiriytyi yhtä odottamattomalla kuin epämieluisalla tavalla. Huoneeseemme astui muuan isonlainen mies, perässään kaksi muuta, joiden naamat eivät ennustaneet hyvää. Heidän jälkeensä ilmestyi toiset kolme, ja siten saimme lukea heitä kahteentoista

asti, jotka tulivat samoin kolmitellen sisään. Heillä oli aseina pyssyt, miekat ja pistimet. Huomasimme heti heidät poliisivartioksi, ja heidän tarkoituksensa saatoimme myöskin helposti arvata. Alussa mielimme vähän vastustaa, mutta he saivat heti meidät saarretuksi: sekä heidän lukumääränsä että tuliaseet panivat meihin tarpeellista kunnioitusta. "Arvon herrat", pauhasi heidän päällikkönsä ilkkuvalla äänellä, "olen kuullut, millä nerokkaalla tempulla te olette vetäneet muutaman sormuksen erään naisveijarin kädestä. Tosiaankin, tekonen on loistava kerrassaan, se ansaitsee julkisen tunnustuksen, jota ei pidäkkään puuttuman. Oikeus, joka on määrännyt teille kortteerin palatsissaan, on varmaan palkitseva sellaisia neronleimauksia."

En voi kieltää, ettei tämä puhe tehnyt peräti pahaa vaikutusta meihin, joita asia koski. Menetimme kokonaan tasapainomme ja saimme vuorostamme tuntea samaa pelkoa, jota olimme herättäneet Camillassa. Fabricio koetti kuitenkin, vaikka hänkin oli kalpeana ja tyrmistyneenä, puolustaa meitä. "Meillä ei ole ollut mitään pahoja aikeita, senvuoksi on tämä pieni pila meille anteeksi annettava." — "Soo, perhana!" vastasi päällikkö tuimasti, "vai pieni pila! Tiedättekö, että se voi tuoda nuoran kaulaanne? Pidän teitä onnen poikina, jollette joudu pahempaan kuin kaleereihin." Äkkiä käsitimme nyt asian paljon vakavammaksi, kuin olimme ennakoita osanneet arvatakaan, ja lankesimme senvuoksi hänen eteensä ja rukoilimme armahtamaan meitä nuoruutemme tähden; mutta rukouksemme oli turhaa. Eipä hän edes suostunut ottamaan vastaan kaulanauhaa, korvakellukoita ja kynttilänjalkaakaan; hylkäsi vielä sormuksenikin, ollen siis kerrassaan taipumaton. Hän käski ottaa aseet pois tovereiltani ja vei meidät kaikki kaupungin vankilaan. Matkallamme sinne kertoi eräs poliiseista minulle, että se eukko, joka asui Camillan kanssa, oli alkanut epäillä, olimmekokaan me oikeita oikeudenpalvelijoita, ja oli senvuoksi hiipinyt perässämme kapakkaan asti; ja huomattuaan siellä epäluulonsa todeksi hän oli ilmaissut meidät kostonhimosta todellisille poliisiviranomaisille.

Ensiksi meidät tarkastettiin perinpohjin. Kaulanauha, kellukat ja kynttilänjalka otettiin meiltä pois; samoin vietiin sormuksenikin ja filippiiniläinen rubiini, joka oli kaikeksi onnettomuudeksi taskussani. Eivät jättäneet minulle edes niitä realeja, jotka olin saanut päivällä lääkäripalkoikseni.

Vankilanpalvelijain ryöstäessä kalleuksiani ja rahojani, kertoi vartioston päällikkö, joka oli siinä läsnä, seikkailumme heille. He pitivät rikostamme kovin raskaana, niin että useimmat heistä katsoivat meitä kuoleman omiksi. Toiset taas eivät olleet niin ankaroita: heidän mielestään saatoimme päästä kahdellasadalla piiskaniskulla mieheen sekä muutaman vuoden kaleerijouduella. Sitten meidät sulettiin herra corregidorin tuomiota odottamaan vankihuoneeseen, jossa oli olkia pahnoiksi asti, ikäänkuin hevosten makuupaikassa. Siellä olisimme saaneet asustaa kauankin joutuaksemme lopulta kaleereihin, ellei herra Manuel Ordonez olisi saanut seuraavana päivänä kuulla kerrottavan seikkailustamme. Hän päätti heti vapauttaa Fabricion vankeudesta, mikä ei tietysti voinut tapahtua muuten kuin toimittamalla vapauden meille kaikille. Hän nautti yleistä arvoa kaupungissa, eikä hän säästänyt vaivojaan, joten sai kolmen päivän kuluessa sekä omansa että ystäväinsä vaikutusvallan avulla aikaan vapaaksi pääsymme.

Päästyämme vankilanmuurien sisältä pois, palasimme takaisin herraimme luo. Tohtori Sangrado otti minut ystävällisesti vastaan, lausuen: "Gil Blas raukka, vasta tänä aamuna kuulin onnettomuudestasi. Olin juuri oikeissa ryhtyä vaikuttaviin toimenpiteisiin. Tämän asian voit unhottaa, ystäväni, ja ruveta vielä entistä suuremmalla innolla harjoittamaan lääkäriammattia." Vastasin sen olevan aikomuksenikin; ja niin todella teinkin kaikista voimistani. Tehtävää ei ainakaan puuttunut, sillä vuosi kääntyi todella kovin tautiseksi, kuten isäntäni oli aivan oikein ennustanutkin. Pahat kuumetaudit alkoivat raivota kaupungissa ja sen ympäristöllä. Kaikilla Valladolidin lääkäreillä oli työtä yllin kyllin, ja varsinkin meillä. Ei kulunut päivääkään, ettemme kumpainenkin käynyt kahdeksan tai kymmenen sairaan luona; siitä voi arvata, että vettä juotiin armottomasti ja veri vuosi virtanaan. Mutta en tiedä mikä oli syynä, he kuolivat kaikki; lieneekö sitten parannuskeinomme ollut erinomaisesti sitä edistävä, vai olivat ehkä taudit niin mahdottomia parantaa. Me, isäntäni ja minä, saimme harvoin käydä kolmea kertaa saman sairaan luona: jo toisella kerralla sanottiin tavallisesti häntä haudattavan tai olevan viimeisissä henkitorissaan. Minua alkoivat jo oikein vaivata ne lukuisat kuolemantapaukset, joihin minä ehkä olin syyppää.

Joskus osoittivat henkilöt, joilla oli syytä meitä moittia lääkitsemisenne johdosta, raivokasta surua; he nimittivät meitä tietämättömiksi ja murhaajiksi, eivätkä yleensä säästäneet sanojaan. Minuun koskivat kovasti heidän syytöksensä, mutta isäntäni, joka oli siihen tottunut, kuunteli niitä kylmäverisesti. Olisin ehkä minäkin voinut samoin tottua pahuuden tekoon, ellei taivas olisi sallinut — luultavasti vapauttaakseen Valladolidin sairast erästä pääpainajaisestaan — tapahtua erään seikan, joka otti minulta pois halun lääketieteeseen, jota olin harjoittanut niin huonolla menestyksellä. Kerron sen todenmukaisesti, vaikka joudunkin sentähden naurettavaan valoon lukijan silmissä.

Naapuritalossamme oli muuan tanssitalo, johon kaupungin tyhjäntoimittajat kokoontuivat joka päivä. Eräs siellä kävijöitä oli muuan noita ammattisuunsoittajia, jotka ovat mestaria kaikessa ja valmiit joka asiasta puhumaan. Hän oli kotoisin Biscayasta, ja sanoi nimensä olevan don Rodrigue de Mondragon.

Ijältään hän lienee ollut kolmissakymmenissä; muuten hän oli keskikokoinen, sekä vahva ja jäntevä. Päässä hänellä vilkkui kaksi säihkyvää silmää, jotka näyttivät uhkaavan kaikkia, joita hän katseli, ja tylpän nenän alta kohosivat punaisten viiksien käret ohimoille asti. Ääni oli hänellä puhuessa niin järeä ja äkäinen että luuli hänen tarkottavan pelkkää pelon herättämistä. Tämä hirtehin oli vähitellen tullut tanssipaikan tyranniksi; hän ratkaisi mahtisanallaan pelaajain kesken syntyneet riidat, eikä kukaan uskaltanut vedota hänen tuomioistaan; jos joku sen uskalsi tehdä, niin hän tiesi saavansa seuraavana aamuna häneltä vaatimuksen kaksintaisteluun. Tämmöinen oli herra Rodrigue, jonka huvipaikan emäntä päätti asiain kehittyessä tehdä miehekseen. Tämä oli nelikymmenvuotias, rikas leski, ja jotenkin miellyttävän näköinen. Mies oli kuollut jo viisitoista kuukautta sitten. Mutta häävalmistuksia puuhattaessa rouvamme sairastui; ja minä tulin hänen onnettomuudekseen lääkäriksi hänelle. Vaikkei hänen tautinsa olisi ollutkaan itsessään pahanlaatuista, niin minun parannuskeinoni olisivat kuitenkin tehneet sen vaaralliseksi. Neljän päivän sisään sain tanssitalon surua täyteen. Emäntä muutti sinne, johon passitin kaikki muutkin sairaani, ja sukulaiset perivät hänen omaisuutensa. Epätoivoissaan niin edullisen avioliiton menettämistä, Rodrigue ei tyytynyt tulen ja liekkien manaamiseen ylitseni, vaan vannoi vielä työntävänsä miekan lävitseni, niinpian kuin tapaisi minut. Eräs ystäväallinen naapuri ilmoitti sen minulle. Kun tunsin Mondragon'in, niin en suinkaan halveksinut tätä tietoa, vaan elin siitä pitäin päiväni pelvon ja vavistuksen vallassa. En uskaltanut pistää nokkaani kadulle, peläten tapaavani tuon ihmispaholaisen, jonka odotin joka hetki hyökkäävän asuntoomme; minulla ei ollut hetkenkään rauhaa. Tämä teki lääketaidon minulle perin tympäyttäväksi, etten enää ajatellut muuta kuin päästä piinastani vapaaksi. Otin taas kirjaillun puvun ylleni, lausuin hyvästit herralleni, joka ei voinut minua pidättää, sekä läksin kaupungista pois, vielä peläten kohtaavani Rodriguen tielläni.

Kahdeskymmenesensimmäinen luku.

Jossa kerrotaan, mitä tietä Gil Blas lähtee Valladolidista, ja kenen hän kohtaa tiellä.

Astuin hyvin vinosti ja silmäilin tuontuostakin taakseni, ettei vaan tuo pelottava biscayalainen ajanut minua takaa; sydämeni oli niin täynnä pelkoa häntä kohtaan, että luulin pian joka puuta ja pensasta häneksi. Mutta saatuani kappaleen tietä taakseni, aloin vähitellen rauhottua ja astua keveämmällä mielellä tietäni Madriidia kohden, jonka otin päämääräkseni tällä kertaa. Valladolidin jätin kaipauksetta, ainoa ikävyys oli, kun täytyi erota Fabriciosta, rakkaasta Pyladeestani, jolle en saanut edes hyvästä sanoa. Lääkärin ammatin jättäminen ei tuntunut minulle vähääkään vaikealta; pyysin päinvastoin Jumalalta anteeksi siinä tekemiäni syntejä. Rahaa minulla oli siitä kuitenkin aika summa, yli sata tukaattia. Niillä aioin päästä Madriidiin, jossa odotin varmaan saavani hyvän paikan. Toivoin muuten palavalla innolla pian pääseväni tähän maailmankuuluun kaupunkiin, jota minulle oli ylistetty kaikkein ihmeitten yhtymäpaikaksi.

Muistellessani tiellä kaikkia, mitä olin kuullut sieltä kerrottavan ja jo ennakolta nauttiessani kaikista sen riemuista, kuulin jonkun takanani vetävän täyttä kurkkua iloista laulua. Hänellä oli selässään nahkasäkki, kaulassaan riippui kitara ja sivulla heilui pitkä miekka. Hän joudutti askeliaan ja oli pian rinnallani. Hän oli toinen niistä parturinkisälleistä, joiden kera olin ollut vankeudessa sormusjutun tähden. Tunsimme heti toisemme, vaikka olimme vaihettaneet pukuja, ja ihmettelimme suuresti odottamatonta tapaamistamme keskellä maantietä. Minä sanoin olevani hyvin iloissani, saatuani matkakumppanin itselleni, ja hän puolestaan oli aivan ratketa riemusta nähdessään minut. Kerroin hänelle syyn lähtööni Valladolidista; ja hän jutteli yhtä avomielisesti minulle joutuneensa isäntänsä kanssa riitaan, jonka seuraukseksi tuli ikuinen ero molemmin puolin. "Mutta jos olisin halunnut jäädä Valladolidiin", jatkoi hän, "niin olisin saanut vaikka kymmenen paikkaa yhden asemesta; sillä itseäni kehumatta voin sanoa, ettei yksikään parturi Espanjassa osaa paremmin ajaa partaa ja kähertää viiksiä kuin minä. Mutta en voinut enää vastustaa kalvavaa koti-ikäväni, vaan päätin lähteä takaisin kotikaupunkiini, josta olen ollut poissa ummelleen kymmenen vuotta. Tahdon hengittää taas hiukkasen synnyinseutuni ilmaa sekä nähdä, miten omaiseni jaksavat. Minä tulen ylihuomenna perille; he asuvat Olmedo nimisessä suuressa kylässä lähellä Segoviaa."

Päätin mennä parturin keralla hänen kotiinsa asti ja lähteä sitten Segoviasta käsin jollakin keinolla Madriidiin. Jatkoimme siis matkaamme yhdessä hauskaasti kaikenlaista tarinoiden. Toverini oli hauska poika, ja muuten herttainen luonteeltaan. Käveltyämme yhdessä noin tunnin ajan, hän kysyi, eikö minulla ollut nälkä. Vastasin siihen, että sen hän saa nähdä ensimmäisessä ravintolassa. "Voimmehan sitten pysähtyä nyt heti", vastasi hän, "pussissani on vähän eineeksi. Minä pidän matkustaessani aina vähän haukattavaa mukani. Sen sijaan en viitsi kantaa selässäni mitään vaatteita enkä liinatavaraa, enkä mitään muutakaan hyödytöntä; niin joutavia kapineita minä en kärsi. Minun pussissani ei ole muuta kuin hiukan evästä, partaveitseni ja saippuapalanen; muuta en tarvitse." Kehuin hänen käytännöllisyyttään ja suostuin mielihyvällä ehdotukseen. Minulla oli tuntuva nälkä ja toverini puheen johdosta odotin oivallista aamiaista. Poikkesimme tiepuoleen nurmikolle, jolle toverini levitti evänsä,

nimittäin viisi tai kuusi sipulia, muutamia leivänpalasia sekä vähän juustoa; mutta paras pala pussissaan oli pieni leili, joka oli hänen sanainsa mukaan täynnä mainion hyvää viiniä. Vaikka ateria ei ollutkaan sen herkullisempi, niin äkeä nälkämme teki sen kuitenkin hyvin maukkaaksi; samalla tyhjensimme leilin, joka sisälsi noin kaksi korttelia puolikuntoista viiniä. Syötyä läksimme taas ilomielin matkallemme. Fabricio oli sanonut parturille, että minulla oli ollut sangen ihmeellisiä vaiheita matkoillani, ja hän pyysi senvuoksi minun itse kertomaan ne hänelle. Minä en katsonut voivani kieltää mitään häneltä, joka oli minua niin hyvin kestinnyt, ja täytin siis hänen pyyntönsä. Sitten pyysin, että hän vastapalvelukseksi kertoisi oman elämäntarinansa minulle. "Mitäpä siitä!" huudahti hän, "minun elämäkertani ei ole kuulemisen arvoinen; se on niin mitätön. Mutta olkoon menneeksi", lisäsi hän, "koska meillä ei ole parempaakaan tekemistä, niin kerron sen kaikessa vähäpätöisyydessään". Näin lausuen hän alkoi kertoa seuraavaa.

Kahdeskymmenestoinen luku.

Parturinkisällin historia.

"Isoisäni (otan asian juurtajaksain), nimeltään Fernando Perez de la Fuente oli aikonaan viisitoista vuotta parturina Olmedon kylässä. Kuollessaan häneltä jäi neljä poikaa. Vanhin heistä, nimeltään Nicolas, otti haltuunsa puodin, jatkaen hänen tointa; toinen antautui kauppa-alalle ja tuli maustekauppiaksi; kolmannesta, Tuomaasta, tuli koulumestari. Neljäs taasen tunsu taipumusta kirjallisuuteen; hän möi maapalasan, joka oli hänen perintöosuutenaan, ja muutti Madriidiin, jossa toivoi tulewansa vähitellen huomatuksi hyväin lahjainsa kautta. Muut kolme veljestä eivät eronnet, vaan asettuivat Olmedoon, ottaen vaimoikseen talonpoikaistyttöjä. Isäni, jolle oli siunattu suuri lapsilauma, eleli hyvin vaikeissa toimeentulon ehdoissa; minuakin opetettiin jo hyvin nuorena toimittamaan parturintehtäviä; ja viisitoista vuotta täytettyäni hän asetti olalleni tämän pussin ja vyölleni tämän miekan sekä lausui: 'Nyt, Diego, saat ruveta itse pitämään huolta itsestäsi; lähde oppimatkoillesi. Sinun pitää matkailla vähän saadaksesi maailmantottumusta ja varttuaksesi taiteessasi. Lähde, äläkä palaa, ennenkuin olet kulkenut halki koko Espanjan; sitä ennen en halua kuulla sinusta sanaakaan puhuttavan!' Näin lausuen hän syleili minua työntäen rakkaasti minut ovesta ulos.

"Sellaiset jäähyväiset otin isältäni. Mutta äitiäni, joka oli hellätuntoisempi, liikutti lähtöni paremmin. Hänen silmistään tippui kyneleitä, ja sitten hän pisti salaa käteeni tukaatin. Läksin siis Olmedosta astuen Segoviata kohden. En ollut kävellyt kahtasataa askelta, kun pysähdyin tarkastaakseni pussiani. Halusin nähdä, mitä siellä oli, tunteakseni tarkalleen kaiken omaisuuteni. Siitä löysin kotelon, jossa oli kaksi partaveistä. Ne olivat kuin kymmenen sukupolven aikana käytetyitä, niin kuluneet ne olivat; lisäksi oli nahkahihna niiden terottamista varten, ynnä palanen saippuaa. Vielä sain sieltä vetää hamppuisen ihka uuden paidan, isäni vanhat kengät, ja, mikä enimmäin minua ilahutti, kaksikymmentä realia rahaa, jotka oli kääritty palttinapalaseen. Siinä olivat kaikki tavarani. Siitä näette kuinka suureksi Nicolas mestari arvasi taitoni, kun hän lähetti minut maailmalle niin vähillä tavaroilla. Mutta yksi tukaatti ja kaksikymmentä realia oli sentään koko aarre sellaiselle, joka ei vielä konsanaan ollut omistanut rahaa. Minä luulin rikkauttani tyhjentyttömäksi, ja jatkoin riemumielellä matkaani, katsellen lakkaamatta miekkaani, joka heilui edestakasin takoen pohkeitani tai työntyen säarieni väliin.

"Saavuin iltasella Ataquines'in kylään nälkäisenä kuin susi. Menin erääseen ravintolaan ja pyysin illallista niin mahtavalla äänellä kuin hyväkin pomo. Isäntä katseli minua hetkisen ja lausui sitten, huomattuaan minkälaatuisen henkilön kanssa oli tekemisissä, mairittelevalla äänellä: 'Kyllä, herraseni, tulette olemaan tyytyväinen; palvelemme teitä kuin ruhtinasta.' Näin sanoen hän vei minut muutamaa pieneen huoneeseen, johon neljännestuntia myöhemmin tuotiin kissapaisti, jonka söin suuhuni niin ahneesti kuin se olisi ollut makeinta jänispaistia. Kyytimieheksi tälle herkulle sain viiniä, jota parempaa ei kuningaskaan juonut isännän sanain mukaan. Minä tunsin kyllä, että se oli aivan pilautunutta, mutta se ei estänyt minua tekemästä sille samaa kunniaa kuin paistillekin. Ettei oloni ruhtinaallisuudesta puuttuisi mitään, sain vielä maatakseni vuoteen, joka oli ennemmin luotu unta karkoittamaan kuin sitä tuomaan. Kuvitelkaahan mielessänne kapeata purtiloa, joka oli vielä niin lyhyt, etten pienuudestani huolimatta voinut ojentaa jalkojani suoriksi. Ja patjan ja höyhentyynyjen asemesta siinä oli tahrainen olkisäkki, jonka peittona oli kaksinkerroin taitettu loimi, jolla lienee viime pesun jälkeen maannut kukaties sata matkustajaa. Mutta siinä vuoteessa vaan kaikesta huolimatta nukuin, kiitos nuoruuteni, yöni sikeässä unessa, sulattaen hyvässä rauhassa kissapaistia ja isännän antamaa ihmeellistä viiniä.

"Syötyäni aamiaisen ja maksettuani runsaalla kädellä hyvästä kestitsemisestä läksin seuraavana päivänä suoraan Segoviaa kohden marssimaan. Tuskin sinne päästyäni minulla oli onni löytää parturi, johon minut otettiin apulaiseksi ruokaa ja vaatetusta vastaan; mutta en viipynyt siellä kuin kuusi kuukautta, sillä eräs toinen tuttavani parturinkisälli, jolla oli halu mennä Madriidiin, sai taivutetuksi minunkin lähtemään tähän kaupunkiin hänen kanssaan. Sinne matkustin samoilla hevosilla kuin

Segoviaankin, ja sain paikan eräissä kaupungin enimmin käytettyjä parturiliikkeitä. Isäntäni, kaksi täysikasvuista apulaista ja minä ehdimme tuskin ajaa parrat kaikilta niiltä, jotka liikettämme käyttivät. Siellä näin kaikkensaättyistä väkeä, muitten muassa näyttelijöitä ja kirjailijoita. Eräänä päivänä tuli puotiin kaksi viimeksimainittua laatua. He alkoivat keskustella aikansa runoilijoista ja runoudesta, ja silloin kuulin heidän lausuvan useita kertoja setäni nimen; siitä rupesin kuuntelemaan heidän keskusteluaan tarkkaavaisemmin kuin tapani oli. 'Niin', lausui toinen, 'don Pedro de la Fuente on erinomainen kirjailija. En ensinkään ihmettele, että häntä pidetään niin suuressa arvossa hovissa ja kaupungissa ja että hän saa apurahoja useilta grandeilta.' [14] — 'Hänellä on ollut jo monena vuonna melkoiset tulot', lausui toinen. 'Medina-Celin herttuan luona hänellä on vapaa asunto ja ylöspito. Hänellä siis ei ole mitään menoja, joten hänen täytyy olla erittäin hyvissä varoissa.'

"En päästänyt korvieni ohi sanaakaan runoilijain puheesta. Kotona olimme kuulleet, että hänen teoksensa olivat herättäneet huomiota Madridissa; jotkut Olmedon kautta kulkevat matkustajat olivat sitä kertoneet; mutta kun hän ei huolinut antaa meille tietoja itsestään eikä näyttänyt muuten meistä välittävän, niin mekään emme noista tiedoista piitanneet. Mutta verihän on kuitenkin sakeampaa kuin vesi; kuultuani hänen hyvistä olosuhteistaan ja kun tiesin hänen asuntonsakin, niin sain suuren halun käydä häntä katsomassa. Eräs seikka vaan huoletti minua: runoilijat olivat puhuneet don Pedrosta. Tämä *don* pani minut ymmälle; pelkäsin vähän, että hän olisi joku aivan toinen kirjailija. En antanut sen kuitenkaan peljättää itseäni; arvelin, että hän on yhtä hyvin voinut tulla aateliseksi kuin nerokkaaksikin, ja päätin kuin päätinkin mennä hänen luokseen. Niinpä siis pyysin eräänä aamuna lupaa isännältäni, siistin itseni parhaani mukaan ja läksin liikkeelle, tuntien koko joukon ylpeyttä sukulaisuudestani niin kuuluisan ja nerokkaan miehen kanssa. Parturit ovat luonnostaan suuresti turhamaisuuteen taipuvaisia. Aloin saada suuria ajatuksia itsestäni ja marssien katua pitkin tiedustelin mahtavan näköisenä Medina-Celin herttuan linnaa. Portille saavuttuani ilmoitin haluavani puhutella don Petro de la Fuentea. Portinvartija osotti sormellaan pieniä rappusia erään pienen pihan perällä vastaten: 'Nouskaa noita portaita myöten ylös ja koputtakaa ensimmäiselle ovelle oikealla kädellä.' Tein käskyn mukaan ja koputin ovelle. Eräs nuori mies tuli avaamaan, ja minä kysyin häneltä, asuiko herra don Pedro de la Fuente täällä. 'Kyllä', vastasi hän, 'mutta juuri tällä hetkellä ette voi päästä hänen puheilleen.' — 'Minä tahtoisin kuitenkin tavata häntä', vastasin, 'minä tuon tietoja hänen kodistaan.' — 'Vaikka teillä olisi hänelle uutisia itse paavilta', vastasi hän, 'niin en voisi viedä teitä hänen huoneeseensa tällä hetkellä; hän runoilee nyt, eikä ole hyvä mennä häiritsemään häntä työssään. Hän ei ota ketään vastaan ennen kello kahtatoista; menkää siksi aikaa kävelemään ja tulkaa sitten taas kysymään.'

"Minä läksin ja käyskelin koko aamupäivän kaupungilla yhtämyötään hautoen mielessäni vastaanottoa setäni luona. Arvelin hänen tulevan hyvin iloiseksi nähdessään minut. Päätin itseni mukaan hänen mielialaansa ja odotin oikein liikuttavaa kohtausta ja saavuin määrättynä hetkenä uskollisesti hänen luokseen. 'Tulette parhaaseen aikaan', vastasi hänen palvelijansa, 'herrani tulee koht'sillään ulos. Odottakaa täällä hetkinen; minä käyn ilmoittamassa teidät.' Näin lausuen hän jätti minut odotushuoneeseen. Kotvasen kuluttua hän tuli takaisin johdattaen minut herransa luo, jonka kasvojen tuttu sukunäköisyys heti herätti huomiotani. Olin näkevinäni ilmetyn Tuomas sedän, yhdennäköisyys oli niin suuri. Ilmoitin hänelle suurella kunnioituksella olevani mestari Nicolas'in, Olmedon parturin poika; lisäsin vielä olleeni kolme kuukautta Madridissa harjoittamassa isäni ammattia apulaisparturina sekä aikovani kiertää läpi Espanjan varttuakseni toimessani. Puhuessani huomasin setäni vaipuvan ajatuksiinsa. Hän oli nähtävästi kahden vaiheilla, kieltäisikö kerrassaan sukulaisuutensa kanssani vai toimittaisiko jollakin sievemällä tavalla minut erilleen itsestään; hän valitsi jälkimmäisen keinon. Hän lausui teeskentelevästi nauraen: 'Vai niin! ystävänä, no, kuinka isäsi ja setäsi voivat? Millä kannalla heidän asiansa ovat?' Vastasin laajaperäisesti hänen kysymyksiinsä. Se ei kuitenkaan näyttänyt järin paljon häntä huvittavan, vaan hän kiiruhti pää-asiaan, lausuen: 'Oikein teet, Diego, lähteissäsi maita kiertämään varttuaksesi ammatissasi, ja minä neuvoisin, ettet enää kauemmin viipyisi Madridissa: tämä on vaarallinen paikka nuorille, sinä voit joutua täällä turmiolle. Paremminkin teet, jos menet valtakunnan muihin kaupunkeihin, tavat eivät ole niin turmeltuneet niissä. Niin mene', jatkoi hän, 'ja kun olet valmis lähtöön, niin tule taas luokseni, niin saat minulta yhden pistoolin matkasi avuksi.' Näin lausuen hän työnsi hiljaa minut ovestaan ulos, ja siihen se käynti päättyi.

"Minä olin siksi kollo, etten älynnyt hänen pyrkivän vaan eroon minusta; palasin puotiini, jossa kerroin isännälleni käyntini menestyksen. Hän ei tajunnut don Pedron oikeaa tarkoitusta paremmin kuin minäkään, vaan lausui: 'Minä en ole samaa mieltä kuin setäsi; hänen ei olisi pitänyt kehottaa sinua juoksemaan ympäri maita ja mantereita vaan ennemminkin neuvoa sinua viipymään tässä kaupungissa. Hänellä on niin paljon suuria tuttavuuksia! Hänellehän olisi niin helppo saada sinut johonkin ylhäiseen perheeseen, jossa pian saavuttaisit suuren menestyksen.' Tämä keskustelu avasi niin ihania näköaloja eteeni, että menin kahta päivää myöhemmin taas setäni luo, jolle esitin tuumani. Pyysin häntä käyttämään vaikutusvaltaansa suosittamalla minua jollekin hoviherralle; mutta ehdotukseni ei ollut hänelle mieleen. Olisihan niin turhamaiselle miehelle, joka aina seurusteli ylhäisten parissa ja söi heidän kanssaan, vaikeata nähdä, istuen isäntäin pöydässä itse, veljenpoikaansa palvelijain pöydässä: Diego parka saisi herra don Pedron punastumaan. Senvuoksi hän antoi minun tietää, kuka olin, jopa

oikein raa'alla tavalla. 'Kuinka, sinä lurjus', huusi hän minulle vihan vimmassa, 'aiotko heittää ammattisi! Mene, mene niiden luokse, jotka antavat sinulle niin turmiollisia neuvoja. Pois minun huoneestani, äläkä enää astu tänne jalallasi, muuten annan sinulle ansiosi jälkeen.' Kovasti koskivat minuun nämä sanat, ja vielä enemmän ääni, jolla ne lausuttiin. Kyyneleet silmissä läksin pois, kipeä haava rinnassani setäni armottomuuden johdosta. Suruni muuttui kuitenkin pian vihaksi ja senvuoksi päätin jättää ijäksi sikseen tämän huonon sukulaisen, jonka avutta olin tähänkin asti toimeen tullut. Jonkun aikaa sen jälkeen läksin pois Madridista jatkaakseni kiertomatkaani."

Kahdeskymmeneskolmas luku.

Jossa kerrotaan, miten Gil Blas tovereineen tapaa erään miehen, joka liottaa leivänsyrjiä lähteessä, ja mitä he keskustelevat.

Herra Diego de la Fuente kertoi sitten muutkin vaiheensa, joita hänellä oli ollut; mutta ne ovat minusta niin mitättömiä kerrottaviksi, että sivuutan ne semmoisinaan. Minun täytyi kuitenkin kuulla niitä, eikä niitä vähän ollutkaan, ja siten saavuimme Ponte-de-Dueron kylään asti. Jäimme sinne lopuksi päivää. Ravintolassa annoimme valmistaa itsellemme kaalisoppaa ja paistaa jäniksen, jonka väärentämättömyyttä tutkimme suurella huolella. Aamulla varahin painausimme taas tielle, täytettyämme leilimme kelpo viinillä ja pistettyämme säkkiimme moniaita leipäpalasia ja jäännöksen eilisiltäisestä jäniksestä.

Astuttuamme noin kaksi peninkulmaa aloimme tuntea nälkää; ja nähtyämme parinsadan askeleen päässä tiestä moniaita komeita puita, joitten siimeksessä oli mieluisa varjopaikka keskellä tasangon paahdetta, niin menimme sinne levähtämään. Siellä näimme erään noin seitsemän- tai kahdeksankolmattavuotisen miehen liottelevan leivänpalasia muutamassa lähteessä. Hänen vieressään oli ruoholla pitkä miekka ja laukku, jonka hän oli päästänyt hartioiltaan. Vaatetus hänellä oli kehno, mutta muuten hän oli kaunis mies ja miellyttävän näköinen. Me tervehdimme häntä kohteliaasti, ja hän samoin meitä. Sitte hän osoitti meille leipäpalasiaan ja kysyi hymyillen, emmekö halunneet ottaa osaa ateriaan. Me suostuimme sillä ehdolla, että hän puolestaan yhtyisi meidän aamiaiseemme saadaksemme siten jokainen vankemman aterian. Hän suostui mielihyvällä ja me levitimme nurmelle tavaramme, suureksi mielihyväksi vieraalle. "Ohoh, herrat", huudahti hän riemuissaan, "teilläpä on pulskat eväät! Te olette, näemmä, peräänajattelevaista väkeä. Minä en ole niin huolellinen, minä jätän asiat enimmäkseen salliman varaan. Muuten voin liikaa kehumatta vakuuttaa, että huolimatta nykyisestä huononpuoleisesta asustani osaan aina joskus loistaakin. Tiedättekö, että minua kohdellaan tavallisesti ruhtinaana, ja saattueeni kulkee seurassani?" — "Kyllä ymmärrän", vastasi Diego; "te tahdotte tuolla huomauttaa olevanne näyttelijä." — "Oikein arvattu", vastasi toinen; "olen jo ainakin viisitoista vuotta näytellyt. Jo pienenä lapsena näyttelin pikku osia!" — "Suoraan sanoen", vastasi parturi, "minun on vaikea teitä uskoa. Minä tunnen näyttelijät; ei heillä ole tapana matkustaa jalkapatikassa eikä syödä pyhän Antoniuksen aterioita; minä arvelisin teidän olleen kynttiläjalkain puhdistajana." — "Uskokaa minusta mitä tykkääte", vastasi veitikka; "mutta sittenkin minä näyttelen aina ensimmäisiä rooleja!" — "Olkoonpa siis niin", vastasi toverini, "toivotan vaan onnea, ja olen iloinen, että herra Gil Blas'illa ja minulla on kunnia aterioida niin arvokkaan henkilön kanssa."

Sitten aloimme maistella leivänpalasiamme ja jäniksemme suuriarvoisia jäännöksiä halaten samalla leiliämme niin hartaasti, että se oli tuokiossa tyhjä. Syömistä toimitimme niin suurella innolla, ettemme sen kestäessä puhuneet juuri sanaakaan; mutta syötyämme alkoi keskustelu uudelleen. "Minua oudostuttaa", sanoi parturi näyttelijälle, "että rahalliset asianne näyttävät niin huonoilta. Teatterisankariksi te näytätte vähän liian köyhältä! Suokaa anteeksi, että lausun ajatukseni niin suoraan." — "Suoraan!" huudahti näyttelijä; "hoo, te ette tunne vielä vähääkään Melkior Zapataa. Minä en ole Jumalan kiitos mikään ärmätti. Minulle on mieluisa kuulla teidän suoraa puhettanne, sillä minä sanon itsekin mielelläni peittelemättä kaikki, mitä sydämelläni on. Ilmoitanpa siis vapaasti, etten suinkaan ole rikas. Katsokaahan tätä esimerkiksi", jatkoi hän näyttäen näytelmäilmoituksilla vuorattua nuttuaan, "tällä sametilla ovat vaatteeni tavallisesti vuoratut; ja jos teitä huvittaa nähdä vaatevarastoni, niin tyydytän mielelläni uteliaisuutenne." Näin sanoen hän veti laukustaan valehopealla kirjaillun kuluneen puvun, kehnon leveälierisen hatun, jossa oli moniaita vanhoja sulkia, silkkisukat, jotka olivat reikiä täynnä, sekä punaiset, linttaiset sahviaanikengät. "Siitä näette, etten minä ole juuri mikään pohatta. Jo kerran luulin onneni kääntyvän, sillä sain luvan kokeilla Madridin suuressa teatterissa. Annoin koenäytäntöni, mutta ne peijakkaat vihelsivät ja hyssyttivät kuin paholaiset. Päätin silloin palata takaisin Zamoraan. Siellä yhdyn taas vaimooni ja toverihini, joiden elämä ei ole liian lihavaa. Kunpahan vaan emme joutuisi almuja keräämään saadaksemme senverran kokoon, että pääsisimme siirtymään johonkin toiseen kaupunkiin, kuten on jo monesti tapahtunut!"

Näin lausuen näytelmäprinssi nousi ylös, otti laukkunsa ja miekkansa sekä lausui mahtavalla äänellä

hyvästiksi:

... Hyvästi jääkää nyt;
Taivas teille runsaat lahjat suokoon!

Käännettyään selkensä meille hän alkoi heti käydessään puhella ja tehdä kädenliikkeitä. Silloin parturi ja minä rupesimme viheltämään muistuttaaksemme hänelle hänen koenäytäntöään. Vihellyksemme kuului hänen korviinsa; hän luuli yhä vielä kuulevansa Madriidin vihellyksiä ja katsahti taakseen; huomattuaan meidän pitävän hauskaa hänen kustannuksellaan, hän ei suinkaan pilasta loukkaantunut, vaan otti sen itsekkin samalta kannalta ja astui äänekkäästi nauraen tietään eteenpäin. Samoin mekin nauroimme vatsamme täydeltä ja läksimme sitten taas valtatielle matkaamme jatkamaan.

Kahdeskymmenesneljäs luku.

Jossa kerrotaan, missä oloissa Diego näkee omaisensa ja minkäläisten huvitusten jälkeen he eroavat toisistaan.

Tämän päivän jälkeen nukuimme yömmä Moyados'in ja Valpuestan välillä muutamassa pienessä kylässä, jonka nimen olen unhottanut; ja seuraavana päivänä yhdentoista tienoissa saavuimme Olmedon tasangolle. "Herra Gil Blas", lausui toverini silloin, "tämä on minun synnyinseutuni; tunnen ihanaa iloa sydämessäni nähdessäni sen, niin luonnollista on kotimaansa rakastaminen." — "Herra Diego", vastasin hänelle, "jos kerran rakastaa niin hurjasti kotiseutuaan, niin pitäisi, minun ajatukseni mukaan, puhuakin siitä vähän edullisemmin kuin te olette tehnyt. Olmedohan on kuin kaupunki, ja te olette kuvaillut sitä minulle vaan kyläksi; teidän olisi ainakin pitänyt nimittää sitä suureksi kauppalaksi." — "Anon anteeksi loukkausta", vastasi parturi; "mutta katsokaas, kun on nähnyt Madriidin, Toledon, Saragossan ja kaikki muut suuret kaupungit, joissa olen ollut kiertomatikallani, niin pikkukaupungit eivät näytä muulta kuin kyliltä." Kuta lähemmäksi astuimme tasankoa pitkin, sitä enemmän elämää näytti Olmedossa löytyvän; ja saavuttuamme niin lähelle, että voimme erottaa esineet toisistaan, näimme jotakin todella katsomisen arvoista.

Siinä oli kolme telttaa pystytettynä jonkun matkan päähän toisistaan; ja niiden vaiheilla hääri suuri joukko kokkeja ja kokkipoikia, jotka valmistelivat juhlaa. Toiset heistä kattoivat pitkiä pöytiä, jotka oli asetettu teittain alle; ja toiset täyttivät viinillä saviruukkuja. Toiset hoitivat kiehuvia patoja, ja toiset kääntelivät vartaita, joihin oli pistetty kaikenlaisia lihoja. Mutta minun huomioni veti enimmin puoleensa suuri teaatteri, joka oli juhlaa varten pystytetty, se oli kaunistettu kirjaviksi maalatuilla paperikoristeilla ja latinan- ja kreikkankielisillä lauselmilla. Silmätyään pikimältä näitä lauselmia parturi sanoi: "Nämä kreikkalaiset sanat tuoksahtavat vahvasti Tuomas sedälleni; panen veikkaa, että tämä on hänen kädestään; sillä meidän kesken puhuen hän on peijakkaan taitava mies. Hän osaa perinpohjin lukemattoman joukon kirjoja. Se vaan on minusta harmittavaa, että hän myötäensä sekottaa keskusteluunsa kohtia niistä, mikä tietysti ei voi kaikkia ihmisiä huvittaa."

Katseltuamme siten toverini kanssa kaikkia näitä laitoksia tulimme uteliaiksi tietämään, mitä varten niitä oikeastaan valmistettiin. Menimme tiedustamaan sitä, mutta silloin Diego tunsu erään henkilön, joka nähtävästi oli juhlan järjestäjä, Tuomas sedäkseen — herra Tuomas de la Fuenteksi — jonka luo riensimme suurella ilolla. Koulumestari ei tuntenut aluksi nuorta parturia, hän oli muka niin muuttunut kymmenen vuoden kuluessa. Mutta tuntemattomuus ei kestänyt kauan, sillä kohta hän syleili toveriani liikutuksella sekä lausui hellästi: "Kas, Diego, rakas veljenpoikani, olethan taas tullut kaupunkiin, joka on nähnyt sinun syntyvän. Tulet taas katsomaan penaattejasi, ja omaisesi saavat sinut terveenä ja raittiina takaisin. Oi, kolmen ja neljänkertaisesti onnellista päivää! *Albo dies notanda lapillo*.[15] Täällä on paljon uutta tapahtunut", jatkoi hän: "Pedro setäsi, kirjailija, on joutunut *Pluton* saaliiksi; siitä on kolme kuukautta kuin hän kuoli. Eläessään tämä saituri pelkäsi aina itseltään puuttuvan välttämättömimmän: *Argenti pallebat amore*."[16]

"Huolimatta niistä suurista vuosirahoista, joita muutamat grandit hänelle maksoivat, hän ei käyttänyt kymmentä pistoolia vuodessa tarpeisiinsa; hän ei edes antanut palvelijalleen ruokaa. Tämä hupsu, joka oli vielä typerämpi kreikkalaista Aristipposta, joka viskasi keskelle Libyan erämaata kaikki orjainsa kantamat aarteet; koska ne olivat vaivaloisena taakkana matkalla, kokosi aarteita aarteitten päälle niin paljon kuin vaan voi. Ja kenelle? — Perillisilleen, joita hän ei halunnut nähdä. Hän omisti kuollessaan kolmekymmentätuhatta tukaattia, jotka isäsi, Bertrand setäsi ja minä jaoimme keskenämme. Ei ole nyt hätää meidän lapsillamme. Isäsi on jo sijoittanut Teresa sisaresi; hän menee naimisiin erään alkadimpen kanssa. Heidän häitään juuri tässä vietämmekin jo kolmatta päivää kaikella tällä komeudella, onnellisimpain enteiden vallitessa. Sitä varten olemme nämä teltatkin pystyttäneet. Pedron kolmella perijällä on oma telttansa kullakin, ja he kustantavat kukin vuorostaan päivän häitä. Olisipa

ollut hauskaa, kun olisit saapunut ennemmin, että olisit nähnyt juhlamme alkajaiset. Toissapäivänä, vihkiäispäivänä, isäsi oli isäntänä. Hän piti komeat pidot, joita seurasi piirijuoksut. Kauppias-sedän vuoro oli eilen, ja hän pani toimeen paimenleikit. Hän puki kymmenen kauneinta poikaa ja yhtä monta tyttöä paimeniksi ja antoi heidän käytettäväkseen kaikki nauhat ja korut puodistaan. Ne tanssivat tuhansia eri tanssiloita ja lauloivat lukemattomia somia lauluja."

"Tänään taasen", jatkoi hän, "menee kaikki minun lukuuni, ja aikomukseni on esityttää Olmedolaisille erään oman keksimäni näytelmän: *Finis coronabit opus*. Olen rakennuttanut teatterin, jossa, jos Jumala sallii, annan oppilaitteni esittää näytelmän, jonka olen itse kirjoittanut ja jonka nimi on: *Marokkon kuninkaan Muley Bugentufin huvitukset*. Esitys tulee epäilemättä hyvin eteväksi, sillä minun oppilaani osaavat deklameerata kuin Madriidin näyttelijät. He ovat parempain perheiden lapsia Pennafielistä ja Segoviasta ja he ovat täyshoidossa minun luonani. Kaikki erinomaisia näyttelijöitä! Olenhan tosin heitä harjoittanutkin: heidän lausuntonsa osoittaa mestarinsa kättä. Mitä itse kappaleeseen tulee, niin jätän sen nyt puhumatta; onhan sen mieluisampaa itse nähdä sen hauskuudet. Se vaan olkoon sanottu, että sen täytyy temmata mukaansa kaikki katselijat. Se on niitä traagillisia kappaleita, jotka liikuttavat sielua kuoleman kuvain kautta, joita se sisältää. Minä olen samaa mieltä kuin Aristoteles: kauhuntunteita on herätettävä. Niin, jos olisin ruvennut teatterialalle, niin en olisi milloinkaan laskenut lavalle muita kuin verenhimoisia ruhtinaita ja julmia sankareita; minä kerrassaan uisin veressä. Minun näytelmissäni pitäisi kaikkein kuolla, ei ainoastaan päähenkilöitten, vaan heidän palvelijainsakin; minä vääntäisin niskat nurin yksin kuiskaajaltakin: sanalla sanoen, kauhistava ainoastaan minua miellyttää; sellainen on minun makuni."

Hänen lausussa viimeisiä sanojaan näimme suuren joukon ihmisiä kumpaakin sukupuolta, tulevan kentälle. Siinä oli nuori pariskunta sukulaisineen ja ystävineen, edellään kymmenen tai kaksitoista musikanttia, jotka soittivat kaikki yhdessä, mikä synnytti sangen meluisan soiton. Me menimme heitä vastaan, ja Diego ilmaisi itsensä. Ilonhuutoja kuului silloin joukosta, ja kaikki riensivät hänen luokseen. Oli aika työ ottaa vastaan kaikki ne ystävyiden vakuuttamiset, joita hänelle joka puolelta annettiin. Hänen omaisensa, jopa kaikki vieraatkin läsnäolijat tempailivat häntä syliinsä. Sitten hänen isänsä lausui: "Ole tervetullut, Diego! Saat nähdä, poikani, vanhempasi sillä aikaa vähän proenneen; tällä hetkellä en nyt sano muuta, mutta myöhemmin selitän sinulle perinpohjin kaikki." Koko väkijoukko lähti taas eteenpäin, kaikki astuivat teltoihin ja istuutuivat niissä olevain pöytäin ääreen. Minä pysyin toverini mukana, joten söimme molemmat päivällistä vastaanaineitten seurassa. Ateria venyi jotenkin pitkäksi, sillä koulumestari antoi turhamaisuudessaan tarjota kolme eri kertaa pannakseen varjoon veljensä, jotka eivät olleet esiintyneet niin suuremmoisesti.

Syötyä ilmoittivat kaikki vieraat odottavansa suurella kärsimättömyydellä Tuomas herran näytelmän esittämistä; he lausuvat olevansa varmat, että niin nerokkaan miehen kuin hänen teos ansaitsi katsomista. Lähestyimme teatteria, jonka edustalle soittajat olivat jo asettuneet soittaakseen näytösten väliajoilla. Kaikki odottivat, syvimmän hiljaisuuden vallitessa alkamista, ja näyttelijät ilmestyivät näyttämölle; tekijä itse meni, teos kädessään, kulissien taa kuiskaamaan. Oikeassa hän oli sanoessaan teelmäänsä murhenäytelmäksi: sillä ensi näytöksessä Marokkon kuningas tappoi ajankulukseen sata orjaa nuolenpistoilla; toisessa näytöksessä hän listi päät kolmeltäkymmeneltä portugalilaiselta upseerilta, jotka muuan hänen sotapäälliköistään oli ottanut sotavangeiksi; ja kolmannessa tämä maanisä pisti omalla kädellään tuleen muutaman erillään olevan palatsin, johon oli sulettuna kaikki hänen perheensä jäsenet ja koko hoviväki, polttaen sen poroksi kaikkine päivineen. Sekä maurilaiset orjat, että portugalilaiset upseerit olivat pajunvarvuista taidokkaasti valmistettuja nukkia, ja palatsi, joka oli tehty pahvista, oli kokonaan keinotekoisien liekkien vallassa. Tämä tulipalo, jota säestivät tuhannet tuskanhuudot, mitkä tuntuivat lähtevän aivan liekkien keskeltä, oli näytelmän huippukohta, päättäen sen erittäin vaikuttavalla tavalla. Koko kenttä kajahteli paukkuista kättentaputuksista niin kauniille murhenäytelmälle. Se oli tunnustuksena runoilijan hyvälle aistille ja taidolle valita aineensa.[17]

Kahdeskymmenesviides luku.

Jossa kerrotaan Gil Blas'in tulosta Madriidiin sekä hänen uudesta isännästä.

Viivyin jonkun aikaa nuoren parturin luona. Sitten liityin erääseen Segovian kaupiamiehen, joka kulki Olmedon kautta. Hän oli vienyt neljällä muulilla tavaroita Valladolidiin, ja palasi nyt tyhjänä takaisin. Matkalla tutustuimme lähemmin toisiimme, ja hän rupesi pitämään minusta niin paljon, että minun piti välttämättä tulla hänen luokseen asumaan Segoviaan tultuamme. Kaksi päivää hän piti minua luonaan; ja huomattuaan minun aikovan lähteä matkalleni Madriidiin erään muulinajajan seurassa, hän antoi minulle kirjeen, käskien viedä sen omin käsin perille, mainitsematta mitään siitä, että se oli suosituskirje. Minä vein uskollisesti kirjeen herra Mateo Melendez'ille. Hän oli vaatekauppias

ja asui Päiväportin puolella Arkuntekijäinkadun kulmassa. Avattuaan kirjeen ja luettuaan sen sisällön hän heti lausui minulle kohteliaalla äänellä: "Herra Gil Blas, liiketuttavani Pedro Palacio kirjoittaa teidän puolestanne niin lämpimästi, etten voi olla tarjoomatta teille asuntoa luonani. Sen lisäksi hän pyytää minua etsimään teille hyvää paikkaa; sen teen varsin mielelläni. Olen vakuutettu siitä, ettei minulla ole mitään vaikeuksia saada teille jotakin edullista tointa."

Suostuin herra Melendez'in tarjoukseen, mutta kauan minun ei tarvinnut olla hänen vaivoinaan. Kahdeksan päivän kuluttua hän ilmoitti aikovansa esittää minua eräälle tuttavalleen aatelismiehelle, joka tarvitsi kamaripalvelijaa; ja kaiken todennäköisyyden mukaan minä tulisin saamaan paikan. Samassa mainittu herra todella saapuikin. Silloin Melendez lausui osottaen minua: "Tässä näette, herra, sen nuoren miehen, josta olen teille puhunut. Hänellä on sekä kasvatusta että säädyllisiä tapoja; vastaan hänestä kuin itsestäni." Aatelismies silmäsi minua tutkivasti, ja sanoi ulkomuotoni miellyttävän häntä, joten hän ottaa minut palvelukseensa. "Ei muuta kuin seuratkaa minua", lisäsi hän, "minä neuvon teille tehtävänne." Niin lausuen hän sanoi hyvästi kauppiaille ja kuletti minut pääkadulle Pyhän Filipin kirkon eteen. Astuimme muutamaan komeanlaiseen taloon, jonka kylkirakennuksessa hän asui; nousimme viisi kuusi porrasta ylöspäin astuen erääseen huoneeseen, johon vei kaksi lujaa ovea, jotka hän avasi ja joista toisen keskellä oli pieni ristikkoikkuna. Tästä huoneesta tulimme toiseen, jossa oli vuode ja muita huonekaluja, hyvin kauniita, ehkäpä kalliitakin.

Jos uusi isäntäni oli katsellut minua terävästi Melendez'in luona, niin minä nyt vuorostani tarkastelin häntä suurella huolella. Hän oli jonkun vuoden kuudennellakymmenellä oleva mies, näöltään kylmä ja vakava. Mutta luonteeltaan hän näytti sävyisältä, joten en saanut huonoa käsitystä hänestä. Hän teki useita kysymyksiä kotioiloistani; ja vastauksiini tyytyväisenä hän lausui: "Gil Blas, sinä olet luullakseni kelpo poika; olen iloinen saatuani sinut palvelukseeni. Sinä tulet myöskin puolestasi olemaan tilaasi tyytyväinen. Minä annan sinulle kymmenen realia päivässä sekä palkaksesi että ylläpidoksesi ja vaatteiksesi, lukuunottamatta pieniä juomarahoja, joita tulet luonani saamaan. Muuten en ole mikään vaikea palveltava; minulla ei ole mitään taloutta, vaan syön ulkona. Aamusella kun tomutat vaatteeni, niin saat olla vapaana sitten koko päivän. Mutta iltasilla on sinun tultava hyvissä ajoin kotiin odottamaan minua portilla; siinä kaikki, muuta en vaadi." Määrättyään siten tehtäväni hän otti kukkarostaan kymmenen realia antaen ne minulle alkaaksemme siten päiväjärjestyksemme. Sitten läksimme kumpikin ulos; hän sulki itse ovet ja pisti avaimet taskuunsa lausuen: "Minua sinun ei tarvitse seurata, ystäväni; mene mihin haluat; kävele kaupungilla, mutta illalla ole minua varttomassa portaillani." Tämän sanottuaan hän jätti minut, joten sain tehdä mitä itse parhaaksi katsoin.

"Etpä voisi Gil Blas", lausuin itsekseni, "todellakaan löytää parempaa isäntää! Niin, tapaat miehen, joka antaa sinulle kymmenen realia päivässä siitä hyvästä että siistit aamusilla hänen vaatteensa ja järjestät hänen huoneensa, suoden muuten sinulle täysimmän vapauden huvitella itseäsi ja tehdä mitä tahdot kuin koulupoika lupa-ajoillaan! Helkkari sentään; voiko parempaa onnenpotkausta sattua. Eipä ole ihme, että minulla oli sellainen veto Madriidia kohden; varmaankin aavistin hengessäni, että minua siellä varttoo tällainen onni!" Kulutin päiväni juoksemalla pitkin katuja ja katselemalla minulle outoja esineitä, mikä olikin sangen hupaista ajanvietettä. Illan tullen menin syömään erääseen ravintolaan, joka ei ollut kaukana talostamme, ja riensin sitten kiireesti määrätylle paikalleni odottamaan. Herrani saapui sinne kolme neljännestuntia myöhemmin, näyttäen tyytyväiseltä säntillisyyteeni. "Hyvä on", lausui hän; "minä pidän velvollisuudentuntoisista palvelijoista." Näin sanoen hän avasi asuntonsa ovet, sulkien ne taas jälkeemme. Huoneessa oli pimeä, mutta hän iski tuluksilla tulta sytyttäen vahakynttilän; sitten minä autoin hänen riisuutumistaan. Kun hän oli vuoteessaan, niin minä sytytin hänen käskystään lampun, joka oli uuninkamanalla, ja vein kynttilän etuhuoneeseen, jossa panin maata erääseen pieneen uutimettomaan sänkyyn. Hän nousi ylös aamulla yhdeksän ja kymmenen välillä, ja minä puhdistin hänen vaatteensa. Hän luki taas kymmenen realia kouraani, laskien minut sitten iltaan asti vapauteeni. Sitten hän meni ulos, taas huolellisesti lukiten ovensa, ja sitten emme ennen iltaa taaskaan nähneet toisiamme.

Sellaista oli elämämme aina, ja minusta se oli mieluisaa. Sominta kaikista oli vaan, etten ollenkaan tiennyt herrani nimeä, hän oli tuntematon Melendez'illekin; hän oli saanut tietoonsa hänet ainoastaan erään henkilön kautta, joka silloin talloin kävi hänen puodissaan vaatetta ostamassa. Naapurimme olivat asiasta yhtä tietämättömiä; he vakuuttivat herrani olevan heille tuiki tuntemattoman, vaikka hän olikin asunut jo kaksi vuotta samassa korttelissa. He sanoivat, ettei hänen luonaan milloinkaan käynyt ketään; ja erät, jotka uskalsivat tehdä rohkeita johtopäätöksiä, arvelivat sen johdosta, ettei sen kaiken takana voinut olla mitään hyvää salattuna. Lopulta he menivät vieläkin pitemmälle arveluissaan: he alkoivat epäillä häntä Portugalin kuninkaan urkkijaksi, ja minua kehoitettiin senvuoksi ystävällisesti katsomaan ajoissa eteeni. Tulin vähän levottomaksi: ymmärsin, että jos se oli totta, niin olin vaarassa joutua vankeuteen Madriidissa, jossa se tietysti ei voinut olla mieluisempaa kuin muuallakaan.

Kävin kysymässä Melendez'iltä neuvoja tämän pulmallisen asian johdosta. Hän ei osannut antaa mitään neuvoa. Hän ei tosin uskonut herrani urkkijaksi, mutta eipä hän voinut varmaan sitä kieltääkään. Päätin pitää silmällä isäntääni, ja jättää hänet paikalla, jos huomaisin hänet valtakunnan

viholliseksi; mutta toisekseen käski järki ja asemani mieluisuus minua olemaan ensin aivan varma asiastani. Aloin siis tarkastaa häntä ja kauttarantain tiedustella: "Herra", lausuin eräänä iltana riisuessani häntä, "minä en tiedä, miten pitäisi menetellä tukkiakseni suun pahoilta kieliltä! Ihmiset ovat niin ilkeitä! Muutamat naapurimme eivät ole paholaisenkaan vertaisia. He ovat kerrassaan inhottavia! Te ette voi uskoa, mitä kaikkea he puhuvat meistä." — "No, Gil Blas!" vastasi hän. "Mitähän he puhuvat sitten, poikaseni?" — "Eihän pahansuopaisuudelta asioita puutu", vastasin, "parhainkaan ei pääse heidän käsistään vapaaksi. He sanovat, että me olemme vaarallista väkeä, joita hovin tulisi pitää silmällä; sanalla sanoen, teitä pidetään täällä Portugalin kuninkaan urkkijana." Tätä sanoessani tarkastelin herrani, ja ponnistin kaiken tarkkanäköisyyteni huomatakseni, minkä vaikutuksen tämä häneen teki. Ja todellakin luulin havaitsevani hänen vavahtavan, mikä hyvin soveltui naapurien arveluihin; sitten hän vaipui syviin ajatuksiin, joka ei myöskään ollut mikään hyvä merkki. Siitä hän tointui kuitenkin pian ja lausui minulle jotenkin rauhallisella äänellä: "Gil Blas, antakaamme naapurien juoruta, älköön se häiritkö meidän rauhaamme. Älkäämme huolehtiko siitä, mitä meistä ajatellaan, kun emme kerran anna aihetta mihinkään huonoihin ajatuksiin."

Sitten hän meni makuulle, ja minä tein samoin, tietämättä, mitä oikeastaan asiasta ajattelin. Kun seuraavana aamuna valmistelimme ulos lähtemistämme, kuului ulommalta ovelta kiivasta kolkutusta. Herrani avasi sisemmän oven ja katsoi pienestä ristikkoikkunasta. Hän näki siellä hyvin puetun miehen, joka sanoi hänelle: "Kunnioitettava herra, minä olen alguazil, ja tulen sanomaan teille, että herra corregidor haluaisi puhutella teitä." — "Mitä hän tahtoo?" kysyi isäntäni. — "Sitä en tiedä, herra", vastasi alguazil; "mutta sen saatte tietää heti hänen luokseen tultuanne." — "Tervehtäkää häntä puolestani ja sanokaa, ettei minulla ole mitään puhumista hänelle", vastasi isäntäni. Sen sanottuaan hän rämäytti toisen oven kiinni; sitten hän käveli jonkun aikaa edestakaisin lattialla, niinkuin alguazilin käynti olisi tuottanut hänelle paljon ajattelemisen aihetta — niin ainakin minusta näytti. Kotvasen perästä hän antoi minulle kymmenen realiani lausuen: "Saat mennä, Gil Blas! saat viipyä koko päivän missä tahdot; minä en lähde nyt aivan kohta ulos, enkä tarvitse sinua enää tänä aamuna." Näistä sanoista päätin, että hän pelkäsi vangitsemista, eikä senvuoksi rohjennut lähteä asunnostaan. Jätin hänet. Nähdäkseni, oliko epäluuloni perätön, piilouduin eräeseen soppeen, josta voin nähdä, menikö hän ulos vai ei. Minulla olisi riittänyt kärsivällisyyttä pysyä siellä vaikka koko aamupäivän, mutta sitä ei tarvittukaan. Sillä tuntia myöhemmin näin hänen astuvan katua pitkin niin tyvenen näköisenä, että arvailemiseni joutui kerrassaan ymmälle. En kuitenkaan antanut ulkonäön vähääkään pettää itseäni, vaan pysyin yhä epäluulossani, sillä minulla ei ollut hyvää käsitystä hänestä. Ajattelin tyyneyden olevan pelkkää teeskentelyä, arvelinpa hänen jääneen kotiin vaan kootakseen mukaansa kaikki kullat ja kalleudet ja että hän luultavasti aikoi nyt nopealla paolla päästä varmaan turvaan. En uskonut enää näkeväni häntä, epäröinpä jo, menisinkö enää odottamaan häntä illalla, olin niin varma siitä, että hän tänä päivänä lähtisi kaupungista matkoihinsa pelastuakseen uhkaavasta vaarasta. Huomasin kuitenkin olevani väärässä; hämmästykseni hän saapui tavalliseen aikaan kotiinsa. Hän meni makuulle ilman vähintäkään levottomuuden merkkiä, ja aamulla hän nousi yhtä rauhallisena.

Auttaissani aamulla hänen pukeutumistaan portille taas äkkiä kolkutettiin. Isäntäni meni katsomaan ristikkoikkunasta. Siellä oli taas eilinen alguazil, jolta hän kysyi, mitä hänellä oli asiaa. "Avatkaa", vastasi alguazil; "täällä on herra corregidor itse." Tämän hirveän sanan kuullessani veri jähmettyi suonissani. Minä pelkäsin niitä herroja enemmän kuin paholaista senjälkeen, mitä olin kärsinyt heiltä, niin että toivoin tällä hetkellä olevani kahdensadan peninkulman päässä Madridista. Mutta isäntäni säikähti vähemmän kuin minä; hän avasi oven, ottaen tuomarin vastaan kunnioituksella. "Näette, etten tule luoksenne suurella seurueella", lausui corregidor; "tahdon suorittaa asiat ilman melua. Niistä pahoista huhuista huolimatta, joita kaupungilla kiertelee teistä, tahdon kuitenkin kohdella teitä säästäen, ilmoittakaa minulle nimenne ja tehtävänne Madridissa." — "Herra corregidor", vastasi isäntäni, "olen Uudesta Castiliasta ja nimeni on don Bernard de Castil Blazo. Aikaani kulutan kävelyillä, näytelmiä katsomalla, ja huvittelen itseäni joka päivä seurassa, johon kuuluu pieni joukko iloista väkeä." — "Teillä on varmaankin hyvin suuret tulot?" vastasi tuomari. "Ei, herrani", keskeytti don Bernard, "minulla ei ole korkoja, ei maita, ei taloa." — "No, mistä te sitten elätte?" kysyi corregidor. — "Siitä, mitä kohta näytän teille", vastasi herrani. Samassa hän kohotti erästä tapettia ja avasi oven, jota en ollut ennen huomannut, sitten toisen sen takaa sekä vei tuomarin pieneen kamariin, jossa oli suuri arkku aivan täynnä kultarahoja.

"Herra corregidor", lausui hän osottaen aarrettaan, "te tiedätte, etteivät espanjalaiset rakasta työtä; mutta olkoonpa heidän kammonsia sitä kohtaan kuinka suuri hyvänsä, minä olen vielä sitäkin etevämpi: minulle on suotu sellainen laiskuuden lahja, että kaikki työ on minulle kerrassaan mahdotonta. Jos mielisin korottaa vikani hyveeksi, niin nimittäisin laiskuuttani filosofiseksi hitaisuudeksi; se on tulos hengen työstä, joka on joutunut kauas siitä, mitä ihmiset tavallisesti suurimmalla innolla etsivät. Mutta minä tunnustan peittelemättä olevani laiskuri luonnostani, sellainen laiskuri, että jos minun pitäisi tehdä työtä elääkseni, niin heittäytyisin nälkään kuolemaan. Voidakseni siis viettää luonteeni mukaista elämää ja ollakseni vapaa omaisuuteni hoitamisesta, ja varsinkin päästäkseni pitämästä talouteni hoitajaa olen muuttanut käteiseksi rahaksi kaiken isänperintöni, jona oli useita arvokkaita tiloja. Tässä

arkussa on viisikymmentätuhatta tukaattia. Se on enemmän kuin tarvitsen koko elinaikanani, vaikka eläisin yli sadan vuoden vanhaksi, sillä minä en kuluta tuhattakaan vuodessa, ja olen jo viisikymmentä täyttänyt."

— "Kuinka onnellinen te olette!" lausui corregidor silloin. "Teitä epäiltiin siis aivan syyttä urkkijaksi: se toimi ei soveltuisi vähääkään teidän luonteiselle miehelle. Hyvä vaan, don Bernard", lisäsi hän, "jatkaa vaan elämää omalla tavallanne. En suinkaan tahdo häiritä rauhaanne, rupean päinvastoin sen puolustajaksi; olkaa ystäväni, ja sallikaa minun olla teidän ystäväne." — "Herra corregidor", huudahti isäntäni liikutettuna tästä kohteliaisuudesta, "otan arvokkaan tarjouksenne vastaan suurimmalla ilolla ja kunnioituksella. Teidän ystävyysenne on suurin rikkauteni; joka tuo kukkuran onneeni." Tämän keskustelun jälkeen, jota alguazil ja minä kuuntelimme kamarin ovelta, corregidor lausui hyvästi don Bernardille, joka ei voinut kylliksi osottaa kiitollisuuttaan hänelle.

Kahdeskymmeneskuudes luku.

Gil Blas pelästyy nähdessään Madriidissa rosvokapteeni Rolandon, joka kertoo hänelle ihmeellisiä juttuja.

Saatettuaan corregidorin kadulle asti don Bernard de Castil Blazo palasi nopeasti takaisin sulkemaan kassakirstunsa ja ovensa; sitten me läksimme matkaamme tyytyväisenä kumpikin, hän saatuaan mahtavan ystävän, minä tietäessäni varmasti saavani edelleenkin kymmenen realia päivässä. Halusin kertoa tämän jutun Melendez'ille ja kävelin senvuoksi hänen taloaan kohden; mutta juuri perille saapuessani kohtasin kapteeni Rolandon. Hämmästyin suunnattomasti nähdessäni hänet Madriidissa, ja tunsin tahtomattani jäsenteni vavahtavan. Hän tunsu myöskin minut, lähestyi minua arvokkaasti ja käski mahtavasti kuin ennenkin minun seurata itseään. Seurasin häntä vapisten ja sanoin itsekseni: "kas niin! nyt hän varmaankin maksaa sinulle koron kanssa vanhat syntisi. Mihinkä hän vienee minut? Ehkäpä hänellä on tässä kaupungissakin joku luola asuntonaan? Peijakas! jos sen tietäisin niin näyttäisin hänelle paikalla, etten ainakaan jalkaleiniä sairasta." Marssin sentään hänen jälessään pitäen tarkasti silmällä, mihin hän pysähtyisi, ja päättäen lujasti mielessäni lähteä kápälämäkeen, jos hän vaan tekisi jotakin epäiltävää.

Rolando hälventi pian pelkoni; hän astui erääseen tunnettuun kapakkaan, ja minä menin mukaan. Hän käski tuoda parasta viiniä ja tilasi päivällistä meille. Siksi aikaa menimme erääseen huoneeseen, jossa kapteeni alkoi puhella minulle, kun tulimme kahdenkesken. "Sinua hämmästyttää kaiketi hyvin", niin hän alotti, "nähdessäsi entisen päällikkösi täällä, mutta vielä enemmän hämmästyit, kuultuasi kaiken, mitä aion nyt sinulle kertoa. Sinä päivänä, jona jätin sinut luolaan ja lähdin itse kaikkein miesteni kera Mansillaan myömään muuleja ja hevosia, jotka olimme ottaneet edellisenä iltana, kohtasimme matkalla Leonin corregidorin pojan jolla oli vaunujensa saattajina neljä hyvin asestettua miestä. Kaksi niistä kaadoimme maahan, ja toiset kaksi pakenivat. Silloin kuski huusi herransa hengen pelosta rukoilevalla äänellä: 'Älkää Jumalan tähden, rakkaat miehet, tappako Leonin corregidorin ainoata poikaa.' Nämä sanat eivät vaikuttaneet miehiini mitään; he päinvastoin yltyivät siitä julmaan raivoon. 'Kuulkaa miehet', huusi eräs heistä, 'älkäämme laskeko käsistämme ammattikuntamme pahimman vihollisen poikaa. Kuinka monta meikäläistä onkaan hänen isänsä tuominut kuolemaan, kostakaamme heidän puolestaan; heidän muistonsa vaativat sitä — hyvittäkäämme heitä tällä uhrilla.' Muut mieheni hyväksyivät tämän, ja luutnanttini valmistihe rupeamaan ylimmäiseksi papiksi tässä uhritoimituksessa, kunnes minä tartuin hänen käsivarteensa. 'Malttakaa', lausuin, 'miksi vuodattaa verta tarpeettomasti? Se riittääköön, että otamme tämän nuorukaisen kukkaron. Olisihan raakamaista surmata ihminen, joka ei tee vastarintaa. Ja eihän hän ole vastuunalainen isänsä teoista, joka taasen ei tee muuta kuin velvollisuutensa tuomitessaan meitä kuolemaan, kuten me puhdistellessamme matkamiehiä!'

"Asetuin siis puolustamaan corregidorin poikaa, eikä tekoni ollut hyödytön. Otimme ainoastaan kaikki hänen rahansa sekä kahden kaatuneen saattajan hevoset. Myimme nekin samalla Mansillassa. Sitten palasimme takaisin luolaan, johon saavuimme seuraavana päivänä vähää ennen auringonnousua. Hämmästyimme melkolailta nähdessämme laskuoven ylhäällä, ja hämmästyksemme yhä lisääntyi, kun löysimme Leonardan sidottuna. Muutamalla sanalla hän selvitti meille asian. Meitä nauratti vahvasti sinun vatsatautisi; ihmettelimme suuresti, että olit osannut vetää meitä niin nenästä. Emme olisi koskaan uskoneet, että sinä pystyisit tekemään niin saakelin sukkelia temppuja, ja annoimme sen anteeksi keksintösi nerokkaisuuden tähden. Päästettyämme emännöitsijän vapaaksi käskin hänen valmistaa ruokaa. Senjälkeen menimme talliin hoitamaan hevosiamme. Siellä makasi viimeisillään vanha neekerimme, joka oli ollut viimeiset kaksikymmentäneljä tuntia ilman hoitoa, Me olisimme mielellämme auttaneet häntä, mutta hän oli jo aivan tiedoton ja näytti jo niin henkitoreiselta, että meidän täytyi vasten parhainta tahtoammekin jättää tuo kurja kuoleman kanssa kamppailemaan. Se ei

kuitenkaan estänyt meitä istumasta pöytään. Syötyämme vankan aterian vetäysimme kammioihimme, joissa lepäsimme koko päivän. Herätessämme kuulimme Leonardalta Domingon lähteneen toisille majoille. Kannoimme hänet komeroon, jossa muistanet maanneesi silloin, sekä pidimme hänelle peijaiset, ikäänkuin hänellä olisi ollut kunnia kuulua joukkoomme.

"Kun viisi tai kuusi päivää senjälkeen läksimme taas retkeilemään, niin kohtasimme metsästä tullessamme kolme prikaattia pyhän hermandadin sotilaita, jotka näyttivät odottavan meitä. Aluksi huomasimme ainoastaan yhden niistä. Halveksimme heitä niin, että huolimatta heidän lukumääränsä enemmyydestä kävimme heidän kimppuunsa; mutta ollessamme heidän kanssaan käsikähmässä toiset kaksi prikaattia, jotka olivat osanneet pysyä hyvässä piilossa siihen asti, syöksivät äkkiä päällemme niin voimakkaasti, että kaikki miehuutemme oli turhaa. Meidän täytyi sortua ylivoiman alle. Luutnanttimme ja kaksi muuta miestäni kaatuivat, ja meitä muita ahdistettiin ja saarrettiin niin joka puolelta, että he saivat meidät kiinni. Kaksi prikaattia lähti sitten kulettamaan meitä Leoniin, ja kolmas meni hävittämään piilopaikkaamme, joka oli keksitty seuraavalla tavalla. Muuan lucenolainen talonpoika oli sattunut kulkemaan metsän läpi kotiinsa samana päivänä, jona sinä olit karannut sen naisen kanssa. Hän oli huomannut luolamme laskuoven, jonka sinä olit jättänyt sulkematta. Hänelle juolahti heti mieleen, että se oli meidän piilopaikkamme, mutta sisään hän ei tohtinut mennä. Hän pani vaan merkille ympäristöt; ja muistaakseen varmemmin paikan hän leikkasi veitsellään muutamista ympärillä olevista puista palasen kuorta pois, ja meni sitä tehden puusta puuhun metsänreunaan asti. Sitten hän läksi Leoniin ilmoittamaan löytönsä corregidorille, joka oli erityisesti hyvillään siitä senvuoksi, että meidän joukkomme oli juuri ryövännyt hänen poikansa. Hän kokosi senvuoksi kolme prikaattia ottamaan meitä kiinni, ja talonpoika oli oppaana.

"Tuloni Leoniin pani kaikki kaupungin asukkaat liikkeelle. Jos olisin ollut sodassa vangittu portugalilainen kenraali, niin väestö ei olisi voinut olla innokkaampi minua näkemään. 'Tuossa hän nyt on', he sanoivat, 'tuo tuossa, se kuuluisa rosvopäällikkö, koko maan kauhu! Hänet pitäisi repiä pihdeillä palasiksi, ja samoin hänen toverinsa.' Meidät vietiin corregidorin eteen, joka alkoi minua tutkia. 'Aha juutas!' sanoi hän minulle, 'vihdoinkin on taivas, tekoihisi kyllästyneenä, antanut sinut käsiini!' — 'Herra corregidor', vastasin, 'jos lienenkin paljon paha tehnyt, niin ei teidän ainoan poikanne veri ainakaan ole omallatunnollani; minä pelastin hänen henkensä; teidän tulee muistaa vähän sitä asiaa myöskin.' — 'Vai niin, kurja!' huudahti hän, 'kyllä maar tässä pitää vielä osoittaa jalomielisyyttäkin sinunkaltaisiasi kohtaan! Ja vaikkapa tahtoisinkin sinut pelastaa, niin velvollisuuteni estäisi sen.' Senjälkeen hän panetti meidät vankikomeroon, jossa olemiseen toverini eivät ehtineet ikävystyä. He lähtivät nimittäin sieltä jo kolmen päivän perästä näyttelemään surullista osaa isolla torilla. Minä sain olla vankeudessa ummelleen kolme viikkoa, Luulin rangaistustani lykättävän vaan senvuoksi, että aiottiin tehdä se kerrassaan hirveäksi, odotin jo aivan uutta kuolemanrangaistustapaa, kunnes corregidor tuotti minut eteensä ja lausui: 'Kuule tuomiosi. Olet vapaa. Sinutta olisi ainokainen poikani murhattu maantiellä. Isänä halusin palkita tekosi; tuomarina en voinut sinua vapauttaa; sentähden kirjoitin hoviin; pyysin puolestasi armoa, ja siihen suostuttiin. Mene siis, mihin haluat! Mutta', lisäsi hän, 'usko minua ja käytä hyväksesi tätä onnellista tapausta. Palaja takaisin ja heitä ijäksi rosvonammatti.'

"Nämä sanat liikuttivat minua; läksin Madriidiin päättäen parantaa elämäni ja viettää täällä hiljaista elämää. Täällä sain kuulla isäni ja äitini kuolleiksi ja perintöni erään vanhan sukulaisen käsissä, jonka tili siitä ei olisi kestänyt omantunnon arvostelua. En saanut häneltä enempää kuin kolmetuhatta tukaattia, joka lienee ollut tuskin neljäs osa omaisuudestani. Mutta mitä tehdä? Jutun nostamisella en olisi hyötynyt mitään. Etten olisi aivan toimetonna, niin ostin itselleni alguazilintoimen, jota hoidan ikäänkuin en olisi koskaan muuta tehnytkään. Virkaveljeni olisivat varmaan panneet vastaan, jos olisivat tunteneet entiset vaiheeni. Hyvä kyllä, he eivät niitä tunne tai eivät ole tuntevinaan, mikä onkin samantekevä. Mutta, sinulle haluan nyt avata koko sydämeni. Uusi ammattini ei miellytä minua hituistakaan, minä ikävöin entistä tointani. Tunnen vahvaa halua jättää virkani ja lähteä jonakin kauniina aamuna vuoristoon, joka on Tajo virran lähteillä. Minä tiedän niillä seuduilla löytyvän erään piilopaikan, jossa asuu iso rosvojoukko. Jos haluat seurata minua, niin lähemme kartuttamaan noiden urosten seuraa. Minä tulen päällikön apulaiseksi; ja saadakseni heidät ottamaan sinut ilolla vastaan, niin vakuutan nähneeni sinun kamppailevan kymmenen kertaa vierelläni. Minä ylistän urhollisuuttasi pilviin asti; puhun paremmin puolestasi kuin kenraali upseerin puolesta, jota hän tahtoo ylennettäväksi. Petoksesta, jonka teit, en tietysti mainitse sanaakaan: se herättäisi epäluuloa sinua kohtaan; siitä olemme siis vaiti. Niin", lisäsi hän, "lähdetkö kanssani? Odotan vastaustasi."

Minä kielsin ehdottomasti. "Kullakin on omat taipumuksensa", vastasin Rolandolle: "te olette syntynyt rohkeita tekoja varten, minä rauhallista ja mukavaa elämää varten." KIELLOSTANI HUOLIMATTA HÄN KUITENKIN PALASI TAAS ATERIAN LOPUSSA TÄHÄN ASIAAN. Hän ilmoitti minulle päättäneensä lähteä rosvojen luo, jotka olivat tarjonneet hänelle varapäällikön paikan, ja koetti uudestaan taivuttaa minua suostumaan yhteen tuumaan. Mutta huomattuaan yrityksensä raukeavan tyhjiin hän muutti äkkiä ryhtiään ja ääntään; hän katsoi minuun ylpeästi ja lausui vakavalla äänellä: "Koska olet mieheksesi niin

mitätön, että pidät orjanvirkaasi parempana kuin kunniaa kuulua urhomiesten joukkoon, niin jätän sinut omaan mitättömyyteesi. Mutta kuuntele tarkasti sanoja, jotka sinulle nyt sanon, niin että ne painuvat ijäksi mieleesi! Unhota tavanneesi minut tänäpäivänä, äläkä kertaakaan hiisku sanaakaan minusta yhdellekään ihmiselle; sillä jos kuulen sinun kerrankin maininneen minun nimeni ... sinä tunnet minut: en sano enempää." Sen sanottuaan hän kutsui isäntää, maksoi viinin ja me nousimme ja läksimme pois.

Kahdeskymmenesseitsemäs luku.

Jossa kerrotaan, miten Gil Blas lähtee don Bernard de Castil Blazo'n luota ja mihin hän sitten joutuu.

Tullessamme kapakasta ulos ja hyvästellessämme toisiamme, näin herrani astuvan katua pitkin. Hän näki myöskin minut, ja minä huomasin hänen useita kertoja katsahtavan Rolandoon. Häntä kummastutti ilmeisesti nähdessään minut sellaisten seurassa. Sillä varma on, ettei Rolandon ulkonäkö puhunut suotuisasti hänen tapainsa puolesta. Hän oli kookas ja romuluinen; pitkässä naamassa oli suuri kyömynenä; ja jos hän ei ollutkaan suorastaan inhottavan näköinen, niin hän näytti ainakin hävyttömältä lurjukselta.

En erehtynyt arveluissani. Illalla huomasin Rolandon naaman tehneen suuren vaikutukseen don Bernardiin. Hän olisi varmaan empimättä uskonut kaikki hänen sievät tekosensa, jos olisin uskaltanut ne kertoa. Hän kysäisi minulta, kuka se roikale oli, jonka hän näki seurassani päivällä. Vastasin, että hän oli muuan alguazil, luullen hänen tyytyvän siihen vastaukseen ja ettei hän kysyisi enempää. Mutta hän alkoi urkkia yhtä ja toista, ja kun jouduin siitä hämilleni, muistaessani Rolandon uhkaukset, niin hän keskeytti äkkiä keskustelun ja meni maata. Toimitettuani seuraavana aamuna tavalliset palvelustehtäväni hän luki kouraani kymmenen tukaattia kymmenen realin asemesta lausuen: "Tämän saat, ystäväni, palkaksesi siitä, että olet palvellut minua tähän asti. Mene hakemaan toinen palveluspaikka; minä en voi pitää palvelijaa, jolla on sellaisia tuttavuuksia." Koetin puolustautua kertomalla tuntevani tämän alguazilin Valladolidin ajoilta, jossa lääkärinä ollessani olin kerran lääkinnyt häntäkin. "Hyvä, hyvä", vastasi don Bernard "sinä osaat sukkelasti puolustautua; mutta se sinun olisi pitänyt sanoa eilen eikä joutua hämillesi." — "Herra", vastasin, "tosi on se, etten uskalla sitä sanoa vaitiolonlupauksen takia; siitä syystä jouduin hämilleni." — "Tosiaankin", vastasi hän, taputtaen minua hiljaa olalle, "se on uskollista vaitiolemista! En olisi uskonut sinua niin viekkaaksi. Mene, poikaseni, me eroomme nyt: palvelija, joka seurustelee sellaisten kanssa, ei sovi minulle."

Kukkaroni oli tällä kertaa hyvin varustettu. Sen melkoisen summan lisäksi, jonka olin tohtori Sangradon luona ollessani säästänyt palkastani, olin saanut paljon juomarahoja don Bernardilta — hän oli hyvin antelias. Kun en nyt tuntenut mitään halua palvelemiseen, niin päätin lähteä matkustelemaan. Tunsin varsinkin suurta halua nähdä Toledoa; sinne saavuini kolmen päivän kuluttua. Otin asunnon eräässä hyvässä ravintolassa, jossa minua pidettiin ylhäisenä aatelismiehenä korean pukuni vuoksi, jota tietysti pidin ylläni. Nähtyäni kaiken, mitä Toledossa on katsomisen arvoista, läksin taas matkalle eräänä aamuna päivän sarastaessa, kulkien Cuencan tietä myöten, tarkoituksella mennä Aragoniaan. Toisena päivänä tulin matkani varrella erääseen ravintolaan; ja nauttiessani virvokkeita sinne saapui joukko pyhän hermandadin sotilaita. He tilasivat viiniä ja rupesivat juomaan, jota tehdessään he keskustelivat eräästä miehestä, joka heidän pitäisi vangita. "Hän ei ole kolmeakolmatta vuotta vanhempi; hänellä on pitkä musta tukka, kaunis vartalo, kotkannenä, ja hän ratsastaa ruskealla hevosella."

Kuuntelin heidän puhettaan, josta olin olevinani aivan välinpitämätön, eikäpä se todestaan minua suuresti liikuttanutkaan. Jätin heidät ravintolaan jatkaen matkaani. En ollut astunut puoltakaan tuntia, kun näin erään nuoren erittäin pulskan aatelismiehen ratsastavan kastanjanruskealla hevosella. "Totisesti", lausuin itsekseni, "tuossahan se mies on, jota hermandadin miehet etsivät, tai sitten erehdyn kokonaan. Hänellä on pitkä musta tukka ja kotkannenä; hän on ihan varmaan se takaa ajettu." Minä tahdon tehdä hänelle hyvän palveluksen. "Sennor", kysyin häneltä, "sallitteko kysyäni, onko teillä ollut äskettäin joku kunnianasia suoritettavana." Ratsumies ei vastannut kysymykseeni, mutta katsoi hämmästyneenä minua. Vakuutin etten suinkaan uteliaisuudesta tehnyt sitä kysymystä. Sen hän hyvin uskoi, kerrottuaani hänelle, mitä olin kuullut ravintolassa. Silloin hän vastasi, "jalomielinen vieras, en kiellä näiden sotilasten juuri minua tarkottavan; otanpa siis toisen tien karttaakseni heitä." — "Minun mielestäni", vastasin, "meidän pitäisi etsiä joku turvallinen paikka, jossa voisimme olla suojassa ukonilmalta, joka on ihan tulossa." Silloin huomasimme puitten alla hyvin varjoisan käytävän, joka johti meidät erään nuoren juurelle, jossa oli erakkomaja.

Se oli suuri ja syvä onkalo, jonka aika oli kaivertanut kallioon; ihmiskädet olivat rakentaneet sen eteen kivistä ja raakunkuorista rakennuksen, joka oli ruohon peitossa. Ympäristö oli kirjavana tuhansia

erilaisia kukkia, joiden tuoksu täytti ilman, ja luolan vieressä oli vuorella pieni halkeama, josta syöksyi kohisten lähde, valaen vedellään alla olevaa niittyä. Majan ovella seisoivat ystäväkaverit, vanhuudesta raihmainen erakko. Toisella kädellään hän nojasi sauvaan, ja toisessa oli rukousnauha, jossa oli ainakin kaksisataa helmeä. Päässä hänellä oli ruskea villamyssy, joka oli painettu syvään yli korvain, ja parta, joka oli luntakin valkeampi, ulottui vyötäisille asti. Me lähestyimme häntä. "Isäseni", lausui hänelle, "suotteko meille suojaa ukonilmaa vastaan, joka on uhkaamassa?" — "Tulkaa, lapseni", vastasi erakko katseltuaan minua tarkkaavaisesti; "tulkaa majaan, ja asukaa siellä niin kauan kuin haluatte. Hevosenne voitte viedä tuonne; siellä sen on hyvä olla", lisäsi hän, osottaen eturakennusta. Toverini vei hevosesänsä sinne, ja sitten menimme vanhuksen kanssa luolaan.

Tuskin olimme päässeet katon alle kun rankkasade puhkesi hirmuisella ukkosenjyskeellä ja salamoilla. Erakko lankesi polvilleen pyhän Pacomiuksen kuvan eteen, joka oli liimattu seinään kiinni, ja me noudatimme hänen esimerkkiään. Kun ukonilma meni ohi, niin me nousimme ylös: mutta kun sadetta jatkui eikä yö enää ollut kaukana, niin vanhus lausui meille: "Lapset, en kehottaisi teitä enää lähtemään tielle tähän aikaan, ellei aivan tärkeät asiat sitä vaadi." Toverini ja minä vastasimme, ettei mikään estänyt meitä jäämästä, ja että jollemme olisi kovin suureksi vaivaksi hänelle, niin pyytäisimme yösiijaa hänen majassaan. "Minulle te ette ole yhtään vaivaksi", vastasi erakko. "Mutta teille itsellenne se ei ole mukavaa, sillä makuusijanne tulee olemaan huono, eikä minulla ole tarjota teille muuta kuin erakonruokaa."

Näin sanoen tämä hurskas vanhus vei meidät istumaan erään pienen pöydän ääreen, jossa oli moniaita sipulia, palanen leipää ja ruukullinen vettä. Niitä osottain lausui vanhus: "Tässä näette, lapseni, tavallisen ruokani; mutta nyt tahdon teidän tähtenne tuoda vähän parempaa." Hän meni ottamaan palasen juustoa ja kaksi kourantäyttä pähkinöitä, asettaen ne pöydälle, Toverini, jolla ei ollut erityistä ruokahalua, ei maistanut juuri mitään. "Huomaan, että olette tottuneet parempiin ruokiin kuin minun", lausui vanhus sen nähdessään, "tai paremminkin on lihan palvelus turmellut luonnollisen makunne. Samallinen olin minäkin maailmassa. Eivät parhaimmatkaan liharuuat, hienoimmatkaan herkut olleet kyllin hyviä minulle; mutta yksinäisyyteen tultuani ovat aistini saavuttaneet takaisin entisen puhtautensa. Nykyään en syö muuta kuin juuria, hedelmiä ja maitoa, sanalla sanoen, ainoastaan esivanhempamme ravintoaineita."

Hänen puhuessaan nuori aatelismies vaipui syviin mietteisiin. Erakko huomasi sen. "Poikaseni, sinun sydämesi on rauhaton", lausui hän. "Etköhän voisi kertoa minulle, mikä mieltäsi painaa? Avaa sydämesi minulle. Minä olen sillä iällä, jolloin voidaan antaa neuvoja, ja sinä olet ehkä niiden tarpeessa." — "Kyllä on niin laita isäseni", vastasi aatelismies huohtain, "olen todellakin niiden tarpeessa. Tahdon noudattaa niitä, joita te niin ystävällisesti tarjotte minulle. Enpä luule vaaralliseksi ilmaista huoliani teidän kaltaisellenne ihmiselle." — "Et suinkaan, poikaseni", vastasi vanhus, "älä pelkää mitään; minulle voi kuka tahansa tunnustaa murheensa." — Silloin aatelismies kertoi seuraavan historian:

Kahdeskymmeneskahdeksas luku.

Don Alfonson historia.

"En tahdo salata teiltä mitään, isäni, enkä myöskään tältä vieraalta, joka meitä kuuntelee; sen jalomielisyyden perästä, jota hän on minulle osoittanut, en voi olla luottamatta häneen. Olen kotoisin Madridista ja alkuperäni on tällainen. Eräs saksalaisen kaartin upseereja, nimeltään parooni von Steinbach löysi kerran palatessaan iltasella kotiinsa portailtaan valkeaan liinaan käärityn nyytin. Hän otti sen ja vei huoneeseensa vaimolleen. Nyytti sisälsi vasta syntyneen lapsen, joka oli kääritty hienoimpaan palttinaan, johon oli myöskin pistetty paperilippu. Siihen oli kirjoitettu, että lapsi kuului hyvänsäätöisille ihmisille, jotka kerran tulisivat ilmaisemaan itsensä. Vielä mainittiin siinä pojan olevan kastetun nimellä Alfonso. Minä olen tämä onneton lapsi, ja muuta en alkuperästäni tiedä."

"Kohtaloni liikutti paroonia ja hänen vaimoiaan; ja kun heillä ei ollut itsellään lapsia, niin he päättivät kasvattaa minut Alfonson nimellä. Kuten vanhemmaksi vartuin, sitä enemmän he tunsivat kiintyvän minun. Lapsellisuudellani ja herttaisuudellani sain heidät aina itseäni hyväilemään. Saavutin siis heidän rakkautensa. He hankkivat minulle kaikenlaisia opettajia. Kasvatukseni tuli heidän ainoaksi harrastukseksi; ja sensijaan että olisivat kärsimättömyydellä odottaneet vanhempaini saapuvan ilmaisemaan itsensä, he näyttivät päinvastoin toivovan syntyväni pysyvän ainaisesti salassa. Kun aloin tulla asekuntoiseksi, niin parooni lähetti minut sotapalvelukseen. Hän hankki minulle vänrikkipaikan sekä laitatti pienet vaunut minulle, ja kiihottaakseen minua etsimään tilaisuuksia, joissa kunniaa saavutetaan, hän lausui, että tie maineeseen on kaikille avoinna, ja että sodassa saamani kunnia tulisi olemaan sitä suurempi, kun saisin kiittää siitä ainoastaan itseäni. Samalla hän ilmoitti minulle syntyneen salaperäisyyden, josta en ollut siihen asti mitään tiennyt. Kun minua yleensä pidettiin Madridissa

hänen poikanaan, joksi itsekkin olin luullut itseäni, niin voitte arvata, että se tieto teki minuun hyvin tuskallisen vaikutuksen. En voinut enkä voi vieläkään ajatella sitä ilman häpeäntunnetta. Kuta varmemmalta näyttää, että lienen ylhäistä syntyperää, sitä surettavampaa on tietää niiden hyljänneet minut, joita saan elämäni lahjassa kiittää.

"Läksin Alankomaihin palvelukseen; mutta pian sen jälkeen tehtiin rauha. Palasin Madriidiin, jossa parooni ja paroonitar ottivat minut entisellä hellyydellä vastaan. Kävelin kerran, oltuani jo kaksi kuukautta kotona, muutamalla syrjäisellä kadulla. Silloin eräs tuntematon henkilö hyökkäsi päälleni, luullen nähtävästi minua joksikin toiseksi, ja syyti törkeimpiä solvauksia minua vastaan. Mutta huomattuaan olevani parooni von Steinbachin poika, (minä puolestani en tuntenut häntä ensinkään) hän koetti pyytää anteeksi. Mutta loukkaus oli niin törkeä, ettei sitä voinut sovittaa muualla kuin verellä: käskin hänen siis puolustautumaan. Paljastimme miekkamme, eikä ottelu kestänyt kauan. En tiedä, lieneekö hän ollut liian malttamaton, vai olinko ehkä taitavampi häntä, summa on, että annoin pian hänelle kuolettavan piston. Hän horjui ja kaatui. Kahuissani siitä, että olin surmannut ihmisen juoksin kotiini, hyppäsin nopeasti ratsuni selkään ja läksin ratsastamaan Toledoon päin. En uskaltanut käydä sanomassa jäähyväisiä parooni von Steinbachille, koska ymmärsin asian tuottavan hänelle surua, ja muuten käsitin oloni Madriidissa niin vaaralliseksi, etten voinut kyllin nopeasti sieltä paeta.

"Surulliset ajatukset mielessäni ratsastin koko lopun yötä ja seuraavan aamupäivän. Mutta päivällisaikaan minun täytyi pysähtyä antaakseni hevosen levätä, mikä oli tarpeen myöskin helteen takia, joka alkoi käydä kovin tukalaksi. Viivyin eräässä kylässä auringon laskuun saakka, jonka jälkeen jatkoin matkaani, aikoen päästä yhteen menoon Toledoon asti. Olin jo ajanut Illescas'iin ja pari peninkulmaa sen ohikin, kun noin puoliyönaikana minut yllätti keskellä aukeata hirmuinen ukkosilma, samallinen kuin tämänpäiväinen. Lähestyin erästä puutarhanmuuria, joka oli muutaman askeleen päässä minusta, ja kun en parempaakaan suojapaikkaa nähnyt, niin asetuin hevoseni niin hyvin kun voin katsomalavan alle muutaman huvihuoneen viereen, joka oli muurin päässä. Nojautuessani ovea vastaan huomasin sen olevan auki, jota arvelin palvelijan huolimattomuuden syyksi. Nousin satulasta pois, ja astuin huvimajaan sekä uteliaisuudesta että sateen tähden, joka kasteli minua lavan allakin; sitten vedin hevosenikin mukaani ohjista.

"Rajuilman kestäessä tarkastelin paikkaa, jossa olin, vaikken voinut mitään nähdä muulloin kuin salamain välähdellessä. Huomasin, että talo epäilemättä kuului ylempisäätyiselle väelle. Odotin sateen taukoomista lähteäkseni uudestaan matkalle, mutta silloin huomasin ulompaa kirkasta valoa, mikä sai minun muuttamaan päätökseni. Jätin hevoseni majaan, sulkien oven huolellisesti, ja läksin astumaan valoa kohden, siinä mielessä että talonväki oli mahdollisesti vielä jalkeilla, että voisin pyytää yösijaa. Kulettuani parin käytävän läpi saavuin erään salin eteen, jonka ovi oli niinikään auki. Astuin sisään; komeassa kristallikruunussa paloi siellä joukko vahakynttilöitä, joiden valossa näin, että huone oli perin komeasti sisustettu, josta huomasin talon todella kuuluvan jollekin ylimykselle. Lattia oli marmorista, paneelit kauniit ja taidokkaasti kullatut, seinäkoristeet olivat niinikään ihmeteltäviä taideteoksia ja katto oli täynnä mitä hienoimpia maalauksia. Mutta kaikista enimmin huomiota herättäviä olivat lukemattomat valkomarmoriset rintakuvat, joita sali oli täynnä ja jotka esittivät Espanjan kuuluisimpia sankareita. Minulla oli hyvää aikaa katsella tätä komeutta, sillä vaikka tuontuostakin koetin tarkkaavasti kuunnella, niin en kuullut pienintäkään risahtusta mistään enkä nähnyt yhtäkään ihmistä.

"Salin eräällä seinällä oli ovi, joka oli ainoastaan työnnetty kiinni. Raotin sitä ja näin siellä rivin huoneita, joista ainoastaan viimeinen oli valaistu. Palaisinko takaisin, vai uskaltaisinko mennä sinne? Ymmärsin tosin että palaamiseni olisi ollut viisainta, mutta uteliaisuuteni sai voiton. Menin eteenpäin, kuljin huoneitten läpi ja saavuin valaistuun kamariin. Siellä paloi marmoripöydällä yksi vahakynttilä kullatussa hopeajalassa. Huomasin huonekaluston olevan ylen hienoa ja komeata tekoa, mutta katsahdettuani huoneessa olevaan vuoteeseen, jonka uutimet olivat puoleksi avatut lämmön tähden, veti siinä makaava henkilö kokonaan huomioni puoleensa. Hän oli nuori nainen, joka ukkosenjyrinästä huolimatta nukkui sikeästi. Lähestyin häntä hiipien, ja silloin hän heräsi.

"Ajatelkaahan kuinka hän säikähtyi, nähdessään yösydännä huoneessaan tuntemattoman miehen. Hän vavahti kauhusta ja parahti kimakasti. Koetin rauhoittaa häntä, ja lausuin hänelle notkistaen polveani: 'Rouvani, älkää pelätkö; en tule tänne pahoissa aikomuksissa.' Aioin jatkaa, mutta hän oli niin pelästynyt, ettei kuullut mitään. Hän kutsui useita kertoja naisiaan; ja kun ei kukaan vastannut, niin hän heitti ylleen keveän yöpuvun, joka oli sängyn vieressä, hyppäsi nopeasti vuoteestaan ja riensi samain huoneitten läpi, joista minäkin olin tullut, huutaen milloin palvelusneitojaan, milloin pikku sisartaan, joka oli hänen hoidettavanaan. Odotin talon kaikkein palvelijain saapuvan, ja ehdin ajatella sitäkin, että he minua kuulematta antaisivat minulle pahoin selkään. Mutta onnekseni hänen huutojensa johdosta ei saapunut muuta kuin muuan vanha palvelija, joka ei olisi voinut paljon häntä suojella, jos vaaraa todella olisi ollut. Palvelijan tulosta hän kuitenkin jonkunverran rohkaistui ja kysyi minulta ylpeästi, kuka olin, miten ja mitä varten olin rohjennut tulla hänen taloonsa. Rupesin selittelemään, mutta tuskin ehdin mainita puutarhamajan oven olleen auki, kun hän huudahti: 'Taivaan nimessä, mikä epäluulo nousee mieleeni!'

"Näin sanoen hän sieppasi kynttilän pöydältä ja juoksi läpi kaikkein huoneitten, vaan palvelijoitaan ja sisartaan hän ei nähnyt, huomasihan vaan, että he olivat vieneet mennessään kaikki tavaransa. Epäluulonsa näytti siis vaan liiankin aiheutetulta, jonkavuoksi hän tuli kiivaasti minua kohden lausuen: 'Konna, älä teeskentele petoksesi lisäksi. Sattumalta sinä et ole tullut tänne: sinä olet don Fernand de Leyvan väkeä, ja olet osallinen hänen rikokseensa.' — 'Rouva', vastasin, 'älkää sekottako minua vihollisiinne. Minä en tunne don Fernand de Leyvaa, en tiedä edes, kuka te olette. Olen onneton aatelismies, jonka eräs kunnariita on pakottanut poistumaan Madridista, ja minä vannon kaiken pyhän nimessä, etten olisi koskaan tullut luoksenne, ellei ukonilma olisi yllättänyt minua matkalla. Muuttakaa siis suosiollisemmiksi ajatuksenne minusta: älkää pitäkö minua vihollisenne, vaan ennemminkin niiden kostajana.' Nämä sanat ja ääni, jolla ne lausuin, rauhottivat häntä, niin ettei hän enää katsonut minua pahantekijäksi; mutta pelosta pääseminen vaikutti sen, että hän heittäytyi kokonaan surun valtaan. Hän alkoi itkeä katkerasti. Hänen kyyneleensä liikuttivat minua, niin että olin pian miltei yhtä murheissani kuin hänkin, vaikkon edes tiennyt, mikä hänen suruunsa oli oikeastaan syynä. Itkin hänen kanssaan, mutta sitten jouduin ankaraan raivoon hänelle tehden vääryyden johdosta ja paloin halusta kostaa sen. Kysyin häneltä: 'Rouva, millä tavalla teitä on loukattu? Puhukaa: minä otan kostonne omakseni. Tahdotteko, että ajan takaa don Fernandia ja lävistän miekallani hänen sydämensä? Nimittäkää kaikki ne, joiden verta kostonne vaatii; käskekää! Mitä vaaroja, mitä vaivoja asianne suoritus vaatineekin, niin se muukalainen, jonka luulitte kuuluvan vihollistenne joukkoon, on tekevä sen puolestanne.'

"Intoni hämmästytti naista, pysäyttäen hänen kyyneleensä. 'Antakaa anteeksi, herra, epäluuloni', lausui hän, 'kova kohtaloni oli syynä siihen. Teidän jalomielisyyttenne saa minun näkemään erehdykseni; en enää tunne häpeätä, että vieras on näkemässä häväistystä, joka on tapahtunut perheelleni. Jalo vieraani, en hylkää apuanne; mutta don Fernandin henkeä en teiltä vaadi.' — 'Mitä palveluksia sallitte siis minun teille tehdä, rouva?' kysyin silloin. — 'Herra', vastasi rouva, 'syy itkuuni on tämä; don Fernand de Leyva on pyytänyt vaimokseen sisartani Juliaa, jonka hän oli nähnyt kerran Toledossa, jossa me tavallisesti asumme; mutta isäni, Polan'in kreivi, hylkäsi hänen kosintansa vanhan vihamielisyyden vuoksi, joka on vallinnut perheittemme välillä. Sisareni on nähtävästi ollut kyllin heikko seuratakseen palvelijaini neuvoja, jotka don Fernand on varmaan lahjonut. Saatuaan tietoonsa, että me olimme aivan yksinämme tällä maatilalla, hän on käyttänyt hyväkseen tilaisuutta ja on nyt vienyt pois Julian ja piilottanut hänet jonnekin, kunnes ovat naimisissa. Nyt haluaisin vaan selville, mihin hän on sisareni piilottanut, että isäni ja veljeni, jotka ovat olleet jo kaksi kuukautta Madridissa voisivat ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin. Jumalan nimessä pyydän senvuoksi teiltä sitä suurta palvelusta, että tutkisitte tarkasti kaikki Toledon ympäristöt saadaksenne varman tiedon tästä asiasta; koko perheeni on siitä teille ijäti kiitollinen.'

"Donna Seraphina — se oli naisen nimi — ei ajatellut, kuinka sopimaton hänen antamansa tehtävä oli miehelle, joka ei voinut kyllin nopeasti poistua Castiliasta; mutta kuinka hän olisi voinut sitä aavistaa; enhän ajatellut sitä itsekään. Hyvilläni kun voin olla hyödyksi hänelle otin riemulla vastaan tehtävän, luvaten täyttää sen yhtä suurella innolla kuin nopeudellakin. En malttanut odottaa edes päivännousua lunastaakseni lupaukseni vaan jätin heti paikalla Seraphinan, vannonen korvaavani säikäyksen, jonka alussa olin tuottanut hänelle, ja vakuuttaen antavani pian uutisia itsestäni. Läksin samaa tietä kuin olin tullutkin. Kaksi päivää etsin Julian ryöstäjää; mutta tarkimmatkaan tiedustelut eivät hyödyttäneet mitään; en löytänyt heistä jälkeäkään. Harmissani puuhaini menestymättömyydestä palasin Seraphinan luo, jonka arvelin olevan nääntymäisillään epätietoisuuden vuoksi. Mutta hän olikin paljon rauhallisempi kuin luulinkaan. Hän sanoi olleensa onnekkaampi minua, hän nimittäin tiesi sisarensa tilan, koska oli saanut kirjeen don Fernandilta itseltään. Hän oli kirjoittanut salaa naineensa Julian ja vieneensä hänet erääseen Toledon luostariin. 'Minä lähetin hänen kirjeensä isälleni', jatkoi Seraphina. 'Toivon että asia sovitaan hyvällä, ja että juhlalliset häät päättävät riidan, joka on niin kauan erottanut perheitämme.'

"Tehtyään siten selkoa sisarensa kohtalosta Seraphina rupesi puhumaan vaivasta, jota oli tuottanut minulle, ja vaarasta, johon oli ajattelemattomasti saattanut minut. Vasta jällestäpäin hän oli muistanut sanoneeni hänelle olevani pakomatalla kunnariidan tähden, joten naisenryöstäjän etsiminen oli kovin sopimaton tehtävä minulle. Hän pyysi anteeksi menettelyään kohteliaimmilla sanoilla. Kun olin levon tarpeessa, niin hän vei minut saliin, jossa istuuduimme vierekkäin. Hänellä oli yllään aamupuku valkeasta, mustaraitaisesta tahtisilkistä, ja päässään samasta aineesta tehty hattu, jossa oli mustat sulat. Tästä olisi voinut arvata hänet leskeksi, mutta hän oli niin nuori, etten tiennyt oikein, mitä ajatella.

"Jos minua kiusasi halu saada selkoa siitä, niin hän näkyi puolestaan olevan yhtä utelias tietämään, kuka minä olin. Hän pyysi minun ilmoittamaan nimeni, jonka hän varmasti arveli olevan jaloa syntyä, päättäen sekä hienosta ulkomuodostani, että varsinkin ylevämielisestä alttiudestani häntä palvelemaan. Kysymys oli minulle epämukava; punastuin ja jouduin hämilleni; enkä kiellä vastanneeni olevani parooni von Steinbachin poika, joka taasen oli saksalaisen kaartin upseeri. 'Sanokaapa vielä', kysyi hän

edelleen, 'miksi olette lähtenyt Madridista. Tarjoon teille edeltäkäsini isäni ja veljeni, don Gaspardin, vaikutusvallan avuksenne. Se on vähin kiitollisuuden osoitus miehelle, joka on minua palvelukseksi pannut oman elämänsä vaaraan.' Minä kerroin hänelle juurtajaksain kaikki seikat kaksintaistelustani, ja hän myönsi vastustajani olleen väärässä sekä lupasi taivuttaa koko perheensä minun puolelleni.

"Tyydyttyäni hänen uteliaisuutensa pyysin hänen tekemään saman minulle. Kysyin, oliko hänen kätensä vapaa vai sidottu. 'Kolme vuotta sitten,' vastasi hän, 'naittoi isäni minut don Diego de Lazalle, ja viisitoista kuukautta sitten tulin leskeksi.'

"Silloin puheemme keskeytyi, sillä saliin saapui kuriiri, tuoden kirjeen Seraphinalle hänen isältään, Polan'in kreiviltä. Hän kysyi, sallisinko hänen lukea sen, ja lukeissa huomasin hänen kalpenevan ja vapisevan. Luettuaan sen hän kohotti silmänsä ylöspäin, jotka täyttyivät kyynelistä, ja huoahhti syvään. En voinut nähdä tyvenesti hänen suruansa. Tulin levottomaksi, ja ikäänkuin aavistaen, mikä isku minua odotti, tunsin jäätävän kylmyyden leviävän läpi ruumiini. 'Rouva', lausuin hänelle tuskin kuuluvalla äänellä, 'voitteko sanoa minulle, mitä onnettomuuksia tämä kirje teille ilmoittaa?' — 'Katsokaa, herra', vastasi Seraphina suruisesti, antaen kirjeen minulle, 'lukekaa itse, mitä isäni kirjoittaa. Se koskee liiankin paljon teitä itseänne.'

"Nämä sanat kammottivat minua; otin kirjeen vapisten käteeni ja luin siitä seuraavat sanat:

'Don Gaspard, veljesi, surmattiin eilen eräällä Madridin syrjäkadulla. Hän sai miekanpiston, josta hän kuoli tänään; ja kuollessaan hän kertoi murhaajan olleen saksalaisen kaartin upseerin, parooni von Steinbachin pojan. Onnettomuuden lisäksi vielä on murhaaja päässyt pakenemaan. Hän on kadonnut; mutta piilkköön hän missä tahansa, niin minä en säästä mitään löytääkseni hänet. Minä kirjoitan useille maaherroille, jotka tekevät kaikkensa saadakseen hänet kiinni, jos hän saapuu heidän maakuntainsa kaupunkeihin; ja toisilla kirjeillä aion sulkea häneltä kaikki tiet.'

Kreivi de Polan.

"Ajatelkaahan, mihin mielentilaan tämä kirje saattoi minut. Olin useita minuutteja aivan liikkumaton, enkä saanut sanaa suustani. Käsitin kuitenkin, että don Gaspardin kuolema teki kerrassaan tyhjäksi koko kauniin, nousevan toivoni. Jouduin hurjaan epätoivoon ja heittäydyin Seraphinan eteen ja lausuin, ojentaen paljastetun miekkani hänelle: 'Rouva, säästäkää Polan'in kreiviä etsimiseltä, koska etsittävä kenties voisi paeta hänen vihaansa, kostakaa te itse veljenne kuolema; vuodattakaa omalla kädellänne hänen surmaajansa veri; iskekää. Saman raudan kautta, jolla otin veljeltänne elämän, tulkoon kuolema hänen onnettomalle vihamiehellenkin.' — 'Herra', vastasi Seraphina, jota sanani liikuttivat, 'rakastin don Gaspardia; ja vaikka te surmasittekin hänet rehellisessä kaksintaistelussa, ja vaikkapa hän itse olikin syypää onnettomuuteensa, niin tietäkää, etten kuitenkaan voi olla yhtymättä isäni kostonaikeisiin. Niin, don Alfonso, olen teidän vihamiehenne ja tulen käyttämään teitä vastaan kaiken, mitä veri ja ystävyys voivat minulta vaatia; mutta kohtalonne onnettomuuksia en tahdo väärin käyttää; tämä koston tilaisuus on arvoton, sillä joskin kunnia vaatii minua kostamaan, niin se samalla kieltää tekemästä sitä pelkurimaisesti. Vierasaraisuuden käskyt ovat pyhät, enkä halua maksaa tekemiänne palveluksia veren vuodattamisella. Menkää; paetkaa, jos voitte, vainojamme ja lain ankaruutta; pelastakaa henkenne vaarasta, joka teitä uhkaa.'

"Nousin ylös ja läksin. Hän antoi hevoseni takaisin, ja minä läksin Toledoan, jossa viivyin kahdeksan päivää. Sitten läksin taas tielle ja tulin tähän erakkomajaan, esiintyen yleensä kuten sellainen, jolla ei ole mitään pelkäämistä. Tämä asia mieltäni painaa, isäni. Voitteko antaa minulle neuvoja, miten nyt menettelisin."

Kahdeskymmenesyhdeksäs luku.

Kuka erakkovanhus oikeastaan oli ja miten Gil Blas huomaa olevansa tuttavien joukossa.

Kun don Alfonso oli lopettanut surullisen kertomuksensa, niin erakkovanhus alkoi puhua, kehottaen häntä kärsivällisyyteen, vaan silloin luolaan astui eräs toinen erakko, kantaen täysinäistä kerjuupussia. Hän oli ollut almuja keräämässä Cuencassa, ja palasi sieltä nyt runsaan saaliin kera. Hän näytti toveriaan paljon nuoremmalta, ja hänellä oli suuri punainen parta. "Ole tervetullut, veli Antonio", lausui vanha erakko hänelle, "mitä uutisia kuuluu kaupungista?" — "Sangen huonoja", vastasi punaparta, viskaten hänelle kirjeeksi taitetun paperipalan; "tästä saatte nähdä." Vanhus avasi sen ja luettuaan hyvin tarkkaavaisesti huudahti: "Jumalan kiitos! sytytin on valmis, nyt tiedämme, mitä meidän on tehtävä. Heittääkseen näyttölemisen pois, don Alfonso", lausui hän kääntyen toveriini, "niin ilmoitan olevani, kuten tekin, sallimuksen oikkujen heittelemä mies. Minulle kirjoitetaan Cuencasta, joka on

peninkulman päässä täältä, että minua on mustattu oikeusviranomaisille, joiden kaikki kätyrit tullevat huomenna erakkomajaani vangitsemaan minua; mutta heidän ei pidä löytämän kettua luolastaan. En ole ensikertaa sellaisessa pelissä, mutta älyn miehenä olen aina niistä selviytynyt. Nyt saatte nähdä minut oikeassa karvassani, sillä toden puhuen, mikä lienenkin, erakko ja vanhus en ainakaan ole."

Näin lausuen hän otti pitkän kaapunsa yltään, ja sen alta tuli näkyviin mustasta sarssista tehty ratsastuspuku, hihat koristeleikkauksilla varustetut ja muuten komea; sitten hän otti myssyn päästään, irroitti nauhan, jolla valeparta oli kiinni, joten hän yhtäkkiä muuttui nuoreksi mieheksi, ehkä noin kahdeksankolmatta tai kolmikymmenvuotiseksi. Hänen esimerkkiään seuraten veli Antoniokin pani erakkopuvun pois, otti irti punaisen partansa, sekä veti ylleen kehnon palttinanutun, jonka hän otti erästä vanhasta, puoleksi lahonneesta arkusta. Mutta ajatelkaa hämmästystäni, kun erakkovanhus oli vanha tuttavani don Rafael herra, ja veli Antonio oli entinen rakas ja uskollinen palvelijani Ambrosio. "Siunaa ja varjele!" huudahdin silloin, "olenhan joutunut keskelle vanhoja tuttaviani." — "Aivan oikein, herra Gil Blas", vastasi Rafael nauraen, "tapaatte kaksi vanhaa ystäväänne vähimmin sitä aavistaessanne. Myönnän, että teillä on yhtä ja toista moittimista meitä kohtaan; mutta unohtakaamme se, mikä on ollut ja mennyttä, ja kiittäkäämme taivasta, joka on taas johtanut meidät yhteen. Ambrosio ja minä tarjoimme palvelustamme teille; eikä sitä ole vähäksi arvattava. Älkää uskoko meistä kovin pahaa. Me emme käy kenenkään kimppuun emmekä murhaa ketään; ainoa virkamme on, että haluamme elää muiden kustannuksella. Yhtykää meihin, me vietämme hauskaa kulkurielämää. Sen keveämpää ammattia ei ole, kun vaan osaa harjoittaa sitä taidolla. Ei tosin niin, ettei kaikesta varovaisuudestamme huolimatta joskus sattuisi odottamattomain asianhaarain vaikutuksesta ikävyyksiäkin, mutta niiden emme anna mieltämme masentaa. Me olemme tottuneet onnen vaihteluihin.

"Herra aatelismies", jatkoi valhe-erakko don Alfonsoon kääntyen, "teemme teille saman ehdotuksen; olettehan sellaisessa asemassa, ettei teidän pitäisi tarjoustani hyljätä; sillä puhumattakaan asiasta, jota olette paossa, teillä ei liene paljon rahaakaan?" — "Ei tosiaankaan", vastasi don Alfonso, "ja se, myönnän sen, lisää huoliani." — "No niinpä siis tulkaa joukkoomme", vastasi don Rafael. "Paremminkin ette voi tehdä kuin yhtyä meihin. Teiltä ei tule mitään puuttumaan, ja vihollistenne kaikki etsimisyritykset menevät turhiksi. Tunneimme melkein koko Espanjan, olemme niin kolonneet sen joka loukon. Me tunneimme piilopaikat sekä metsissä että vuoristoissa, joissa aina löydämme turvaa poliisinuuskijain vainoilta!" Don Alfonso kiitti ystävällisestä tarjouksesta; ja lupaamatta mitään tulevaisuuden varalle sanoi tällä hetkellä liittyvänsä heidän seuraansa saadakseen jotakin hoivaa. Minä tein saman päätöksen, sillä en tahtonut erota don Alfonsosta, josta olin ruvennut paljon pitämään.

Silloin syntyi kysymys siitä, lähtisimmekö paikalla matkaan, vai maistaisimmeko ensin mainiota viiniä, jota veli Antonio oli tuonut Cuencan kaupungista edellisenä päivänä; mutta Rafael, joka oli kokenein meistä, piti parhaimpana ajatella turvallisuuttamme ennen kaikkea muuta. Sitä varten meidän tulisi kulkea koko yön päästäksemme erääseen synkkään metsään, joka on Villardesan ja Almodabarin välillä. Siellä pysähtyisimme ja viettäisimme hyvässä rauhassa ja levossa päivän. Tämä metsä on hyvin lähellä Valencian kuningaskunnan[18] rajaa, jossa Castilian lainkäytöllä, joka don Alfonsoa ahdistaa, ei ole mitään voimaa. Tämä ehdotus hyväksyttiin, ja molemmat valhe-erakot tekivät kaikista tavaroistaan ja kapineistaan kaksi nyyttiä, ja panivat ne don Alfonson hevosen selkään. Se tapahtui tulisimmassa kiireessä, ja sitten me läksimme erakkomajasta, heittäen oikeuden saaliiksi ne kaksi erakkopukua, valkean ja punaisen parran, kaksi sänkyrämä, yhden pöydän, lahonneen arkun, kaksi vanhaa tuolia ja pyhän Pacomiuksen kuvan.

Astuimme koko yön ja aloimme olla jo sangen väsyneinä, kunnes päivän sarastaessa näimme edessämme metsän, johon pyrimme. Sataman näkeminen antaa uutta virkeyttä pitkästä purjehtimisesta väsyneille merimiehille. Samoin mekin rohkaistuimme ja saavuimme vihdoinkin matkamme päähän auringon kohotessa taivaanrannalta. Me painausimme metsän synkimpään pimentoon, jossa asetuimme lepäämään erittäin suloiseen paikkaan. Se oli nimittäin tammiryhmän varjostama ruohosto. Suurten tammien tuuheat oksat muodostivat yllemme katoksen, jonka läpi keskipäivänkään helle ei voinut tunkeutua. Hevoselta riisuimme suitset ja kuorman ja laskimme sen syömään mehevää nurmea. Sitten istuimme aamiaista syömään. Sitä antoi meille Antonio veljen kerjuupussi, josta vedimme suuria leipäpalasia ja moniaita viipaleita paistettua lihaa, ja hiukkova nälkä pani meidät pureksimaan kuin toistemme kilvalla. Pureminen keskeytyi kuitenkin vähäväliä, leiliä kun piti suudella; se olikin lakkaamattomassa kiertokulussa kädestä käteen ja suusta suuhun.

Aterian lopussa don Rafael sanoi don Alfonsoille: "Don Alfonso, koska te niin avomielisesti uskoitte salaisuutenne minulle, niin minäkin kerron teille elämäni vaiheet yhtä tarkasti ja avomielisesti." — "Mielelläni kuuntelen niitä", vastasi tämä. — "Ja minä varsinkin", huudahdin minä, "minua huvittaa erinomaisesti kuulla teidän vaiheitanne; olen varma, että ne ovat kuulemisen arvoiset."

Silloin Rafael alkoi kertoa:

Kolmaskymmenes luku.

Rafaelin historia.

"Minä olen kotoisin Madriidista; äitini oli näyttelijätär, joka antoi minun viettää ensimmäiset kaksitoista ikävuottani kaikenlaisissa tyhjänpäiväisissä huvituksissa. Hän tuskin viitsi opettaa minua lukemaan ja kirjoittamaan; vielä vähemmin sain mitään alkeistietoja uskonnosta. Ainoat taitoni olivat tanssi, laulu ja kitaran soitto. Silloin sattui, että Legannez'in markiisi otti minut toveriksi ainoalle pojalleen, joka oli jotenkin minun ikäiseni. Äitini suostui siihen ilomielin, ja silloin vasta alkoi minulle vakavampi työskentely. Nuori Legannez ei ollut paljon edistyneempi kuin minäkään. Tämä nuori herra ei näyttänyt syntyneen tieteitä varten, sillä hän ei tuntenut juuri kirjaintakaan aapistostaan, vaikka hänellä oli ollut jo toista vuotta opettaja. Opettajilla ei ollut helppo työ hänen kanssaan; hänen päänsä kovuus katkaisi aina lopulta heidän kärsivällisyytensä. Heillä ei ollutkaan lupaa käyttää ankaruutta häntä kohtaan, vaan päinvastoin jyrkkä määräys opettaa häntä ilman rääkkäämistä, joka määräys yhdessä oppilaan kehojen lahjain ohella teki opetuksen kutakuinkin hyödyttömäksi.

Mutta opettaja keksi, kuten kohta saatte nähdä, nerokkaan keinon nuoren herran pelättämiseksi, tarvitsematta rikkoa hänen isänsä kieltoa; hän päätti lyödä minua joka kerta kuin nuori herra ansaitsi rangaistusta, ja sen päätöksen hän pani totisesti käytäntöön. Minua ei keksintö, kumma kyllä, miellyttänyt ollenkaan; läksin kantelemaan äidilleni, että minua kohdeltiin niin perin vääräperäisesti. Mutta äitini, niin paljon kuin hän lieneekin poikaansa lempinyt, oli kyllin luja vastustamaan valituksiani, ja kuletti minut takaisin markiisin taloon, ajatellen niitä suuria etuja, joita siellä oleminen voi vastedes minulle tuottaa. Olin siis uudestaan joutunut opettajan valtaan. Hän oli huomannut keksintönsä tuottaneen hyviä tuloksia ja jatkoi siis minun hutkimistani pikku herran asemasta, ja saadakseen edistystä vielä suuremmaksi hän rääkkäsi minua kuin villitty. Tiesin jo ennakolla saavani joka päivä selkääni nuoren Legannez'in edestä. Voin vakuuttaa ettei hän oppinut ainoatakaan aapiston kirjainta ilman sataa lyöntiä minun pakaroihini: päättäkää siitä kuinka kalliiksi nuoren herran opinalkeet tulivat minulle.

Tämä kyllästytti minua, niin että otin ja karkasin, saatuani eräässä tilaisuudessa varastetuksi opettajan kaikki käteiset, joita saattoi olla noin sataviisikymmentä tukaattia. Siten kostin kaikki ne lyönnit, joita hän oli niin väärin minulle antanut, enkä luule minkään muun koston voineen niin kipeästi sattua häneen. Vaikka se oli ensimmäinen senlaatuinen kokeeni, niin tein sen suurella näppäryydellä, ja osasin myöskin paeta kaikkia takaa-ajoja, joita hän toimitti perääni kahden päivän kuluessa. Läksin Madriidista.

Olin silloin noin kolmentoista vanha. Pysyäkseni varmemmin tuntemattomana, olin jättänyt markiisin palatsiin tavallisen pukuni ja ottanut puutarhurin pojan puvun, joka sopi minulle. Kävelin kaksi päivää, syöden leipää, jota ostin maataloista, ja nukkuen paljaan taivaan alla. Saavuin lähelle Galves'in kylää, joka on kahden peninkulman päässä Toledosta. Olin uupunut kävelystä ja istahdin senvuoksi erään puun alle tien viereen. Aikani kuluksi otin taskustani aapiskirjani ja silmäilin sen lehtiä; mutta sitten muistin, mitä kärsimyksiä se oli minulle tuonut, ja revin sen hajalle huutaen kiukuissani:

"Aha, sinua, ikävä kirja, et sinä enää saa minua itkemään."

"Sitten läksin kylään ja jäin yöksi eräeseen ravintolaan, jonka emäntä oli noin nelikymmenvuotias leski. Hän kysyi minulta, kuka olin ja mihin menin. Vastasin isäni ja äitini kuolleen ja kulkevani kerjuulla. 'Osaatko lukea, lapseni?' kysyi hän. — Sanoin osaavani sekä lukea että kirjoittaa. 'Minä otan sinut palvelukseeni', vastasi emäntä, 'sinä voit olla minulle hyödyksi; saat pitää kirjaa tuloistani ja menoistani. En anna mitään palkkaa sinulle', lisäsi hän, 'mutta ravintolassani käy paljon arvokkaita vieraita, jotka eivät unhota palvelijoita. Tulet saamaan runsaasti juomarahoja.'

"Otin paikan vastaan, päättäen itsekseni, kuten voitte arvata, siirtyä toisille seuduille, niinpian kuin Galves'issa olo alkaisi käydä ikäväksi. Mutta jäätyäni ravintolaan palvelukseen alkoi mieltäni rasittaa suuri levottomuus, ja kuta enemmän asiaa ajattelin, sitä perustetummalta pelkoni tuntui. En tahtonut muiden tietävän, että minulla oli rahaa, ja suurin huoleni oli etsiä piilopaikka, josta sitä ei kukaan muu löytäisi. En tuntenut taloa vielä tarpeeksi, tietääkseni kaikkia sen komeroita ja valitakseni niistä parhaan. Mitä huolia rikkaus tosiaankin tuottaa! Elin ainaisessa pelossa rahaini johdosta. Lopulta päätin kätkeä aarteeni heinäladon nurkkaan, jossa oli olkia; siellä arvelin niiden olevan varmemmassa tallessa kuin muualla ja rauhoitin vähitellen.

"Meitä oli kolme palvelijaa talossa: iso tallirenki, naispalvelija ja minä. Kukin meistä koetti parhaansa mukaan lypsää ravintolan matkustajia. Minä sain heiltä aina jonkun lantin laskua viedessäni. Ja joka pennin vein aina heti latoon aarteeni lisäksi; ja kuta isommaksi rikkauteni kasvoi, sitä rakkaammaksi se kävi minulle. Minä suutelin rahojani usein ja katselin niitä niin suurella ilolla, että ainoastaan saiturit voivat mokomaa tuntea.

"Rakkauteni rahoihin veti minua ehkäpä kolmekymmentä kertaa päivässä niitä katsomaan. Niillä käynneillä kohtasin usein portailla emäntäni. Hän oli luonnostaan epäluuloinen, joka synnytti hänessä uteliaisuuden saada selville, mitä minä niin usein juoksin ladossa. Hän kiipesi sinne ja rupesti visusti nuuskimaan, arvellen minun sinne piilottelevan häneltä varastamiani esineitä. Sattuipa hän siis penkomaan olkikasaakin, jonka alla rahapussini oli ja löysi sen. Hän avasi sen ja näki sekä ecuja[19] että pistooleja; silloin hän luuli tai oli luulevinaan minun varastaneen rahat häneltä. Hän anasti ne siis hyvällä omallatunnolla ja käskei tallirengin antaa minulle hyvästä kädestä viisikymmentä ruoskaniskua, nimitellen minua samalla räähkäksi ja retkaleeksi. Evästettyään minut siten perinpohjaisella selkäsaunalla hän ajoi minut talostaan, sanoen ettei halunnut elättää rosvoja. Minä koetin tosin väittää, etten ollut varastanut mitään emännältä, mutta hänen väitöstään tietysti uskottiin enemmän kuin minua. Niinpä opettajan rahat siirtyivät varkaalta toiselle.

"Läksin alakuloisena matkaan, ja saavuin Toledoan. Tultuani kaupungin isolle torille kohtasin erään hyvin puetun herran, joka tarttui käsivarteeni kysyen: 'kuules, pikku poika, tahdotko tulla palvelukseeni? Minä ottaisin sinut lakeijakseni.' — 'Ja minä teidät herrakseni', vastasin siihen sievästi. — 'No, sepä hyvä', vastasi hän, 'lähdeppä siis mukaani, tästä hetkestä alkain olet minun palvelijani.' Seurasin häntä ilman muuta.

"Uusi herrani lienee ollut kolmenkymmenen vaiheilla, ja hänen nimensä oli don Abel. Hän asui eräässä ravintolassa, josta hän oli vuokrannut sangen hienon huoneuston. Hän oli ammattipelaaja, ja aikamme vietimme seuraavalla tavalla: aamusilla hakkasin hänelle viisi kuusi piipullista tupakkaa, puhdistin hänen vaatteensa ja kävin noutamassa parturin, joka ajoi hänen partansa ja kähersi hänen viiksensä. Sitten hän läksi kiertelemään pelipaikoissa, joista hän palasi vasta yhdentoista tai kahdentoista seudulla yöllä. Mutta joka aamu hän muisti ottaa taskustaan kolme realia ja antaa ne minulle päiväpalkaksi, suoden muuten minulle täyden vapauden tehdä mitä tahdoin kello kymmeneen asti illalla: jos olin saapuvilla hänen kotiin palatessa, niin hän oli tyytyväinen. Totuin pian tehtävääni, enkä todellakaan voisi löytää tointa, joka paremmin soveltuisi luonteelleni.

"Olin viettänyt jo lähes kuukauden tätä hupaista elämää, kun isäntäni kysyi minulta eräänä päivänä, olinko tyytyväinen häneen; ja kun vastasin, ettei paremmin voisi olla, niin hän sanoi: 'No, hyvä juttu, sitten lähdemme huomenna Sevillaan, johon asiani vaativat minua. Sinullekin tulee hauska nähdä Andalusian pääkaupunkia. *Joka ei ole nähnyt Sevillaa, ei ole mitään nähnyt*, sanoo sananlasku.' Vastasin olevani valmis seuraamaan häntä vaikka mihin. — Jo samana päivänä tulivat Sevillaan kulettaajat ottamaan ravintolastamme suuren kirstun, jossa oli herrani kaikki tavarat ja seuraavana päivänä läksimme matkalle Andalusiaan.

"Don Abel oli niin onnellinen pelissä, ettei hän hävinnyt koskaan muulloin kuin itse tahtoi. Mutta petettyjen kosta paetakseen hänen täytyi senvuoksi usein muuttaa asuntopaikkaa, ja se oli nytkin syynä matkaamme. Sevillaan tultuamme otimme asunnon eräässä ravintolassa ja aloimme elää samaan tapaan kuin Toledossakin. Mutta herrani huomasi kaupungit erilaisiksi. Sevillan pelipaikoissa hän tapasi pelaajia, jotka olivat pelatessaan yhtä onnellisia kuin hänkin, mikä tuotti usein paljon huolta hänelle. Eräänä aamuna, ollessaan pahalla tuulella menetettyään edellisenä päivänä sata pistoolia, hän kysyi, miksen ollut vienyt hänen likaisia liinavaatteitaan pestäviksi ja silitettäviksi. Vastasin, etten ollut muistanut. Siitä hän vimmastui ja antoi poskilleni puolikymmentä korvapuustia niin tuimasti, että silmissäni välähtelivät kaikki taivaan tähdet. 'Siinä on sinulle, junkkari, ettäs vastedes muistat pitää velvollisuuksistasi huolta. Vai pitäisikö minun kulkea aina sinun kintereilläsi ohjaamassa, mitä sinun pitää tehdä? Unhotat palvelustoimesi, mutta etpäs unhotta syömistä? Ellet olisi pässi, niin ymmärtäisit edeltäkäsini käskyni ja tarpeeni.' Sen sanottuaan hän läksi huoneestaan, ja minä jäin hyvin nolona sulattamaan korvapuustejani, jotka olin saanut niin vähäisestä syystä, ja päätin tilaisuuden sattuessa kostaa ne.

"En tiedä, mikä kohtaaminen hänelle lienee sattunut eräässä pelipaikassa moniaita päiviä tämän jälkeen. Hän tuli kotiin hyvin kuohuksissaan ja sanoi minulle; 'Rafael, olen päättänyt lähteä Italiaan, ylihuommenna matkustan eräällä Genovaan menevällä laivalla. Minulla on syyni matkaan, ja luulenpa, että sinä haluat tulla mukaan, kun saat niin hyvän tilaisuuden nähdä maailman kauneimman maan.' Vastasin, että matka oli suuresti mieleeni; lausuin iloni siitä, että pääsin näkemään Italiaa, mutta samalla päätin itsekseni erota hänestä lähtöhetkellä. Ajattelin siten kostaa hänelle korvapuustit, ja pidin tuumaani hyvin sukkelana. Olin niin ihastunut siihen, etten voinut olla ilmoittamatta sitä erälle ammattiveijarille, jonka tapasin kadulla. Sevillaan tultuani olin hankkinut itselleni useita huonoja tuttavuuksia varsinkin tämän. Kerroin hänelle, miten ja mistä syystä isäntäni oli lyönyt minua, ja lisäsin aikovani karata hänen luotaan, kun hän lähtee laivalle, sekä kysyin, mitä hän arveli tuumastani. Mies rypisti kulmakarvojaan ja väanteli viiksiansä katsellen minua; sitten hän alkoi ankarasti sättiä isäntääni ja lausui: 'Voit poika parka, olet ijäti kunniaton mies, jos tyydyt niin mitättömään koston. Ei se riitä, että annat don Abelin matkustaa yksinään, ei se paljon tuntuisi; rangaistus on sovitettava loukkauksen mukaan. Tässä ei ole mitään arvelemista; varastakaamme hänen tavaransa ja rahansa ja jakakaamme ne kahtia veljellisesti hänen lähtönsä jälkeen.' Vaikka minulla oli luontainen taipumus varastamiseen,

niin minua kuitenkin peljästytty näin suuri yritys.

"Mutta tämä emäroisto ei heittänyt asiaa, hän sai kun saikin minut suostumaan; ja menestys oli seuraavanlainen. Veijari, joka oli suuri ja vahva mies, saapui seuraavan päivän iltana hakemaan minua ravintolasta. Näytin hänelle kirstun, johon isäntäni oli jo sullonut kaikki tavaransa, ja kysyin, jaksoiko hän yksinään kantaa niin raskasta kirstua. 'Niin raskastako', sanoi hän, 'tiedäppä, että toisen kirstua jaksan aina kantaa, vaikka se olisi yhtä raskas kuin Noakin arkki.' Niin sanoen hän meni kirstun luo, heitti sen vaivatta hartioilleen ja lähti keveästi astumaan portaita alas. Kuljin hänen perässään, ja olimme jo pujahtamaisillamme ovesta kadulle, kun don Abel ilmestyi äkkiä eteemme, onnentähtensäkö vai mikä hänet lieneekin niin oikeaan aikaan siihen johtanut.

"'Mihin sinä kirstua viet?' kysyi hän. Minä jouduin niin ymmälle, etten saanut sanaa suustani; ja veijari pisti pillit pussiin, kun huomasi asian kääntyvän niin hullulle tolalle, pelastuen siten selityksistä. 'Mihin sinä aiot kirstua viedä?' kysyi herrani toisen kerran. 'Herra', änkytin enemmän kuolleena kuin elävänä, 'minä olisin toimittanut sen laivalle, jolla aiotte huomenna matkustaa Italiaan.' — 'Soo, mistä sinä tiedät, millä laivalla minä aion matkustaa?' sanoi hän. — 'En tiedäkään, herra', vastasin, 'mutta minä olisin satamassa kysynyt, ja saanut joltakin tietää, mikä laiva lähtee Italiaan.' Tämän epäilyttävän vastauksen johdosta hän heitti minuun raivoisan silmäyksen. Luulin hänen aikovan taas antaa minulle puusteja. 'Kuka sinun on käsenyt viedä minun tavaroitani pois tästä ravintolasta?' huusi hän. — 'Te itse', vastasin. — 'Mitä, minäkö', sanoi hän hämmästyneenä, 'olenko minä sinua käsenyt?' — 'Aivan varmaan', vastasin; 'ettekö muista nuhdelleenne minua muutamia päiviä sitten? Etekö lyönyt minua ja sanonut, että minun pitäisi arvata edeltäpäin käskynne ja tehdä itsestäni, mitä velvollisuuksiini kuuluu? Niin, sitä totellakseni päätin toimittaa kirstunne laivalle.' Huomattuaan minut nokkelammaksi kuin oli luullutkaan, pelaaja hyvästeli minua suopeasti ja lausui: 'Mene olkoon Herra kanssasi! sinä olet liian viisas ikäiseksesi. Minä en halua olla tekemisessä ihmisten kanssa, jotka ovat väliin liian tyhmiä, väliin liian viisaita. Ja nyt marssi matkaasi!', lisäsi hän, 'muuten panen sinut laulamaan ilman nuotteja.'

"Hänen ei tarvinnut kahta kertaa käskeä minun poistumaan. Läksin kiireintä vilkkaa menemään, hirveästi peläten, että hän ottaisi pukuni pois, jota hän kuitenkin ei tehnyt. Kulin katuja pitkin, miettien missä saisin yösijan niillä kahdella realilla, jotka minulla oli rahaa. Saavuin arkkipiispan talon portille. Siellä valmistettiin juuri hänen kunnianarvoisuutensa illallista, sieltä tuntui suloiset tuoksut jo pitkän matkan päähän. 'Peijakas!' sanoin itsekseni, 'enpä olisi pahoillani, jos saisin sukia naamaani yhden noista herkuista, jotka nenääni kutkuttavat; saisinpa edes pistää viisi sormeani siihen. Mutta aatteles, jos voisin keksiä keinon päästäkseni maistamaan noita lihapaistia, joista minulle nyt tulee vaan haju? Miksikä en voi? Eihän se nyt liene aivan mahdotonta?' Tuumiskelin innokkaasti tätä asiaa; ja jopa juolahti mieleeni juoni, jonka panin paikalla käytäntöön, ja menestys oli hyvä. Menin arkkipiispan talon pihalle juosten kyökkiä kohden ja huutaen täyttä kulkua: *Auttakaa! auttakaa!* ikäänkuin joku yrittäisi tappaa minua. Kun jatkoin parkumistani, niin Diego mestari, joka oli arkkipiispan kokki, juoksi kolmen tai neljän kokkipojan kera katsomaan, mikä oli hätänä, ja kun he eivät nähneet ketään, niin he kysyivät, mitä minä niin kauheasti huusin. 'Voi! hyvä herra', vastasin ollen olevinani mielettömästi pelästyksissäni, 'pelastakaa minut, pyhän Polykarpuksen nimessä, eräs rosvo aikoo minut tappaa.' — 'Missä se rosvo on?' kysyi Diego. 'Sinähän olet ihan yksin, ei kissaakaan ole perässäsi. Mene nyt vaan, äläkä pelkää; sinua on vaan joku tahtonut lystikseen pelottaa ja on viisaasti kyllä pysynyt portin ulkopuolella, muuten me olisimmekin leikanneet häneltä ainakin korvat pois.' — 'Ei, ei', vastasin kokille, 'ei hän lystikseen minua uhannut. Hän on suuri roisto ja hän aikoi murhata minut, ja ihan varmaan hän odottelee kadulla portin takana.' — 'Sitten hän saa odottaa kauan', vastasi hän, 'sinä saat olla täällä yötä. Saat syödä ja maata kokkipoikien kanssa, jotka ottavat sinut ystävällisesti vastaan.'

"Voitte kuvailla riemuani näitten sanain johdosta, joka lisääntyi vielä suuremmaksi, kun Diego mestari saattoi minut kyökkeihin, joissa näin kaikki arkkipiispan illallisen valmistukset. Sain kunnian syödä ja nukkua kokkipoikain kanssa. Heidän ystävyyttään käytin niin hyväkseni, että kun seuraavana päivänä menin kiittämään Diego mestaria hänen ystävällisyydestään, niin hän sanoi: 'Kaikki kokkipoikamme ovat ilmoittaneet minulle, että he olisivat hyvin iloissaan, jos saisivat sinut toverikseen. He ovat niin mieltyneet sinuun. Haluasitko sinä puolestasi ruveta heille toveriksi?' Vastasin, että se olisi suurin toivoni. 'No, sitten saat tästä aikain pitää itseäsi arkkipiispan palvelijana', vastasi kokki. Niin lausuen hän vei minut hovimestarin luo, joka päätti vilkkaan ulkomuotoni johdosta minun sopivan arkkipiispan kokkipojaksi.

"Kauan en ollut hyviä tapoja oppimassa hänen kunnianarvoisuutensa palatsissa. Oloni loppui erääseen sukkelaan temppuun, josta vieläkin puhutaan Sevillassa. Muutamat hovipojat ja muut palvelijat päättivät viettää arkkipiispan vuosijuhlaa näytelmällä. He valitsivat kappaleeksi *Benavideksen*;[20] ja kun he arvelivat tämän Leonin entisen lapsikuninkaan olleen noin minun ikäiseni pojan, niin he valitsivat minut hänen osaansa näyttelemään. Hovimestari, joka kehui osaavansa lausua, rupesi harjottelemaan minua, ja moniaan koetunnin perästä hän vakuutti, etten minä ainakaan tulisi osaani pilaamaan. Hän oli myöskin koko juhlan isäntä ja kustantaja, josta ymmärrätte, ettei mitään säästetty juhlan tekemiseksi oikein suuremmoiseksi. Palatsin suurimpaan saliin rakennettiin teatteri,

joka koristettiin runsaasti. Siihen laadittiin sitten ruohoista vuode, jossa minun piti olla nukkuvina maurilaisten hyökätessä linnaan minua vangitsemaan. Kun näyttelijät olivat täydellisesti osiinsa valmistuneet, niin arkkipiispa määräsi päivän juhlaa varten, ja kutsui kaupungin arvokkaimmat herrat ja naiset siihen osanottajiksi.

"Juhlapäivän koittaessa oli jokaisella suuri puuha pukunsa valmistamisessa. Mutta minun puvustani piti hovimestari huolta, joka oli harjoittanut roolinikin. Hän toimitti luokseni räätälin, joka puki ylleni kalliin sinisamettisen puvun, joka oli koristettu kultanapeilla ja kultanauhoilla sekä monilla helyillä ja hetaleilla samasta metallista, ja hovimestari itse pani päähäni pahvista tehdyn kruunun, johon oli sirotettu tiheään helmiä ja valetimantteja. Lopuksi he antoivat minulle vielä ruusunpunaisesta silkistä tehdyn vyön, joka oli koristettu hopeakukilla. Joka kerta kun näitä kapineita minulle tuotiin, niin tunsin halua siivillä lentäen karata matkaani. Vihdoin iltapäivällä näytelmä alkoi. Leonin nuori kuningas esiintyi heti alussa, lausuen pitkän yksinpuhelun; minä alotin siis näytelmän pitkällä värssyrivillä, joiden tarkoitus oli ilmaista, että koska en voinut vastustaa unen suloisia houkutuksia, niin päätin antautua unenjumalan valtaan. Sitten vetäysin kulissien taa heittäytyen ruohovuoteelleni, joka oli minua varten valmistettu; mutta nukkuminen oli kaukana minusta, sen sijaan mietin vaan, miten pääsisin kadulle pakoon kuninkaallisen pukuni kanssa. Eräät salaportaat, jotka veivät teaaatterin alitse saliin soveltuivat mielestäni hyvin aikomukseni toimeenpanemista varten. Nousin hiljaa vuoteeltani, ja kun ei kukaan ollut näkemässä, niin astuin portaita alas ja menin salin ovelle asti huutaen: *Pois pois, minä menen muuttamaan pukua*. Kaikki tekivät minulle tietä, niin että pääsin vähemmässä kuin kahdessa minuutissa yön turvissa pujahtamaan kenenkään estämättä palatsista kadulle, josta juoksin nopeasti ystäväni, ammattiveijarin luo.

"Hän hämmästytti suunnattomasti nähdessään minut sellaisessa puvussa. Minä tein hänelle selkoa tapauksesta, ja hän nauroi sukkeluudelleni sydämensä pohjasta. Sitten hän syleili minua, tietysti siinä suloisessa toivossa, että pääsisi osalliseksi Leonin kuninkaan saaliista. Toivottaen onnea hyvälle yritykselleni hän sanoi, että jos yhtähyvin jatkaisin, kuin olin alottanut, niin vielä hämmästyttäisin maailmaa nerollani. Naurettuamme ja laskettuamme kauan hauskaa pilaa keskenämme kysyin lopuksi häneltä: 'Mitä me nyt teemme tällä kalliilla puvulla? — 'Jätä se minun huolekseni', vastasi hän; 'minä tunnen erään luotettavan vaatekauppiaan, joka ostaa kaikki, mitä hänelle viedään myötäväksi, urkkimatta esineiden alkuperää, jos se nimittäin hänelle vaan soveltuu. Huomenaamalla menen häntä hakemaan ja tuon hänet luoksesi.' Niin hän todella tekikin. Aamulla kovin aikaisin hän lähti huoneestaan, jättäen minut makaamaan, ja palasi parin tunnin kuluttua vaatekauppiaan kera, jolla oli kädessään keltaiseen palttinaan kääritty nyytti. Tuttavani lausui minulle: 'Tässä on ystäväni herra Ybagnez Segoviasta, rehellinen ja luotettava vaatekauppias, joka ammattiveijariensa huonosta esimerkistä huolimatta pitää hyvää omaatuntoa kunnianaan. Hän sanoo sinulle pennilleen, paljonko arvoinen se puku on, jonka aiot myödä, ja sinä voit huoletta luottaa hänen arvosteluunsa.' — 'Niin, se nyt on ainakin varma', vastasi vaatekauppias. 'Olisinpa todellakin oikea konna, jos ottaisin jotakin alle oikean arvon. Sitä ei ole kukaan päässyt vielä sanomaan minusta, Jumalan kiitos! eikä pääse koskaan sanomaankaan. Katastakaamme sitten vähän', lisäsi hän, 'niitä teidän kapineitanne; omantuntoni mukaan sanon, paljonko niistä voi maksaa.' — 'Tuossa ne ovat', lausui ystäväni osottaen niitä. 'Teidän täytyy myöntää, ettei komeampia laitoksia usein näe. Koettakaahan tämän genovalaisen sametin hienoutta ja koristusten kalleutta.' — 'Kerrassaan', vastasi kauppias, katseltuaan tarkasti pukua, 'tosiaankin kaunista ja hienoa.' — 'Ja mitä arvellette noista hienoista helmistä, jotka ovat kruunussa?' kysyi ystäväni taas. — 'Jos ne olisivat pyöreimmät', vastasi Ybagnez, 'niin ne olisivat verrattoman arvokkaat, mutta nytkin ne ovat sangen kauniita ja miellyttävät minua yhtä paljon kuin kaikki muukin. Tunnustan sen aivan suoraan', jatkoi hän, 'ja määrään hinnan kohtuuden mukaan: jos sijassani olisi nyt joku lurjuksentapainen kauppias, niin hän varmaan koettaisi moittia niitä saadakseen ne halvemmalla, tarjoten niistä häpeämättömyydessään kukaties kaksikymmentä pistoolia; mutta niin en tee minä, minä tarjoon arvon mukaan neljäkymmentä.'

"Jos Ybagnez olisi tarjonnut sata, niin sekin olisi ollut liian vähän, sillä helmet jo yksinään olivat ainakin kahdensadan pistoolin arvoiset. Veijari, joka oli yhdessä juonessa hänen kanssaan sanoi silloin: 'kas nyt, kuinka hyvä oli, että pääsitte rehellisen ihmisen kanssa tekemisiin. Herra Ybagnez maksaa oikean hinnan niin tunnollisesti kuin hän makaisi kuolinvuoteellaan.' — 'Se on nyt ainakin totta', lausui kauppias, 'mutta sittenpä en anna penniäkään tinkiä ehdoistani ja hinnoistani. No niin! Asia on siis päätetty? Ehkä luen rahat pöytään?' — 'Odottakaahan', sanoi veijari, 'antaa nuoren ystävämmen ensin koettaa ylleen pukua, jonka käskin teidän tuoda häntä varten. Luulenpa että se sopii hänelle.' Silloin kauppias avasi nyyttinsä näyttäen minulle ihokkaan ja housut hienosta, tummanruskeasta kankaasta; niissä oli hopeanapitkin, mutta muuten ne olivat jo puoleksi kuluneet. Nousin sängystä koettaakseni pukua, joka oli minulle sekä liian pitkä että avara, mutta noitten herrain mielestä se sopi minulle kuin valettu. Ybagnez vaati siitä kymmenen pistoolia, ja kun hän ei suvainnut tinkimistä, niin ei auttanut muuta kuin tyytyä siihen. Silloin hän otti kukkarostaan kolmekymmentä pistoolia lukien ne pöydälle. Senjälkeen hän kääri kuninkaallisen pukuni ja kruununi nyyttiin ja lähti pois, varmaankin mielessään onnitellen niin mainiota päivän alkua.

"Hänen mentyään virkkoi niin sanottu ystäväni minulle: 'Minä olen saakelin tyytyväinen tähän mieheen.' Mutta olipa hänellä siihen syytäkin, sillä hän sai varmasti ainakin sata pistoolia hyvittäjäisiä häneltä. Vaan siihen hän ei tyytynyt, vaan otti kursailematta puolet pöydällä olevista rahoista ja sanoi, jättäen loput minulle: 'Nuori ystäväni, eiköhän ole parasta että pistät nämä viisitoista pistoolia taskuusi ja laukkaat kiireimmiten pois tästä kaupungista; sillä ymmärräthän, että herra arkkipiispa ei jätä tiedustelematta sinua joka nurkasta. Sillä olisinpa todellakin pahoillani, jos sinä laittaisit itsesi tomppelimaisesti vankeuteen, tehtyäsi ensin niin nerokkaan tempun, että se on sinulle ainaiseksi kunniaksi.' Vastasin aikovanikin lähteä Sevillasta, jonka teinkin, ostettuani hatun ja muutamia paitoja. Läksin siis kulkemaan pitkin niitä ihania kenttiä jotka ulottuvat viinitarhain ja öljypuistojen välitse vanhaan Carmonnen kaupunkiin asti, ja kolmen päivän perästä saavuin Cordovaan.

"Menin asumaan erääseen ravintolaan kaupungin ison torin varrella, jossa kauppamiesten oli tapa pitää asuntoa. Ilmoitin olevani varakkaiden vanhempain poika Toledosta ja matkustelevani huvikseni; olin siksi hyvin vaateetettu, että ilmoitukseni oli uskottava, ja vilautin ikäänkuin sattumalta muutamia pistooleja isännän nähtäviin, mikä lopullisesti sai hänen uskomaan sanani todeksi. Mahdollisesti hän ehkä epäili minua nuoruuteni tähden sellaiseksi nuoreksi lurjukseksi, joka on lähtenyt maita kiertämään, varastettuaan ensin vanhemmiltaan. Oli miten oli, hän ei näyttänyt uteliaalta urkkimaan enempää kuin hänelle sanoin, nähtävästi peläten, että muuten muuttaisin asuntoni toisaalle. Kuudella realilla päivältä tässä ravintolassa asui sangen siististi, ja paljon siellä olikin tavallisesti matkustajia. Illallispöydässäkin luin aina kaksitoista henkeä. Hassunkurista oli vaan, että kaikki söivät sanaakaan puhumatta lukuunottamatta yhtä, joka lörpötteli lakkaamatta kaikenlaista, korvaten siten muittenkin äänettömyyden. Hän koetti olla sukkela, yritti kertoa kaskuja, ja viskeli kompakokeita ympärilleen muka huvittaakseen seuraa, joka päästikin tuontuostakin äänekkään naurun; mutta nauru oli paljon enemmän pilkkaa kuin tunnustusta hänen sukkeluuksilleen.

"Minä puolestani en olisi viitsinyt kuunnella sen vertaa hänen jaarituksistaan, että olisin pöydästä noustuani voinut kertoa, mitä hän oli sanonut, ellei hän olisi sattunut mainitsemaan jotakin, mikä kovin läheltä koski minua itseäni. 'Mutta kuulkaas herrat', huusi hän aterian lopussa, 'kaikki mitä olen kertonut teille, ei ole mitään sen rinnalla, mitä nyt aion kertoa. Minä tiedän erään tapauksen, joka on niitä kaikkein ensimmäisiä ja se on tapahtunut muutamia päiviä sitten Sevillan arkkipiispan linnassa. Minä kuulin sen eräältä teiniltä, tuttavaltani, joka on sen itse nähnyt.'

"Nämä sanat panivat mieleni vähän liikkeeseen; olin varma, että tapaus tarkoitti minun tekostani, enkä erehtynytäkään. Mies kertoi tapauksen aivan oikein, ja lisäsi siihen vielä muutakin, jota minä en tiennytäkään, nimittäin mitä salissa oli tapahtunut minun kadottuani. Minä kerron sen teille.

Heti minun pakoon lähdettyäni maurilaiset ilmestyivät näyttämölle, heidänhän piti näytelmän mukaan ryöväitä minut. He lähestyivät ruohovuodetta, jossa luulivat minun nukkuvan; mutta aikoessaan hyökätä Leonin kuninkaan kimppuun, he huomasivat suureksi hämmästyksekseen vuoteen olevan tyhjänä. Näytelmä oli tietysti keskeytettävä. Kaikki näyttelijät joutuivat päästään pyörälle; toiset huusivat minua, toiset läksivät minua etsimään; toiset kirkuivat ja parkuivat, toiset sadattelivat minua niin synkeästi kuin osasivat. Kun arkkipiispa huomasi näyttämöllä syntyneen epäjärjestystä ja hämminkiä, niin hän tiedusteli, mikä siihen oli syynä. Kuultuaan hänen kunnianarvoisuutensa äänen riensi eräs hovipoika, joka näytteli *Gracioson* osaa kappaleessa, selittämään hänelle asiaa. 'Teidän kunnianarvoisuutenne, älkää pelätkö maurilaisten saavan vangiksi Leonin kuningasta, hän on pelastunut, ja vienyt kuninkaallisen pukunsa matkassaan.' — 'Jumalan kiitos!' huudahti arkkipiispa. 'Siinäpä hän oikein teki, että pakeni uskontomme vihollisten käsistä ja pelastui kahleista, joita hänelle aiottiin. Hän aikoo varmaankin palata takaisin Leoniin, valtakuntansa pääkaupunkiin. Saapukoon hän sinne onnellisesti! Muuten kiellän häntä takaa ajamasta; olisin pahoillani, jos Hänen Majesteettinsa joutuisi minun tauttani jotakin kärsimään.' Näin lausuen arkkipiispa käski lukea minun roolini ja näytellä kappaleen loppuun.

"Cordovassa yhytin useita nuoria miehiä, jotka opettivat minulle monta hyvää taitoa; mutta senjälkeen tutustuin Lamelaan ja muihin samallaisiin poikiin, joilta opin vielä parempia.

"Näiden lapsuudenaikaisten seikkailujensa jälkeen Rafael jutteli vielä monta muuta samanlaista, joiden kuuleminen alkoi pahoin väsyttää ja ikävystyttää minua, ja samoin don Alfonsoa; vaikka kohteliaisuudesta vakuutimme sen meitä hyvin huvittavan. Kertomus loppui siihen, että hän oli aivan äskettäin paennut Lamelan seurassa Toledosta oikeusviranomaisten takaa ajamana ja saapunut erakkomajalle.

"'Kulimme', kertoi hän, 'vuoristopolkuja myöten, jotka Lamela tunsi, ja saavuimme eräälle luolalle, joka näytti minusta erakkomajalta. Se oli sama maja, johon te saavuitte eilen pyytämään minulta suojaa.'

"Katsellessani ihanaa maisemaa, joka levisi nähtäviin majan ympärillä toverini lausui: 'Minä olin täällä viimeksi kuusi vuotta sitten. Silloin täällä asui vanha erakko, joka otti minut perin herttaisesti vastaan, jakaen minulle ruokansa. Muistan hänet vielä hyvin; hän oli hurskas mies; minulle hän puhui niin

kauniisti, että olin jo vähällä luopua maailmasta. Ehkäpä hän elää vieläkin; menkäämme katsomaan.' Näin sanoen Ambrosio nousi muulinsa selästä ja astui majaan. Viivyttyään siellä kotvasen hän tuli takaisin ja lausui minulle: 'Tule, Rafael, tule katsomaan, niin näet jotakin liikuttavaa.' Minä nousin silloin myöskin ratsuni selästä. Sidoimme muulit kiinni puihin ja menimme luolaan, jossa näin vanhan erakon makaavan kehnolla vuoteella kalpeana ja kuolemaisillaan. Tuuhea, lumivalkea parta ulottui yli vatsan, ja kädessä oli epäjärjestyksessä suuri rukousnauha. Hälinä, joka syntyi tulostamme, herätti hänet. Hän avasi silmänsä, joita kuoleman harsot jo peittivät, katsahti meihin ja sanoi; 'Keitä lienettekin, veljeni, painakaa mieleenne, mitä silmänne nyt näkevät. Minä olen elänyt neljäkymmentä vuotta maailmassa ja kuusikymmentä tässä yksinäisyydessä. Voi! kuinka pitkältä tuntuu tänä hetkenä se aika, jonka omistin huvituksille, ja kuinka lyhyiltä ne vuodet, jotka pyhitin katumukselle! Voi! pelkään, etteivät veli Juanin katumustyöt ole voineet sovittaa lisenasiaatti Juan Solilaisen syntejä.'

"Näiden sanain perästä hän veti viimeisen henkäyksensä. Hänen kuolemansa teki meihin syvän vaikutuksen. Sellaiset tapaukset koskevat aina syvästi suurimpiinkin konniin. — Meissä ei vaikutus kuitenkaan kestänyt kovin kauan. Unhotimme pian, mitä hän oli sanonut ja aloimme tarkastella erakkovainajan jättämää omaisuutta. Siinä ei ollut kuitenkaan aivan paljon katsomista, te näitte siellä ollessanne kaikki sen, mitä luolassa oli. Mutta jos veli Juanin huonekalusto oli keho, niin vielä huonommin oli kyökkipuolen laita. Muita ruokatarpeita emme löytäneet sieltä kuin joitakuuta pähkinöitä ja ohraleivän palasia, jotka olivat nähtävästi olleet liian kovia pyhimys vainajan ikenille. Sanon ikenille, sillä hampaat näyttivät tyyten kariesseen pois hänen suustaan. Kaikki mitä majassa oli ja kaikki mitä näimme osotti selvästi, että vainaja oli ollut todellinen pyhimys.

"Silloin Lamelalle heräsi soma tuuma. 'Jääkäämme tähän majaan', sanoi hän, 'pukeutukaamme erakoiksi ja haudatkaamme veli Juan. Sinä rupeat häneksi ja minä kerjäläisen veli Antonion nimisenä naapurikylissä ja kaupungeissa. Siten olemme turvassa poliisien nuuskimisilta, sillä enpä luulisi, että kenenkään mieleen juolahtaisi etsiä meitä täältä.' Suostuin tähän hullunkuriseen tuumaan, varsinkin kun minulla oli Cuencassa vanhoja tovereita, jotka voivat tilaisuuden sattuessa olla hyödyksi. Kaivoimme haudan noin kolmen- tai neljänkymmenen askeleen päähän luolasta, ja hautasimme erakkovainajaa siihen kaikessa hiljaisuudessa. Ensin riisuimme sentään pois vaatteet häneltä, toisin sanoen hänen yksinkertaisen kaapunsa, jonka vyötäisillä oli nahkahihna. Parran leikkasimme myöskin pois minua varten, ja hautauksen jälkeen asetuimme itse luolaan asumaan.

"Ensimmäinen päivämme oli jotenkin laiha; saimme tulla toimeen vainajan eväillä. Mutta seuraavana päivänä Lamela läksi ennen päiväkoittoa matkaan myömään muulejamme Toralvassa, ja illalla hän palasi, tuoden ruoka-aineita ja muuta ostamaansa. Hän toi myöskin kaikkea mitä tarvitsimme valejupukuihimme. Itselleen hän teki kaapun karkeasta kankaasta ja parran hevosen karvoista. Sen hän kiinnitti niin taidokkaasti korviinsa, että olisi voinut vanna sitä oikeaksi. Hän onkin yleensä peevelin taitava poika. Veli Juan'in parran hän myöskin laittoi kuntoon ja sovitti sen leukaani, ja ruskea villamyssyni täydensi taideteoksen. Valepuvuistamme ei puuttunut mitään. Emme voineet nauramatta katsella toisiamme näissä hassuissa puvuissa, jotka totta tosiaan sopivat kenelle tahansa paremmin kuin meille.

"Olimme olleet jo kolme päivää luolassa näkemättä yhtäkään ihmistä; mutta neljäntenä sinne saapui kaksi talonpoikaa. He toivat leipää, juustoa ja sipuleja erakolle, jonka luulivat vielä elävän. Minä heittäydin pitkäksi vuoteelle huomattuani heidät ja petin heidät helposti. Sillä luolassa oli ensiksikin siksi hämärä, etteivät he voineet erottaa piirteitäni ja sitten koetin myöskin parhaani mukaan matkia veli Juan'in vapisevaa ääntä, jonka olin kuullut hänen lausua viimeisiä sanojaan. He eivät aavistaneet mitään petosta, se heitä vaan näkyi ihmetyttävän, kun näkivät siellä toisenkin erakon. Kun Lamela huomasi sen niin hän lausui tekohurskaan näköisenä 'Älkää ihmetelkö, veljeni, nähdessänne minut tässä yksinäisyydessä. Minä jätin erakkomajani, joka on Aragoniassa, tullakseni seuraksi kunnianarvoisalle ja viisaalle Juan veljelle, joka tarvitsee korkean ikänsä tähden auttavan toverin kättä.' Talonpojat kiittivät Ambrosion veljesrakkautta ylistävimmillä sanoilla sekä lausuivat ilonsa siitä, että heidän seutunsa sai nyt ylpeillä kahdesta hurskaasta erakosta.

"Kaupungissa käydessään Lamela oli ostanut itselleen suuren pussin, ja sillä varustettuna hän nyt lähti almuja kerjäämään Cuencan kaupunkiin, joka on pienen matkan päässä erakkomajasta. Siellä hänen pussinsa pian täyttyi. Mutta eilen aamulla eräs vanhoja tovereitani, joka asuu Cuencassa, ja jota olin pyytänyt pitämään poliisiväkeä silmällä, lähetti hänen myötään minulle kirjeen, jossa kehotti minua pakenemaan, sillä poliisit olivat jälilläni. Se oli sama kirje, jonka Lamela viskasi käsiini teidän luolassa ollessanne ja joka sai meidät niin suurella kiireellä lähtemään sieltä."

Kolmaskymmenesensimmäinen luku.

Jossa kerrotaan Gil Blas'in ja don Alfonson eroamisesta Rafaelin seurasta, ja mitä heille sitten

tapahtuu.

Kun Rafael lopetti kertomuksensa, niin me heittäydymme kaikki neljä ruoholle makaamaan, ja pian nukkuivat Rafael ja Lamela sikeässä unessa. Mutta minä en voinut ummistaa silmiäni, eikä don Alfonso myöskään. Käyttäen silloin hyväkseen toveriemme unta hän lausui minulle: "Minun täytyy avata sydämeni teille, herra Gil Blas. Minä moitin itseäni kovin, että olen suostunut tähän asti kulkemaan noiden roistojen matkassa. Onhan vasten kaikkea sopivaisuutta, että kunniaataan rakastava nuori mies seurustelee lyhyenkin ajan tuollaisten lurjusten parissa kuin Rafael ja Lamela ovat. Olen päättänyt lujasti lähteä heidän seurastaan ikipäiviksi. Olenpa jotenkin varma" lisäsi hän, "että hyväksytte päätökseni." — "Kyllä, voin vakuuttaa sen," vastasin. "Otan taivaan todistajaksi, ettei tällainen seura miellytä minua enemmän kuin teitäkään, don Alfonso; ja jos ette ole sitä vastaan, niin lähden mukaanne; heittäkäämme jo tänä yönä hyvästit noille." — "Tehkäämme niin", sanoi don Alfonso. "Lähtekäämme Valenciaan, josta pääsemme jollakin laivalla Italiaan. Siellä voimme ruveta Venezian tasavallan palvelukseen."

Aurinko lähestyi jo laskuaan Rafaelin ja Lamelan herätessä. "Jaha, yö on tulossa, lähtekäämme matkalle", sanoi Rafael. Mutta don Alfonso otti silloin puheenvuoron, selittäen kohteliaasti, ettei hän tuntenut syntyneensä sellaista elämää varten, jota he elivät, jonkavuoksi hän oli päättänyt erota heistä. Minä lausuin silloin tuumivani samaa. He koettivat kaikin voimin saada meitä mukaansa, mutta huomattuaan sen turhaksi he läksivät matkaansa. Ja pian saimme syytä onnitella itseämme eromme johdosta. Sillä moniaan kuukauden kuluttua saimme kuulla heidän kumpaisenkin joutuneen oikeuden kynsiin, joka oli tuominnut heidät kaleereihin!

Heidän lähdettyään päätimme viettää yön metsässä ja lähteä aamulla hyvään aikaan Valenciaan päin. Siellähän don Alfonso ei tarvinnut enää pelätä Castilian poliisein vainoja. Ojensimme siis väsyneet jäsenemme nurmelle nukkuaksemme. Heräsin tuossa puoliyön seutuna ja huomasin puitten välistä jonkun matkan päästä valoa vilkahtelevan, mikä antoi minulle paljon ajattelemisen aihetta. Herätin don Alfonso. "Mitähän tuo on?" sanoin hänelle, "eivätköhän vaan liene Cuencan poliisinuuskijoita, jotka on lähetetty noitten roistojen jälkiä myöten heitä etsimään?" — "En luule niin", vastasi don Alfonso, "ehkäpä he ovat matkustajia, jotka yö on yllättänyt ja saanut heidät tulemaan tähän metsään päivänkoittoa odottamaan." — "Minä menen katsomaan, keitä he ovat", sanoin minä. "Odottakaa te täällä, tulen paikalla takaisin." Niin sanoen lähestyin valoa, joka ei ollut kaukana; kulin pehmeillä askelilla kuin kissa, taivutin hiljaa tiellä olevat lehdet ja oksat ja silloinpa sain nähdä jotakin katsomisen arvoista. Näin ruoholla maahan pistetyn kynttilän valossa neljä miestä, jotka parhaillaan lopettivat syömistään. Eväänä heillä näkyi olevan piirakka ja suuri viinileili, joka kierteli ahkerasti miehestä mieheen. Moniaan askeleen päässä heistä näin vielä erään naisen ja herran puuhun sidottuna, ja hiukkasen etempänä oli kääsit, joiden edessä oli kaksi koreilla valjailla varustettua muulia. Käsitin paikalla valon ääressä istujain olevan rosvoja; ja heidän keskustelunsa, jota voin hyvin kuulla osotti, ettei arveluni ollut väärä. Menin takaisin don Alfonso luo ja kerroin hänelle, mitä olin nähnyt.

"Ystäväni", lausui don Alfonso silloin, "nainen ja mies, jotka rosivot ovat kytkeneet puuhun, ovat luultavasti kunniallisia matkustajia. Voimmeko jättää heidät noiden paholaisten väkivallan ja raakuuden uhreiksi? Ei, vaan käykäämme rosvojen kimppuun ja antakaamme heille tarpeensa." — Minä suostuin mielelläni ja voin vakuuttaa, ettei vaara pelottanut minua hituistakaan tässä tilaisuudessa ja ettei vaeltava ritari ole koskaan sen uljaammin ryhtynyt naista puolustamaan kuin minä nyt. Mutta puhuakseni asiat kaunistelemattomina täytyy myöntää, ettei vaara ollut ihan hirveä, sillä olin huomannut rosvojen aseiden olevan yhdessä kasassa noin kymmenen tai kahdentoista askeleen päässä heistä; meidän tehtävämme ei siis ollut kovin vaikea. Sidottuamme hevosemme erääseen puuhun kiinni lähestyimme niin hiljaa kuin suinkin rosvojen leiriä. He keskustelivat hyvin kiivaasti jostakin, pitäen aika melua, joka auttoi meidän puuhaamme. Me saimme haltuumme heidän aseensa heidän huomaamattaan, ja sitten iskimme kaksi kertaa kumpikin melkein yht'aikaa kaataen kaikki neljä siihen paikkaan.

Kahakan aikana kynttilä sammui, joten jäimme pilkkopimeään. Vapautimme kuitenkin kohta vangit puusta. He olivat pelvosta niin tyrmistyneinä, etteivät osanneet meitä edes kiittää teostamme. Eiväthän he tosin vielä tienneet, tuliko heidän pitää meitä vapauttajinaan vai uusina rosvoina, jotka vapautimme heidät vaan kohdellaksemme heitä vielä pahemmin. Mutta me rauhoitimme heitä vakuuttaen saattavamme heidät pois metsästä lähimpään ravintolaan asti, jossa he voisivat toimittaa itselleen kaikki matkansa turvaksi tarpeelliset varusteet. Tämän vakautuksen jälkeen, joka näkyi suuresti lohduttavan heitä, me veimme heidät kääseihinsä ja kuletimme ne pois metsästä taluttaen muuleja. Sitten palasimme ottamaan Alfonson hevosen. Otimme myöskin rosvojen hevoset, jotka olivat sidottuina puihin tappelupaikan viereen. Sitten läksimme kaikki hevosinemme metsästä pois; minä nousin toisen muulin selkään ohjatakseni kääsejä. Sillä tavalla kulkea laahustimme kaksi tuntia, kunnes saavuumme erääseen taloon, jonka huomasimme ravintolaksi.

Kolkutimme kovasti portille. Koko talonväki makasi tietysti sikeimmässä unessaan. Isäntä ja emäntä nousivat nopeasti, eivätkä suuttuneet ollenkaan unensa häiritsemisestä nähtyään pihalla ajopelit, joiden omistajilta he saattoivat odottaa runsaasti rahallista hyötyä. Koko ravintola oli tuokiossa valaistuna. Heitettyämme hevoset ja muulit ravintolan palvelijain huostaan autoimme naista ja herraa kääseistä alas saattaen heidät siihen huoneeseen asti, jonka isäntä osotti heitä varten. Siellä lausuttiin kohteliaisuuksia molemmin puolin ja hämmästyksemme ei ollut vähäinen huomattuamme pelastaneemme itse Polanin kreivin ja hänen tyttärensä Seraphinan. On vaikea kuvata nuoren markiisittaren ja don Alfonson ällistystä, kun he huomasivat toisensa. Kreivi ei huomannut sitä ensinkään, hän oli niin kiinni muissa asioissa. Hän rupesi kertomaan minulle, miten rosvot olivat hyökänneet heidän päälleen, ja ottaneet kiinni hänet ja hänen tyttärensä surmattuaan kuskin, lakeijan ja kamaripalvelijan. Hän lopetti kertomuksensa vakuuttamalla tuntevensa suurta kiitollisuutta meitä kohtaan, ja kehotti meitä tulemaan Toledoon, johon hän itse saapuisi kuukauden perästä; siellä saisimme nähdä oliko hän kiittämätön vai kiitollinen.

Kreivin tytär kiitteli yhtä lämpimästi meitä onnellisesta pelastumisestaan. Ja kun arvasin tekeväni suuren mielihyvän don Alfonsole toimittamalla hänelle tilaisuutta puhella kahden kesken tämän nuoren lesken kanssa, niin pidin kreiviä kiinni innokkaassa keskustelussa, ettei hän muuta huomannutkaan. "Kaunis Seraphina", lausui don Alfonso hiljaa, "en enää sure sitä, että minun täytyy elää erilläni ihmisten seurasta, sillä se on tuottanut minulle sen arvaamattoman kunnian, että olen saanut tehdä teille palveluksen." — "Mitä;" vastasi Seraphina hiljaa, "tehän olette pelastanut henkeni ja kunniani! teitä saamme, isäni ja minä kiittää! Voi! don Alfonso, miksi, miksi surmasitte veljeni?" Enempää hän ei sanonut, mutta siitä don Alfonso jo ymmärsi Seraphinan tuntevan samoja tunteita kuin hänkin.

Kahdeskymmenestoinen luku.

Jossa kerrotaan minkä tapauksen johdosta don Alfonson onni kohoo ylimmilleen, ja mikä tapaus saattaa Gil Blas'inkin onnelliseen tilaan.

Polanin kreivi kiitteli koko yön meitä ja vakuutti saavamme luottaa hänen kiitollisuuteensa. Aamun tullen hän kutsui isännän luokseen neuvotellakseen hänen kanssaan, millä keinoin hän voisi turvallisimmasti päästä naapurikaupunkiin, johon hänellä oli asiata. Me jätimme hänet sitä tuumimaan ja läksimme ravintolasta pois, don Alphonso omalla hevosellaan, ja minä yhdellä rosvojen hevosista; isäntä osti meiltä toiset hevoset.

Me jatkoimme hauskasti matkaamme Bunoliin asti, johon meidän täytyi erään onnettomuuden takia pysähtyä. Don Alfonso tuli nimittäin sairaaksi. Hän sai kovan kuumeen, joka iski häneen useissa eri otteissa, niin että aloin pelätä hänen henkeään. Onneksi siitä ei tullut sen pahempaa. Kolmessa päivässä vaara meni ohi, ja minun huolellinen hoitoni auttoi häntä lopullisesti tointumaan. Hän oli hyvin kiitollinen palveluksistani; ja kun muutenkin tunsimme todella pitävämme toisistamme, niin teimme ikuisen ystävyden liiton.

Viidentoista päivän perästä läksimme taas matkalle, pitäen yhä mielessämme päätöstä matkustaa Valenciaan tultuamme ensimmäisellä sopivalla laivalla Italiaan. Mutta taivas tahtoi onnellisempaa kohtaloa meille ja päätti asiat toisin. Tulimme erään kauniin linnan luo, jonka edessä oli joukko talonpoikaistyttöjä ja poikia, jotka tanssivat ja leikkivät iloisesti. Menimme lähemmäksi nähdäksemme heidän juhlaansa, emmekä tietysti voineet vähääkään aavistaa, mitä siellä meille tapahtuisi. Don Alphonso huomasi siellä parooni von Steinbachin, joka myöskin tunsu hänet ja juoksi avosylin hänen luokseen huutaen riemastuneena: "Alfonso, sinäkö se olet! kuinka hauskaa! Kun sinua etsitään kaikkialta, niin sinä putoat kuin pilvistä eteeni."

Toverini nousi ratsultaan juosten syleilemään paroonia, joka oli ilosta aivan suunniltaan. "Tule, poikani", lausui hyvä vanhus hänelle, "nyt saat tietää kuka sinä olet, onnellinen tieto odottaa sinua." Näin lausuen hän vei hänet linnaan. Minä menin heidän perässään sidottuani hevosemme erääseen puuhun. Linnan herra oli ensimmäinen vastaan tulija. Hän oli noin viidenkymmenen vanha, erittäin uljas mies. "Herra", lausui parooni von Steinbach hänelle, "tässä on poikanne." Silloin don Cesar de Leyva (se oli linnan herran nimi) halasi don Alfonsoa ilosta itkien. "Niin, rakas poikani", sanoi hän, "minä olen sinun isäsi. Raskasta on ollut minulle pitää sinua niin kauan siitä tietämättömänä. Olen sitä monesti surrut ja huokaillut, mutta en ole voinut toisin tehdä. Minä nain äitisi rakkaudesta, mutta hän oli syntyisin paljon alemmasta säädystä kuin minä. Isäni oli kova ja ankara mies; senvuoksi minun täytyi pitää salassa hänen suostumuksettaan solmittua avioliittoa. Parooni von Steinbach yksin tiesi siitä, ja minun suostumuksellani hän vei sinut luokseen. Nyt on isäni jo poissa, ja sinä olet minun ainoa perilliseni. Ja sen lisäksi aion toimittaa sinulle puolison, jonka suku on minun sukuni vertainen." — "Isäni", keskeytti don Alfonso, "älä tee liian kalliiksi minulle onnea, jota tunnen löytäessäni vanhempani.

Enkö saa tulla pojaksesi tulematta samalla onnettomaksi! Älä ole, isäni, julmempi omaa isääsi. Sillä joskaan hän ei sallinut sinun naida sitä, jota rakastit, niin hän ei pakottanut sinua naimaan ketään muutakaan." — "Poikani", vastasi don Cesar, "minä en suinkaan tahdo sinua pakottaa. Mutta suvainnethan ainakin nähdä sen naisen, jonka olen sinulle määrännyt, muuta tottelevaisuutta en vaadi sinulta. Hän on ihastuttava olento, ja avioliitto olisi edullinen kaikissa suhteissa, mutta siitä huolimatta lupaan olla sinua mihinkään vaatimatta. Hän on linnassani nyt. Tule kanssani; sinun täytyy myöntää, ettet voi rakastettavampaa olentoa löytää." Näin lausuen hän vei don Alfonson erääseen huoneeseen, johon minäkin menin parooni von Steinbachin kera heidän perässään.

Siellä oli Polanin kreivi ja hänen kaksi tytärtään Seraphina ja Julia sekä don Fernand de Leyva, joka oli don Cesarin veljenpoika. Näiden lisäksi siellä oli vielä eräitä toisia naisia ja herroja. Don Fernand oli, kuten olen ennen maininnut nainut Julian, jonka johdosta seudun talonpojat olivat kokoontuneet linnalle juhlimaan. Heti, kun don Cesar oli esittänyt don Alfonson poikanaan, niin Polanin kreivi nousi ylös ja juoksi syleilemään häntä, lausuen: "Tervetuloa, pelastajani! Niin, don Alfonso, minä tahdon osottaa mitä hyve vaikuttaa jaloon mielenlaatuun. Olette tosin surmannut poikani, vaan sen sijaan olette pelastanut minut kuolemasta. Minä olen teille ijäti kiitollinen ja annan omaksenne tyttäreni, jonka kunnian olette pelastanut. Sillä on kaikki velat sovitut." Don Alfonso kiitti sydämellisesti hänen hyvyttään, enkä tiedä kummastako hän enemmän iloitsi, vanhempainsa löytämisestäkö, vai siitä että Seraphina oli tullut hänen puolisokseen.

Heidän hänsä pidettiin muutamien päivien perästä kaikkein yhteiseksi tyytyväisyydeksi. Ja kun minäkin olin kreivin pelastajia, niin hän tarjousi hankkimaan minullekin hyvän toimen; minä kiitin hänen hyväntahtoisuuttaan, mutta en mielinnyt erota don Alfonsosta, joka teki minut linnansa hovimestariksi ja uskotukseen.

TOINEN OSA.

Kolmaskymmeneskolmas luku.

Jossa kerrotaan Gil Blas'in lähdöstä Leyvan linnasta ja mitä hänestä sitten tulee.

Minä koetin saavuttaa don Cesarin ystävyuden, ja yritykseni menestyikin. Minä pääsin sekä hänen että hänen poikansa huoneenhaltijaksi: asiani oli pitää huolta kaiken järjestämisestä, minä kannoin verot alustalaisilta, suoritin kaikki talouden kustannukset ja olin täysi yksinvaltiainen palvelusväen yli. Mutta vasten virkaveljieni tapaa en käyttänyt valtaani väärin. En karkottanut talosta pois niitä palvelijoita, jotka eivät minua miellyttäneet, enkä vaatinut heiltä ehdotonta koirannöyryyttä. Jos he kääntyivät suoraan don Cesarin tai hänen poikansa puoleen jollakin pyynnöllä, niin en suinkaan ruvennut sitä vastaan panemaan, vaan koetin päinvastoin puhua heidän puolestaan. Muuten osottivat molemmat isäntäni myötäänsä kiitollisuuttaan kaikenlaisilla suosionosotuksilla, niin että olin täynnä intoa palvella heitä. Katsoin kaikessa heidän etuaan; en suvainnut mitään hutiloimista taloudessa: olinpa kerrassaan verraton huoneenhaltija.

Mutta tämä onneni ei, ikävä kyllä, kestänyt enemmän kuin viisi vuotta. Tämän ajan kuluttua Seraphinan ensimmäinen duenna[21] nimeltään Lorenca, jonka kanssa en koskaan sopinut yhteen, rupesi vihaamaan minua niin, että päätti keinolla millä hyvänsä tuottaa minulle vahinkoa.

Tavatessani eräänä aamuna don Alphonson huomasi hänen olevan murheissaan ja aatoksiinsa vaipuneena. Kysyin kunnioittavasti, mikä häntä huolestutti. "Minua surettaa, kun huomaan Seraphinan heikoksi, kiittämättömäksi ja vääräksi. Se kummastuttaa teitä", lisäsi hän nähdessään hämmästykseni, "mutta sittenkin se on totta. Minä en tiedä, millä olette saanut Lorencan vihaamaan itseänne; mutta voin vakuuttaa hänen vihaavan teitä niin leppymättömästi, että ellette viipymättä lähde tästä linnasta, niin se tuottaa hänelle varman kuoleman. Saatte uskoa, että Seraphina, joka niin paljon pitää teistä, on tehnyt kaikkensa ehkäistäkseen vihaa, joka on niin epäoikeutettua ja kiittämätöntä. Mutta onhan hän nainen. Hän rakastaa Lorencaa, joka on hänen kasvattajansa. Tämä duenna on ollut äidin sijassa hänelle, ja jollei vaimoni nyt heikkoudessaan tyydytä hänen oikkuaan, niin hän luulee tulevansa

Lorencan kuoleman aiheuttajaksi. Minä puolestani en, huolimatta kaikesta rakkaudestani häntä kohtaan, koskaan alennu niin akkamaiseksi, että noudattaisin hänen mieltään tässä asiassa. Menkööt hiiteen ennen kaikki Espanjan duennat, ennenkuin minä suostuisin karkottamaan talostani miestä, jota pidän enemmän veljenä kuin palvelijana."

Kun don Alphonso oli lopettanut, niin minä lausuin: "Herra, minä olen syntynyt maailmaan onnen leikkikaluksi. Luulin jo, että se herkeisi minua vainoomasta teidän talossanne, jossa kaikki lupasi minulle onnea ja rauhaa. Mutta nyt saan jo jättää senkin ja kaiken sen herttaisuuden." — "Ei, ei" huudahti don Cesarin ylevämielinen poika; "minä koetan saada Seraphinan järkiinsä. Ei millään muotoa pidä sanottaman, että teidät on uhrattu jonkun kamarineidin oikulle, jota kohtaan osotetaan muutenkin aivan liikaa huomaavaisuutta." — "Herra, vastustamalla donna Seraphinan tahtoa te vaan katkeroittaisitte hänen mielensä. Minä ennemmin poistun, kun viipymiseni kerran saattaisi olla eripuraisuuden alkuna niin erinomaisten aviopuolisojen välillä. Sitä en antaisi koskaan itselleni anteeksi." Mutta don Alphonso kielsi minua nimenomaan sitä tekemästä, ja huomasin hänen olevan niin lujan päätöksessään puolustaa minua, että Lorenca olisi varmaan joutunut alakynteeseen, jos olisin halunnut olusuhteita hyväkseni käyttää. Mutta otin omantunnon asiaksi palauttaa rauhan linnaan lähtemällä pois, jonka tein jo seuraavana päivänä; ennen päivänkoittoa läksin Toledoa kohden, sanomatta jäähyväisiä isännilleni, sillä pelkäsin heidän ystävydestä vastustavan aikomustani. Huoneeni pöydälle vaan heitin paperin, joka sisälsi tarkan selonteon taloudenpidostani.

Ratsastin hyvällä hevosella, joka kuului minulle, ja matkalaukussani oli kaksisataa pistoolia. Varoja minulla siis oli kylliksi ollakseni huoleton tulevaisuuden puolesta, vaikkei lukuunottaisikaan minun ikäisilleni ominaista itseluottamusta. Muuten odotin hyvää vastaanottoa Toledossa: Olin varma, että Polanin kreivi mielihyvällä ottaisi vastaan yhden pelastajiaan ja antaisi minulle asunnon talossaan.

Läksin siis sinne matkalle. Sinne tultuani rupesin ensiksi tiedustamaan kreivin asuntoa, Saatuani sen selville läksin sinne siinä varmassa uskossa, ettei hän sallisi minun mennä mihinkään muualle asumaan. Mutta teinpä laskuni ilman isäntää. Kreivin linnassa en tavannut muita kuin portinvartijan, joka sanoi isäntänsä lähteneen edellisenä päivänä lyhemmälle matkalle.

Kreivin poissaolo oli perin ikävä yllätys minulle: se alensi suuresti riemua, jota olin tuntenut Toledoan tullessani, saattaen minun muuttamaan kaikki suunnitelmani. Kun kerran olin niin lähellä Madriidia, niin päätin mennä sinne. Toivoin menestyväni hovissa, jossa, mikäli olin kuullut kerrottavan, ei tarvinnut olla juuri mikään nero eteenpäin tullakseen. Niinpä läksin siis seuraavana päivänä Espanjan pääkaupunkia kohden matkustamaan. Ja siellä kohtaloni pani minut näyttelemään sellaisia osia, joiden vertaisia en vielä ennen, ollut kokenutkaan.

Kolmaskymmenesneljäs luku.

Gil Blas lähtee Madriidiin ja tapaa hovissa rakkaan ystävänsä Fabricion. — Suuri riemu molemmin puolin.

Madriidiin tultuani otin asunnon eräässä matkustajahotellissa. Kuljin kaupungilla ja otin tavakseni käydä joka aamu kuninkaan linnallakin, jossa viivyin aina pari kolme tuntia katselemassa isoisten kulkua hovissa, sillä täällä ei heillä tuntunut ollenkaan olevan sitä mahtavuutta, joka heitä muualla ympäröi.

Kulkeissani siten eräänä aamuna edestakaisin linnan odotushuoneissa, jotenkin mölhömäisen näköisenä kuten monet muutkin, äkkäsin Fabricion, jonka olin jättänyt Valladolidiin erään sairashuoneen kaitsijan palvelukseen. Hämmästyin suuresti nähdessäni hänen haastelevan tuttavallisesti Medina-Sidonian herttuan ja Sainte-Croix'in markiisin kanssa. Nämä molemmat herrat näyttivät mielihyvällä kuuntelevan häntä. Sen lisäksi hän oli puettuna komeasti kuin ylhäinen herra.

"Onko se mahdollista?" lausuin itsekseni, "onko tämä parturi Nunez'in poika? Hän lienee vaan joku hovimies, vaikka on hänen näköisensä," Minun ei tarvinnut olla kauan epätietoisena. Herrat läksivät pois, ja minä lähestyin Fabriciota. Hän tunsikin minut paikalla, tarttui käteeni ja teki meille tietä väkijoukon läpi toiseen huoneeseen. Sitten hän huudahti syleillen minua: "Rakas Gil Blas'ini, mikä ilo nähdä sinua! Mitä sinä teet Madriidissa? Oletko yhä vielä palveluksessa? Minkälaisissa asioissa olet? Kerro minulle kaikki, mitä sinulle on tapahtunut äkkinäisen lähtösi jälkeen Valladolidista." — "Sinä kysyt kovin paljon yht'aikaa", vastasin, "ja eihän tämä ole sopiva paikkakaan tarinain kertomista varten." — "Olet oikeassa", vastasi hän, "parempi on, että menemme minun luokseni. Lähtekäämme, tule kerallani. Se ei ole kaukana täältä. Minä olen riippumaton mies, asuntoni on hauska, ja erinomaisesti kalustettu; olen tyytyväinen ja onnellinen, ainakin luulen olevani."

Suostuin ehdotukseen, ja Fabricio kuletti minut erään uhkean talon luo, jossa sanoi asuvansa. Astuimme erään pihan yli, jonka toisella sivulla oli rappuset, mitkä johtivat komeihin huoneisiin, ja toisella sivulla yhtä kapea kuin pimeä porras, jota myöten tultiin hänen kehuttuun asuntoonsa. Se oli vaan yksi ainoa huone, josta kekseliäs ystäväni oli tehnyt lautaseinän avulla neljä. Ensimmäinen oli toisen etuhuoneena, toisessa hän makasi, kolmannesta hän oli tehnyt työhuoneen, ja neljäs oli kyökkinä. Etuhuone ja makuuhuone olivat paperoidut maantieteellisillä kartoilla ja filosoofisilla lauselmilla, ja kalustus oli samanmukainen. Siinä oli suuri sänky, jonka peittona oli loppen kulunut koruommeltu vaate, muutamia vanhoja tuoleja, joilla oli keltainen sarssipäällystys ja sivuilla samanväriset silkkihesut granadalaista tekoa; vielä siinä oli kullatuilla jaloilla varustettu pöytä, nahkapäällystyksellä, joka lienee ennen ollut punainen ja jonka reunustana oli ajan mustuttamasta valeskullasta tehty verkkokudos; seinän vieressä oli vielä eebenpuinen kaappi, jota koristi kömpelötekoiset leikkaukset. Työhuoneessa hänellä oli pieni pöytä, ja kirjastona oli muutamia teoksia sekä moniaita paperipakkoja, jotka oli ladottu päällekkäin lautahyllyille seinän viereen. Kyökissä, joka ei ollut muita huonompi, oli saviastioita ja muita tarpeellisia kaluja.

Fabricio antoi minun kyllältäni katsella asuntoaan ja kysyi sitten: "No, mitäs arvelet minun asunnostani ja taloudestani? Eikö kelpaa?" — "Totta tosiaan", vastasin hymyillen. "Sinulla täytyy olla hyvät tulot Madriidissa, voidaksesi elää näin pulskasti, Sinulla on varmaankin hyvä paikka?" — "Jumala varjelkoon!" vastasi hän. "Minun toimeni on kaikkein sellaisten ulkopuolella. Eräs ylhäinen herra, jonka oma tämä talo on, on antanut minulle tämän huoneen, josta olen tehnyt neljä, ja jonka olen kalustanut, kuten näet. Minä en tee nykyisin muuta kuin mikä minua miellyttää, ja puutteesta ei ole tietoa." — "Puhu selvemmin", huudahdin, "sinä vaan kiihotat uteliaisuuttani." — "Olkoon menneeksi!" vastasi hän, "täytän pyyntösi. Minä olen ruvennut kirjailijaksi; minä harrastan nyt kaunotieteitä, kirjoitellen sekä runoja että suorasaanaista."

"Sinäkö, Apollon lempipoika!" huudahdin nauraen; "se ei olisi koskaan juolahtanut minulle mieleen. Muuten, olethan sinä älyn mies; sinun kyhäyksesi eivät tositeossa huonoja lienekään. Olen vaan utelias tietämään, mikä sinussa sai kirjoitushalun heräämään."

— "En ihmettele uteliaisuuttasi", vastasi Nunez. "Olin niin tyytyväinen olooni herra Manuel Ordonezin luona, etten parempaa toivonut. Mutta minun kävi kuin Plautuksen,[22] henkeni kohosi vähitellen orjuudesta ylös; kirjoitin erään huvinäytelmän, jonka toimitin Valladolidissa käyväin teatteriseurain näyteltäväksi. Vaikka se tosin ei maailmoja mullistanut, niin se kuitenkin otettiin suurella riemulla vastaan. Päätin siitä, että yleisö oli hyvä lypsylehmä, jota oli helppo lypsää. Se ajatus ja intoni kirjoittaa uusia näytelmiä saivat minun lähtemään sairashuoneesta. Rakkaus runoiluun voitti rakkauden rahaan. Päätin lähteä Madriidiin, kaikkien kykyjen keskukseen, lahjojani kehittämään. Pyysin isännältäni eroani, johon hän suostui kovin vastenmielisesti, sillä hän piti minusta paljon. 'Miksi haluat, pois luotani, Fabricio? Olenko antanut sinulle tietämättäni jotakin tyytymättömyyden syytä?' — 'Ette, herra', vastasin, 'te olette parhain kaikista isännistä, enkä koskaan unhotta teidän hyvyttänne; mutta tiedättehän, että jokaisen on noudatettava kutsumustaan. Minä tunnen syntyneeni kirjailijaksi; henkeni tuotteilla aion ikuistuttaa nimeni.' — 'Mikä mielettömyys!' vastasi tämä kunnan ukko. 'Sinä olet jo päässyt hyvään alkuun sairashuoneessa; olet sitä maata miehiä, josta tehdään taloudenhoitajia, joskus esimiehiäkin. Sinä heität täysiarvoisen ja rupeat joutavia tavottelemaan. Nurin käännät asiat, poikaseni.'

"Huomattuaan turhaan ponnistelevansa isäntäni maksoi palkkani sekä lahjotti sen lisäksi viisikymmentä tukaattia kiitokseksi palveluksestani, mikä auttoi minua Madriidiin tultuani pukeutumaan hyviin vaatteisiin.

"Minulla on ollut verraton menestys. Minä käyn ylhäisissä perheissä lukemassa värssyjäni ja kertomuksiani, ja kaikkialla olen tervetullut. Seurustelen monen suuren herran parissa, ja Medina-Sidonian herttua on ystäväni, kuten Maecenas oli Horatiuksen ystävä. Niin, sillä tavalla olen muuttanut kirjailijaksi. Muuta kerrottavaa minulla ei ole. Nyt on sinun vuorosi kertoa kokemuksesi, Gil Blas."

Minä aloin haastaa kertoen hänelle tarkkaan vaiheeni jättämällä sivuseikat pois. Lopetettuani oli tullut päivällisen aika. Fabricio veti eebenpuisesta kaapistaan ruokaliinoja, leipää, jäännöksen paistettua lampaankäpälää, pullon oivallista viiniä, joiden ääreen istuimme niin iloisin mielin kuin kaksi ystävää konsanaankin pitkän eron perästä.

Syötyämme läksimme kävelemään, vaan silloin tuli Medina-Sidonian herttuan kamariherra Fabricion luo lausuen hänelle: "Herra don Fabricio, minulla on kunnia ilmoittaa teille, että herra herttua haluaisi puhua kanssanne. Hän odottaa teitä kotonaan." Nunez, joka tiesi, ettei milloinkaan voi kyllin nopeasti täyttää ylhäisen herran toivomusta, lähti heti Maecenaansa luo, jättäen minut siihen paikkaan ällistyneenä, kuullessani häntä kutsuttavan *don*'iksi, siis aateliseksi, vaikkei Crysostomo ukko, hänen isänsä, ollut parturia parempi.

Fabricio hankkii Gil Blas'ille paikan sicilialaisen kreivin Galianon palveluksessa.

Olin niin utelias taas näkemään Fabriciota, että jo aikaisin seuraavana aamuna menin hänen luokseen. "Toivotan hyvää huomenta", huusin jo kynnykseltä, "don Fabriciolle, Asturian aatelin kukalle, tai paremmin sienelle." Sen kuultuaan hän rupesi nauramaan. "Kuulit siis, että minua kutsutaan *don'*iksi?" — "Kuulin, herra aatelismies; sallikaa siis huomauttaakseni, että kertoissanne eilen muutostanne jätitte parhaimman mainitsematta." — "Aivan totta", vastasi hän; "mutta toden pulmakseni olen ottanut sen arvonimen vähemmän omasta turhamaisuudestani kuin mukautuakseni muitten turhamaisuuteen. Tiedäthän sinä, mikä on tapa Espanjassa; kunnollisinkaan mies ei maksa mitään, jollei hänellä ole rahoja tai ylhäistä syntyperää."

"Mutta asiasta toiseen", lisäsi hän. "Eilen illallisilla Medina-Sidonian herttuan luona oli muitten vieraiden ohella eräs sicilialainen herra, kreivi Galiano. Kun kerroin sinun tarinasi, niin kreivi alkoi kysellä sinusta, johon tietysti asianmukaisesti vastasin, kuten voit ymmärtää, ja sitten hän pyysi minun tuomaan sinut hänen luokseen. Aioin juuri tulla sinua hakemaan lähteäksemme hänen luokseen. Hän aikonee nähtävästi tarjota sinulle sihteerintointia luonaan. Kehotan sinua suostumaan; sinä tulet voimaan mainiosti hänen luonaan; hän on rikas, elää täällä kuin lähettiläs ikään. Hänen sanotaan tulleen tänne keskustelemaan Lerman herttuan kanssa kuninkaallisista tiloista, joita hänellä on aikomus myödä Siciliassa. Vielä mainittakoon, että kreivi näyttää olevan jalo, oikeamielinen ja suoraluontoinen mies. Parempaa et voi tehdä kuin ruveta tämän herran palvelukseen."

"Aikomukseni oli", vastasin Nunez'ille, "mitellä jonkun aikaa katuloita ja pitää hyviä päiviä, ennenkuin ryhtyisin uudelleen palvelukseen, mutta kuvauksesi sicilialaisesta kreivistä on niin houkutteleva, että alan muuttaa päätöstäni. Toivoisinpa jo olevani hänen luonaan." — "Kohta oletkin siellä, ellen pahoin erehdy," vastasi hän. Läksimme heti kreivin luo, joka asui ystävänsä don Sancho d'Avilan talossa, joka oli siihen aikaan maataloiltaan.

Linnan pihalla näimme suuret joukot hovipoikia ja lakeijoita, joiden yllä oli yhtä kalliit kuin komeat virkapuvut, ja eteisessä oli useita asemiehiä, kamariherroja ja muita toimimiehiä. Heillä oli kaikilla toinen toistaan komeammat puvut, mutta samalla niin kummalliset kasvot, että olin vähällä luulla niitä espanjalaisittain puetuiksi apinoiksi. Tiedämmehän, että sekä miesten että naisten joukossa löytyy naamoja, joille ei taidekeinotkaan mitään mahda.

Don Fabricion tulosta ilmoitettiin, ja kotvasen perästä hänet saatettiin sisään, johon minä seurasin häntä! Kreivi istui aamupuvussa sohvassa juoden suklaatia. Me tervehdimme häntä syvällä kunnioituksella; ja hän puolestaan nyökäytti päätään, silmäillen samalla meitä niin herttaisesti, että minä heti tunsin kiintyväni häneen. On ihmeellistä, ja sentään niin yleistä, kuinka hyvältä meille tuntuu ylhäisten suosiollisuus. Heidän pitää todellakin olla sangen ynseitä meille ollaksemme pahoillamme.

Juotuaan suklaatinsa, hän leikki vähän aikaa suuren apinan kanssa, joka oli hänen vieressään ja jota hän kutsui Cupidoksi. En käsitä, miksi hän oli antanut lemmenjumalan nimen elukalle, sillä muuta yhtäläisyyttä sillä ei näyttänyt olevan hänen kanssaan kuin pahanilkisyys. Siitä huolimatta se oli herransa paras ilo; hän oli niin ihastunut apinan temppuihin, että se sai olla myötäänsä hänen sylissänsä. Nunez ja minä, joita eläimen hyppyt eivät järin paljon ihastuttaneet, olimme kuitenkin olevinamme hyvin mieltyneinä siihen. Se oli kovin sicilialaisen mieleen, hän keskeytti leikkinsä tuokioksi ja lausui minulle: "Ystävänäni, tarjoon teille sihteerintoimen luonani. Jos suostutte ehdotukseeni, niin annan teille kaksisataa pistoolia vuodessa. Don Fabricion suositus riittää takaukseksi." — "Niin, herra", huudahti Nunez, "enkä luule saavani moitteita perästäpäin."

Kiitin kumartaen asturialaista runoilijaa hänen uhrautuvaisesta rohkeudestaan. Sitten käännyin kreivin puoleen, vakuuttaen palvelusintoani ja uskollisuuttani. Heti kun hän huomasi ehdotuksen minua miellyttävän, niin hän kutsui taloudenhoitajansa luokseen ja puhui hänen kanssaan hyvin hiljaa; senjälkeen hän lausui minulle: "Gil Blas, tahdon ilmoittaa teille heti, mitä tehtäviä annan teille. Nyt voitte seurata taloudenhoitajaani; olen jo antanut hänelle käskyn teitä varten." Minä noudatin käskyä, jättäen Fabricion kreivin ja Cupidon pariin.

Taloudenhoitaja, joka oli nokkela messinalainen, vei minut huoneeseensa erinomaisella kohteliaisuudella. Hän lähetti noutamaan räätäliä, joka oli vaatettanut koko talonväen, käskien hänen niin nopeasti kuin suinkin valmistaa minulle yhtä uhkean puvun kuin talon ylimmillä virkailijoilla oli. Räätäli otti mittaa ja lähti. "Mitä asuntoon tulee", sanoi messialainen, "niin tiedän huoneen, joka sopii teille. Niin! mutta oletteko syönyt aamiaista?" lisäsi hän. Vastasin kieltävästi. "No, poika parka, miksette sano? Te olettekin nyt talossa, jossa ei tarvitse muuta kuin sanoa, niin saapi mitä haluaa! Tulkaahan, minä vien teidät paikkaan, josta ei mitään puutu."

Niin lausuen hän johdatti minut ruokahuoneeseen, jossa tapasimme hovimestarin, napolilaisen, joka oli kaikin puolin messinalaisen veroinen. Heistä kumpaisestakin saattoi sanoa näin: Jussi tanssii paremmin kuin Pekka, Pekka tanssii paremmin kuin Jussi. Tämä kelpo hovimestari pisteli viiden kuuden ystävänsä kera poskeensa läskiä, häränkieltä ja muuta suolaista, mikä pani heidät tuontuostakin maljoja kallistamaan. Istuimme näitten sankarein seuraan, auttaen heitä herra kreivin parhaiten viinien kuluttamisessa. Toimittaessamme tätä ruokahuoneessa, tapahtui samaan aikaan kyökissä muuta. Kokki kestitsi siellä puolestaan kolmea tai neljää tuttavaansa porvaria, jotka eivät säästäneet viiniä enemmän kuin mekään, ja jotka täyttelivät kaikin voimin maaruaan peltopyy- ja jänispasteijoilla; jopa kokkipojatkin syytivät kreivin hyvyttä vierailleen, minkä vaan kykenivät. Luulinpa melkein tulleeeni rosvottavaksi jätettyyn taloon; mutta kaikkea en vielä tiennytkään. Silloin näkemäni oli vähäpätöistä sen rinnalla, mitä myöhemmin sain tietää.

Kolmaskymmeneskuudes luku.

Mitä tehtäviä Galianon kreivi antaa Gil Blas'ille.

Läksin hakemaan tavaroitani kulettaakseni ne uuteen asuntooni. Palatessani näin kreivin istuvan pöydässä useitten herrojen seurassa, joitten joukossa oli runoilija Nunez'kin, joka palvelutti itseään mielihyvällä ja sekaantui uutterasti keskusteluun. Huomasin, että hänen joka sanansa herätti seurueen suosiota, Eläköön nero! Kenellä on sitä, hän suoriutuu kaikista tehtävistä kunnialla. Minä aterioin kamariherrain ja muitten ylimpään virkamiesten kera, joita ruokittiin melkein kuin herraa itseään. Syötyäni vetäysin huoneeseeni, jossa rupesin miettimään tilaani. "No niin, Gil Blas", ajattelin itsekseni, "nyt palvelet sicilialaista kreiviä, jonka luonnetta et tunne. Kaikesta päättäen viihdyt hänen talossaan kuin kala vedessä. Mutta vannomatta on paras, älä luota liiaksi onnentähteesi, jonka petollisuutta olet jo liian usein saanut tuta. Sitäpaitsi et tunne edes tointasi vielä. Sihteeri hänellä on ja yksi taloudenhoitaja; mitä palveluksia hän vaatinee sinulta?"

Tätä miettiessäni saapui eräs lakeija ilmoittamaan, että kaikki päivällisillä olleet herrat olivat jo lähteneet ja että kreivi kysyi minua. Riensin heti hänen huoneeseensa, jossa hän lojui sohvallaan päivällislevon hommissa apinoineen, joka oli hänen vieressään.

"Tulkaa lähemmäksi, Gil Blas", lausui hän, "ottakaa tuoli ja kuunnelkaa, mitä sanon." Tein käskyn mukaan, ja hän alkoi haastella seuraavasti: "Don Fabricio on kertonut minulle, että te muitten hyvän ominaisuuttenne ohella olette uskollinen isännällemme, sekä olette muutenkin kelpo poika. Nämä ominaisuudet saivat minun tarjoomaan paikkaa teille. Minä tarvitsen uskollista palvelijaa, joka katsoo minun etuani ja panee koko huolensa minun omaisuuteni hoitoon. Olen rikas, täydellä todella, mutta sittenkin vuotuiset menoni nousevat aina paljon tulojani suuremmiksi. Ja miksi? Siksi, että minulta varastetaan, minua rosvotaan. Olen talossani aivan kuin metsässä, joka on täynnä rosvoja, Epäilen suuresti taloudenhoitajani ja hovimestarini olevan yhdessä juonessa; ja jos epäluuloni on oikeutettu, niin se on enemmän kuin tarpeeksi tuomaan minulle häviön. Te aiotte tietysti sanoa, että jos heitä epäilen petteureiksi, niin voinhan ajaa heidät matkaansa. Mutta mistäpä löytää toisia, jotka olisivat taatusti parempia? En voi tehdä muuta kuin panna jonkun pitämään heitä kumpaakin silmällä, jonkinlaisena ylivalvojana, ja sitä tointa olen ajatellut teille. Jos täytätte menestyksellä sen toimen, niin saatte olla varma, ettette palvele kiittämätöntä; minä hankin teille sitten hyvin edullisen paikan Siciiliassa."

Tämän puheen jälkeen hän laski minut menemään, ja jo samana iltana minut julistettiin koko palvelijakunnan edessä talon ylivalvojaksi. Messinalainen ja napolilainen eivät aluksi olleet siitä milläänkään, sillä he luulivat minua oikeansorttiseksi veitikaksi ja toivoivat saaliin jakamisella pitävänsä järjestyksen entisellään. Mutta hyvin heidän naamansa venähtivät, kun seuraavana päivänä ilmoitin heille olevani kaiken näpistelemisen vihollinen. Vaadin hovimestarilta luettelon varastoista. Kävin kellarissa ja otin tarkan selon kaikesta, mitä ruokahuoneessa oli, varsinkin kaikista hopeakaluista ja liinatavaroista. Sitten annoin heille kummallekin kehotuksen pitää hyvää huolta isännän omaisuudesta ja olemaan säästäväisiä kaikissa, sekä lopetin kehotussaarnani vakuuttamalla ilmoittavani herralle kaikista epäsäännöllisyyksistä, mitä tulisin huomaamaan.

Eikä tämä ollut ainoa toimenpiteeni. Halusin urkkijaa, saadakseni selville, oliko heillä joitakin salajuonia keskenään. Huomioni kiintyi erääseen kokkipoikaan, jonka sain puolelleni lupauksilla. Hän sanoi, etten kenenkään muun kuin juuri hänen puoleensa kääntymällä saisi niin hyvin tietää kaikkea, mitä talossa tapahtui. Hovimestarin ja taloudenhoitajan hän sanoi olevan liitossa keskenään, polttaen kynttilää molemmista päistä yhtäaikaan. Joka aamu he lähettivät puolet talon tarpeeksi ostetuista lihoista ravintolanpitäjille, joiden kanssa heillä oli salaiset sopimukset. Kokki menetteli puolestaan aivan samoin, ja niitten palvelusten hyvitykseksi, joita hän uskollisimmasti teki mainituille kahdelle, hänellä

oli vapaa valta käytellä kreivin viinejä, — sanalla sanoen nämä kolme palvelijaa olivat syynä siihen, että herra kreivin vuositileissä oli kauhea vajuus. "Jos epäilette ilmoituksiani", lisäsi kokkipoika, "niin suvainnette tulla huomenaamalla seitsemän ajoissa Pyhän Tuomaan collegiumin luo, niin saatte nähdä minun ilmestyvän sinne koria kantaen, joka on varmasti hälväntävä epäilyksenne." — "Sinä olet siis noiden herrain asiantoimittaja?" — "Niin, minä kulen hovimestarin asioilla, ja eräs tovereistani noudattaa taloudenhoitajan käskyjä."

Nämä tiedot näyttivät minusta lähemmän selon arvoisilta. Menin siis seuraavana aamuna määrättyyn aikaan Pyhän Tuomaan collegiumin edustalle. Eikä minun tarvinnut kauan odottaa vakoojaani. Näin pian hänen saapuvan, käsivarrellaan suuri kori, joka oli täpötäynnä teuraslihaa, lintua ja metsänriistaa. Tarkastin huolellisesti joka esineen ja tein tapauksesta lyhyen selonteon, jota läksin näyttämään isännälleni, käskettyäni pojan toimittaa tehtävänsä tavallisuuden mukaan.

Sicilialainen herrani, joka oli luonnostaan äkkipikainen, aikoi ensi kiihkossaan ajaa napolilaisen ja messialaisen paikalla tiehensä; mutta saatuaan vähän maittamisen aikaa, hän tyytyi jälkimmäisen karkottamiseen, antain hänen paikkansa minulle. Niinmuodoin hävisi ylivalvojan ammattini heti synnyttyään, enkä minä todenpuhuen sitä surrut. Sillä, peittelemättä tunnustaen, se ei ollut muu kuin arvokkaampi vakoojatoimi, josta ei sitäpaitsi ollut taattua tuloa, mutta taloudenhoitajaksi päästyäni tulini samalla kassakirstun vartijaksi, ja sehän siinä pää-asia onkin. Taloudenhoitaja on aina suuren talon ensimmäinen virkamies, ja hänen virastaan tulee aina niin paljon sivutuloja, että hänen täytyy väkisin rikastua, vaikkapa hän olisi rehellinenkin.

Napolilainen ei mielinnyt vielä heretä tempuistaan. Mutta huomattuaan häikäilemättömän palvelusintoni ja aikomukseni tarkastaa ja luetteloon panna joka aamu hänen ostamiaan lihavarastoja, niin tuo konna lakkasi lähettämästä niitä muualle, mutta osti edelleenkin yhtä paljon kuin ennenkin. Sillä tavoin hän lisäsi ruokajäännöksiä, jotka oikeudella kuuluivat hänelle ja saattoi siten myöä keitettyä lihaa ravintolanpitäjälle raa'an lihan asemesta. Tuo lurjus ei menettänyt siis niin mitään, eikä kreivillä ollut suurta hyötyä siitä, että kaikkein taloudenhoitajain Phoinix oli hänen huoneenhaltijanaan. Suunnaton runsaus, joka siitä ajasta aikain vallitsi ruokapöydässä, johti minut tämän uuden tempun jälille; panin asian pian järjestykseen jättämällä joka kerta pois, mitä oli liikaa, minkä kuitenkin tein niin kepeällä kädellä, ettei se vähääkään säästeliäältä näyttänyt. En oikeastaan juuri paljon pienentänyt tuhlausta, mutta sittenkin taloudenhoitoni vähensi tuntuvasti menoja. Ja sitähan herrani juuri halusi; hän tahtoi säästää, vähentämättä siltä mahtavaa elantotapaansa. Hänen ahneutensa täytyi alistua komeushalun alle.

Enkä pysähtynyt vielä siihen, vaan korjasin toisenkin epäkohdan: huomattuani viinin kuluvan kovin joutuin, aloin uumoilla siinäkin jotakin petkutusta. Niinpä, jos esim. kreivin luona oli päivällisillä kaksitoista herraa, niin he tyhjensivät viisikymmentä jopa kuusikymmentä viinipulloa. Tämä oli outoa; kysyin asian johdosta neuvoa oraakkeliltani, toisin sanoen kokkipojaltani. Hänen kanssaan pidin salaisia keskusteluja, ja hän kertoi uskollisesti minulle kaikki, mitä kyökissä puhuttiin ja tehtiin, eikä kukaan epäillyt häntä itseään. Hän sanoi tuhlauksen johtuvan uudesta liitosta, jonka hovimestari, kokki ja juomanlaskijat olivat tehneet keskenään; heillä oli tapana viedä pullot puolitäysinä takaisin ja jakaa ne liittolaisten kesken. Puhuin siitä juomanlaskijoille, uhaten paikalla ajaa heidät talosta, jos uskaltaisivat vielä tehdä niin, eivätkä he sen koommin uskaltaneet sitä yrittää. Isäntäni, jolle tietysti kerroin huolellisesti joka asian, minkä tein hänen edukseen, kiitteli minua kaikesta sydämestään kiintyen päivä päivältä yhä enemmän minuun. Minä puolestani palkitsin kokkipoikaa, joka teki niin hyviä palveluksia minulle, ylentämällä hänet kokin apulaiseksi.

Napolilainen oli vimmoissaan, kun minä olin kaikkialla hänen tiellään. Enimmin häntä raivostuttivat muistutukset, joita hänelle annoin joka kerta, kun hän teki kuukaustiliään; sillä tehdäkseen hänelle kannikan sitkeämmäksi otin vaivakseni käydä itse toreilla hintoja tiedustelemassa. Olin varma siitä, että hän sadatteli minua sata kertaa päivässä, mutta kun tiesin sen syyn, niin minua ei vähääkään pelottanut, että hänen hurskaat toivomuksensa toteutuisivat. En voi käsittää, kuinka hän jaksoi kestää minun vainoomistani ja pysyä edelleenkin sicilialaisen palveluksessa; vaan hän lienee kaikesta huolimatta kuitenkin hyötynyt sangen hyvin virastaan. Mutta taloudenhoitoni tuloksena voin kolmen kuukauden kuluttua esittää yli kolmetuhatta tukaattia entisestään pienentyneen menoerän.

Kolmaskymmenesseitsemäs luku.

Jossa kerrotaan mikä onnettomuus kreivin apinalle sattui ja mitä surua se tuotti hänelle. — Vielä kerrotaan Gil Blas'in sairaudesta ja sen seurauksista.

Jonkun ajan kuluttua häiriintyi linnan rauha erään tapauksen johdosta, joka tuntunee vähäpätöiseltä lukijalle, mutta kääntyi kuitenkin sangen tuhoisaksi palvelusväelle, varsinkin minulle. Cupido,

herramme apinalemikki, josta olen jo puhunut, yritti eräänä päivänä hypätä ikkunasta toiseen, mutta kompasteli silloin niin pahasti, että putosi pihalle ja taittoi jalkansa. Heti kun kreivi kuuli onnettomuudesta, niin hän alkoi parkua kuin nainen, vaati koko palvelijakuntaansa siitä tilille, olipa vähällä ajaa meidät kaikki matkoihimme. Hänen vihansa lauhtui kuitenkin senverran, että hän tyytyi sättimään meidän huolimattomuuttamme ja nimittelemään meitä kaikilla mahdollisilla haukkumanimillä. Hän lähetti paikalla noutamaan ne Madriidin kirurgit, jotka olivat tunnetut taitavimmiksi luunmurtojen ja nyrjähtämisten parantamisessa. He tutkivat potilaan jalan, asettivat sen sijoilleen ja sitoivat sen. Mutta vaikka he vakuuttivat yksimielisesti, ettei siinä ollut yhtään vaaraa, niin herrani vaati kuitenkin välttämättömästi yhden heistä jäämään hänen luokseen, kunnes elukka ehtisi täydellisesti parantua.

Tekisin väärin, jos jättäisin mainitsematta ne vaivat ja tuskat, joita sicilialainen herrani kärsi tänä aikana. Vaikea lienee sitä uskoa, mutta totta on sittenkin, ettei hän päiväkausiin poistunut rakkaan Cupidonsa luota. Hän oli läsnä aina, kun eläimen haavaa sidottiin, ja öölläkin hän nousi pari kolme kertaa sitä katsomaan. Ja kaikista inhottavinta oli, että kaikkien palvelijain, varsinkin minun, piti aina olla jalkeilla lähteäksemme paikalla tarvittaessa apinalle palveluksia toimittamaan. Meillä ei sanalla sanottuna ollut hetkenkään lepoa koko talossa, ennenkuin tuo kirottu elikko oli täysin parantunut, alkaen taas tehdä entisiä hyppyjään ja häränpyllyjään. Voimmeko tämän jälkeen epäillä Suetoniuksen kertomuksen todenperäisyyttä, hän kun kertoo Caligulan rakastaneen hevostaan niin että lahjoitti sille komeasti sisustetun talon, jossa oli suuri palvelijakunta sen tarpeeksi, ja miettineen nimittää sen Rooman konsuliksi? Isäntäni lempi apinaansa aivan yhtä hartaasti; hän olisi varmaan nimittänyt mielellään sen corregidoriksi.

Mutta pahin onnettomuus oli minulle, että olin koettanut tässä asiassa olla yli muitten palvelijain herralleni mieliksi, josta syystä olin rasittanut itseäni niin Cupidon vuoksi, että käännyin tautivuoteelle. Jouduin kovaan kuumeeseen, joka kiihtyi niin, että menetin tajuntani. Viiteentoista päivään en tiennyt mitään ulkomaailmasta, vaan häälyin elämän ja kuoleman vaiheella. Sen vaan tiedän, että nuoruuteni kamppaili niin voimakkaasti kuumeen kanssa, että tulin lopulta taas tajuuni. Ensimmäinen havaintoni oli, että olin toisessa huoneessa. Halusin tietää syytä siihen; tiedustin sitä eräältä vanhalta eukolta, joka oli minua hoitamassa, mutta hän vastasi, etten minä saanut vielä puhua, sillä lääkäri oli jyrkästi kieltänyt sen.

Päätin siis olla vaiti, vaikka haluni olikin suuri keskustella hoitajani kanssa. Ajattelin itsekseen sitä, kunnes lääkäri astui huoneeseen. Hän lähestyi minua, tunnusti valtasuontani, tarkasteli kasvojani, ja huomattuaan kaikessa pikaisen parantumisen merkit, hän otti riemullisen muodon, kuten suuren työn tehnyt konsanaankin, ja sanoi vaaran olevan ohi sekä että häntä sai onnitella hyvän parantamisen johdosta.

Rohkaistuneena hänen sanoistaan keskeytin hänen mentyään äänettömyyden, lausuen lujalla äänellä hoitajalleni, että tahdoin ehdottomasti tietoja isännästäni. Eukko joko pelkäsi saattavansa minut vaarallisen mielenliikutuksen valtaan, jos tyydyttäisi pyyntöni, tai sitten hän ehkä vaan toivoi puhumattomuudellaan ärsyttävänsä minua niin, että tulisin uudestaan kipeäksi; mutta kun minä en päästänyt häntä mitenkään rauhaan, niin hän sanoi lopuksi: "Ei, hyvä herra, teillä ole muuta herraa kuin te itse. Galianon kreivi on matkustanut takaisin Siciliaan."

En uskonut korviani; mutta tottapa se oli sittenkin. Herrani oli sairauteni toisena päivänä alkanut pelätä minun kuolevan hänen luonaan, ja oli senvuoksi hyvydessään muutattanut minut vähine kapineineni erääseen kalustettuun huoneeseen, heittäen minut sinne sallimuksen ja erään sairashoitajan huomaan. Sillä välin hän oli saanut hovista käskyn palata Siciliaan, ja oli lähtenyt matkalle sellaisella kiireellä, ettei ollenkaan enää muistanut minua, joko siitä syystä, että piti minut jo kuolleitten joukkoon kuuluvana, tai lienevät ylhäissäytyiset muuten vähän heikkomuistisia.

Hoitajani kertoi tämän juurtajaksain, lausuen vielä itse toimittaneensa luokseni lääkärin ja apteekkarin, joiden avutta olisin varmaankin kuollut. Vaivuin syviin mietteisiin näiden hupaisten uutisten johdosta. Siinä meni edullinen toimeni Siciliaassa! siinä kaikki kauniit toiveeni! "Jos sinulle tapahtuu joku suuri onnettomuus", lausuu eräs paavi, "niin tutkistele tarkoin itseäsi, niin huomaat aina olleesi itsekin syypää." Älköön pyhä isä ottako pahakseen, jollen tässä tapauksessa voinut käsittää, miten olisin itse vaikuttanut onnettomuuteeni.

Täten haihtuivat siis utuna tuuleen ne ihanat unelmat joita mieleni oli täynnä. Ensimmäisenä huolenani oli silloin laukkuni, jonka käskin tuoda vuoteeni viereen tarkastaakseni sitä. Huokaus pääsi rinnastani huomattessani sen avatuksi. "Kas niin! rakas laukkuseni", huudahdin itsekseen, "sinä ainoa lohdukseni, näenpä, että sinäkin olet ollut vieraisissa käsissä." — "Ei, ei, herra Gil Blas", lausui eukko silloin, "rauhoittukaa vaan, teiltä ei ole mitään varastettu; minä olen säilyttänyt laukkuanne kuin kunniaani."

Löysin sieltä sen puvun, joka oli ylläni kreivin palvelukseen tullessani; mutta turhaan hain sieltä sitä

pukua, jonka messinalainen oli minulle teettänyt. Herrani ei liene sallinut minun sitä pitää, tahi joku muu oli pistänyt sen parempaan talteen. Kaikki muut tavarani olivat tallella, jopa suuri nahkakukkarokin, jossa olivat rahani. Laskin ne kahteen kertaan, sillä ensi kerralla luulin väärin laskeneeni, kun en saanut kuin viisikymmentä pistoolia, vaikka niitä oli ollut ennen sairastumistani kaksisataakuusikymmentä. "Mitä tämä oikein merkitsee, muori kulta?" kysyin hoitajaltani, "rahani näkyvät julmasti huvenneen." — "Vaan ei kukaan muu kuin minä ole niihin koskenut", vastasi eukko, "ja minä olen käyttänyt niitä niin säästeliäästi kuin suinkin; mutta sairastaminen käy kalliiksi, pitää olla myötäänsä raha kourassa. Katsokaahan tätä", lisäsi uskollinen taloudenhoitajattareni, vetäen taskustaan kasan papereita, "tässä on tili menoista ja niin luotettava kuin kulta. Siitä näette, etten ole penniäkään pannut hukkaan."

Silmäsin häthätää läpi tilin, joka sisälsi noin viisitoista tai kaksikymmentä sivua. Herra armahtakoon sitä lintujen paljoutta, joka oli ostettu minun tiedotonna maatessani! Yksistään lihaliemeen oli pantu ainakin kaksitoista pistoolia, ja muita tavaroita oli kulutettu jotenkin samat määrät. Minua tuskin uskottaisiin, jos kertoisin, kuinka paljon puita, kynttilöitä, vettä, luutia y.m. hän oli sille aikaa ostanut. Mutta huolimatta kaikista ponnistuksistaan hän ei sittenkään ollut saanut summaa nousemaan kolmeakymmentä pistoolia suuremmaksi, joten jälellä piti olla vielä kaksisataakymmenen pistoolia, Huomautin hänelle siitä; mutta silloin eukko alkoi mitä viattomimmalla naamalla vakuuttaa kaikkien pyhimysten nimessä, ettei kukkarossa ollut kuin kahdeksankymmentä pistoolia, kun kreivin hovimestari uskoi sen hänen haltuunsa. "Mitä sanottekaan, muori kulta?" keskeytin hänet äkkiä, "kreivin hovimestariko teille antoi kapineeni?" — "Hän juuri", vastasi eukko, "hän ne antoi minulle ja sanoi samalla: 'Kas tässä, muoriseni, kun herra Gil Blas on saanut viimeisen voitelon, niin toimittakaa hänelle kunniallinen hautaus; tässä laukussa on rahoja kustannuksia varten'."

— "Voi sinuas, kirottu napolilainen!" huudahdin silloin; "eipä minun ole nyt vaikea arvata, mihin hävinneet rahani ovat joutuneet. Sinä ne veit korvataksesi osan niistä varkauksista, joista minä sinua estin." Tämän harminpurkauksen jälkeen kiitin taivasta, ettei tuo roisto ollut kaikkia ottanut. Mutta niin paljon kuin minulla olikin aihetta syyttää hovimestaria omaisuuteni varastamisesta, niin en voinut sentään torjua sitä ajatusta, että varas saattoi varsin hyvin olla hoitajatterenikin. Epäilin vuoroon toista, vuoroon toista heistä; vaikka asiahan oli minulle oikeastaan samantekevä. Eukolle en mitään sanonut, enkä moittinut yhtään hänen kaunista laskuaankaan; eihän siitä olisi ollut mitään hyötyä. Minä supistin kostoni siihen, että kolmen päivän kuluttua maksoin, hänen palkkansa ja käskin hänen mennä.

Luulenpa, että hän meni, minun luotani, lähdettyään ilmoittamaan apteekkarille, että minä olin pannut hänet pois sekä että olin jo niin voimissani, että saatoin pian lähteä matkoihini maksamatta velkaani hänelle; sillä tämä saapui tuokion kuluttua hengästyneenä luokseni. Hän esitti laskunsa, joka oli minusta hävyttömän suuri. Maksoin hänelle rahat pois suuresti harmissani, ja hän läksi.

Melkein samassa saapui lääkärikin. Minä suoritin hänen käyntinsä, jotka olivat olleet sangen lukuisat, ja hän läksi tyytyväisenä. Sitten saapui haavalääkäri vaatimaan maksua moniaista suoneniskuista, joita hän oli antanut minulle. Ja nämäpä käynnit tyhjensivät kukkaroni niin, että se alkoi olla kutakuinkin kevyt.

Rohkeuteni alkoi jo alentua, huomattuani taas joutuneeni onnettomuuteen. Kahden viimeisen isäntäni luona olin ehtinyt jo liiaksi tottua elämän mukavuuksiin. Väärin oli sentään heittäytyä niin surun valtaan, nähtyäni niin monesti, ettei kohtalo ollut milloinkaan näyttänyt minulle nurjuuttaan kohottamatta minua heti taas ylöspäin, joten minun ei olisi pitänyt katsoa huolestuttavaa tilaani muuksi kuin uuden onnen enteeksi.

Kolmaskymmeneskahdeksas luku.

Gil Blas saa paikan, joka tuo hänelle hyvitystä Galianon kreivin kiittämättömyydestä. — Sitten hän tulee Lerman herttuan tuttavuuteen ja saa sihteerintoimen hänen luonaan.

Olin hyvin ihmeissäni, etten ollut kuullut koko aikana kenenkään puhuvan Nunez'ista mitään. Siitä päätin hänen matkustaneen maalle. Heti liikkeelle päästyäni läksin hänen luokseen, ja sain todellakin tietää hänen olleen jo kolme viikkoa Andalusiassa Medina-Sidonian herttuan kanssa.

Eräänä aamuna herätessäni juolahti mieleeni muuan Jooseppi Navarro, jonka kanssa olin solminut jonkinlaisen ystävyysliiton ollessani sicilialaisen kreivin palveluksessa. Tämä Navarro oli erään ylhäisen herran, don Baltazar de Zunigan hovimestari, ja hän oli näyttänyt minusta rehelliseltä mieheltä. Hän otti minut ystävällisesti vastaan.

Minä esitin hänelle tilani viipymättä. Tuskin olin kertomukseni lopettanut, kun hän lausui: "Minä otan

hankkiakseni paikan teille; ja sitä vuottaissanne tehkää hyvin ja tulkaa joka päivä luokseni syömään, täällä saatte parempaa ravintoa kuin hotellissanne." Tarjous oli siksi mieleen taudistaan parantuvalla, joka on huonoissa raha-asioissa ja sen ohessa hyviin paloihin tottunut, että tietysti suostuin siihen, ja kostuinkin mainiosti tässä talossa.

Olin pian täysin voimissani. Ja kun eräänä päivänä tulin tavallisuuden mukaan Zunigan palatsiin päivällisille, niin ystäväni Jooseppi asettui perin hyväntuulen näköisenä eteeni lausuen: "Herra Gil Blas, minulla on erittäin hyvä paikka teille esitettävänä. Sillä tietänette, että Lerman herttua, joka on Espanjan kuninkaan ensimmäinen ministeri, tahtoo omistaa niin kokonaan voimansa valtion asiain hoitoon, että hän on heittänyt kaikki yksityisasiansa kahden henkilön haltuun. Don Diego de Monteser pitää huolta kaikista hänen tuloistaan, ja don Rodrigo de Calderon suorittaa kaikki ulosmaksut. Nämä kaksi luottamusmiestä toimivat kumpikin täydellä valtuudella tehtävissään, ja ovat muuten toisistaan riippumattomia. Don Diegolla on tavallisesti kaksi apulaistoimitsijaa kokoomassa herttuan saatavia; ja kun kuulin tänä aamuna hänen ajaneen pois toisen niistä, niin tarjosin teitä sille paikalle. Olen vanhastaan tuttu, melkeinpä ystäväkin herra de Monteser'in kanssa, ja niinpä hän suostui siihen ilman vaikeutta, kun puhuin kaikkea hyvää teidän tavoistanne ja luonteestanne. Syötyämme lähdemme hänen luokseen."

Niin teimmekin. Sain hyvin suosiollisen vastaanoton sekä toivomani toimitsijanpaikan. Tehtäväni oli käydä tarkastelemassa herttuan tiloja, toimittaa niissä tarpeelliset parannukset sekä kantaa arentirahat lampuodeilta; sanalla sanoen olin hänen ylhäisyytensä maatilain kaitsijana. Joka kuukausi tein tilit don Diegolle, joka kävi ne läpi erittäin tarkasti, huolimatta niistä ylistyksistä, joita suosittajani oli hänelle lausunut minusta. Ja sitä minä toivoinkin, sillä vaikka edellinen isäntäni olikin niin huonosti palkinnut rehellisyyteni, niin olin kuitenkin päättänyt noudattaa aina samaa tapaa.

Eräänä päivänä tuli sanoma, että Lerman linnassa oli syttynyt tulipalo, joka oli polttanut tuhaksi enemmän kuin puolet siitä, Läksin viipymättä paikalle ottamaan selvää vahingon suuruudesta. Tutkittuani tarkasti kaikki tulipaloa koskevat seikat tein siitä laajan kertomuksen, jonka Monteser vei herttuan nähtäväksi. Huolimatta uutisen ikävyydestä kertomukseni miellytti kuitenkin ministeriä, niin että hän kysyi, kuka oli sen tekijä. Don Diego vastasi ja kertoi sen ohella muutakin hyvää minusta, niin että kun hänen ylhäisyytensä kuusi kuukautta myöhemmin menetti yhden sihteereistään, nimeltä don Valerio, niin hän valitsi minut hänen sijaansa.

Monteser toi tämän ilosanoman minulle lausuen: "Ystäväni Gil Blas, en tosin mielelläni luovu teistä, mutta pidän teistä kuitenkin siksi paljon, että iloitsen teidän ylennyksestänne don Valerion sijalle. Tulette varmaan menestymään, jos vaan seuraatte näitä kahta neuvoa: ensiksikin menetelkää niin, että hänen ylhäisyytensä on täydellisesti vakuutettu uskollisuudestanne häntä kohtaan, ja toiseksi pitäkää don Rodrigo Calderonia hyvällä tuulella, sillä hän taivuttaa isäntänsä mielen kuin pehmeän vahan mihin tahtoo. Jos voitte saavuttaa tämän mielipalvelijan suosion, niin pääsette pian pitkälle; siitä uskallan vastata." — "Kiitän teitä hyvistä tiedoistanne, don Diego", vastasin, "mutta olkaahan hyvä ja kertokaa minulle, millainen don Rodrigo on luonteeltaan. Olen kuullut hänestä yhtä ja toista maailmalla. Hänet on kuvattu minulle ilkeäksi mieheksi; mutta minä en yleensä luota niihin kuvauksiin, joita ihmiset kertovat hovimiehistä, vaikkapa ne joskus lienevät tosiakin. Sanokaapa siis, pyydän, mitä te ajattelette don Calderonista." — "Kysymykseenne on hankala", vastasi yli-intendentti häijyesti nauraen. "Kenelle tahansa muulle kuin teille vastaisin epäröimättä, että hän on hyvin kelpo mies ja etten tiedä hänestä muuta kuin hyvää; mutta teitä kohtaan tahdon olla vilpittömän. Sillä paitsi että uskon teidät mieheksi, joka osaa pitää suunsa kiinni, katson velvollisuudekseni puhua teille koristelematta don Rodrigosta, koska kerran kehotin teitä huomaavaisuuteen häntä kohtaan; muutenhan tekoni jäisi puolinaiseksi."

"Kuulkaahan siis", jatkoi hän, "että hän oli alkujaan tavallinen palvelija, nimeltään don François de Sandoval, ja siitä hän on vähitellen kohonnut herttuan ensimmäiseksi sihteeriksi. Pöyhkeämpää ihmistä ei ole auringon alla. Hän ei esimerkiksi juuri vastaa kohteliaisuuksiin, joita hänelle tehdään, ellei erittäin painavat syyt häntä siihen pakota, hän pitää sanalla sanoen itseään Lerman herttuan virkakumppalina, ja oikeastaan voisi sanoakin hänen olevan osallisena pääministerin virassa, sillä kaikki virat täytetään aina hänen mielensä mukaan. Yleisö tosin mutisee siitä usein; mutta se ei häntä huoleta. Tästä jo voitte osapuulleen käsittää", lisäsi don Diego, "miten teidän on käyttäydyttävä niin ylpeätä herraa kohtaan." — "Kyllä, kyllä", vastasin; "olkaa huolehti. Olisipa ihme, jos en osaisi hierautua hänen suosionsa. Kun kerran tuntee sen henkilön heikkoudet, jota tahtoo miellyttää, niin pitäisipä olla oikea tomppeli, ellei asia luonnistuisi."

— "Niinpä lähtekäämme siis viipymättä esittämään teitä Lerman herttualle", lausui don Diego.

Lähdimme ministerin luo, jolla oli parhaillaan vastaanotto suuressa salissaan. Siellä oli suuri joukko puheille pyrkijöitä. Joskaan herttua ei suostunut heidän anomuksiinsa, niin hän kuitenkin otti ystävällisesti vastaan heidän paperinsa; ja minä panin merkille, että hän vastasi hyvin kohteliaasti jokaiselle, joka häntä puhutteli.

Me odotimme kärsivällisesti, kunnes kaikki muut olivat lähteneet. Silloin don Diego sanoi hänelle: "Teidän ylhäisyytenne, tässä on Gil Blas Santillanasta, se mies, jonka olette määrännyt don Valerion seuraajaksi." Silloin herttua katsoi minuun, lausuen ystävällisesti, että olin ansainnut sen paikan niillä palveluksilla, joita olin jo hänelle tehnyt. Sitten hän kutsui minua kabinettiinsa puhellakseen kanssani kahdenkesken, tai oikeastaan arvostellakseen älyäni keskustelun johdosta. Sain selittää hänelle, kuka olin, ja missä toimissa olin siihen asti ollut. Hän vaati minun kertomaan kaiken aivan totuuden mukaan. Senjälkeen hän lausui minulle: "Santillana, ystäväni, muista nyt, että olet kuninkaan palvelija ja että kaikki työsi kuuluu hänelle. Nyt saat seurata minua; minä selitän sinulle tehtäväsi!" Näin lausuen herttua saattoi minut pieneen huoneeseen, joka oli hänen kabinettinsa vieressä ja jossa oli hyllyillä noin parikymmentä hyvin paksua asiapaperinidosta.

"Tässä on sinun työpaikkasi", lausui herttua. "Nämä nidokset, joita tässä näet, muodostavat luettelon kaikista ylhäisistä perheistä Espanjan kuninkaan maissa. Jokainen näistä nidoksista sisältää aakkosjärjestyksessä lyhyen selonteon kaikista yhdessä valtakunnan osassa asuvista aatelismiehistä, esittäen heidän ja heidän esi-isäinsä maalle tekemät palvelukset sekä myöskin kaikki heille sattuneet kunniariidat. Sen ohessa niissä on mainittu heidän varallisuutensa, tapansa, sanalla sanoen kaikki heidän hyvät ja huonot ominaisuutensa. Siten minä siis voin, jos he tulevat hoviin suosionosotuksia anomaan, yhdellä silmäyksellä nähdä, ansaitsevatko he sitä vai ei. Saadakseni tarkat tiedot tästä kaikesta, olen hankkinut kaikkialla henkilöitä, joiden tehtävänä on ottaa selko kaikesta ja antaa minulle ne tiedoksi kirjallisilla muistiinpanoilla. Mutta kun nämä muistiinpanot ovat sekavia ja murteellisuksia täynnä, niin ne täytyy uudestaan kirjoittaa ja siistiä niiden sanamuotoa, sillä kuningas luetuttaa joskus näitä luetteloita itselleen. Tämän kaunistaa ja täsmällistä kirjoittamiskykyä vaativan tehtävän annan sinulle tästä hetkestä alkaen".

Näin lausuen hän otti suuresta salkusta, joka oli täynnä papereita, yhden vihkon, antaen sen minulle. Sitten hän läksi pois työhuoneestani saadakseni rauhassa suorittaa mallinäytökseni. Luin paperin, joka näytti olevan täynnä raakoja puheenparsia, sekä aloin kääntää sitä puhtaalle Castilian kielelle.

Olin kirjoittanut jo neljä tai viisi sivua, kun herttua tuli huoneeseeni; hän oli näet utelias näkemään mitenkä työ minulta sujuu. Hän lausui: "Santillana, näytappä minulle, mitä olet ehtinyt valmistaa; olen utelias näkemään sitä". Samalla hän, silmätyään työtäni, luki suurella tarkkaavaisuudella alun siitä. Hän näytti niin tyytyväiseltä siihen, että minä oikein hämmästyin. "Vaikka jo ennakolta olin hyvissä käsityksissä sinusta", lausui ministeri, "niin minun täytyy myöntää, että työsi on odotuksianikin parempi. Sillä sinun kirjoitustapasi ei ole ainoastaan sievää ja täsmällistä, vaan vielä sujuvaa ja huvittavaakin. Sinä vastaat kaikin puolin sitä hyvää ajatusta, jonka sain kynäilytaidostasi, enkä enää sure edeltäjäsi menettämistä". Kukaties kuinka kauan ministeri olisi minua ylistellytkään, ellei Lemos'in kreivi, hänen sisarenpoikansa, olisi tullut keskeyttämään häntä. Hänen ylhäisyytensä syleili häntä useita kertoja, ja koko vastaanotto oli niin sydämellinen, että huomasin selvästi, kuinka mieluisa tulija oli hänelle. He sulkeutuivat sitten erääseen huoneeseen puhellakseen kahdenkesken.

Heidän siellä ollessaan kuulin kellon lyövän kaksitoista. Kun tiesin, että sihteeri ja muut virkailijat jättivät tällä kellonlyömällä virastonsa, mennäkseen päivällistä syömään, niin minäkin heitin mestarityöni kesken ja läksin, en Monteser'in luokse, sillä hän oli suorittanut palkkani minulle ja olimme jo lausuneet hyvästit toisillemme, vaan hovikorttelin kuuluisimman ravintolanpitäjän luo. Tavallinen ravintola ei enää kelvannut minulle. *Tiedä, että olet nyt kuninkaan väkeä!* niin oli herttua sanonut minulle, ja ne sanat olivat alati mielessäni kunnianhimon ituna, joka hetki hetkeltä kasvoi yhä suuremmaksi.

Kolmaskymmenesyhdeksäs luku.

Gil Blas huomaa, ettei hänen toimeltaan puutu ikäviäkin puolia. — Tämä havainto tekee hänet rauhattomaksi, ja saattaa hänet ryhtymään keinoihin sen johdosta.

Annoin ravintolaan tullessani huolellisemmasti isännälle tiedoksi, että olin pääministerin sihteerejä, jonka arvon mukaista ateriaa en osannut vielä tilata. Pelkäsin kovasti tilata jotakin itaruuteen vivahtavaa, jonkavuoksi käskin hänen valmistaa oman mielensä mukaan. Hän passasi minua suurella arvonannolla, joka miellytti minua vielä enemmän kuin hänen hyvät ruokansa. Ateriaa maksaessani viskasin pöydälle pistoolin; siitä tuli takaisin noin neljäsosa, jonka annoin palvelijoille juomarahoiksi. Senjälkeen läksin ravintolasta röyhistellen rintaani, kuten ainakin nuori mies, joka on erinomaisen tyytyväinen itseensä.

Noin kahdenkymmenen askeleen päässä siitä oli muuan matkustajahotelli, jossa tavallisesti asui ulkomaalaisia herroja. Vuokrasin sieltä viisi tai kuusi hyvästi kalustettua huonetta. Esiinnyin aivan kuin minulla olisi jo ollut kaksi- tai kolmetuhatta tukaattia vuotuisia tuloja. Maksoinpa ensi kuukauteni

etukäteenkin. Senjälkeen palasin työhöni, jatkaen koko jälkipuolen päivää, mitä olin aamulla aloittanut. Eräissä työhuoneeni vieressä olevassa huoneessa oli kaksi muuta sihteeriä; mutta he eivät tehneet muuta kuin kirjoittivat puhtaaksi, mitä herttua toi heidän kopioitavakseen. Tein heidän kanssaan tuttavuutta jo samana iltana työstä lähteissämme; ja tehdäkseni heidät varmemmin ystävikseni vein heidät ravintolaani, jossa käsikin pöytään talon paraita herkkuja ja hienoimpia viinejä, mitä Espanjassa käytetään.

Istuimme erään pöydän ääreen ja aloimme keskustella — synnyttäen paljon rattoa vähällä järjenkäytöllä; sillä totuuden tunnustaakseni minun täytyi pian huomata, ettei heidän älynsä ainakaan ollut tuottanut heille paikkoja kuninkaan virastoissa. Kauniita, pyöreitä kirjaimia he tosin osasivat piirustella, mutta tietopuoli, joka saavutetaan yliopistoissa lukemalla, näytti heiltä kokonaan puuttuvan.

Sensijaan heillä oli sydän täynnä omia pikku harrastuksiaan, ja he ilmaisivat minulle, etteivät olleet likimainkaan hurmaantuneina siitä kunniaista, että saivat palvella pääministeriä, vaan nurkuivat päinvastoin kovasti kohtaloaan. "Jo viisi kuukautta", lausui toinen heistä, "olemme saaneet tehdä työtä omin ruu'in ja ilman palkkaa. Me emme saa palkkaamme; ja pahinta on, ettei meille ole säännöllistä palkkaa edes määrättykään. Me emme yhtään tiedä, millä kannalla me oikeastaan olemme". — "Minä puolestani", jatkoi toinen, "ottaisin mielelläni palkan asemesta kaksikymmentä läimäystä satulahihnalla, kunhan vaan saisin luvan hakea palkkaa muualta; sillä olen kirjoittaessani tullut tietämään jo niin paljon salaisuuksia, etten uskalla pyytää eroani enkä tohdi omasta ehdostani lähteä pois. Sillä muuten pääsisin pian tutustumaan Segonian tyrmiin tai Alicanten suojiin".[23]

— "Mitenkä te sitten elätte?" kysyin heiltä. "Teillä on luultavasti itsellänne omaisuutta?" He vastasivat, että sen laita oli niin ja näin, mutta että onneksi oli eräs kelpo leski ottanut heidät velkakaupalla luokseen asumaan sadasta pistoolista mieheen vuodelta. Nämä tiedot, joita kuuntelin suurella tarkkaavaisuudella, kaasivat kumoon ylpeät tuulentupani. Sillä eihän minun tarvinnut odottaa suurempaa huomaavaisuutta itseäni kuin heitäkään kohtaan, joten minulla ei ollut syytä olla erittäin ihastuneena paikkaani, joka ei ollutkaan niin tuottoisa kuin olin luullut. Ja summana oli siis, etten voinut elää kyllin säästäväisesti. Nämä mietteet paransivat minut kerrassaan tuhlaus-innostani. Odotin kärsimättömänä atrian loppua, ja maksaessani jouduin isännän kanssa riitaankin. Puoliyön seudulla erosin virkaveljistäni, sillä en enää pakottanut heitä jatkamaan juomista. He läksivät leskensä luo, ja minä astuin uljaaseen asuntooni, jonka vuokraamista nyt itsekseni sadattelin, päättäen luopua siitä heti kuukauden loputtua. Mitä hyötyä minulla nyt oli hyvästä vuoteestani, kun harmiltani en saanut unta silmän täyttä. Lopun yötä vietin mietiskellen keinoja, ettei minun tarvitsisi ihan ilmatteeksi palvella kuningasta. Silloin muistui Monteser'in neuvo mieleeni. Aamulla noustessani päätin mennä kunnia-tervehdykselle don Rodrigo de Calderonin luo, sillä olinpa mitä soveliaimmassa mielentilassa mennäkseni niin ylpeän herran luo, jota tunsin tarvitsevani. Läksin siis herra ylisihteerin luo.

Hänen asuntonsa oli Lerman herttuan asunnon vieressä, jonka veroinen se muuten oli komeuteen nähden. Olisi ollut vaikea huoneitten sisustuksen avulla päättää, kumpi oli herran, kumpi palvelijan asunto. Ilmoitin olevani don Valerion seuraaja, mikä ei kuitenkaan pelastanut minua yli tunnin odotuksesta eteishuoneessa. Vihdoin sain astua sisään, tervehdin häntä suurimmalla kunnioituksella, sulkien itseni hänen suosioonsa. Hän vastasi siihen jotenkin suosiollisesti, sekä lupasi jotenkin kohteliaalla äänenpainolla pitää minua hyvässä muistissaan tilaisuuden sattuessa.

Senjälkeen läksin virastooni, jossa lopetin saamani työn. Herttua tuli taas aamupäivällä minua katsomaan. Hän oli yhtä tyytyväinen työni jatkoon, kuin oli ollut alkuunkin, ja lausui minulle: "Aivan hyvin, poikasen. Kirjoitahan nyt itse, niin hyvin kuin osaat, tämä lyhyt historia Catalanian luetteloon. Senjälkeen saat ottaa salkusta toisen muistiinpanovihkon ja siistiä sen samalla tavalla". Keskustelin jokseenkin kauan hänen ylhäisyytensä kanssa, jonka tuttavallinen ja herttainen esiintyminen tuntui minulle äärettömän mieluisalta. Kuinka suuri ero olikaan hänen ja Calderonin käytöksen välillä. He olivat toistensa ilmeiset vastakohdat.

Sinä päivänä söin päivällistä eräissä huokeassa ravintolassa, johon päätin mennä siitä pitäin joka päivä tuntemattomana, kunnes näkisin mitä hedelmiä kohteliaisuuteni ja notkeuteni tuottaisi. Rahaa minulla oli korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi. Sen ajan päätin työskennellä omalla kustannuksellani; mutta jos en sen kuluessa pääsisi tuloille, niin seuraisin sitä neuvoa joka sanoo että lyhyimmät tyhmyydet ovat tyhmyyksistä paraat, sekä jättäisin sikseen hovin ja sen prameuden. Se oli siis päätökseni, enkä säästänyt mitään kahden kuukauden kuluessa päästäkseni Calderonin suosioon; mutta hän ei pannut mitään huomiota ponnistuksiini, joten menetin lopulta kaiken menestymisen toivon. Muutin käytökseni häntä kohtaan, enkä enää mielistellyt häntä, vaan koetin sensijaan mahdollisimman hyvin käyttää niitä keskusteluja, joita minulla oli herttuan kanssa.

Vaikkei herttua viipynyt luonani muuta kuin, niin sanoakseni, kävi ja kääntyi joka päivä, niin koetin niinä hetkinä esiintyä niin miellyttävänä häntä kohtaan, että hän lausui minulle kerran muutamana iltapäivänä seuraavat sanat: "kuulehan, Gil Blas, minä pidän sinun luonteestasi ja tahdon sinulle hyvää. Sinä olet innokas ja uskollinen, olet älykäs ja osaat olla vaiti. Enpä siis luule erehtyvänä antaissani luottamustani sinulle". Minä laskeusin polvilleni hänen eteensä kuultuani nämät sanat sekä suutelin kunnioittavasti hänen kättään, jonka hän ojensi kohottaakseen minut ylös. Samalla lausuin: "Onko mahdollista, että teidän ylhäisyytenne kunnioittaa minua niin suurella luottamuksella? Kuinka paljon salaisia vihamiehiä teidän hyvyittenne onkaan tuottava minulle! Mutta ainoastaan yhden vihaa minä pelkään, nimittäin don Rodrigo de Calderonin."

— "Siltä taholta sinun ei tarvitse mitään peljätä", vastasi herttua. "Minä tunnen Calderonin; hän on ollut minun palveluksessa lapsuudestaan asti. Voin vakuuttaa, että hänen luonteensa on muodostunut niin omani mukaiseksi, että hän pitää kaikesta, mistä minäkin pidän ja vihaa kaikkea, mitä minäkin. Sensijaan, että siis pelkäisit hänen vastenmielisyyttään, saat päinvastoin lukea hänet ystäväksesi". Ymmärsin tästä don Rodrigon olevan viekkaan ketun, joka piti herttuaa kokonaan vallassaan, ja jota kohtaan en osannut olla koskaan liian varovainen.

"Nyt aluksi", jatkoi herttua, "ilmoitan sinulle luottamukseni osoitukseksi erään tuuman, joka on mielessäni. Sinulle on tarpeen tietää se, voidaksesi huolellisesti toimittaa tehtävät, joita aion myöhemmin sinulle antaa. Jo pitkät ajat on nimeni ollut yleisesti kunnioitettu, ja määräyksiäni sokeasti noudatettu, ja mieleni mukaan minä päätän viroista ja arvoista, maaherran- ja varakuninkaanpaikoista ja palkintoviroista. Minä — uskallanpa melkein sen lausua — hallitsen Espanjaa. Korkeammalle en enää voisi onneani kohottaa. Mutta haluaisin turvata asemani myrskyiltä, jotka alkavat minua uhata, ja sitävarten tahdon antaa ajan tullen sinulle erään salaisen tehtävän. Ja tästä hetkestä aikain tahdon julkisesti omistaa sinulle täyden suosioni, niin että sinut pitää kaikkialla tunnettaman minun suosikikseni, ja että kaikki arvohenkilötkin, joiden kanssa tulet jostakin neuvottelemaan, saavat tietää sinun puhuvan minun puolestani. Sillä asia on niin arkaluontoista laatua, etten voi suosittaa sinua kyseessä olevalle henkilölle en sanalla enkä kirjeellä".

Tämä keskustelu osotti niin täydellistä luottamusta minua kohtaan, että se oli kuin puhdasta rahaa minulle. "Nytpä vihdoinkin", lausuin silloin itsekseni, "olen saanut astiani räystäään alle; kokonainen kultasade on lankeava ylitseni. Täytyyhän sen miehen uskotun, joka hallitsee Espanjan valtakuntaa, tulla pian upporikkaaksi". Kun mieleni oli näin ihania toiveita täynnä, niin katsoin aivan välinpitämättömänä kukkaroni nopeata hoikkenemistä.

Neljäskymmenesensimmäinen luku.

Jossa Gil Blas saapi osakseen ylenmäärin onnea, kunniaa ja kurjuutta.

Hovissa tuli pian tietyksi ministerin suosio minua kohtaan. Hän osottikin sitä aivan julkisesti; niinpä hän esimerkiksi antoi minun haltuuni salkkunsa, jota hänellä aina oli tapana itse kantaa neuvostoon mennessään. Tämä uusi tapa teki minut ihmisten silmissä hänen erityiseksi lemmikikseen, saattaen monen kadehtimaan minua ja tuottaen ylitseni runsaasti hovin vihkivettä. Naapurini, ne kaksi sihteeriä olivat ensimmäisiä onnittelijoitani tulevan suuruuteni johdosta. He kutsuivat minut illallisillekin leskensä luo, ei niinkään vastatakseen minun tarjoomisiini kuin mielistelläkseen minua tulevain vastapalvelusten varalta. Samaa sain kokea joka puolelta. Jopa pöyhkä don Rodrigokin alkoi puhutella minua toisella nuotilla. Hän osotti minulle erinomaista kohteliaisuutta, varsinkin jos luuli isäntämme sen huomaavan. Mutta voin vakuuttaa, ettei hän ollutkaan pässinpään kanssa tekemisissä. Vastasin hänen kohteliaisuuksiinsa sitä sievemmin, kuta enemmän häntä vihasin; vanha hovimies ei olisi osannut taitavammin menetellä.

Seurasin herttuata myöskin hänen käynneillään kuninkaan luona, jossa hän kävi tavallisesti kolmesti päivässä. Aamusilla hän astui hänen majesteettinsa huoneeseen heti tämän herättyä. Laskeuduttuaan polvilleen vuoteen yläpään eteen hän esitteli kuninkaalle, mitä tehtäviä hänellä oli siksi päiväksi, lausuen myöskin mitä hänellä oli sanottavaa. Sitten hän vetäytyi takaisin, tullakseen uudestaan, heti kun kuningas oli syönyt päivällistä, mutta ei asioista keskustelemaan, vaan viettämään aikaa hauskoja juttuja kertomalla. Hän kertoi silloin kaikki huvittavat tapahtumat Madridista, sillä hän sai niistä aina kaikista ensimmäisenä tiedon erityisten, sitä varten palkattujen henkilöitten kautta. Ja illalla hän tapasi kuninkaan vielä kolmannen kerran tehdäkseen hänelle selkoa päivän toimistaan ja kysyäkseen tavan vuoksi määräyksiä seuraavaksi päiväksi. Hänen ollessaan kuninkaan luona minä odotin eteishuoneessa, jossa ylhäissäätyiset ja arvoissa olevat henkilöt pyrkivät keskusteluun kanssani ja olivat onnellisia, jos

saivat minulta sanasen itselleen. Oliko siis ihme, jos aloin pitää itseäni hyvin tärkeänä henkilönä! Sillä onhan hovissa monta, joilla on samat luulot itsestään, vaikkei heillä ole likimainkaan niin paljon siihen syytä kuin minulla.

Eräänä päivänä sain vielä enemmän virikettä turhamaisuudelleni. Herttua oli puhunut kuninkaalle hyvin edullisesti minun kirjoituskyvystäni, niin että tämä pyysi sitä nähdäkseen. Hän lähetti minun noutamaan Catalanian luetteloa, vei minut hallitsijan luo ja käski minun lukea ensimmäisen kertomuksen, jonka olin siihen kirjoittanut. Ruhtinaan läsnäolo saattoi minut tosin alussa hiukan ymmälle, mutta rauhoituin kuitenkin pian, tietäissäni ministerinkin olevan kuulemassa, luin kirjoittamani, jota hänen majesteettinsa kuunteli mielihyvällä. Hän suvaitsi ilmaista tyytyväisyyttään minuun ja suositti minua ministerilleenkin kehottaen häntä auttamaan minua eteenpäin. Iloni kohosi kukkuroilleen, täyttäen pääni mitä kunnianhimoisimmilla ajatuksilla.

Päivä päivältä pääsin yhä varmemmin pääministerin suosioon, ja mieleni oli täynnä mitä kauneimpia toiveita, eikä onnestani olisi puuttunut mitään, kunhan kunnianhimoni olisi vaan suojellut minua nälältä! Jo kaksi kuukautta sitten olin luopunut komeasta asunnostani, viettäen yöni hyvin vaatimattomassa vuokrakammiossa. Tuskaksi se kyllä kävi minulle, mutta kannoin sen sentään kärsivällisyydellä, sillä enhän siellä käynyt aamulla lähdettyäni, ennenkuin illalla taas menin sinne yöpuolleni. Koko päivän vietin teatterissani, toisin sanoen herttuan luona. Siellä minä näyttelin suurta herraa. Mutta palattuani kyyhkyslakkaani haihtui herrauteni pois, eikä jälellä ollut muuta kuin Gil Blas parka vaan, rahattomana, ja — mikä oli pahinta kaikista — tietämättömänä, mistä sitä hankkisi. Ja vaikken olisikaan ollut liian ylpeä ilmaistakseni kellekään pulaani, niin en tuntenutkaan ketään muuta kuin Navarron, joka olisi voinut minua auttaa; ja hänet olin hoviin tultuani niin unouttanut, etten kernaasti uskaltanut kääntyä hänen puoleensa. Häntä oli pakottanut minun myömään kapineenikin, toisen toisensa perään, Minulla ei ollut enää jälellä kuin kaikkein välttämättömimmät. Ravintolassa en enää käynyt, sillä rahoja ei ollut niin penniäkään. Mitenkä sitten oikeastaan elin? Sanon sen kohta. Joka aamu tuotiin virkahuoneeseemme pieni leipäkannikka ja sormustimellinen viiniä: ainoa, mitä herttualta saimme. Koko päivänä en syönyt mitään muuta, ja illalla paneuduin syömätönnä maata.

Sellaisessa tilassa oli mies, joka tähtenä loisti hovissa, vaan joka olisi ansainnut paljon enemmän sääliä kuin kateutta. En voinut enää kauemmin kestää kurjuuttani, vaan päätin vihdoinkin ilmaista sen Lerman herttualle, niinpiankuin saisin siihen tilaisuutta. Se tapahtuikin Escurialissa, johon kuningas ja kruununprinssi matkustivat jonkun päivän kuluttua.

Neljäskymmenestoinen luku.

Miten Gil Blas ilmoittaa hätänsä Lerman herttualle, ja miten ministeri häntä kohtelee.

Escurialissa oleskellessaan kuningas ylläpiti kaikkia siellä olijoita, joten minulla silloin ei ollut mitään hätää. Minä makasin eräässä kamarissa, joka oli herttuan huoneen vieressä.

Siellä ollessamme, kun ministeri tapansa mukaan nousi päivän koittaessa ylös, hän käski minun ottaa kirjoituskalut ja paperia sekä mennä hänen mukanaan linnan puutarhaan. Me istuuduimme puitten alle, ja minun täytyi ruveta kirjoittamaan paremman puutteessa hattuni nojalla; hän taasen piti kädessään paperia, jota näytti lukevan. Etempää katsoen olisi luullut meidän puuhailevan hyvin vakavissa asioissa, mutta tositeossa me puhelimme vaan jonninjoutavia juttuja, sillä herttua piti sellaisista aika paljon.

Olin jo toista tuntia huvittanut hänen ylhäisyyttään leikkillisillä päähänpistoilla, joita mieleeni sattui tulemaan, kun kaksi harakkaa lennähti istumaan niihin puihin, joiden juurella me olimme. Ne alkoivat nauraa räkättää siinä niin julmasti, että väkisinkin käänsivät huomiomme puoleensa. "Nuo linnut varmaankin riitelevät keskenään", lausui herttua, "haluaisinpa vaan tietää, mistä ne riitelevät", — "Teidän ylhäisyytenne huomautus", vastasin minä, "muistuttaa minulle erästä intialaista satua, jonka olen lukenut Pilpayn, tai jonkun muun sadunkertojan teoksessa". Herttua kysyi, mikä se satu oli, ja minä kerroin hänelle seuraavaa:

"Persiassa oli kerran hyvántahtoinen kuningas, jonka äly ei ollut niin suuri, että hän olisi itse voinut hallita valtakuntaansa, josta syystä hän oli antanut hallitsemisen suurvisiirinsä haltuun. Tämä ministeri, nimeltään Atalmuc oli loistavilla luonnonlahjoilla varustettu mies: hän kantoi tämän avaran valtakunnan hallitsemisen koko kuormaa, eikä se jaksanut hänen voimiaan uuvuttaa, ja valtakunta sai nauttia syvää rauhaa. Hän osasi menetellä niin viisaasti, että kuninkaan valta oli sekä rakastettu että pelätty, ja alamaiset pitivät tätä ruhtinaalleen uskollista ministeriä hyvänä isänään. Atalmucin sihteerein joukossa oli muuan Kaschmirilainen, nimeltä Zeangir, josta hän piti enemmän kuin muista alaisistaan. Hän puheli mielellään Zeangirin kanssa, otti hänet mukaansa metsästysretkille, ja ilmaisi hänelle salaisimmatkin ajatuksensa. Kun he olivat kerran yhdessä metsällä, niin kaksi korppia rupesi

rääkymään eräissä puussa, ja silloin visiiri lausui sihteerilleen: 'Olisipa hauska tietää, mitä nuo linnut haastelevat keskenään omalla kielellään'. — 'Herra', vastasi kaschmirilainen, 'toivomukseenne on helposti täytettävissä'. 'No, mitenkö?' kysyi Atalmuc. 'Siten', vastasi Zeangir, 'että eräs kabbalaan perehtynyt dervischi on opettanut minulle lintujen kielen. Jos haluatte, niin minä voin kuunnella niiden keskustelua ja kertoa sen sitten teille sana sanalta.'

"Suurvisiiri suostui siihen. Kaschmirilainen lähestyi korppia ja näytti kuuntelevan niitä tarkkaavaisesti. Sitten hän palasi herransa luo ja lausui hänelle: 'Herra, kumma juttu, ne keskustelevat meistä.' — 'Onko se mahdollista!' — huudahti Persian kuninkaan ministeri. 'No! mitä ne sitten sanovat meistä?' — 'Toinen niistä sanoi', vastasi sihteeri: Kas tuolla on itse suurvisiiri, Atalmuc, joka suojelee Persiaa, niinkuin kotka peittää pesänsä siivillään, ja aina valvoo maansa parasta! Virkistykseen vaivaloisista tehtävistään hän metsästää tässä metsässä uskollisen Zeangirinsa kera. Kuinka onnellinen tuo sihteeri on, joka saa palvella sellaista isäntää!' — 'Hiljaa, huudahti toinen korppi, hiljaa vaan, älä kiitä liiaksi tuon kaschmirilaisen onnea! Tosinhan Atalmuc seurustelee hänen kanssaan tuttavallisesti, kunnioittaa häntä luottamuksellaan, enkä epäile hänen aikovan vielä joskus antaa hänelle hyvän paikan, mutta sitä ennen on Zeangir kuoleva nälkään. Hän on köyhä raukka, ja hän asuu pienessä vuokrakamarissa, jossa hänellä ei ole välttämättömiä tarpeitakaan. Hän viettää sanalla sanoen kurjaa elämää, vaikkei hovissa sitä kukaan tiedä. Suurvisiiri ei älyä tiedustaa, minkälaisissa asioissa hän on; hyvän suosionsa hän antaa hänelle, ja luulee sillä kylliksi tehneensä, mutta jättää hänet köyhyytensä saaliiksi.'"

Pysäytin kertomukseni tähän, nähdäkseni, minkä vaikutuksen se teki herttuaan. Hän kysyi minulta hymyillen, minkä vaikutuksen tarina teki Atalmuciin, ja eikö suurvisiiri loukkaantunut sihteerinsä rohkeudesta. "Ei, teidän ylhäisyytenne", vastasin hiukan hämilläni hänen kysymyksensä johdosta; "taru kertoo päinvastoin hänen kaikella tavalla osottaneen suosiotaan hänelle". — "Sepä oli onni", vastasi herttua vakavasti; "moni ministeri ei suvaitsi läksyttämistä. — Mutta", lisäsi hän, keskeyttäen äkkiä sanansa ja nousten ylös, "luulen kuninkaan kohta heräävän, velvollisuuteni kutsuu minua hänen luokseen". Näin lausuen hän riensi pitkin askelin linnaan, puhumatta enää minulle, sekä näytti hyvin pahastuneelta intialaisen satuni johdosta.

Seurasin häntä kuninkaan huoneen ovelle asti, ja panin sen jälkeen paikoilleen paperit, jotka olivat hallussani. Sitten menin siihen työhuoneeseen, jossa kaksi tuttavaani kirjoittelivat jäljennöksiään, sillä he olivat myöskin matkalla. "Mikä teillä on, herra Santillana?" kysyivät he minut nähdessään; "tehän olette aivan onnettoman näköinen! Onko teille tapahtunut ikävyyksiä?"

Satuni huono menestys painoi sydäntäni niin raskaasti, että kerroin heille, mitä olin sanonut herttualle, ja he näyttivät hyvin osaaottavilta suruuni. "On teillä syytäkin huolehtimiseen", lausui toinen. "Hänen ylhäisyytensä katselee asioita vähän kierosti". — "Se on liiankin totta", lisäsi toinen. "Kunpahan teille ei vaan kävisi yhtä huonosti kuin erälle kardinaali Espinosan[24] sihteerille. Hän oli nimittäin palvellut ministeriä jo viisitoista kuukautta ilman palkkaa, ja siitä väsyneenä hän rohkaisi itsensä eräänä päivänä ja meni esittämään pulansa hänen ylhäisyydelleen sekä pyytämään häneltä hiukan rahaa elääkseen. 'On kohtuullista, että saatte palkanne', vastasi ministeri. 'Tässä on', lisäsi hän, antaen sihteerin käteen tuhannen tukaatin maksumääräyksen, 'menkää nostamaan ne kuninkaan rahastosta, mutta muistakaa, että samana hetkenä olette vapaa minun palveluksestani.' Sihteeri ei ehkä olisi ollut viran menettämisestä pahoillaan, jos hän olisi saanut tuhat tukaattiaan ja päässyt etsimään muualta paikkaa; mutta mennessään pois kardinaalin luota, tuli eräs alguazil vangitsemaan häntä ja vei hänet Segovian tyrmiin, jossa hän sai viettää pitkät ajat".

Tämä historiallinen tapaus teki tuskani kaksinkertaiseksi. Luulin olevani jo hukassa; lohdutusta en saanut, enkä antanut itselleni anteeksi malttamattomuuttani, ikäänkuin en olisi ollut jo kylliksi malttavainen: "Miksi niin miksi menin kertomaan tämän onnettoman sadun, joka ministeriä niin suututti? Hän oli kukaties juuri aikeissa nostaa minut kurjuudestani; ehkäpä olin juuri saavuttamaisillani onnen, jota koko maailma olisi ihmetellyt. Mitä rikkauksia ja mitä virkoja menetänkään ajattelelattomuuteni tähden! Olisihan minun pitänyt ajatella, että isoisten joukossa monet eivät salli ehätettävän heidän edelleen, vaan tahtovat, että heiltä on kaikki otettava vastaan armona pienimpiin seikkoihin asti, joita heillä on velvollisuus antaa. Parempi olisi ollut minun jatkaa entistä elantotapaani, antamatta herttuan mitään huomata; olisinpa vaikka nälkäänkin kuollut, syy olisi ollut hänen yksinään".

Jos minulla lienee ollut vielä hiukkanen toivoa jällellä, niin isäntäni, jonka näin päivällisen jälkeen, sai sen tyyten häviämään. Hän oli vasten tapaansa hyvin vakava minua kohtaan eikä puhunut sanaakaan minulle, joka pani lopuksi päivää minut kuolettavaan tuskaan. Yöni oli samanlainen: tieto kauniitten unelmaini hälvenemisestä ja pelko siitä, että tulisin lisäämään valtiiovankien lukumäärää, saattoivat minun huokailemaan ja voihkimaan yön pitkän.

Seuraavana päivänä tapahtui ratkaisu. Herttua kutsutti aamulla minut luokseen. Astuin hänen

huoneeseensa vapisten pahemmin kuin tuomittavaksi vietävä rikoksentehtävä. "Santillana", lausui hän, ojentaen minulle erään paperin, "ota tämä määräys". Sana "määräys" vihlaasi kylmästi selkäpiitäni. Ajattelin itsekseen: "Voi, taivas! siinä on nyt kardinaali Espinosa, vaunut ovat valmiina lähtemään Segoviaan". Pelkoni paisui tänä hetkenä niin kauheaksi, että keskeytin ministerin, ja heittäydyin hänen jalkainsa juureen sanoen itkien: "Antakaa rohkeuteni anteeksi, teidän ylhäisyytenne, rukoilen sitä nöyryimmästi; kova välttämättömyys vaan sai minut ilmoittamaan hätäni teille".

Herttua ei voinut pidättää nauruaan, nähdessään hämmennykseni. "Rauhoitu, Gil Blas, ja kuuntele minua", sanoi hän, "vaikka pulasi ilmaiseminen olikin jonkullainen moite minulle, etten ollut itse tuota älynnyt, niin en ole ollenkaan sinulle suuttunut, ystäväni. Olenpa päinvastoin vähän suutuksissani itseeni, etten ole kysynyt, mistä sinä elät. Mutta palkitakseni huomaavaisuuden puutettani, annan sinulle tämän määräyksen, jonka näyttämällä sinulle maksetaan kuninkaan rahastosta tuhatviisisataa tukaattia. Ja siinä ei ole kaikki, lupaan sinulle yhtä paljon joka kuudes kuukausi. Ja tulen myöskin käyttämään joka tilaisuutta saadakseni hänen majesteetiltaan armonosotuksia sinulle, ja toimittaakseni sinut osalliseksi edullisiin yrityksiin".

Ilon innossani heittäysin hänen eteensä, suudellen hänen jalkojaan. Hän käski minun nousta ylös ja alkoi keskustella kanssani tuttavallisesti. Minäkin koetin puolestani saada hyväntuuleni takaisin, mutta surun muuttaminen iloksi ei käynyt niinkään helposti. Minä olin niin sekavissani kuin tuomittu, joka odottaa kuolemaniskua ja saapi äkkiä kuulla sanan "armo". Herrani luuli ymmäisen tilani johtuvan yksinomaan siitä, että pelkäsin suututtaneeni häntä, vaikka elinkautisen vankeuden pelko oikeastaan oli suurempa syy. Hän ilmaisi teeskennelleensä kylmyyttä, nähdäkseen, mitä se minun mielentilaani vaikuttaisi, mutta että hän nyt näki, kuinka syvästi minä olin häneen kiintynyt, jonkavuoksi hän piti minusta entistäkin enemmän.

Neljäskymmeneskolmas luku.

Gil Blas kokoaa lyhyessä ajassa melkoisen omaisuuden ja alkaa esiintyä suurena herrana.

Ikäänkuin kärsimättömyyttäni noudattaen kuningas palasi jo seuraavana päivänä Madriidiin. Riensin lennossa kuninkaalliseen rahastoon, josta nostin heti määräykseni sisällön. On omituista, kuinka puutteesta ylellisyyteen nouseminen äkkiä pöyhittää entistä kurjaa. Muutin siinä paikassa elintapani; kunnianhimo ja turhamaisuus saivat täyden vallan ylitseni; kurjan kamarini luovutin kahdelle toverilleni, jotka eivät vielä ymmärtäneet lintujen puhetta, ja toistamiseen vuokrasin komean asuntoni, joka onneksi oli vielä tyhjänä. Lähetin noutamaan erään kehitun räätälin, joka valmisti vaatteita melkein kaikille nuorille herroille. Hän otti minusta mittaa, ja sitten menimme yhdessä erään kauppiaan luo, josta hän otti viisi kyynärää vaatetta, jonka hän arveli minun nuttuuni menevän. Viisi kyynärää yhteen nuttuun! taivasten tekijä!... Mutta, mitäpä sitä moitimme; maineessa oleva räätäli tarvitsee aina enemmän kuin muut. Sitten ostin myöskin liinatavaraa, jota kipeästi tarvitsin sekä silkkisukat ja villitihatun, jonka lierit oli Espanjan tapan ommeltu.

Ministeri piti lupauksensa; hän toimitti minulle myötäpänsä uusia armonosotuksia, ja muitten muassa pääsin hänen suosituksellaan osalliseksi eri yrityksiin, jotka tuottivat minulle paljon rahaa. Päästyäni niin hyvälle tuloille hankin itselleni uhkean asunnon, pidin suuren joukon palvelijoita, ajoin vaunuissa ja pidin taitavaa kokkia. Kellarini täytin hienoimmilla viineillä; ja varustettuani siten muutenkin itseni kaikin puolin hyvin, aloin hankkia seurapiiriä. Joka ilta saapui ministeriviraston etevimpiä miehiä luokseni illallisille, Minä kestitsin heitä pulskasti, laskien heidät aina hyvin juotettuina kotiinsa. Minä katselin tätä tuhlausta nuoren miehen kevytmielisyydellä, enkä ymmärtänyt sen voivan minua vahingoittaa, sillä näinhän omaisuuteni päivä päivältä lisääntyvän. Ja luulinpa osanneeni iskeä oikean koukun onnenrattaaseeni.

Turhamaisuuteni ei nyt enää kaivannut muuta kuin, että Fabriciokin saisi tietää upeasta elämästäni. Arvelin hänen jo palanneen Andalusiasta; hämmästyttääkseni häntä lähetin hänelle kirjelapun, jossa kutsuin häntä erään hänen tuttavansa, muutaman sicilialaisen nimessä illalliselle luokseni! Määräsin päivän, tunnin ja paikan hänen tulolleen. Kohtaaminen tapahtuisi minun luonani. Nunez saapui ja hämmästyti suuresti, nähdessään minut muukalaisena herrana, joka oli kutsunut häntä illallisille. "Niin, ystäväiseni, minä olen tämän talon isäntä! Minulla on vaunut, hyvä pöytä ja täysi rahakirstu". — "Onko mahdollista", huudahti hän, "että sinä olet noussut sellaiseen rikkauteen? Olenpa iloissani, että toimitin sinut Galianon kreivin luo! Sanoihan jo sinulle, että hän on antelias herra, joka pian tekisi sinut rikkaaksi mieheksi".

Annoin Fabricion mielinmäärin kiitellä itseään, siitä että oli toimittanut minut Galianon kreivin palvelukseen. Sitten kerroin, asettaakseni hänen riemuaan minun avustamisestani, millä tavalla kreivi oli maksanut palvelukseni. Mutta kun huomasin sitä selittäissäni runoilijani vetävän itsekseen sanojaan

takaisin, niin lausuin: "Minä annan sicilialaiselle anteeksi hänen kiittämättömyytensä. Sillä, meidän kesken puhuen, minulla on enemmän syytä siitä iloita kuin valittaa. Sillä ellei kreivi olisi käyttäytynyt vähän huonosti minua kohtaan, niin olisin mennyt hänen kanssaan Siciliaan, jossa palvelisin häntä yhä vieläkin, epävarmaa paikkaa odottain. Sanalla sanoen, en olisi silloin Lerman herttuan uskottu".

Nämä viimeiset sanani vaikuttivat niin valtavasti Nunez'iin, ettei hän kotvaan saanut sanaa suustaan. Sitten hän äkkiä keskeytti vaihtelun, huudahtaen: "Kuulinko oikein? Mitenkä! oletko sinä pääministerin uskottu?" — "Olen, kuten don Rodrigo de Calderonkin; ja kaikesta päättäen tulen menemään etemmäs kuin hän". — "Todellakin, herra Santillana", vastasi hän, "te kelpaatte vaikka mihin toimeen. Mitä kaikkia kykyjä teissä onkaan yhtynyt! Te sovitte kaikkeen. Muuten, herraseni, olen erittäin iloissani teidän arvoisan herrautenne suuren menestyksen johdosta", — "Mitä hittoja! Nunez!" huudahdin minä, "juokse järveen herroittelmistesi kanssa! Heittäkäämme hiiteen sellaiset puheentavat ja olkaamme tuttavallisia kuten aina". — "Olet oikeassa", vastasi hän, "minun ei tarvitse katsella sinua toisilla silmillä kuin ennenkään, vaikka oletkin tullut rikkaaksi mieheksi; mutta", lisäsi hän, "minun täytyy tunnustaa sinulle heikkouteni; sinun menestyksesi häikäisi silmäni; onneksi häikäys alkaa haihtua, etten enää näe sinussa muuta kuin vanhan ystäväni, Gil Blas'in".

Sitten kutsuin hänet päivällisille joka päivä kuin hänelle sopi tulla, sekä lisäsin, että jos hän tahtoi tuoda joitakin ystäviä mukanaan, niin he olisivat tervetulleet. Olin varma, että hän kulettaisi vähitellen kaikki Madriidin neronlapset luokseni.

Neljäskymmenesneljäs luku.

Gil Blas esiintyy edelleenkin suurena herrana. Hänelle esitetään puolisoiksi nuorta ja rikasta perijätärtä.

Kun tuli tunnetuksi, että minä olin Lerman herttuan suosiossa, niin ympärilleni muodostui pian hovi. Joka aamu oli odotushuoneessani joukko puheille pyrkijöitä. Mutta minä en sallinut heidän suullisesti esittää asioitansa, vaan noudattaen hovin tapaa tai paremminkin tehdäkseni itseni mahtavaksi, sanoin jokaiselle pyrkijälle: "Antakaa siitä muistiinpano". Olin siihen jo niin tottunut, että lausuin ne sanat taloni isännälle, joka tuli muistuttamaan, että olin hänelle vuoden hyyrin velkaa. Teurastajani ja kirjurini puolestaan säästivät minulta kysymisen vaivan, sillä he toivat täsmälleen joka kuukausi laskun eteeni.

Olin jo kolme vuotta lekottanut Lerman herttuan suosiossa, kun hän ilmoitti minulle tehtävän, josta oli minulle puhunut ja joka oli hyvin arkaluontoista laatua. Hänellä oli paljon vihamiehiä hovissa, ja peläten kuninkaan kuoleman tai sairauden saattavan hänet heidän kostolleen alttiiksi hän päätti pitää valmiina pakotietä ulkomaille. Sitä varten hän lähetti minut neuvottelemaan Portugalin lähettilään kanssa. Asia piti toimitettaman syvimmissä salaisuudessa, niin etten käynyt lähettilään luona muuten kuin öisin ja valepuvussa.

Niihin aikoihin oli palveluksessani kamaripalvelijana ja sihteerinä muuan toimielias ja älykäs poika, nimeltä Scipio. Hän oli minulle uskollinen, ja minäkin olin yhtäpaljon kiintynyt häneen. Hän lausui minulle eräänä iltana: "Herra, minä haluaisin naittaa teidät". — "No, kenen kanssa?" kysyin silloin nauraen. — "Erään tuttavani kultasepän ainoan tyttären kanssa; siitä lähtee vähintäänkin satatuhatta tukaattia. Eikö se ole sievä pala kultasepäntytötä?" Kun kuulin niin suuresta summasta puhuttavan, niin sanoin yhä nauraen: "Olkoon menneeksi. Milloin saan myötäjaiset käteeni?" — "Hiljaa, herra", vastasi hän, "hiukkasen kärsivällisyyttä; minun pitää ensin neuvotella asiasta isän kanssa, ja saada hänet siihen suostumaan". — "Hyvä!" vastasin ääneeni nauraen, "siinäkö sitä vasta mennäänkin? Eikö se kauppa sen etempänä olekaan!" — "Etempänä kuin luulettekaan", vastasi hän; "kunhan saan tunnin haastella kultasepän kanssa, niin takaan hänen suostuvan. Huomenna ryhdyn tuumasta toimeen, ja saatte sanoa minua pässinpääksi, ellei asia luonnistu."

Ja aivan oikein, kahden päivän perästä hän lausui minulle: "Olen puhunut herra Gabriel de Saleron kanssa (se oli kultaseppämme nimi). Olen kehunut hänelle niin teidän arvoanne ja ansioitanne, että hän on suostuvainen ehdotukseni mukaan ottamaan teidät vävypojakseen. Te saatte hänen tyttärensä ja satatuhatta tukaattia, niinpian kuin saatte hänelle selvästi osotetuksi nauttivanne ministerin suosiot". — "Jos ei muuta tarvita", vastasin minä, "niin olen pian naimisissa".

"Vielä eräs seikka", vastasi Scipio; "herra Gabriel Salero kutsuu teitä luokseen illallisille tänäpäivänä. Olemme sopineet, ettei ehdotetusta avioliitosta vielä mitään puhuta. Hän aikoo kutsua useita kauppiasystäviään myöskin aterialle, johon te saavutte vaan tavallisena vieraana, ja huomenna hän saapuu samalla tavalla teidän luoksenne illallisille. Siitä näette, että hän on niitä miehiä, jotka ensin tahtovat tutkia asiaa, ennenkuin menevät etemmäksi".

Näin tapahtuikin sanasta sanaan. Minä annoin saattaa itseni kultasepän luo, joka otti minut vastaan niin tavallisesti kuin olisimme jo monta kertaa tavanneet toisemme. Hän oli kunnan poroporvari, ja ylen kohtelias käytöksessään. Hän esitti minulle vaimonsa, sennora Eugenian sekä tyttärensä, nuoren Gabriellan, joka näytti minusta hyvin kasvatetulta ja rakastettavalta.

Oiva talo kaikesta päättäen! Luulenpa, ettei Perun kaivoksissa löytyisi niin paljon hopeata kuin tässä talossa. Sitä metallia näkyi siellä joka taholla tuhansissa eri muodoissa. Joka huone, ja varsinkin ruokasali, oli ihan aarrekkamio. Mikä ihana näky kosijalle! Appeni oli, ateriansa arvoa kohottaakseen kutsunut luokseen viisi tai kuusi kauppamiestä, jotka olivat järkiään kankeita ja ikäviä ilmiöitä. He eivät puhuneet mistään muusta kuin kaupanteosta; voipi sanoa että heidän keskustelunsa oli enemmän neuvottelua asioista kuin toverillista haastelua pöydässä.

Seuraavana iltana minä kestitsin vuorostani kultaseppää. Kun en voinut hopeilla loistaa, niin päätin häikäistä hänen silmiään toisella tavalla. Kutsuin siis illallisilleni ne ystävästäni, jotka esiintyivät suurimpina hovissa ja jotka tunsin rajattoman kunnianhimoisiksi. He eivät puhuneet mistään muusta kuin suuruuksista ja niistä loistavista suurituloisista paikoista, joita he toivoivat itselleen, — mikä tekikin vaikutuksensa. Heidän pulskain puheittensa johdosta rupesi arvoisa Gabriel mestari tuntemaan suuresta omaisuudestaan huolimatta itsensä sangen vähäpätöiseksi näitten herrain rinnalla. Minä puolestani olin olevinani vaatimaton ja lausuin olevani tyytyväinen keskinkertaiseen varallisuuteen, esimerkiksi kahdenkymmenen tuhannen tukaatin vuosituloihin. Mutta silloin he, joiden kunnian ja rikkaudenhimo oli pohjaton, huusivat olevani väärässä, selittäen ettei sellainen pääministerin suosikki saanut niin vähään tyytyä. Apeitani ei jäänyt sanaakaan kuulematta, ja minusta hän näytti kotiin lähteissään erittäin tyytyväiseltä.

Seuraavana päivänä Scipio meni heti hänen luokseen tiedustamaan, oliko hän minuun tyytyväinen. "Olen hurmaantunut", vastasi kultaseppä, "tuo poika on kerrassaan valloittanut sydämeni. Menkää, ystäväni, ja vakuuttakaa puolestani hänelle, että hän saisi tyttäreni, vaikkei olisikaan niin hyvissä kirjoissa ministerin luona".

Heti kun Scipio toi tämän tiedon minulle, niin minä riensin Saleron luo kiittämään häntä hyvistä ajatuksistaan minusta. Hän oli jo esittänyt asian vaimolleen ja tyttarelleen, joiden vastaanotosta huomasin heidän alistuneen vastustelematta hänen tahtonsa alle. Minä menin sitten esittämään appeani Lerman herttualle, jolle olin asiasta puhunut edellisenä päivänä. Hänen ylhäisyytensä otti hänet erittäin armollisesti vastaan sekä lausui ilonsa siitä, että hän oli saanut vävykseen miehen, jota hän suosi ja jota aikoi auttaa eteenpäin maailmassa. Sitten hän haasteli laveasti minun hyvistä ominaisuuksistani, kertoen niin paljon hyvääkaunista minusta, että kelpo Gabriel ukko rupesi luulemaan minua parhaimmaksi puolisoiksi tyttarelleen, minkä hän olisi voinut Espanjasta löytää. Hän oli ihan kyyneliin asti liikutettu. Erotessamme hän puristi minua rintaansa vasten lausuen: "Rakas poikani, minun on niin vaikea odottaa sinun ja Gabriellan yhdistymistä, että häät ovat pidettävät viimeistään kahdeksan päivän kuluttua".

Neljäskymmenesviides luku.

Gil Blas muistaa sattumalta don Alphonso de Leyvan ja tekee hänelle erään palveluksen.

Jättäkäämme toistaiseksi naimiskauppani. Historiani kulku vaatii minua ensiksi kertomaan eräästä palveluksesta, jonka tein entiselle isännälleni, don Alphonsole. Olin ehtinyt unhottaa hänet kokonaan, mutta seuraava tapaus toi hänet taas mieleeni.

Valencian kaupungin kuvernöörinpaikka tuli siihen aikaan avoimeksi. Sen kuultuani muistin don Alphonson. Juolahti mieleeni, että paikka sopisi mainiosti hänelle ja päätin esittää häntä siihen. Ajattelin, että jos asia onnistuisi, niin se tuottaisi minulle arvaamatonta kunniaa. Puhuttelin siis Lerman herttuaa; sanoin hänelle olleeni don Cesar de Leyvan huoneenhaltijana sekä olevani heille kiitollisuuden velassa niin paljosta, että rohkenin esittää heitä jompaakumpaa Valencian kuvernöörinpaikkaan. Ministeri vastasi: "Hyvin mielelläni, Gil Blas; minusta on hauska nähdä sinut niin kiitolliseksi ja jalomieliseksi. Muuten pidän suosittamaasi perhettä suuressa arvossa: Leyvat ovat kuninkaan uskollisia palvelijoita; he ansaitsevat kaikin puolin tämän paikan. Saat tehdä siinä asiassa mielesi mukaan, olkoon se sinulle häälahjaksi minulta".

Iloissani asian menestymisestä riensin kiireimmiten Calderonin luo valmistuttamaan virkavahvistuskirjaa don Alphonsole. Siellä oli suuri joukko ihmisiä odottamassa kunnioittavassa hiljaisuudessa puheillepääsyvuoroaan. Minä tungin joukon läpi kabinetin ovelle, joka avattiin minulle. Siellä näin — kuinka monta heitä lienee ollutkaan! aatelismiehiä, upseereita ja muita arvohenkilöitä, joita Calderon kuunteli kutakin vuorostaan. Oli todellakin huvittavaa nähdä, millä eri tavoilla hän

kutakin kohteli. Muutamille hän vaan nyökäytti vähän päätään, toisille hän kumarsi ja saattoi heidät oikein kabinetin ovelle. Hän säästi, niin sanoakseni, kohteliaisuuksiaan aina sillä arvonannolla, jota hän kullekin katsoi tulevaksi. Toiselta puolen huomasiin eräitten herrain, joita hänen välinpitämätön kohtelunsa loukkasi, kiroavan hengessään sitä, että heidän täytyi mokoman edessä alentua. Muutamain huomasiin taasen itsekseen hymyilevän nousukkaan itserakkaalle ja pöyhkeälle käytökselle.

Äkättyään sattumalta minut joukossa don Rodrigo heitti paikalla herran, jonka kanssa puhui, ja tuli syleilemään minua ystävyydellä, joka oikein hämmästytti, "Kas, rakas virkaveli", huudahti hän, "mikä asia tuottaa minulle ilon nähdä teidät täällä? Millä voin teitä palvella?" Sanoin hänelle asiani, ja silloin hän vakuutti mitä kohteliaimmilla sanoilla, että asia olisi valmis seuraavana päivänä samaan aikaan. Hänen kohteliaisuudellaan ei ollut rajaa, hän saattoi minut odotushuoneensa ovelle asti, johon hän ei saattanut muita kuin kaikkein ylhäisimpiä, ja siellä hän vielä syleili minua.

"Mitä tämä huomaavaisuus merkitsee?" sanoin itsekseeni poismennessäni; "mitä se oikein tietää? Mieliikö Calderon kukistaa minut? vai aikooko hän hyvinkin tarvita minun ystävyttäni, vai aavistaako hän suosionsa olevan menemässä, jonka vuoksi mielistelee minua, pyytäkseen sitten minun välitystäni isännältämme?" En ollut varma, minkä näistä syistä pitäisin oikeana. Seuraavana päivänä palatessani hänen luokseen oli kohteliaisuus yhtä ylenpalttinen; olin aivan hukkua hänen mielistelyihinsä. Tosin hän otti hyvitystä kohtelemalla sitä huonommin muita puheilla kävijöitä. Toisille hän tiuskui, toisille osotti kylmyyttä, ja näytti olevan tyytymätön melkein kaikkiin. Mutta heille kaikille kostoksi tapahtui jotakin, jota en voi jättää kertomatta. Siitä ottakoot kaikki kirjurit ja sihteerit vaaria.

Calderonia lähestyi eräs hyvin yksinkertaisesti puettu henkilö, jota ei vaatteista päättäen olisi miksikään luullut. Hän puhui Calderonille jostakin paperista, jonka hän oli antanut Lerman herttualle. Don Rodrigo ei katsahtanutkaan mieheen, vaan kysyi äreästi: "Mikä on nimenne, ystäväni?" — "Lapsuudessani", vastasi tämä, "minua kutsuttiin don Francisco de Zunigaksi[25] ja nykyisin on nimeni kreivi de Pedrosa". Näistä sanoista säikähtyneenä Calderon pyrki pyytelemään anteeksi, huomattuaan puhuttelijan kuuluvan ylhäisimpiin piireihin. Hän sanoi kreiville: "Pyydän anteeksi, herra kreivi, etten..." — "Minä en ensinkään tarvitse sinun anteeksipyyntiäsi", keskeytti kreivi de Pedrosa hänet kiivaasti; "minä annan niille saman arvon kuin hävyttömyyksillesikin. Ministerin sihteerin tulee kohdella jokaista säädyllisesti. Pidä vaan, jos niin tahdot, turhamaisuudessasi itseäsi herrasi sijaisena; mutta älä unhota, ettet sittenkään ole muu kuin hänen palvelijansa".

Tämä koski ylpeään don Rodrigoon musertavasti; mutta hän ei ottanut sitä opikseen. Minä puolestani otin Alphonson valmistuneet virkapaperit ja lähetin ylimääräisen kuriirin viemään niitä tälle nuorelle herralle. Samalla meni hänelle kirje Lerman herttualta, joka ilmoitti kuninkaan nimittäneen hänet Valencian kuvernööriksi. En maininnut mitään siitä osuudesta, joka minulla oli tässä nimitysasiassa; en yleensä tahtonut ollenkaan hänelle kirjoittaa, vaan halusin säästää sen mieluisen tehtävän siksi, kunnes voisin sen suullisesti toimittaa. Aioin saattaa hänelle siitä hauskan yllätyksen, kun hän saapuisi hoviin virkavalaa tekemään.

Neljäskymmeneskuudes luku.

Jossa kerrotaan Gil Blas'in häävalmistuksista ja suuresta tapauksesta, joka tekee ne tarpeettomiksi.

Palatkaamme kauniiseen Gabriellaani. Häitenhän piti tapahtua kahdeksan päivän kuluessa. Valmistelimme itseämme molemmin puolin tätä juhlallisuutta varten. Salero teetätti upeita pukuja morsiamelle, ja minä pestasin häntä varten kamarineidin, lakeijan ja huonepalvelijan.

Tämän ikävöidyn päivän aattoiltana olin appeni luona aterialla kaikkien setien, tätien ja serkkujen kera. Minä olin paljasta kohteliaisuutta kultaseppää ja hänen vaimoan kohtaan; Gabriellaan olin olevinani korviani myöten rakastunut, ja mielistelin yleensä koko perhettä, joiden mitättömiä puheita ja moukkamaisia tuumailuja kuuntelin suurella kärsivällisyydellä. Eikä joukossa ollutkaan ketään, joka ei olisi iloinnut minun sukulaisekseni tulemisesta.

Aterian loputtua seurue astui suureen saliin, jossa saimme kuulla melkoisen hyvän konsertin, sekä laulua että kone-esityksiä. Muutamat iloiset sävelmät hivelivät korviamme niin mieluisasti, että hyvässätulessamme aloimme tanssia järjestää. Huviteltuamme siten kelpolailla oli ajateltava kotiin lähtöä. Minä jakelin tuhlaamalla kumarruksia ja syleilyjä. "Hyvästi, vävyseni", lausui Salero syleillen minua, "huomenaamulla tulen luoksesi tuomaan myötäjäisiä kilisevissä kultakolikoissa". — "Tervetuloa, rakas appeni", vastasin. Toivotettuani sitten hyvää yötä, nousin vaunuihini, jotka odottivat portilla, ja läksin ajamaan asuntoani kohden.

Olin tuskin kahdensadan askeleen päässä herra Saleron talosta, kun viisitoista tai kaksikymmentä

miestä, toiset ratsain, toiset jalkaisin, sekä asetettuina miekoilla ja pyssyillä, ympäröi vaunut ja pysäytti ne huutaen: *Seis, kuninkaan nimessä!* He tempasivat minut vaunuista ja viskasivat minut kulkeviin kärkeihin, joihin miesten päällikkö myöskin nousi, käskien kuskin ajaa Segoviaan päin. Minun oli helppo arvata, että vieressäni istuja oli alguazil. Halusin tiedustaa häneltä vangitsemisen syytä; mutta hän vastasi töykeästi, ettei ollut velvollinen minulle tiliä tekemääni. Silloin lausuin, että hän kenties on erehtynyt väärän henkilön kimppuun. "En sinnepäinkään", vastasi hän, "olen varma asiastani. Te olette herra Santillana, ja teitä minun juuri pitää saattaa sinne, johon olemme nyt menossa". Siihen en osannut enää mitään vastata, jonkavuoksi päätin olla vai. Lopun yötä ajoimme Mancanarezia pitkin syvässä hiljaisuudessa. Colmenarissa vaihdoimme hevosia, ja illan tullen saavuimme Segoviaan, jossa minut sulettiin vankityrmään.

Neljäskymmenesseitsemäs luku.

Miten Gil Blas'ia kohdellaan vankilassa ja miten hän saa tietää syyn vangitsemiseen.

Hyväksi aluksi minut viskattiin pieneen koppiin, jossa sain maata olilla kuin kuolemaan tuomittu rikoksenteijä. Ensimmäistä yötäni en viettänyt voihkimalla, sillä en vielä tuntenut onnettomuuteni koko laajuutta, vaan tuumiskelin sinne ja tänne, mikä saattoi olla tähän kaikkeen syynä. Että siinä oli Calderonilla osaa, siitä olin ihka varma. Arvelin mahdolliseksi, että yölliset neuvotteluni Portugalin lähettilään luona olivat tulleet ilmi, mutta en voinut mitenkään käsittää, millä tavoin hän oli saanut Lerman herttuan suostumuksen vangitsemiseen, sillä hän itsehän oli antanut sen salaiseksi tehtäväksi minulle. Toisinaan ajattelin, että vangitseminen oli tapahtunut hänen ylhäisyytensä tietämättä; ja toisinaan taas arvelin hänen itsensä sen tehneen estääkseen salaisia puuhiaan ilmi tulemasta, jota tapaa ministerit joskus käyttänevät apureitaan kohtaan.

Ajatusteni harhaillessa näissä eri mahdollisuuksissa tunki päivänvalo pienen ristikko-akkunani läpi, valaisten olopaikkani koko kauheuden. Aloin surkean valituksen; ja silmistäni rupesi vuotamaan loppumaton kyynelvirta, ja entisen onneni muisto teki suruni aivan lohduttomaksi. Voivotellessani siinä saapui vanginvartija koppiini tuoden minua varten leivän ja vesiruukun päiväni ravinnoksi. Hän katsahti minuun ja huomattuaan kasvoni kyynelistä märkinä, hän tunsu jonkunlaista sääliä minua kohtaan, niin vanginvartija kuin olikin. Hän lausui: "Kuulkaa, herra vanki, älkää heittäytykö epätoivoon. Ei sitä pidä niin raskaalta kannalta ottaa elämän vastoinkäymisiä. Olettehan vielä nuori, ja tätä aikaa seuraa toinen parempi. Purkaa vaan siihen mennessä kärsivällisyydellä kruunun kakkua".

Lohduttajani läksi sen sanottuaan, johon minä puolestani en vastannut muulla kuin valituksilla ja voitoksilla. En tehnyt koko päivänä muuta kuin sadattelin nurjaa kohtaloani koskematta ruokaani, joka nykytilassani ei tuntunut minusta miltään hyvyyden osoitukselta kuninkaan puolelta, vaan ennemminkin hänen vihansa ilmaisulta, sillä sehän oli vaan omiaan pitentämään onnettomien kärsimyksiä eikä niitä lohduttamaan.

Tuli yö, ja pian herätti ankara avainten kalina huomiotani. Koppini ovi avattiin, ja kotvan perästä sinne astui eräs mies vahakynttilä kädessä. Hän lähestyi minua, lausuen: "Herra Gil Blas, olen vanhoja ystäviäanne. Nimeni on don Andre de Tordesillas, jolle olette osottanut jalomielistä auttavaisuuttanne, kaksi vuotta sitten, käyttämällä vaikutusvaltaanne ministerin luona. Monien vaiheitten perästä, joista tulen myöhemmin teille kertomaan, olen päässyt Segovian linnanpäälliköksi. On onni teille, että henkilö, jonka tehtävänä on teitä kiusata, on ystäväanne, joka ei ole mitään säästävä lieventääkseen vankeutenne kovuutta. Minulle on nimenomaan annettu määräys olla antamatta kenenkään puhua kanssanne, makuuttaa teitä olilla eikä antaa muuta ruokaa kuin leipää ja vettä. Mutta ensiksikin ihmisyyteni käskee minun sääliä onnettomuuttanne, ja toiseksi olette tehnyt minulle palveluksen, ja kiitollisuuteni siitä on suurempi virallisia käskyjä. Julmuuksien välikappaleeksi en siis aio ruveta teitä kohtaan, vaan koetan kohdella teitä niin hyvin kuin suinkin on mahdollista. Nouskaa ja tulkaa kerallani".

Olisihan herra linnanpäällikkö ansainnut tuhansia kiitoksia hyvydestään, mutta mieleni oli niin hämmennyksissä, etten saanut lausutuksi sanaakaan. Lähdin kuitenkin hänen mukanaan. Hän kuletti minut erään pihan poikki ja sitten nousimme hyvin kapeita portaita myöten muutamaan pieneen huoneeseen, joka oli ihan tornin ylikerrassa. Hämmästykseni ei ollut pieni, kun sisään astuessani näin kaksi kynttilää palaa helottavan vaskijaloissa ja niiden vieressä kaksi siistiä lautasta: "Hetki paikalla tuodaan ruoka pöytään", lausui Tordesillas. "Istumme molemmat haukkaamaan. Tämän kammion olen määrännyt teille asunnoksi; se on parempi kuin koppinne. Ikkunasta näette Ereman kukkaiset rannat sekä sen ihanan laakson, joka ulottuu molempain Castiliaan rajavuorilta Cocaan saakka. Ymmärrän tosin, ettette te aluksi paljon piittaa näistä kauneuksista; mutta jahka surunne kiihkeys ehtii asettua hiljaiseksi raskasmielisyudeksi, niin silloin tunnette jo mielihyvää lepäyttäessänne katsettanne kauniissa

maisemissa. Tämän lisäksi ilmoitan, että liinavaatteita ja muuta mukavaan elämään tottuneelle tarpeellista ei pidä teiltä puuttuman. Hyvin saatte siis nukkua, hyvin syödä, ja kirjoja toimitan teille niin paljon kuin haluatte; sanalla sanoen, kaikkea mitä vanki saattaa toivoa, olette saava."

Näin ystävällisistä tarjouksista tunsin saavani hiukkasen lohtua. Rohkaisin mieltäni, ja kiittelin sydämestäni vankilanisäntääni. Sanoin hänen herättävän minut uuteen eloon jalomielisyydellään, jota en arvellut voivani milloinkaan kostaa. "Ka miksikä ette!" vastasi hän. "Luuletteko sitten ijäksenne menettäneenne vapauden? Jos niin luulette, niin kerrassaan erehdytte; uskallan vakuuttaa, ettei monta kuukautta kulu, ennenkuin vankeutenne on lopussa". — "Mitä sanotte, herra don Andre?" huudahdin silloin. "Näyttää kuin te tietäisitte syyn onnettomuuteeni". — "En kiellä tuntevani sitä", vastasi tämä. "Se alguazil, joka teidät toi tänne, ilmoitti minulle sen, eikä mikään estä minua sanomasta sitä teille. Teitä syytetään siitä, että olette pitänyt salaisia neuvotteluja erään ulkovallan kanssa; teistä sanotaan ei enempää eikä vähempää kuin olevanne Portugalin lähettilään vakooja, jolle muka olette myynyt valtiosalaisuuksia; mutta, kuten hyvin ymmärrätte, minä en usko siitä sanaakaan".

Nämä sanat panivat minut kalpenemaan, sillä ymmärsin, että asia päältä nähden oli minua vastaan, ja että jos sanoisin kulkeneeni siellä Lerman herttuan asioilla, niin sitä ei ensiksikään kukaan uskoisi ja toiseksi panisin sillä henkeni vaaraan. "Oikeassa olette totisesti", vastasin, "enhän milloinkaan voisi sellaista rikosta tehdä. En milloinkaan ole valtiosalaisuuksia kavaltanut".

"Mutta kuka minua sitten syyttää?" kysyin.

"Sitä alguazil ei tiennyt", vastasi Tordesillas.

Hänen näitä sanoja lausussa huoneeseen astui useita palvelijoita, tuoden illallista. He asettivat pöydälle leipää, kaksi lasia, kaksi putelia ja kolme suurta vatia, joista yhdessä oli jänispaisti, runsaasti sipulilla, öljyllä ja sahramalla höystetty; toisessa oli olla podridaa;^[26] ja kolmannessa oli kalkkunanpoika berengenakastikkeen^[27] kera. Huomattuaan kaiken olevan järjestyksessä Tordesillas lähetti palvelijat pois, sillä hän ei tahtonut sallia heidän kuulla keskusteluaamme. Hän sulki portin ja sitten me istuimme kumpikin pöytään toistemme vastapäätä. "Alottakaamme tärkeimmästä", lausui hän. "Kahden päivän paaston jälkeen teillä lienee hyvä ruokahalu". Näin lausuen hän nosti annoksen lihaa minun lautaselleni. Hän luuli vierastaan perin nälkiintyneeksi, ja syytä hänellä olikin otaksua, että minä ahtaisin maaruni täpötäyteen hänen herkkujaan; mutta siinä luulossaan hän kuitenkin pettyi. Niin ruuan tarpeessa kuin olinkin, tarttuivat palat suuhuni, sillä niin täynnä oli sydämeni tilani surkeuden johdosta. Karkottaakseen mielestäni kalvavan murheen ajatukset isäntäni kehotti kehottamistaan minua juomaan, kiitellen samalla viininsä erinomaisuutta; mutta vaikka hänellä olisi ollut jumalten juomaa tarjottavana, niin se ei olisi saanut minua juomisen intoon. Hän huomasi sen ja otti toisen nuotin, alkaen kertoella iloisia juttuja. Mutta siitä oli vielä vähemmän hyötyä. Kuuntelin hänen tarinoitaan niin toisissa ajatuksissa, etten olisi voinut hänen lopetettuaan sanoa, mitä hän oli kertonut. Silloin hän ymmärsi mahdottomaksi lievittää millään huoliani tänä iltana. Hän nousi ylös ja lausui ystävällisesti: "Herra Santillana, jätän teidät rauhassa lepäämään, tai pikemmin vapaasti hautomaan onnettomuuttanne. Mutta, sanon sen vieläkin, se ei tule kauan kestäämään. Kuningas on herttainen ja hyvä ihminen. Olkootpa asianhaarat näöltään teitä vastaan, niin kun hänen vihansa ehtii lauhtua ja hän ajatella, kuinka sääliänsä tilaan hän on teidät pannut, niin hän katsoo teidän kärsineen jo kylliksi rangaistusta". Näin lausuen linnanpäällikkö läksi ja käski palvelijansa tulla korjaamaan pöydän. He korjasivat pois kaikki tyynni, kynttilätkin, joten sain panna maata pienen seinälampun himmeässä tuikkeessa.

Neljäskymmeneskahdeksas luku.

Mitä hän ajatteli ennen nukkumistaan, ja kuka kävi hänen luonaan vankilassa.

Tuumiskelin ainakin kaksi tuntia sitä, mitä olin kuullut Tordesillas'ilta. "Sentähden olen siis täällä, että suoritin Lerman herttualle palveluksen, josta en mitenkään voinut kieltäytyä. On saatu selville, että salaisia valtiosasioita on kavallettu Portugalin lähettiläälle; minua epäillään sen tekijäksi, koska on tullut ilmi minun käyneen hänen luonaan öisin, ja Lerman herttua jättää minut kohtaloni valtaan, ettei vaan kukaan epäilisi hänen salaisia toimiaan! Kukapa tietää, eikö hän vaan jätä minua tähän vankilaan kuolemaan? Siinä on nyt minulle hedelmä hänen suosiostaan! Siinä hänen ystävyytensä perustus!"

Sen ohessa mieltäni huoletti yhtä paljon se aavistus, että kaikki omaisuuteni oli ryöstetty pois. "Rakas kassakirstuni ja kaikki kauniit rikkauteni", huudahtelin, "missä olette nyt? kenen käsiin lienette joutuneet? voipa sentään! lyhyemmässä ajassa teidät menetin kuin hankin!" Kuvittelin mielessäni hävitystä, joka talossani täytyi vallita, ja sain siitä uutta yhä vaan surullisempaa ajattelemisen aihetta. Tämä lukemattomani ajatusten tungos rupesi uuvuttamaan minua, mikä toi mukanaan suotuisan

vaikutuksen: uni, joka oli edellisenä yönä minua paennut, levitti nyt rauhottavat vaippansa ylitseni. Vuode oli hyvä, väsymys suuri ja lisäksi auttoivat ruuan ja viinin raukaisevat tuoksut. Vaivuin syvään uneen.

Päivän noustessa nousin ja menin avaamaan ikkunaa raitista ilmaa saadakseni. Katselin maisemaa, josta muistin linnanpäällikön antaneen minulle kauniin kuvauksen. En voinut käsittää, millä perustuksella hän oikeastaan oli kehumisiaan laskenut. Eremaa olin luullut kuitenkin Tajon veroiseksi, ja sehän olikin puronen vaan. Nokkosta ja ohdaketta näkyivät sen *kukkaiset rannat* kasvavan, ja *ihanana laaksona* oli alue, joka oli suurimmaksi osaksi viljelemätöntä maata. En ollut nähtävästi vielä saapunut siihen hiljaiseen raskasmielisyyden tilaan, jossa piti olla, ennenkuin osasi katsella tätä maisemaa suotuisin silmin.

Aloin pukeutua, ja olin jo puolipukeissa, kun Tordesillas saapui huoneeseen, seurassaan vanha palvelija, joka toi paitoja ja muita liinavaatteita. "Herra Gil Blas", lausui hän, "tässä on teille liinavaatteita. Älkää säästelkö niitä; minä pidän huolta, että teillä on niitä aina".

Jonkun päivän kuluttua kohtelias linnanpäällikkö saapui luokseni sanomaan: "Herra Gil Blas, puhuin juuri vankilan portilla erään nuoren miehen kanssa. Hän kysyi minulta, ettekö te ollut vankina täällä; ja kun en suostunut tyydyttämään hänen uteliaisuuttaan, niin hän lausui kyyneleet silmissä: 'Jalo herra linnanpäällikkö, älkää kieltäytykö vastaamasta nöyrään kysymykseeni: onko herra Santillana täällä. Minä olen hänen ensimmäinen palvelijansa, ja te teette laupeuden työn, jos sallitte minun nähdä häntä. Segoviassa sanotaan teitä erittäin ihmisystävälliseksi mieheksi; minä rohkenen toivoa, ettette kiellä minulta armoa päästä hiukkasen puhuttelemaan rakasta herraani, joka on ennemmin onneton kuin rikollinen'. Poika osotti yleensä niin suurta halua päästä teidän puheillenne, että minä lupasin täyttää hänen pyyntönsä tänä iltana".

Vakuutin Tordesillas'ille, ettei hän voisi suurempaa mielihyvää minulle tehdä kuin laskea luokseni tämän nuoren miehen, jolla varmaankin oli minulle erinomaisen tärkeitä ilmoitettavia. Odotin kärsimätönnä hetkeä, jolloin uskollinen Scipioni ilmestyisi eteeni; sillä olin varma, että tulija oli hän, ja oikein arvasinkin. Hänet tuotiin illalla luokseni tyrmään, ja iloansa, joka oli yhtä rajaton kuin minunkin, hän osotti minut nähdessään koko olemuksellaan. Ja minä myöskin riemastuin hänet nähdessäni niin, että levitin sylini hänelle, ja hän painautui siihen ilman muuta. Herran ja sihteerin sydämet sulivat yhteen siinä syleilyssä.

Kun liikutuksemme ehti vähän asettua, niin kysyin Scipiolta, mihin tilaan hän oli jättänyt kotini. "Teillä ei ole enää kotia", vastasi hän; "ja säästäakseni teiltä kyselemisen vaivan, ilmoitan kahdella sanalla, mitä luonanne on tapahtunut. Asuntonne on puhtaaksi ryöstetty; sen tekivät sekä poliisit että omat palvelijanne, jotka pitivät teitä jo aivan menneenä miehenä ja veivät palkan sijasta kaikki, mitä käsiinsä saivat. Kaikeksi onneksi sain pelastetuksi heidän kynsistään kaksi suurta kukkarollista kaksoispistooleja, jotka vedin rahakirstusta ja jotka olen pannut varmaan talteen. Vein ne säilyyn Saleron huostaan, joka antaa ne teille heti kun pääsette vankilasta pois".

Sain myöskin tietää yksityisseikat vangitsemisestani. Calderon oli antanut urkkia toimiani; ja saatuaan toteen, että minä kävin öisin Portugalin lähettilään luona, ja kun hänen mieleensä ei voinut juolahtaa käyntien tapahtuvan Lerman herttuan toimesta, niin hän ilmianto minun poliisille valtiosalaisuuksien myömisestä vieraalle vallalle; poliisi oli heti kuninkaan käskystä vanginnut minut. Päätin siitä, että asiani vielä paranisivat aikaa voittaen, ja että Lerman herttua, joka oli onnettomuuteeni syyppää, kyllä työskentelisi vapauteni edestä.

Olin siksi tyytyväinen Scipion palvelusintoon ja rehellisyyteen, että tahdoin sen teossakin osottaa. Lahjoitin siis hänelle puolet niistä rahoista, jotka hän oli pelastanut ryöstäjiltä, mutta hän ei ottanut niitä vastaan. "Odotan teiltä toista kiitollisuuden osoitetta", sanoi hän. Hämmästyin vähän hänen puhettaan ja kieltäymistään ja kysyin senvuoksi, mitä voisin sitten hänen hyväkseen tehdä. "Älkäämme erotko", vastasi hän, "sallikaa minun yhdistää onneni teidän onneenne. Tunnen teitä kohtaan ystävyyttä, jota en vielä milloinkaan ole tuntenut ketään isäntääni kohtaan". — "Ja minä", vastasin hänelle, "minä voin vakuuttaa sinulle, ystäväni, ettei rakkautesi kohtaa kiittämätöntä. Suostun mielihyvällä liittoon, jota minulle esität; pyydän, että linnanpäällikkö sulkee sinut kanssani tähän torniin". — "Sitä haluankin", huudahti hän. "Te ennätitte sanoa sen ennen minua; aioin juuri esittää, että pyytäisitte häneltä sitä suosiota. Teidän seuraanne rakastan enemmän kuin vapauttakin. Joskus vaan tulen pistäymään Madriidissa maata tunnustamassa nähdäkseni, eikö hovissa ole tapahtunut muutosta teille suosiolliseen suuntaan".

Pidin siis Scipion luonani ystävällisen linnanpäällikköni luvalla, joka ei tahtonut kieltää minulta niin mieluisaa lohdutusta.

Scipio tekee matkan Madriidiin. — Sen syyt ja seuraukset. Gil Blas sairastuu. — Mitä siitä seuraa.

Jos lieneekin totta, kuten sanotaan, että palvelijamme ovat pahimmat vihollisemme, niin tulee samalla myöntää, että he ovat parhaimmat ystävämme, silloin kuin ovat meille uskollisia. Sen uhrautuvaisuuden jälkeen, jota Scipio oli minua kohtaan osottanut, en voinut pitää häntä enää muuna kuin toisena itsenäni. Mitään palvelijasuhdetta ja sentapaista käytöstä ei enää ollut olemassa Gil Blas'in ja hänen sihteerinsä välillä; he asuivat samassa huoneessa, makasivat samassa vuoteessa ja söivät samasta pöydästä.

Scipio oli keskustelussaan erittäin rattoisa, oikea hyväntuulen mestari. Sitäpaitsi hän oli teräväpäinen, ja minä huomasin aina hänen neuvonsa hyviksi. "Ystäväni", lausuin hänelle eräänä päivänä, "mikähän olisi, jos minä kirjoittaisin Lerman herttualle, eihän se ainakaan haittaisi. Mitä sinä siitä tuumit?" — "Hm, ylhäiset ovat niin epätasaisia mieleltään", vastasi hän, "he ovat tänään tätä, huomenna tuota, niin etten oikein ole varma, miten kirjeenne otetaan vastaan. Mutta voittehan joka tapauksessa kirjoittaa. Sillä vaikka ministeri pitääkin teistä, niin ei ole siltä luotettava yksistään siihen, vaan teidän on tuontuostakin muistutettava häntä itsestänne. Sellaiset suosijat unohtavat helposti henkilöt, joista eivät enää kuule puhuttavan."

"Vaikkapa väitöksesi olisi liiankin totta, niin minun isännästäni saat sentään ajatella parempaa", vastasin siihen. "Minä tunnen hänen hyvytensä ja olen vakuutettu siitä, että hän ottaa osaa kärsimyksiini ja muistelee niitä lakkaamatta". Tarkempaa selvää en tahtonut tehdä asiasta Scipiolle. "Olkoonpa niin", vastasi hän, "minä toivon, että arvostelette hänen ylhäisyyttään oikein. Anokaapa siis häneltä apua liikuttavalla kirjeellä; minä otan viedäkseni sen perille ja saattaakseni sen hänen omiin käsiinsä". Minä pyysin heti paperia ja mustetta ja kyhäsin haikean valitusvirren tilastani. Vakuutin siinä vakuuttamalla viattomuuttani, mutta visusti varoin lausumasta, että hänen ylhäisyytensä pitäisi tietämän se paremmin kuin minä itse.

Kuvittelin mielessäni, että Lerman herttuaa hellyttäisi kuvaus surullisesta tilastani, jossa minä todellisuudessa en ollut; ja siinä luottamuksessa lähetin Scipion matkalle, joka *heti* Madriidiin päästyään läksi ministerin luo. Hän tapasi erään ystäväni kamaripalvelijan, joka toimitti hänelle tilaisuuden päästä herttuan puheille. "Teidän ylhäisyytenne", lausui Scipio ministerille, ojentaen hänelle kirjeen, "eräs uskollisimpia palvelijoitanne, joka makaa nyt olilla synkässä vanki kopissa Segovian tyrmässä, pyytää nöyrästi teitä lukemaan tämän kirjeen, jonka eräs vanginvartija säälistä on sallinut hänen kirjoittaa". Ministeri avasi kirjeen ja silmäsi sen läpi. Mutta vaikka kärsimysteni luettelon olisi pitänyt liikuttaa paatuneintakin sydäntä, niin se ei tehnyt häneen pienintäkään vaikutusta. Julmistuneena hän huusi niin kovalla äänellä, että kaikki ympärillä olijat sen kuulivat, lähettiläälleni: "Sanokaa te Santillanalle, että katson suureksi röyhkeydeksi sitä, että hän uskaltaa kirjoittaa minulle, sen halpamaisen teon jälkeen, jonka hän on tehnyt ja josta hän kärsii ansaittua rangaistustaan. Älköön tuo kurja enää odottako minulta mitään, minä jätän hänet kokonaan kuninkaan oikeutetun vihan alaiseksi".

Scipio kerrassaan tyrmistyi tästä puheesta. Mutta hämmennyksestään huolimatta hän sentään koetti minua puolustaa. "Teidän ylhäisyytenne", vastasi hän hänelle, "tuo onneton vanki raukka kuolee varmaan surusta, kuultuaan teidän vastauksenne." Puolustukseen herttua ei vastannut mitään, käänsihän vaan halveksivalla katseella selkänsä. Tämä nurjuus tuli siitä, että hän voisi paremmin kieltää kaiken osallisuutensa siihen salatehtävään, jonka hän oli minulle uskonut, ja samaa saavat odottaa kaikki pikku asiamiehet, joita suuret herrat käyttävät salaisissa ja vaarallisissa asioissaan.

Kun sihteerini palasi Segoviaan ja kertoi asiansa huonon onnistumisen, niin minä vaivuin samaan pohjattomaan tuskaan, jossa olin viettänyt vankeuteni ensi päivän. Pidin itseäni vielä onnettomampanakin, koska tiesin Lerman herttuan kokonaan herenneen minua suojelemasta. Rohkeuteni petti kerrassaan, ja kaikista lohdutuksista ja rohkaisuirtyyksistä huolimatta raatelivat julmat tuskat mieltäni, tuottaen vähitellen ankaran sairauden minulle.

Huolimatta kahden Tordesillas'in tuoman lääkärin avusta, lähestyin ihan silmissä kuolemaa. Don Andre alkoi jo menettää toivon ja tuotti senvuoksi Pyhän Franciscon luostarista jo sielunpaimenenkin luokseni valmistamaan autuasta lähtöäni; jopa ehti hyvä isäseni lähteä pois, tehtävänsä toimitettuaan; ja itsekin luulin jo viimeisen hetkeni lyövän ja tein merkin Scipiolle, kutsuen häntä vuoteeni viereen. "Rakas ystäväni", sanoin hänelle melkein kuulumattomalla äänellä — lääkkeet ja suoneniskut olivat niin heikontaneet minut — "toisen Gabrielin luona olevista kukkaroista saat sinä, ja vanno vieväsi toisen Asturiaan, vanhemmilleni." Niin lausuen ojensin hänelle käteni, jonka hän kasteli kyöneleillään, saamatta sanaakaan suustaan, niin kovasti häneen koski minun odotettu eroni. Se olkoon todistuksena siitä, etteivät perijän kyöneleet aina ole naamari, jonka alla piilee salainen ilo.

Odotin siis loppuani tulevaksi, mutta odotukseni oli turha. Elvyin vähitellen eloon takaisin suureksi onnekseni, ja täydellinen mielen rauha oli seurauksena taudistani. En enää kaivannut lohdutusta; rikkautta ja kunniaa kohtaan tunsin täydellisesti sitä ylenkatsetta, jota kuoleman läheisyys synnyttää, ja itsekseni jääneenä kiitin nyt onnettomuuttani.

Kiitin siis taivasta siitä erityisestä armosta, jota hän oli minulle osottanut, ja tein lujan päätöksen, etten enää hoviin palaisi, en vaikka Lerman herttua minua sinne takaisin haluaisi. Päätin päinvastoin, jos joskus pääsisin vankeudestani, ostaa itselleni mökin ja elää siinä filosofin tavoin.

Asiani tuli vihdoon esille Madriidissa; luokseni vankilaan lähetettiin tuomari tutkimaan minua. Oli päästy varmuuteen, ettei mitään valtiosalaisuuksia oltu annettu Portugalin lähettiläälle, ei minun eikä kenenkään muunkaan toimesta; mutta minulta vaadittiin selitystä, miksi olin öisin käynyt tämän ulkomaisen lähettilään luona. Ja sitä hän en voinut ilmoittaa mainitsematta Lerman herttuan nimeä, jota varoin huolellisesti; senvuoksi sain edelleen jäädä vankeuteen.

Tällä välin oli Lerman herttua valinnut uudet keinot; hän oli luopunut neuvotteluista Portugalin kanssa ja nimitytti itsensä kardinaaliksi, mikä arvo vaaran sattuessa takasi hänelle kirkon suojeluksen.

Kuulin tämän tiedon ilolla, ja rupesin luulemaan että ministeri hyvillään vaitiolostani toimittaisi minulle vapauden.

Ystäväni yhtyi tähän toivoon ja hyväksyi tuumani sekä päätti lähteä Madriidiin puuhaamaan vapauttamistani. "Minulle juolahtaa eräs seikka mieleen", sanoi hän "Minä tunnen erään henkilön, joka voinee teitä auttaa; hän on eräs näppärä tyttönen, joka on kamarineitinä Espanjan prinssin imettäjällä; minä toimitan hänet puhumaan emännälleen. Koetan tehdä kaikkeni, saadakseni teidät pois tästä tornista, joka sittenkin on vaan vankila, olkoonpa kohtelu kuinka erinomainen tahansa." — "Olet oikeassa", vastasin, "mene, ystäväni, aikaa hukkaamatta toimittamaan asiaa. Suokoon Jumala, että olisimme jo omissa oloissamme!"

Viideskymmenes luku.

Gil Blas vapaaksi. — Kenen hän kohtaa Madriidin kaduilla, ja mitä tästä kohtauksesta seuraa.

Scipio lähti siis uudelleen Madriidiin. Kahdeksan päivän kuluttua hän saapui takaisin sillä ilosanomalla että kuningas antaa minulle vapauteni takaisin, jonka tiedon herra linnapäällikkö vahvisti jo samana päivänä. Hän tuli nimittäin luokseni ja lausui minua syleillen: "Rakas Gil Blas'ini, taivaalle kiitos, te olette vapaa — Tämän linnan portit ovat teille auki, mutta kahdella ehdolla, jotka saattavat tuntua teille raskailta, ja jotka on surullinen velvollisuuteni teille ilmoittaa. Hänen majesteettinsa kieltää teitä enää menemästä hoviin sekä käskee teidän poistua kuukauden kuluessa molemmista Castilioista. Minua pahoittaa suuresti, että hän kieltää teiltä pääsyn hoviin." — "Mutta minä, minä olen siitä iloissani", vastasin siihen; "Jumala tietää, että niin ajattelen; odotin kuninkaalta vaan yhtä armoa, ja hän antaakin minulle kaksi."

Olin nyt siis täysin varma siitä, etten enää ollut vanki. Vuokrautin siis kaksi muulia, joiden selkään nousimme seuraavana päivänä, Scipio ja minä, kiitettyäni tuhansin kerroin Tordesillas'ta kaikesta ystävydestä. Läksimme ilomielin matkalle Madriidiin käydäksemme noutamassa herra Salerolta ne kaksi kukkaroa, joissa oli kumpaisessakin viisisataa dubloonaa. Matkalla lausui toverini minulle: "Jospa emme lienekään kyllin rikkaita ostaaksemme suurempaa maatilaa, niin aina voimme sentään saada joltisenkin." — "Ja vaikkapa emme saisi muuta kuin mökin, niin minä olisin aivan tyytyväinen. Sillä vaikka olen juoksuni puolitiessä, niin olen maailmaan jo niin kyllästynyt, että haluan elää ainoastaan itseäni varten. Sitäpaitsi voin sinulle ilmoittaa tehneeni itselleni niin kauniin kuvan maaelämän viehätyksistä, että iloitsen siitä jo edeltäpäin. Luulen jo melkein näkeväni niittyjen kukkasloiston ja kuulevani satakielten laulua ja purojen lirinää; huvituksenani aion pitää vuoroon metsästyistä, vuoroon kalastusta. Kuvittelehan sinäkin, ystäväni, kaikkia niitä iloja, joita yksinäisyys on meille tuottava, niin ihastut niihin samoin kuin minäkin."

Madriidiin saavuttuamme otimme asunnon eräässä pienessä matkustajakodissa, jossa Scipio oli asunut kaupungissa käydessään. Ensi työksemme pistäysimme sitten herra Saleron luo hakemaan häneltä rahojamme. Hän otti meidät vastaan erittäin hyvin, osottaen suurta iloa minun vapautumiseni johdosta. "Toden totta", lausui hän minulle, "on teidän onnettomuutenne koskenut minuun niin kovasti, että kaikki liitot hovilaisten kanssa ovat käyneet minulle vastenmielisiksi. Heidän onnensa on liiaksi tuulentuvan kaltainen. Olen naittanut tyttäreni, Gabriellan, eräälle rikkaalle kauppiaille." — "Siinä olette menetellyt aivan oikein", vastasin siihen.

Sitten käänsin puheen asiaamme, lausuen: "Herra Gabriel, saanko pyytää teitä hyväntahtoisesti antamaan meille ne kaksituhatta pistoolia, jotka..." — "Rahanne ovat olleet koko ajan saatavissa", keskeytti kultaseppä puheeni. Hän vei meidät työhuoneeseensa ojentaen meille kukkarot, joihin oli kiinnitetty seuraava kirjoitus: 'Nämä dubloonikukkarot kuuluvat herra Gil Blas'ille, santillanalaiselle.' "Tässä", sanoi hän, "on rahanne samassa kunnossa kuin olen ne saanut."

Kiitin Saleroa vaivannäöstä; veimme kukkarot asuntoomme, jossa rupesimme laskemaan kultarahojamme. Ei mitään puuttunut. Meillä ei ollut muuta tehtävää kuin valmistautua matkalle. Sihteerini lähti ostamaan rattaita ja pari muulia. Minä puolestani hankin vaatteita ja liinatavaraa. Kulkeissani kaduilla ostoksillani kohtasin parooni von Steinbachin, sen saksalaisen kaartin upseerin, joka oli ollut don Alphonson kasvattajana.

Tervehdin häntä, ja hänkin tunsu minut heti ja tuli minua syleilemään. "Mikä ilo minulle", lausuin silloin, "nähdä teidän armonne niin erinomaisessa terveydessä ja saada samalla kuulla uutisia rakkaista herroistani, don Cesarista ja don Alphonsosta." — "Kysymyksiinne voin antaa tosiaankin varmat vastaukset", vastasi hän, "sillä he ovat kumpikin paraikaa Madriidissa ja asuvat minun luonani. He ovat olleet täällä jo lähes kolme kuukautta, he tulivat kiittämään kuningasta eräästä suosionosotuksesta, jonka don Alphonso on saanut häneltä palkinnoksi niistä palveluksista, joita hänen esi-isänsä ovat tehneet valtiolle. Hänet on nimitetty Valencian kuvernööriksi, vaikei hän ollut hakenut paikkaa eikä pyytänyt ketään sitä hänelle esittämään. Sehän oli erinomaisen suosiollinen teko, joka osottaa samalla, että hallitsijamme tahtoo palkita ansiollisia."

Vaikka minä tiesin paremmin kuin Steinbach, miten asia oikeastaan oli, niin en ollut tietävinäni mitään siitä, mitä hän kertoi. Kun hän huomasi minun suurimmalla kärsimättömyydellä odottavan tilaisuutta tervehtiä vanhoja isäntiäni, niin hän lähti heti kulettamaan minua sinne. Halusin koetella don Alphonsoa: "saa nähdä", ajattelin, "miten hän ottaa minut vastaan, siitä näen, vieläkö hänellä on ystävyyden tunteita minua kohtaan." Tullessani hän pelasi eräässä salissa shakkia paroonitar von Steinbachin kanssa. Heti minut huomattuaan hän heitti pelin ja juoksi riemuiten minua syleilemään. "Santillana", huudahti hän, kasvot vilpittömästi ilosta loistaen, "vihdoinkin näen teidät taas! Mikä onnen päivä. Mutta ei ole minun vikani, ettemme ole aina olleet yhdessä. Minä pyysin, jos muistatte, ettette lähtisi Leyvan linnasta pois. Mutta te ette noudattanut pyyntöäni. Siitä en kuitenkaan teitä moiti, tiedänhän, kuinka hyvässä tarkoituksessa sen teitte. Mutta olisitte sentään saanut antaa perästäpäin vähän tietoja itsestänne."

"Ja nyt tämän pienen moitteen jälkeen", jatkoi hän, "saatte kertoa, mitä te hommaatte Madriidissa. Teillä on kaiketikin joku toimi täällä. Olkaa varma, että otan sydämestäni osaa kaikkeen, mikä teitä koskee." — "Herra", vastasin silloin, "ei ole kuin neljä kuukautta siitä kuin minulla oli sangen huomattava paikka hovissa. Minulla oli kunnia olla Lerman herttuan sihteerinä ja uskottuna." — "Onko se mahdollista?" huudahti don Alphonso hyvin hämmästyneenä. "Mitenkä! oletteko te ollut pääministerin uskottuna?" — "Minulla oli hänen luottamuksensa", vastasin, "mutta olen sen menettänyt." Sitten kerroin hänelle koko tarinani, lukuunottamatta sitä, joka minun tuli salata, sekä lausuin lopuksi päättäneeni ostaa sillä vähällä, mitä entisestä hyvydestäni oli jälellä, pienen tupasen viettäkseni siellä elämäni hiljaisuudessa.

Kuunneltuaan tarkkaavaisena kertomustani lausui don Cesarin poika: "Rakas Gil Blas'ini, te tiedätte, että olen aina teistä pitänyt. Nyt olette minulle vielä rakkaampi kuin ennen, ja siitä tahdon antaa teille näkyvän osoituksen, koska taivas suopi minulle tilaisuuden lisätä teidän onneanne. Teidän ei tarvitse enää olla kohtalon leikkikaluna. Minä mielin varjella teitä sen iskuilta antamalla teille jotakin, jota se ei voi teiltä riistää. Koska aikomuksenne on asettua maalle, niin lahjoitan teille pienen tilan, joka on Lirias'in vieressä, neljän peninkulman päässä Valenciasta. Tunnettehan sen. Sen lahjan voimme teille antaa, tuottamatta mitään haittaa itsellemme. Isäni suostumuksen takaan siihen, ja Saraphinalle se on oleva suuri ilo."

Heittäysin polvilleni don Alphonson eteen, mutta hän nosti minut ylös heti. Suutelin hänen kättään ja lausuin, enemmän liikutettuna hänen hyvydestään kuin lahjasta: "Herra, teidän jalomielisyytenne on liian suuri. Lahja, jonka minulle annatte, tulee sitäkin mieluisemmaksi, kuin se tapahtuu ennenkuin tiedätte palveluksesta, jonka minä olen tehnyt teille; ja siitä syystä on jalomielisyytenne minulle lahjaanne mieluisampi." Don Alphonso hämmästy tästä hiukan ja kysyi heti, mitä palvelusta minä tarkoitin? Kerroin sen hänelle yksityisseikkoja myöten, ja se lisäsi hänen hämmästyksensä kaksinkertaiseksi. Eipä hän ollut voinut aavistaakaan, että Valencian kuvernöörinpaikka oli hänelle tullut minun suosituksistani. Mutta kun hän ei voinut asiaa epäillä, niin hän lausui: "Gil Blas, koska saan teitä kiittää virastani, niin on Lirias'in maa teille liian pieni palkinto, tahdon siihen lisätä vielä kahdentuhannen tukaatin eläkkeen."

— "Pysähtykää, don Alphonso", keskeytin hänet silloin. "Älkää herättäkö ahneuttani. Rikkaus ei tee muuta kuin turmelee luonteen: olenpa sitä liiaksikin kokenut. Tarjoomanne Lirias'in maatilan otan

vastaan elääkseni siellä mukavasti niitten varain avulla, joita minulla muuten on. Mutta se riittää minulle; enempää en kaipaa, vaan antaisin päinvastoin pois siitäkkin kaiken, mikä kuuluu ylellisyyteen. Joka haluaa yksinäisyyttä ja rauhaa, hänelle on rikkaus ainoastaan taakka hartioilla."

Tällä tavoin keskustellessamme saapui don Cesarkin kotiin. Hän osotti yhtä suurta iloa minut nähdessään kuin hänen poikansakin. Kuultuaan perheensä kiitollisuudenvelasta minua kohtaan, hänkin vaati minua ottamaan vastaan eläkkeen, josta kieltäydyin uudelleen. Sitten tämä kunnan isä poikineen vei minut heti erään kirjurin luo, jossa he teettivät paikalla lahjoituskirjan, kirjoittaen nimensä sen alle sellaisella ilolla, kuin se olisi sisältänyt heille erittäin edullisen kaupan. Kun paperi oli valmis, niin he antoivat sen heti minulle, lausuen, että Lirias'in maa ei nyt enää kuulunut heille, vaan minulle, ja että saisin mennä ottamaan sen haltuuni milloin tahdoin. Sitten he palasivat parooni von Steinbachin luo, ja minä lensin suorinta tietä asuntoomme, jossa sihteerini sekä riemastui että hämmästyti, kun kerroin hänelle, että meillä oli nyt omanamme maatila Valenciassa, sekä millä tavalla olin sen saanut. "Minkähän arvoinen tuo tila lienee?" kysyi hän. — "Se tuottaa viisisataa tukaattia vuodessa", vastasin, "ja voin vakuuttaa, että se on mitä mieluisin erakkomaja. Minä tunnen sen, sillä kävin siellä monta kertaa, ollessani Leyvan perheen taloudenhoitajana. Siihen kuuluu pieni asuinrakennus ihanassa seudussa Guadalaviar'in rannalla; ja ympärillä on kylä, jossa on viisi tai kuusi asumusta."

— "Lähtekäämme, paras isäntäni", huudahti Scipio, "heittäkäämme kiireesti taaksemme paha maailma ja rientäkäämme majallemme." — "Olen yhtä innokas lähtöön kuin sinäkin", vastasin; "mutta minun täytyy ensin käväistä Asturiassa, Siellä ovat vanhempani, eikä heidän tilansa liene aivan suotuisa. Minä haluan noutaa heidät sieltä viedäkseni heidätkin Lirias'iin, jossa he saavat viettää murheettomasti vanhuutensa päivät. Taivas onkin ehkä suonut minulle tämän rauhan majan sitävarten, että saisin heille kodin, ja rangaistus saattaisi minua kohdata, jos en sitä tekisi." Scipio kiitti aikomustani, ja kehotti minua tekemään sen kaikella muotoa. "Älkäämme haaskatko aikaa", lausui hän, "minulla on jo rattaat valmiina; ostakaamme nopeasti muuleja ja lähtekäämme Oviedota kohden matkalle." — "Oikein, ystävänäni", vastasin hänelle, "lähtekäämme niinpian kuin suinkin. Minun välttämätön velvollisuuteni on tehdä kauniit kantajanikin osallisiksi uudesta onnestani ja rauhastani. Kohta olemme kotona pienessä kylässämme; ja sinne tultuani panetan taloni portille kultakirjaimilla seuraavan latinaisen kirjoituksen:

"Inveni portum. Spes et Fortuna valete!
Sat me lusistis; ludite nune alios!"[28]

Viideskymmenesensimmäinen luku.

Gil Blas matkustaa Oviedoon. — Missä tilassa hän löytää vanhempansa.
— Hänen isänsä kuolema.

Pian senjälkeen läksimmekin todella molemmat matkalle Asturiaan. Kiesejäimme veti kaksi hyvää muulia, ja seurani lisäksi olin pestannut erään nuoren miehen.

Saavuimme yhdeksässä päivässä Ovidoon kohtaamatta matkallamme mitään onnettomuuksia, vaikka sananlasku sanoo rosvojen haistavan jo kaukaa matkamiesten rahapusseja. Ja mehän olisimme olleet oiva pala heille; jo pari luola-asukasta olisi helposti ryövännyt meiltä dubloonimme, sillä hovissa oleskelu ei ollut juuri urhottani kartuttanut; eikä *mozo de mulas*'ini[29] näyttänyt siltä mieheltä, joka antaisi henkensä herransa rahakukkaron edestä. Scipio oli ainoa urhokkaampi meistä.

Oli yö saapuessamme kaupunkiin. Otimme asunnon eräässä ravintolassa, joka oli aivan enoni, kaniikki Gil Perez'in asunnon vieressä. Ennenkuin menin vanhempiani tapaamaan, halusin kuulla missä tilassa he nykyisin olivat. Sitä oli selvintä tiedustaa joko kapakan isännältä tai emännältä, jotka tiesin senlaatuiseksi väeksi, ettei naapurien asiat voineet olla heille salaisuuksia. Silmäilyään minua tarkasti isäntä todella tunsikin minut ja huudahti: "Padovan pyhän Antoniuksen nimessä! te olette kuin olettekin Blas'in, tuon kelpo santillanalaisen poika." — "Toden totta", huusi emäntä myöskin, "sama mies; minä tunnen teidät hyvin, ette ole melkein yhtään muuttunut: sama pieni vilkas Gil Blas, jolla oli enemmän päätä kuin ikää. Näen hänet vieläkin, kuinka hän tuli puteli kädessä tänne viiniä hakemaan enonsa illalliseksi."

— "Teilläpä on hyvä muisti, hyvä emäntä", lausuin siihen, "mutta olkaahan hyvä ja kertokaa tietoja perheestäni. Isäni ja äitini eivät liene kovinkaan hyvissä oloissa." — "Tottapa se kyllä on, Jumala paratkoon", vastasi emäntä, "ette voi mielessänne kuvitella heidän surkeuttaan, niin huonosti heidän asiansa nykyisin ovat. Hyvä enonne, Gil Perez, on saanut halvauksen, toinen puoli ruumista on aivan tunnotonna, eikä hän kaikesta päättäen enää voi kauan elää; isänne, joka on jonkun aikaa asunut kaniikin luona, sairastaa keuhkokuumetta, tai häälyy oikeastaan elämän ja kuoleman vaiheella; ja

äitinne, jonka vointi ei myöskään ole aivan kehuttava, saa hoitaa ja palvella heitä kumpaistakin: sillä kannalla heidän asiansa nyt ovat."

Tämä kertomus toi pojantunteet sydämeeni. Jätin Bertrandin kapineitteni kera ravintolaan ja juoksin enoni luo sihteerini seurassa, joka ei tahtonut minua heittää. Heti kun astuin äitini eteen, niin sisäinen ääni ilmoitti hänelle minut, ennenkuin hän vielä erotti piirteitäni. "Rakas poikani", lausui hän surullisesti, syleiltyään minua, "sinä tulet paraiksi näkemään isäsi kuolemaa; se raskas suru sinua täällä vastaan ottaa." Näin lausuen hän vei minut erääseen huoneeseen, jossa onneton Blas santillanalainen makasi köyhällä vuoteellaan viimeisissä hengenvedoissaan. Vaikka kuoleman varjot jo väikkyivät hänen ympärillään, niin hän oli kuitenkin vielä hiukan tajussaan. Äitini lausui hänelle: "Tässä on, ystäväiseni, Gil Blas, poikasi, pyytämässä anteeksi suruja, joita hän on sinulle tuottanut ja anomassa siunaustasi." Näitten sanain johdosta isäni avasi silmänsä, sulkeakseen ne kohta ainiaaksi. Hän käänsi ne minua kohti. Hän huomasi, kuinka hänen kuolemansa minuun koski, ja se liikutti häntä, vaikka hänen voimansa olivat viimeisillään. Hän koetti puhua, mutta voimat pettivät. Minä tartuin hänen käteensä, ja kostuttaessani sitä kyynelilläni, voimatta sanaakaan lausua, hän hengähti viimeisen kerran, ikäänkuin olisi vaan minun tuloani odottanut kuollakseen rauhassa.

Äitini oli tätä tapausta jo siksi odottanut, ettei hän joutunut senjohdosta epätoivon valtaan; minuun se koski syvemmin kuin häneen, vaikkei hän koko elinaikanaan ollut antanut minulle ainoatakaan hellyyden osoitusta. Itkin häntä yksistään senvuoksi, että olin hänen poikansa. Enoni, joka makasi pitkällään toisella vuoteella surkuteltavassa tilassa, oli uutena surun aiheena minulle. Joskaan sukulaisuus ja kiitollisuus eivät olisi saaneet minua säälimään enoa, joka oli minulle tehnyt niin paljon hyvää, niin olisi sen vaikuttanut hänen tilansa sääliävä kurjuus.

Scipio seurasi tätä syvällä äänettömyydellä, ottaen osaa suruuni ja yhtyen ystävydestä huokauksiini. Kun käsitin äitini mielellään keskustelevan kanssani niin pitkän eron perästä, ja kun arvelin, että aivan tuntemattoman miehen läsnäolo voisi olla hänelle siinä vaivaksi, niin vedin Scipion erilleen, lausuen hänelle: "Menehän sinä, ystäväni, ravintolaan lepäämään; minä jään tänne äitini luo; meillä on keskenämme paljon haastelemista; häntä voisi sinun läsnäolosi ujostuttaa, sillä keskustelummehan tulee koskemaan yksinomaan perheasioita." Scipio lähti, ettei olisi meille rasitukseksi, ja minä rupesin juttelemaan äitini kanssa, ja puhumista piisasi koko yö. Me kerroimme toinen toisillemme juurtajaksain ja todenperäisesti, mitä kummallekin oli tapahtunut siitä pitäin, kuin minä läksin Oviedosta. Hän kertoi minulle kaikista ikävyyksistä, joita hän oli saanut kärsiä niissä perheissä, joissa oli palvellut, mainiten silloin monta asiaa, joita en todellakaan olisi mielelläni suonut sihteerini kuulevan, vaikken yleensä häneltä mitään salannut. Kaikki kunnia äitini arvoisalle muistolle, mutta sittenkin täytyy sanoakseni, että eukko oli vähän pitkäpiimäinen jutuissaan; jos hän olisi jättänyt kaikki tarpeettomat mainitsematta, niin hän olisi voinut säästää minua kuulemasta kolme neljättä osaa historioistaan.

Vihdoinkin päättyi hänen kertomuksensa, ja minä aloin omani. Kertomukseni lopetin seuraavilla sanoilla:

"Jouduttuani kuninkaan käskystä Segoviaan linnaan, sairastuin vaarallisesti, ja tämä onnellinen sairaus on antanut teille poikanne takaisin. Niin, tämä sairauteni ja vankeuteni antoivat luonnolle kaikki sen oikeudet takaisin, saattaen minut kerrassaan erkanemaan hovista. Olen jättänyt sen pauhaavan elämän, minä halaan nyt ainoastaan yksinäisyyttä. Asturiaan olen tullut vaan pyytääkseni äitiäni tulemaan osalliseksi uuden, rauhallisen elämäni onnesta. Ellette pyyntöäni hyljää, niin saatan teidät maatilalleni, joka on Valenciassa ja jossa tulemme elämään suruitta, huolitta. Käsitätte hyvin, että aikomukseni oli viedä sinne isänikin; mutta koska taivas sen toisin päätti, niin toivon saavani ainakin sen ilon, että äitini asuu luonani."

— "Kiitän sydämestäni hyvää tarkoitustasi", lausui äitini silloin, "ja lähtisin mukaasi arvelematta, jolleivät eräät seikat sitä vaikeuttaisi. Sillä enhän voi jättää tuohon tilaan enoasi, veljeäni, ja olenhan tähän paikkakuntaankin niin tottunut, etten voi enää muualle muuttaa." — "Rakas äitini", lausuin minä, "koska enoni tarvitsee apuasi, niin en enää vaadi sinua tulemaan kanssani; mutta koska hän ei näytä olevan enää kaukana haudasta, niin lupaa tulla luokseni heti, kun hän on lähtenyt elävitten mailta. Sitä rakkauden osotusta pyydän sinulta."

— "En anna sinulle tätä lupasta", vastasi äitini, "sillä en kuitenkaan pitäisi sitä. Tahdon viettää viimeiset elinpäiväni Asturiassa, ja aivan täydellisessä riippumattomuudessa." — "Etköpähän sitten olisi", vastasin, "rajaton emäntävaltiassani?" — "Se ei ole varmaa", vastasi hän; "sinähän voit mennä naimisiin; sinun vaimosi tulisi miniäkseni, ja minä hänen anopikseen; me emme voisi elää yhdessä." — "Sinä vainuat pahaa liian kaukaa, äitini", vastasin siihen, "minulla ei ole mitään aikomusta mennä naimisiin; mutta jos niin hullu tuuma joskus mieleeni juolahtaisi, niin vastaan siitä, että velvottaisin vaimoni sokeaan kuuliaisuuteen sinua kohtaan." — "Se on kevytmielinen lupaus", vastasi äitini, "enkä vielä siihenkään luottaisi. Sillä pelkäänpä, että rakkaus vaimoosi voittaisi sukulaisuuden äänen, jaeiköhän vaan kävisi niin, että sinä asettuisit meidän riidoissamme enimmäkseen hänen

puolelleen kuin minun, vaikkapa hän olisi kuinkakin väärässä."

— "Puhutte aivan oikein, rouva", huudahti sihteerini, joka juuri silloin astui huoneeseen; "minäkin luulen, että hiljaiset miniät ovat hyvin harvinaisia. Ja kun teidän ajatuksenne eivät nyt käy yhteen, koska te, rouva, haluatte välttämättä asua Asturiassa, ja isäntäni Valenciassa, niin ehdotan asiaa sovittavaksi sillä tavalla, että hän maksaa teille sata pistoolia eläkettä vuodessa, jotka minä tuon tänne joka vuosi. Sillä tavalla saavat sekä äiti että poika elää tyytyväisinä kumpikin, vaikkakin kahdensadan peninkulman päässä toisistaan."

Tähän ehdotukseen suostuttiin molemmat yhteisesti. Senjälkeen minä suoritin etukäteen ensi vuoden maksun sekä läksin Oviedosta.

Viideskymmenestoinen luku.

Gil Blas lähtee Valenciaan ja saapuu Lirias'iin. — Minkälainen hänen linnansa on ja ketä hän siellä tapaa.

Me läksimme kulkemaan Leonin tietä pitkin ja käännyimme sitten Palenciaa kohti, ja jatkaen matkaamme lyhyissä päivänmarsseissa saavuimme kymmenennen päivän lopulla Segorbian kaupunkiin, ja seuraavana aamupäivänä olimme perillä maatilallani, joka on siitä vaan kolmen peninkulman päässä. Oli hauskaa nähdä, kuinka sihteerini alkoi tarkasti katsella kaikkia tien varrella olevia linnoja, kota lähemmäksi tulimme päämääräämme. Nähdessään jonkun toisia upeamman hän ei voinut olla sanomatta: "Olisipa tuo meidän omamme."

Silloin sanoin hänelle: "En tiedä, minkälaiseksi sinä mahdat kuvitella tulevan asuntomme; mutta jos odotat jotakin suuremmoista rakennusta, jonkinlaista ylhäisten maahovia, niin minun täytyy ilmoittaa, että petyt ankarasti."

— "Soo-o", lausui Scipio, "saan siis odottaa vaan mökinpahaista." — "Ei se nyt juuri mökkikään ole", vastasin, "mutta muistanethan, että olen kuvailut sitä aina hyvin vaatimattomaksi; ja nyt juuri voit itse päättää, olenko antanut siitä totuudenmukaisen kuvauksen. Käännäppä nyt silmäsi tuonne Guadalaviarin rantoja kohden tuonne, jossa on tuo pieni kylä — yhdeksän tai kymmenen taloa, tuo talo, jossa on neljä pientä kylkirakennusta, se on minun linnani."

— "Mitä hittoja!" huudahti sihteerini silloin ihmetyksissään, "sehän on helmi kerrassaan. Sehän on oikein ylimyksellisen näköinen sievine sivurakennuksineen, paikka on mainio ja niin hyvin rakennettu, ja ympäristö kerrassaan verraton, tuskin ovat Sevillan puutarhat näin ihanat, vaikka niitä kutsutaan maalliseksi paratiisiksi. Vaikka olisimme itse saaneet paikan valita, niin emme olisi voineet mieluisempaa löytää. Tuollahan lirittelee puronen vesiään ja tuolla on tuuheaa metsä, jossa on viileä käyskennellä paahteisina päivinä. Suloinen erakkomaja. Niin, rakas herrani, täällä asumme varmaan hyvin kauan!" — "On hauskaa!" vastasin siihen, "että sinä olet niin tyytyväinen onnensopukkaamme, jonka kaikkia herttaisuuksia et vielä tunnekaan."

Näin keskustellen saavuimme talon portille, joka avattiin meille heti, kun Scipio selitti herra Gil Blas santillanalaisen tulevan ottamaan linnaa haltuunsa. Heti kun talon asujat kuulivat tämän arvokkaan nimen, niin ajopelini laskettiin suurelle pihalle, jossa nousin maahan. Nojausin ylhäiseen tapaan Scipion olkaan ja astuin arvokkaasti erääseen saliin, johon heti ilmestyi seitsemän tai kahdeksan palvelijaa. He sanoivat tulevansa osottamaan kunnioitusta uudelle isännälleen. He kertoivat vielä don Cesarin ja don Alphonson määränneen heidät minulle palvelijoiksi, yhden kokiksi, toisen hänen apulaisekseen, kolmannen kokkipojaksi, neljännen portinvartijaksi, viidennen lakeijaksi j.n.e. sekä kieltäneen heitä ottamasta mitään palkkaa minulta, sillä nämä arvokkaat herrat maksavat kaikki talouteni kustannukset. Kokki, nimeltään mestari Joachim, oli etevin näistä palvelijoista. Hän johti puhetta toisten puolesta. Hän lausui vielä tilanneensa runsaan varaston kaikenlaisia hienoja viinejä, sekä lisäsi olleensa kuusi vuotta Valencian arkkipiispan kokkina, että mitä pöytäpuoleen tulee, niin kyllä hänen pitäisi osata valmistaa herkkuja, jotka hivelisivät makuhermojeni. "Lähden heti laittamaan teille näytteen taidostani", sanoi hän lopuksi. "Suvaitkaahan, sillävälän katsella linnaanne; katsokaa, onko se kyllin kaunis teidän armonne asuttavaksi."

Tarvinneeko mainita, että noudatin tätä kehoitusta. Scipio, joka oli vielä innostuneempi asiaan, hinasi minua huoneesta huoneeseen. Juoksimme läpi koko talon kattoharjasta kellariin saakka, emme jättäneet ainoatakaan kolkkaa tarkastamatta — ainakin niin luulimme. Sain kaikesta syytä ihmetellä don Cesarin ja hänen poikansa hyvyttä minua kohtaan. Muitten muassa herätti erityistä huomiotani kaksi huonetta, jotka olivat niin hienosti kalustettuja kuin ylellisyysrajan alapuolella saattaa olla. Toisessa oli alankomaalaiset tapetit ja samettiuutimilla varustettu vuode sekä samalla aineella

päällystetyt tuolit; kalut olivat vielä täydessä kunnossa, vaikka olivatkin peräisin niiltä ajoilta, jolloin maurilaiset olivat vielä herraina Valencian kuningaskunnassa. Toisen huoneen kalusto osotti samaa aistia; seinäverhot olivat keltaisesta genovalaisesta damastista samoin vuode ja nojatuolit, joiden koristeena oli sitäpaitsi sinisilkkiiset hesut. Kaikki nämä esineet, joiden arvo ei olisi ollut suuri kalustoluetteloissa, tekivät erinomaisen hauskan vaikutuksen nykyisillä paikoillaan.

Katseltuamme kylliksemme kaikkia palasimme taas saliin, johon oli sillävälillä tuotu kahta varten katettu pöytä. Istuimme sen ääreen ja saimme pistää poskeemme niin herkullista *olla podridaa*, että oikein surkuttelimme Valencian arkkipiispaa siitä, ettei hänellä enää ollut sen valmistajaa kokkina. Ruokahalumme olikin verraton, mikä ei ainakaan vähentänyt aterian maukkaisuutta. Joka suupalallemme uudet lakeijani tarjosivat meille viinilaseja, jotka olivat reunojaan myöten täynnä oivallisinta manchalaista viiniä. Scipio oli riemuissaan, mutta kun hän ei tahtonut sitä palvelijain nähden osottaa, niin hän osotti puhuvilla silmäyksillä sisällistä tyytyväisyyttään, johon minäkin puolestani samalla tavalla vastasin. Olla podridan jälkeen pöytään tuotiin vati, jossa oli kaksi lihavaa peltopyypaistia ja niiden vieressä suloisesti tuoksuva jänispaisti. Syötyämme kuin nälkäiset sudet ja juotuamme samassa suhteessa nousimme pöydästä ja läksimme puutarhaan ottamaan jossakin viileässä ja rauhallisessa paikassa päivällislepoa.

Olihan sihteerini tosin jo tähänkin asti ollut tyytyväinen kaikkiin näkemiinsä, mutta puutarha pani hänen ilonsa ihan kukkuroilleen. Hän vertasi sitä itse Escorialin puistoihin, katsellessaan ihailevin silmin sen viehättyksiä. Tosinhan don Cesar, joka tuontuostakin kävi Lirias'issa, oli pitänyt erityistä huolta sen hoitamisesta ja kaunistamisesta. Käytävät olivat hyvin hiekoitetut ja pomeranssipuilla reunustetut, keskellä nurmikkoa oli valkeasta marmorista tehty allas, jonka keskellä oli pronssileijona, suustaan työntäen paksua vesisuihkua ilmaan. Kukkat olivat loistavat ja puissa hehkuivat erilaiset hedelmät: Scipion ihastus oli hyvin ymmärrettävä. Siimeistä paikkaa hakien kulimme erästä puistokäytävää pitkin, jonka tuuheat oksat kaareutuivat katokseksi yllämme ja saavuimme siten lähelle lampuotini asuntoa. Siellä heittäysimme erään lehmuksen alle, jossa nukkumatti pian sulki kahden iloisen veikon silmät, joiden ainoana työnä oli hyvän päivällisen sulattaminen.

Pari tuntia senjälkeen heräsimme äkkiä muutamista pyssynlaukauksista, jotka paukahtelivat niin lähellä meitä, että oikein säikähdimme. Hypähdimme kiireesti ylös; ja riensimme lampuodin asunnolle tiedustamaan metelin syytä. Siellä tapasimme kahdeksan tai kymmenen talonpoikaa, kylän asukkaita, jotka ampuivat ruostuneilla pyssyillään minun tuloni kunniaksi, josta olivat saaneet kuulla. Useimmat heistä muistivat nähneensä minut monta kertaa, käydessäni linnassa taloudenhoitajan toimissa. Heti minut nähtyään he huusivat kaikki: "Eläköön uusi herramme! tervetuloa Lirias'iin!" Sitten he taas latasivat pyssynsä ja pamauttivat yhteislaukauksen minun kunniakseni. Vastasin heidän tervehdykseensä hyvin armollisesti, vaan kuitenkin vakavasti, etten vaan tulisi liian tuttavalliseen suhteeseen heihin. Vakuutin olevani heille hyvin suosiollinen; annoinpa heille jaettavaksi parikymmentä pistooliakin, mikä ei ollut vähin mielihyvä heille. Sitten annoin heidän vielä kerran ampua ruutia ilmaan, ja vetäysin sitten sihteerini kera metsikköön takaisin, jossa kävelimme iltaan asti, emmekä väsyneet pelkkään puiden katselemiseen: niin viehättävä on uuden lahjan saaminen ja omistaminen.

Sillaikaa olivat kokki, hänen apulaisensa ja kokkipoika innokkaassa työssä; he valmistelivat meitä varten aterioita, joka piti olla vielä äskeistä ehompi. Hämmästyksemme ei ollut pieni, kun ruokasaliin astuessamme näimme pöydälle tuotavan vadin, jossa oli neljä paistettua peltopyytä, ja niiden toisella puolella hienosti laitettu jänis- ja toisella kukkopaisti. Välipaloiksi saimme siankorvia, kananpoikasäilykkeitä ja suklaativispettä. Joimme runsaasti Lucenolaista viiniä sekä muita hienoja viinilajeja; ja kun tunsimme, ettemme enää jaksaisi juoda tarvelemättä terveytämme, niin rupesimme tuumimaan makuulle menoa. Silloin lakeijani ottivat kynttilät käteensä ja saattoivat minut talon kauneimpaan huoneeseen, jossa pyrkivät riisumaan vaatteita päältäni. Mutta saatuani heiltä yöpukuni ja -myssyni annoin heidän mennä lausuen käskijän äänellä: "Saatte mennä, en enää tarvitse teitä."

Scipion pidätin luonani heidän lähdettyään iloitamme yhdessä onnellisen tilamme johdosta. Sihteerini oli rajattomasti riemuissaan kaikesta. "No niin!" lausuin minä, "sanoppa nyt ystäväni, mitä sinä ajattelet Leyvan herttuan erinomaisesta käytöksestä minua kohtaan?" — "Saakeli sentään, eihän voisi parempaa ajatella; kunhan se vaan kestäisi oikein kauvan", vastasi hän. — "Vaan niin en toivo minä", vastasin siihen, "minä en voi sallia hyväntekijäni kustantavan niin paljon puolestani, se olisi heidän anteliaisuutensa väärinkäyttämistä. Toisekseen en voisi koskaan oikein perehtyä muitten palkkaamiin palvelijoihin, enkä ole muuten tullut tänne elääkseni niin suuren ihmisjoukon keskellä. Ja mitä hittoja me teemme noin monella palvelijalla? Ei, emme tarvitse Bertrandin lisäksi muuta kuin kokin, kokkipojan ja yhden palvelijan; se riittää meille." Vaikka sihteerilläni ei oikeastaan olisi ollut mitään sitä vastaan, että Valencian kuvernööri olisi niin pulskasti ylläpitänyt meitä, niin hän ei kuitenkaan ruvennut panemaan vastaan, vaan yhtyi minuun hyväksyen tuumani. Tultuamme siitä yksimieliseksi hän läksi minun huoneestani omaan makuuhuoneeseensa.

Viideskymmeneskolmas luku.

Gil Blas lähtee Valenciaan; hän menee Leyvan herrain luokse.

— Mitä he puhuvat keskenään.

Sitten riisuuduin ja menin vuoteeseeni. Unta en kuitenkaan saanut, vaan antausin ajatusteni valtaan. Ajattelin sitä suurta ystävyyttä, jolla Leyvat maksoivat kiitollisuutensa minua kohtaan; heidän uuten hyvän tekoinsa johdosta päätin seuraavana päivänä lähteä heidän luokseen, sillä en jaksanut kauemmaksi viivyttaa kiitollisuuteni osottamista. Edeltäpäin jo iloitsin donna Seraphinan näkemisestä. Kun aivoni väsyivät näistä kaikista tuumiskeluista, niin vaivuin vihdoinkin unen helmaan, enkä herännyt, ennenkuin aurinko jo paistaa helotti taivaalla.

Nousin paikalla ylös; ja kun aiottu matka oli mielessäni, niin pukeusin kiireesti. Sitä lopettaissani sihteerini astui huoneeseeni. Silloin sanoin hänelle: "Olen nyt matkalle aikeissa, Valenciaan. Luulen että hyväksyt aikomukseni, sillä enhän voi liian joutuun mennä tervehtimään Leyvan herroja joille olen niin paljosta kiitollisuuden velassa; joka hetki, jonka sitä velvollisuutta viivytän, tuntuu syyttävän minua kiittämättömyydestä. Sinun ei tarvitse tulla mukaan; jää sinä tänne poissaolo-ajakseni; tulen takaisin kahdeksan päivän kuluessa." — "Tehkää niin, herra, menkää tervehtimään don Alphonsoa ja hänen isäänsä; he näyttävät ymmärtävän heitä kohtaan osotettua palvelusintoa ja ovat siitä kiitollisia: senkaltaiset henkilöt ovat siksi harvinaisia, ettei heitä kohtaan voi olla kylliksi huomaavainen." Menin käskemään Bertrandin valmistamaan matkaa, ja hänen valjastaessa muuleja minä kävin juomaan suklaatiani. Senjälkeen nousin kieseihini käskettyäni palvelijain totella Scipiota kuin minua itseäni sekä noudattamaan kaikessa hänen määräyksiään.

Tulin Valenciaan vähemmässä kuin neljässä tunnissa. Ajoin suoraan kuvernöörin tallien eteen, jossa nousin rattaitani. Jätin ne siihen ja läksin kuvernöörin huoneeseen, jossa hän oli kahden isänsä, don Cesarin kanssa. Avasin oven ilman muuta ja astuin sisään. Lähestyin heitä kunnioituksella, lausuen: "Palvelijain ei ole tapa ilmoittaa tuloaan isännilleen; tässä näette vanhan palvelijanne, joka tulee osottamaan teille kunnioitustaan." Sitten ajoin laskeutua polvilleni, mutta he estivät sen syleillen minua kumpikin todellisella mielihyvällä. "No, rakas Santillana", lausui don Alphonso, "joko olette ollut Lirias'issa ottamassa maatilanne haltuunne?" — "Olen, herra", vastasin, "ja tulen tarjoamaan sitä teille uudestaan takaisin." — "Minkätähden?" kysyi hän, "onko siellä joku seikka mieltänne vastaan?" — "Ei suinkaan, talo itsessään on minusta ihastuttava", vastasin, "se vaan on minulle vastenmielistä, että siellä on arkkipiispan kokki ja yleensä kolme kertaa enemmän palvelijoita kuin minä tarvitsen, joista ei ole siellä muuta hyvää, kuin että tuottavat teille paljon hyödyttömiä menoja."

— "Jos olisitte ottanut vastaan Madriidissa tarjoomamme kahdentuhannen tukaatin eläkkeen", lausui don Cesar, "niin olisi talo saanut meidän puoleltamme riittää, mutta kun hyljäsitte sen, niin katsoimme välttämättömäksi korvata sitä tällä tavalla." — "Se on liikaa", vastasin, "teidän hyvyytenne täytyy tyytyä talon lahjoittamiseen, sillä se täyttää kaikki toiveeni enemmän kuin kylliksi. Lausun teille suoraan ajatukseni: teille johtuvia suuria kustannuksia lukuunottamatta minun täytyy sanoa, että se väen paljous on minulle haitaksi ja häiriöksi. Lyhyesti sanoen siis, jalot herrat: ottakaa linna takaisin, tai sallikaa minun järjestää se oman mieleni mukaan." Lausuin viimeiset sanat niin painokkaasti, että sekä isä että poika, jotka eivät tietysti tahtoneet menetellä vasten mieltäni, lupasivat lopulta minun asettaa oloni linnassa, kuten itse halusin.

Kiitin heitä tästä suosion-osotuksesta, jota ilman en voinut tuntea itseäni onnelliseksi. Silloin don Alphonso sanoi minulle: "Rakas Gil Blas, tulkaa, niin esitän teille erään naisen, joka on hyvin iloissaan teidän tulostanne." Näin lausuen hän tarttui käteeni ja vei minut donna Seraphinan huoneeseen, joka huudahti ilosta minut nähdessään.

"Rouvaseni", lausui kuvernööri, "luulenpa, että ystävämme Santillanan tulo on yhtä mieluisa teille kuin minullekin."

— "Olkaa varma siitä", vastasi hän, "en ole unhottanut palvelusta, jonka hän on minulle tehnyt; ja omaan kiitollisuuteeni tulee lisäksi ne suuret palvelukset, joita hän on tehnyt teille." Sanoin silloin rouva Seraphinalle, että liiaksikin oli jo palkittu se vaara, johon olin yhdessä monen muun kanssa antautunut vapauttaaksemme häntä silloin, ja lausuttuamme kohteliaisuuksia molemmin puolin läksin Seraphinan huoneesta pois don Alphonson keralla. Menimme takaisin don Cesarin luo. Hän oli eräässä salissa useitten ylhäissäätyisten miesten keskellä, jotka olivat saapuneet päivällisille hänen luokseen.

Kaikki nämä herrat tervehtivät minua erittäin kohteliaasti: ja huomaavaisuus minua kohtaan tuli vielä suuremmaksi, kun don Cesar ilmoitti minun olleen Lerman herttuan ensimmäisiä sihteejiä. Mahdollista on myöskin, että useimmat heistä tiesivät don Alphonson saaneen kuvernöörinvirkansa minun suosituksestani, sillä mikäs tässä maailmassa pysyy salassa. Oli miten oli, pöydässä istuessamme

ei puhuttu muusta kuin uudesta kardinaalista. Toiset heistä ylistivät — tai olivat ylistävinaan häntä pilviin asti, toiset koettivat puhua hänestä ivallisesti. Huomasin hyvin heidän koettavan sillä tavoin saada minuakin lausumaan ajatukseni hänen ylhäisyydestään — kaikkein yhteiseksi huvitukseksi tietysti. Siltä se ainakin minusta näytti, eikä minulla ollutkaan pieni kiusaus sitä tehdä. Mutta hillitsin kuitenkin kieleni, ja tämä pieni voitto itsestäni antoi seurueelle sen hyvän käsityksen, että osasin pitää suuni kiinni ajallaan.

Viideskymmenesneljäs luku.

Gil Blas palaa linnaansa Lirias'iin. — Minkä hauskan uutisen Scipio hänelle ilmoittaa ja mitä muutoksia he tekevät palvelijakuntaansa.

Viivyin kahdeksan päivää Valenciassa, eläen suuressa maailmassa kuin kreivit ja markiisit. Kuvernööri rouvineen toimitti minua näytelmiin, tanssiaisiin, konsertteihin, juhliin, naisseuroihin ja yleensä kaikenlaisiin huveihin. Heitä osasin niin miellyttää, että he olivat hyvin pahoillaan, kun lopultakin lähdin takaisin kotiini, Lirias'iin. Minun täytyi luvata heille jakaa aikani tasan heidän seuralleen ja yksinäisyydelleni. Päätettiin, että asuisin talven Valenciassa ja kesän linnassani. Tämän sopimuksen jälkeen hyväntekijäni sallivat minun lähteä nauttimaan yksinäisyyden rauhaa. Läksin siis kotimatkalle, ylen tyytyväisenä käyntiini.

Scipio, joka odotti kärsimättömyydellä paluutani, tuli hyvin iloiseksi minut nähdessään, ja hänen ilonsa tuli kaksinkertaiseksi, kun sain hänelle juurtajaksain kertoneeksi matkani tapahtumat. "No, mitä sinä, ystäväni olet tehnyt näinä päivinä, minun poissa ollessani? Onko aikasi kulunut hupaisesti?" — "Jokseenkin", vastasi hän, "niinkuin sellaiselle palvelijalle voi kulua, jolle herransa seura on kaikista hauskinta. Olenpa kuleskellut maittemme halki pitkin ja poikin; väliin olen istunut metsässä olevan lähteen reunalla, jonka veden kirkkautta olen ihailnut — se on yhtä kristallikirkasta kuin sen pyhän lähteen vesi, jonka lirinä kohisi Albanean metsikössä; toisinaan olen makaillut jonkun puun juurella, kuunnellen lehtokertun sirkutusta ja satakielen soittoa. Sitten olen myöskin käynyt metsällä ja kalalla, ja parhaimpana ajanviettonani ovat olleet eräät hyödylliset ja hupaiset kirjat, joita olen lukenut."

Keskeytin äkkiä sihteerini puheen kysyen, mistä hän oli ne kirjat saanut. "Löysin ne tämän linnan kauniissa kirjastossa, jonka Joachim mestari näytti minulle." — "Pejjakas! missä komerossa se kirjasto piilee?" kysyin. "Mehän tarkastimme tulomme jälkeisenä päivänä koko talon perinpohjin?" — "Niin vaan luulette tehneenne", vastasi hän; "mutta olen saanut selville, että kulimme ainoastaan kolmen kylkirakennuksen läpi, unhottain neljännen. Siellä don Gesarin oli tapana Lirias'issa käydessään viettää osan ajastaan kirjain parissa. Tässä kirjastossa on erinomaisia kirjoja, jotka teille on jätetty sinne taatuksi keinoksi ikävää vastaan, silloinkuin puutarhamme on kukatonna, metsämme lehdetönnä, jolloin niistä ei ole iloa meille. Leyvan hyvät herrat eivät ole jättäneet työtään keskentekoiseksi; he ovat pitäneet huolta sekä ruumiin että hengen ravinnosta."

Tämä tieto oli minulle todellinen ilosanoma. Menin hänen kerallaan neljänteen kylkirakennukseen, joka tarjosi minulle hyvin mieluisan näyn. Näin siellä erään huoneen, jonka päätin paikalla omistaa itselleni, kuten don Cesarkin oli sitä pitänyt omanaan. Hänen vuoteensa oli siellä vieläkin, kuten muutkin huonekalut, seinillä oli tapeetit, joihin oli kuvattu sabiinitarten ryöstö. Siitä huoneesta astuin toiseen pienempään, jossa oli ympäri seiniä mataloita, kirjoilla täytetyitä kaappeja, ja niiden yläpuolella riippui kaikkien kuninkaittemme kuvat. Erään ikkunan vieressä, josta näkyi hymyilevä maisema, oli eebenpuinen kirjoituspöytä ja sen edessä mustalla sahviaanilla päällystetty sohva. Mutta minun huomioni kiintyi etupäässä kirjastoon. Se sisälsi filosoofeja, runoilijoita, historiallisia teoksia, sekä suuren joukon ritariromaaneja. Don Cesar oli nähtävästi erityisesti suosinut viimeksimainittua lajia, koska oli hankkinut niitä niin runsaasti. Minäkin tunnustan häpeäkseni, etten myöskään niitä hyljeksi, huolimatta niiden liioittelusta, joko siitä syystä, etten niin suuresti valikoi lukemistani, tai senvuoksi, että espanjalaista viehättää kaikki, mikä on ihmeellistä. Tehdäkseni itselleni oikeutta voin mainita, että moraaliset kirjat sentään ovat mielilukemistani.

"Tässähän meillä on nyt ajanvietettä, ystäväni", lausuin Scipiolle silmätyäni häthätää kirjaston sisällystä, "mutta ensin meidän on suoritettava eräs toinen työ: palvelijakunta on uudistettava." — "Siitä huolesta luulen voivani säästää teitä", vastasi hän. "Poissa ollessani olen tutkinut väkeänne, ja uskallan väittää tuntevani heidät. Alkakaamme Joachim mestarista; olen varma, että hän on täysi lurjus enkä epäile vähääkään, että hänet on ajettu pois arkkikiispan luota joittenkin hänen kuukausitileissään esiintyvään laskuvirheitten takia. Kokin apulainen taas on juopporatti, ja portinvartija on raaka tompperi, jota emme tarvitse enemmän kuin metsästäjäkääkään. Viimeksi mainitun sijan minä itse täytän mainiosti, kuten itse saatte huomenna nähdä, hankittuamme pyssyn, ruutia ja lyijyä. Mitä lakeijoihin tulee, niin heidän joukossaan on eräs aragonialainen, joka näyttää minusta kelpo pojalta. Sen me

pidämme, mutta kaikki nuo muut ovat niin kehoja joukkiota, etten neuvoisi teitä niitä pitämään, vaikka tarvitsisitte sata palvelijaa."

Keskusteltuamme laveasti asiasta päätimme pitää palveluksessa kokkipojan ja aragonialaisen sekä toimittaa sävyisällä tavalla kaikki muut niskoiltamme. Sen teimme jo samana päivänä muutamain pistoolien avulla, jotka Scipio otti rahavarastostamme, antain ne heille minun nimessäni. Pantuamme tämän uudistuksen toimeen otimme uuden kokin ja laitoimme olot linnassa järjestykseen; jokaiselle palvelijalle määräsimme vissit tehtävät ja aloimme elää omalla kustannuksellamme.

Viideskymmenesviides luku.

Gil Blas kosii Antoniaa, lampuotinsa tytärtä.

Kaksi päivää kotiintuloni jälkeen tuli lampuotini, Basile, luokseni. Hän pyysi lupaa esittää minulle tyttärensä, Antonian, jonka sanoi toivovan kunniaa tervehtää uutta isäntäänsä. Vastasin suostuvani siihen mielihyvällä. Hän lähti ja palasi vähän ajan kuluttua, kauniin Antoniansa keralla. Sillä luulenpa, että tämä kuusi- tai seitsemäntoistavuotias tyttönen ansaitsi kauniin nimen; hänellä oli mitä hienoin hipiä ja hurmaavat silmät. Hänen yllään oli vaan yksinkertainen villapuku, mutta sokea vartalo ja uljas ryhti sekä omituinen sulous, joka ei aina seuraa nuoruutta, saivat katsojan unhottamaan hänen pukunsa vaatimattomuuden. Hänen tukassaan ei ollut mitään taiteellisia koristeita, kukkakimppu oli vaan solmittu sen taakse.

Hänen astuessa huoneeseeni en ainoastaan hämmästynyt hänen kauneutensa johdosta, vaan hänestä tuoksusi sellainen viattomuus ja viehättävyys, että tunsin paikalla sydämeni valloitetuksi. Hänen lähdettyään Scipio kertoi häntä sanottavan yhtä älykkääksi kuin kauniiksikin, ja että koko seudulla sitä pidettäisiin onnen poikana, joka saisi hänet omakseen. "Minä, minä tahdon hänet omakseni", huudahdin silloin, "jos hän vaan suostuu. Minä aion naida hänet sinun välitykselläsi, jollei hänen sydämensä vaan ole jo toiseen sidottu." — "Ohoh", vastasi hän, "enpä olisi luullut teidän niin päistikkaa naimisiin aikovan. Mutta älkää luulko, että minä pahottelen rakkauttanne, olen päinvastoin siitä hyvilläni. Lampuotinne tytär ansaitsee kyllä kunnian, jota aiotte hänelle osoittaa, jos hän vaan voi tarjota teille vapaan sydämen ja hyvyttänne ymmärtävän mielen. Siitä otan selvän jo tänäpäivänä joko hänen isältään tai häneltä itseltään."

Uskottuni oli mies pitämään lupauksensa. Hän meni tapaamaan salaisesti Basilea ja illalla hän tuli luokseni huoneeseeni, jossa odotin häntä kärsimätönnä ja levotonna. Hän oli iloisen näköinen, jonka pidin hyvänä merkinä. "Iloisesta naamastasi päättäen", lausuin silloin, "tulet ilmoittamaan, että ihanimmat toiveeni kohta toteutuvat?" — "Niin, rakas herrani", vastasi hän, "kaikki teille hymyilee. Olen keskustellut Basilen ja hänen tyttärensä kanssa; selitin heille teidän aikomuksenne. Isä on hyvillään, kun saa teidät vävyjojaksen, ja Antonian myötätuntoisuudesta saatte olla varma." — "Taivaan kiitos!" huudahdin silloin riemuissani; "niinkö! tämä herttainen enkeli pitää siis minusta?" — "Olkaa siitä varma", vastasi hän, "hän rakastaa teitä jo. En ole tosin vielä kuullut sitä tunnustusta hänen suustaan, mutta päätän sen hänen ilostaan, kun esitin hänelle teidän aikomuksenne."

Vaikka innokas sihteerini olikin sanonut huomanneensa Antonian sydämestään iloitsevan herransa valloitusaikeesta, niin en kuitenkaan uskaltanut kokonaan luottaa hänen sanoihinsa. Minua pelotti, että hän oli antanut näön pettää itseään. Päästäkseni siitä varmaksi päätin itse puhutella kaunista Antoniaa. Läksin siis Basilen asunnolle, jossa vahvistin todeksi lähettilääni sanat. Tämä kelpo ukko, joka oli yksinkertainen ja suora maanmies, kuunteli puhettani ja lausui sitten antavansa tyttärensä minulle suurimmalla mielihyvällä. "Mutta", lisäsi hän, "älkää vaan luulko sen tapahtuvan sentähden, että teitä kutsutaan tämän kylän herraksi. Vaikkapa olisitte vieläkin vaan don Cesarin ja don Alphonson taloudenhoitaja, niin minä panisin teidät kaikkein muitten kosijain edelle: olen aina pitänyt teistä; ja siitä vaan olen pahoillani, ettei Antonialla ole suuria myötäjäisiä teille tuoda." — "Enhän minä niitä tahdokaan", vastasin minä, "hänen persoonansa on toivojeni ainoa esine." — "Nöyryn palvelijanne", huudahti hän, "se ei ole tarkotukseni, en minä mikään kerjäläinen ole naittaakseni tyttäreni niin. Basile Buenotrigo voi, Jumalan kiitos, antaa jotakin hänen kanssaankin; minun tahtoni on, että hän hankkii teille illallisen, jos te hankitte hänelle päivällisen. Sanalla sanoen, tämän linnan tulot nousevat viiteensataan tukaattiin, ja minä panen ne tämän avioliiton hyväksi nousemaan tuhanteen."

"Tehkää siinä asiassa kuten haluatte, rakas Basile", vastasin silloin, "siitä meille ei tule riitaa. Asia on siis sovittu; muuta ei puutu enää kuin tyttärenne suostumus." — "Onhan teillä jo minun suostumukseni", sanoi hän, "eikö se riitä?" — "Ei aivan", vastasin, "teidän suostumuksenne on tosin tarpeellinen, mutta hänen suostumuksensa tarvitaan myöskin." — "Hän noudattaa minun tahtoani", vastasi hän, "haluaisinpa nähdä, uskaltaako hän vastustaa minua!" — "Antonia on isänvallan alla, ja tottelee epäilemättä sokeasti hänen tahtoaan; mutta tuskin hän niin ollen tekee sen vapaasti; ja

olkoonpa hänellä vaikka vähänkin sitä vastaan, niin en mistään hinnasta tahtoisi tehdä häntä onnettomaksi. Sanalla sanoen, ei se riitä, että saan teiltä hänen kätensä, hänen tulee itsekin hyväksyä teidän antamanne lahja." — "Mitä vielä!" lausui Basile, "minä en ymmärrä noita viisasteluja: puhukaa itse Antonian kanssa, niin näette, ellen pahoin pety, ettei hän toivo parempaa kuin tulla teidän vaimoksenne." Sen lausuttuaan hän kutsui tyttärensä sinne, jättäen meidät hetkeksi kahdenkesken.

Käyttääkseni hyväkseni tätä kallista aikaa kävin heti pääasiaan kiinni, lausuen: "Kaunis Antonia, ratkaiskaa kohtaloni. Vaikka minulla on jo isänne suostumus, niin älkää luulko, että tahdon sitä käyttää jos se loukkaa teidän tunteitanne. Niin palavasti kuin haluankin saada teidät omakseni, niin luovun toivostani kuitenkin, jos te suostutte siihen ainoastaan lapsen kuuliaisuudesta." — "Sitä en koskaan aio sanoa", vastasi Antonia hieman punastuen, "teidän pyyntönne on minulle sydämestäni mieleen, yhdyn siis isäni lupaukseen kaikin puolin, enkä suinkaan sitä vastusta. En tiedä", lisäsi hän, "onko oikein vai väärin, että näin puhun; mutta jos te ette minua miellyttäisi, niin olisin kyllin suora sanoakseni sen; miksenkä siis lausuisi yhtä suoraan sen vastakohtaakin?"

Hänen lausussa näitä sanoja, joita en voinut ihastuksetta kuunnella Basile tuli takaisin luoksemme. Hän oli kärsimätönnä kuulemaan tyttärensä vastausta ja valmiina torumaan, jos hän oli hiukankin pannut vastaan, ja tuli senvuoksi kysymään minulta: "No, mitä kuuluu, oletteko tyytyväinen Antomaan?" — "Olen niin täydellisesti tyytyväinen", vastasin, "että alan heti paikalla valmistaa häitä." Sen sanottuani jätin isän tyttärineen siihen ja läksin neuvottelemaan asiasta sihteerini kanssa.

Viideskymmeneskuudes luku.

Gil Blas'in ja kauniin Antonian häät. — Miten ne vietetään ja ketä niihin saapuu. — Loppu.

Enhän tosin olisi tarvinnut Leyvain lupaa naimisiin mennäkseni, mutta olimme kuitenkin Scipion kanssa sitä mieltä, etten kernaasti voinut olla antamatta heille tietoa, että aion naida Basilen tyttären, sekä hienotunteisuuden vuoksi pyytää heidän suostumustaan.

Läksin siis heti heidän luokseen. Don Cesar ja hänen poikansa silloin eivät tyytyneet ainoastaan hyväksymiseen vaan selittivät vielä suorittavansa kaikki häitten kustannukset. He lausuiivat lopuksi: "Lähtekää nyt takaisin kotiinne Lirias'iin ja olkaa siellä rauhassa kunnes kuulette meistä puhuttavan. Älkää ryhtykö mihinkään häävalmistuksiin, ne me otamme huoleksemme." Noudattaen heidän tahtoaan palasin linnaani. Kerroin Basilelle ja Antonialle suojelijaimme aikomuksesta, ja me odotimme mitä suurimmalla kärsimättömyydellä tietoja heistä. Kahdeksan päivää odotimme turhaan. Sen sijaan yhdeksäntenä päivänä saapuivat neljän muulin vetämät vaunut. Niissä oli räätäleitä, jotka toivat kauniita silkkikankaita morsiamelle puvuksi. Saattajina oli useita livreijaan puettuja miehiä, erittäin kauniitten muulien selässä. Eräs heistä toi minulle kirjeen don Alphonsolta, joka ilmoitti siinä saapuvansa huomisin Lirias'iin isänsä ja puolisonsa keralla, ja seuraavana päivänä saapuisi Valencian suurvikaari toimittamaan vihkimisen. Ja niinpä he saapuivatkin: don Cesar poikineen, donna Seraphina sekä hänen kunnianarvoisuutensa istuivat neljän hengen kuuden hevosen vetämissä vaunuissa, ja niiden edellä ajoivat neljän hevosen vaunuissa donna Seraphinan seuranaiset, ja seurueen saattona oli kuvernöörin henkivartijaväki.

Armollinen Seraphina rouva kysyi heti perille saavuttuaan innokkaasti Antoniaa, joka puolestaan heti, kuultuaan rouvan saapuneen juoksi häntä tervehtimään ja kättä suutelemaan, minkä hän teki niin suurella suloudella että kaikki ihmettelivät. "No, rakas miniäni", kysyi don Cesar Seraphinalta, "miten Antonia teitä miellyttää? Olisiko Santillana voinut parempaa vaalia tehdä?" — "Ei koskaan", vastasi Seraphina, "he ovat kumpikin toistensa arvoiset, en epäile heistä tulevan hyvin onnellisia." — Kaikki ylistivät armastani; ja jos hän oli ollut miellyttävä villapuvussa, niin silkkipuvussa hän nyt kerrassaan hurmasi jokaisen. Oli kuin hän ei olisi konsanaan muuta pukua pitänytkään, niin jalo oli hänen ryhtinsä ja käytöksensä luonnollinen.

Sen hetken tullessa, jona minun elämäni oli yhdistettävä häneen suloisilla siteillä tarttui don Alphonso käteeni johtaakseen minut alttarin eteen, ja Seraphina teki saman kunnian morsiamelle. Me läksimme kylän kirkkoon, jossa suurvikaari odotti vihkiäkseen meidät. Juhlallisuus toimitettiin kyläläisten riemuhuutojen kaikuessa. Basile oli kutsunut myöskin kaikki seudun rikkaimmat maanviljelijät häihin, ja he olivat tuoneet tyttärensä mukanaan, jotka olivat koristaneet itsensä nauhoilla ja kukilla ja pitivät tanssirumpuja käsissään. Sitten palattiin takaisin linnaan, jossa juhlan järjestäjä, Scipio, oli kattanut kolme pöytää, yhden herrasväelle, toisen heidän seurueelleen ja kolmannen, kaikkein suurimman, muille kutsutuille.

Kolmannessa pöydässä istujat nousivat ensiksi ylös. Nuoret talonpojat lopettivat aterian alkaakseen tanssin nuorten talonpoikaistyttöjen kanssa, jotka houkuttelivat rummuillaan muissakin pöydissä olijat

seuraamaan samaa hyvää esimerkkiä. Kohta olivat kaikki liikkeessä: kuvernöörin kamaripalvelijat tanssivat hänen puolisonsa kamarineitojen kanssa, jopa itse ylhäisetkin yhtyivät tanssiin. Don Alphonso tanssi sarabandia Seraphinan kanssa, ja don Cesar samoin Antonian kanssa.

Tanssittuaan koko päivän iltaan asti talonpojat läksivät tyttärineen pois, mutta linnassa jatkettiin juhlaa sekä syötiin komea illallinen.

Seuraavana päivänä Leyvat läksivät takaisin Valenciaan, annettuaan minulle tuhansia uusia ystävydenosotuksia.

Ja siitä lähtien on minun kunnioitukseni Antoniaa kohtaan ja hänen rakkautensa minuun päivä päivältä yhä kasvanut. Scipio on edelleenkin todellinen ystäväni.

Jo kolme vuotta olen, rakas lukijani, viettänyt mitä herttaisinta elämää rakkaitteni parissa. Ja onneni täydentämiseksi on Taivas suonut minulle kaksi lasta, joiden kasvatusta on oleva vanhuuteni ilona.

Loppu.

Viiteselitykset:

[1] Espanjalainen hopeatukaatti oli arvoltaan noin neljä markkaa kaksikymmentä penniä meidän rahassamme.

[2] Pistooli oli kultaraha, arvoltaan noin kaksikymmentä markkaa.

[3] Reali on espanjalainen hopearaha, jonka arvo on ollut erilainen eri aikoina. Nykyisin siksi kutsutaan kahdenkymmenenviiden pennin veroista rahaa.

[4] Jättiläinen, jonka Herkules puristi kuoliaaksi.

[5] "Hermudad" = veljeskunta. Espanjan pyhä hermandad oli eräänlainen poliisikunta, joka keskiajalla ahdisteli ja rankaisi varkaita ja muita pahantekijöitä.

[6] Corregidoriksi sanotaan Espanjassa eräänlaisia ylempiä tuomareita.

[7] "Agnus Dei" — Jumalan karitsa; niiksi sanottiin kirkossa vihitystä vahasta tai taikinasta tehtyjä jumalankaritsan kuvia, joita kannettiin kaulassa pyhityksen vuoksi.

[8] "Scapulaire" oli niinkään pieni vihitty esine, jota käytettiin samoin kuin edellistä.

[9] Tämän kertomuksen tapahtuma-aikana olivat kahdenkamppailut keihäillä tavallisia huvituksia.

[10] Alguazil — espanjalainen poliisimies.

[11] Kaleerilaivat olivat soudettavia sota-aluksia. Soutajiksi, kaleeri-orjiksi tuomittiin pahantekijöitä.

[12] Celsus oli erään suuressa arvossa pidetyn lääkärikirjan tekijä.

[13] Lääkäreillä oli siihen aikaan erityismallinen puku.

[14] Grandi = espanjalainen ylimys.

[15] Valkealla kivellä merkittävä päivä.

Taikauskaiset roomalaiset merkitsivät onnelliset päivät valkeilla, onnettomat mustilla kivillä.

[16] Rahaa rapiata niin on rakastanut, Ett' on kalpea ja oikein kuivahtanut.

[17] Ei liene tarpeen huomauttaa lukijalle, että kirjailija puhuu tässä, kuten monessa muussakin kohdassa ivallisesti.

[18] Espanja oli keskiajalla jaettu moniin pieniin valtakuntiin. Senvuoksi puhutaan yhä vieläkin, vaikka Espanja on jo ollut yhtenä valtakuntana monta vuosisataa, "Valencian kuningaskunnasta", "Leonin kuningaskunnasta" j.n.e. Siihen vaikutti paljon seikka, että nämä maakunniksi muuttuneet kuningaskunnat pitivät vielä kauan yhdistymisen jälkeenkkin omat lakinsa ja lainkäyttönsä, ja moniaat hallinnollisenkin autonomian.

[19] Ecu — kultaraha.

[20] Henkilö Espanjan historiasta.

[21] Duenna — kamarineiti.

[22] Plautus, josta sittemmin tuli kuuluisa roomalainen huvinäytelmäin kirjoittaja, oli nuorena käsimylyn väentäjänä.

[23] Espanjan valtionvankiloita.

[24] Espanjan kuninkaan Philip II:n ministeri.

[25] *Zuniga* on eräs Castilian kuuluisimpia ja vanhimpia aatelissukuja.

[26] *Olla podrida* on erilaisista lihoista valmistettu ruokalaji.

[27] *Berengena* on eräs tomaattilaji.

[28] Jos saavuin satamaan; nyt Toivo ja Onni minut jättäkää; olen jo kyllin kauvan ollut teidän leikkikalunanne; olkoon nyt muitten vuoro!

[29] Mozo de mulas = muulien ajaja l. hoitaja.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GIL BLAS: SANTILLANALAISEN ELÄMÄNVAIHEET

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States,

we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™

works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and

future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.